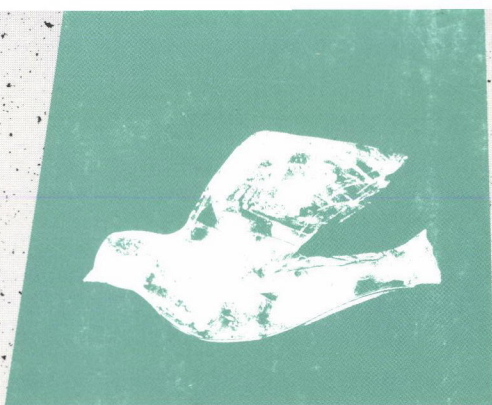

Ekumeeninen työkirja kokoaa yksien kansien väliin viime vuosien merkittävimmät kirkkojenväliset asiakirjat. Siitä löytyvät Porvoon yhteinen julkilausuma, Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista sekä lukuisia muita oppikustelutekstejä, joista monet ilmestyvät nyt ensi kerran suomeksi. Lyhyissä johdannoissa selvitetään kunkin asiakirjan osapuolet ja sitovuusaste.

Ekumeeninen työkirja muodostuu näin Risto Saarisen Johdatus ekumeeniikkaan -kirjan rinnakkaisteokseksi. Ajallisesti se on jatkoa Seppo A. Teinosen toimittamalle tekstivalikoimalle Suuntana ykseys.

Kansi: Eliisa Isoniemi
ISBN 951-9047-47-6
ISSN 1236-9667

ekumeeninen

TYÖKIRJA

Studia
missiologica et oecumenica
Fennica 59

ekumeeninen
TYÖKIRJA

kirkkojen tekstejä 1973-1997

toimittanut Risto Saarinen

Ekumeeninen työkirja

Studia
missiologica et oecumenica

fennica

59

Ekumeeninen työkirja

Kirkkojen tekstejä 1973-1997

Toimittanut Risto Saarinen

Luther-Agricola-Seura
Helsinki 1998

Luther-Agricola-Seura
PL 33 (Aleksanterinkatu 7)
FIN-00014 Helsinki
Finland

© Luther-Agricola-Seura, Suomen ekumeeninen neuvosto
ja Kirkkohallitus

Tämän teoksen julkaisemiseen on saatu opetusministeriön
yliopistojen käyttöön tarkoitettun oppimateriaalin
kustantamiseen myöntämää avustusta.

ISBN 951-9047-47-6
ISSN 1236-9667

Gummerus Kirjapaino Oy
Saarijärvi 1998

Esipuhe

Tämän kirjan laatimiseen johtivat kolme syytä:

1. Yleisesitykseni *Johdatus ekumeniikkaan* (Helsinki: Kirjaneliö 1994 = JE) kaipasi taustalukemistokseen laajempaa asiakirjojen kokelmaa.
2. Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan opintouudistuksessa 1997 katsottiin, että opiskelijan tulee tutustua ekumeenisiin asiakirjoihin jo peruskurssivaiheessa. Käsilläoleva tekstikokoelma pyrkii mahdollistamaan tämän.
3. Ehkä tärkeimpänä syynä oli kuitenkin tarve saattaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa viime vuosina laajasti keskustellut asiakirjat yhtenäiseen ja helposti käytettävään asuun. Opilliset keskustelut ja pitkällemenevät sopimukset anglikaanien ja roomalaiskatolisten kanssa ovat suomalaisessa luterilaisuudessa 1990-luvulla merkinneet ekumenian uutta tulemistä. Näihin keskusteluihin osallistuminen edellyttää tutustumista itse lähdeteksteihin.

Käsilläoleva tekstivalikoima hakee tasapainoa yhtäältä maailmanlaajan ekumenian ja toisaalta suomalaisia erityisesti koskevien luterilaisten tekstien välillä. Maailmanlaajaa ekumeniaa edustavat teoksen kaksi ensimmäistä laajaa asiakirjaa, luterilaista kaikki seuraavat. Jokaisen asiakirjan loppuun olen liittänyt lyhyen selostuksen, jossa kuvataan asiakirjan osapuolet, sitovuusaste ja historiallinen tausta. Koska kyseessä on lähdetekstikokoelma, en näissä selostuksissa esitä teologisia tulkintoja asiakirjoista. Suppea asiahakemisto teoksen lopussa vie nopeimmin keskeisimpien tekstikohtien luo.

Kirjan alkuluku "Ekumeenisten asiakirjojen luonne ja tehtävä" pyrkii yleisellä tasolla selvittämään, mistä näissä lähdeteksteissä on kysymys ja mitä ne pyrkivät saamaan aikaan. Se, kuten myös lyhyet selostukseni, hyödyttää niin tenttiin lukijaa kuin ulkopuolista pikaisen tiedon hakijaa. Loppuluku "Ekumeenisten asiakirjojen analyysi ja tutkimus" on jo eräänlaista metodiopetusta ja tarkoitettu niille, jotka haluavat perehtyä laajem-

min kirkkojenvälisten keskustelujen tutkimukseen, ekumeniikkaan.

Eräänlaisena esikuvana ja mittapuuna kirjalle on toiminut Seppo A. Teinosen tekstivalikoima *Suuntana ykseys*, joka ajallisesti päättyy siihen, mistä tämän teoksen tekstit alkavat. Teinosen tieto, taito ja huolellisuus ovat kirjaa laatiessani tehneet minuun yhä suuremman vaikutuksen. Kiihtään Suomen ev.lut. kirkon Kirkkohallitusta ja Suomen ekumeenista neuvostoa luvasta käyttää eräitä heidän käännättämiään ja julkaisemiaan tekstejä. Pentti Laukama ja Minna Väliaho ovat avustaneet lähdetekstien hankinnassa. Luther-Agricola-Seuran puolesta aikaansa ja ammattitaitoaan ovat antaneet Jaana Hallamaa ja Olli Hallamaa. Työskentelyni Strasbourgin ekumeenisessa instituutissa on mahdollistanut tämänkin kirjan syntymisen.

Strasbourgissa toukokuussa 1998

Risto Saarinen

Sisällys

Esipuhe	5
1. Johdanto: ekumeenisten asiakirjojen luonne ja tehtävä	9
2. Kaste, ehtoollinen ja virka	18
3. Santiago de Compostela 1993	60
4. Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista	114
5. Porvoon yhteinen julkilausuma	138
6. Kirkko – armon yhteisö	170
7. Luterilais-ortodoksinen yhteiskomissio	198
8. Euroopan reformatoristen kirkkojen konkordia	212
9. Baptistit ja luterilaiset keskustelevat	223
10. Jälkisanat: ekumeenisten asiakirjojen analyysi ja tutkimus	255
Hakemisto	265

1.

Johdanto: ekumeenisten asiakirjojen luonne ja tehtävä

Risto Saarinen

Tekstien tausta ja sitovuusaste

1900-luvun alkupuolelta saakka kristilliset kirkot ja kristityt ylipäättään ovat pyrkineet aiempaa läheisempään yhteistyöhön ja näin muodostaneet ekumeenisen liikkeen. Aina 1960-luvulle asti ekumeenisen liikkeen merkittävin toiminta keskittyi eri järjestöjen suuriin yleiskokouksiin, jotka tuottivat runsaasti tekstejä. 1960-luvulta lähtien myös kirkot itse ovat enenevässä määrin harjoittaneet kahden- tai useammanvälisiä neuvotteluja, jotka niin ikään ovat tuottaneet asiakirjoja.

Ekumeenisten asiakirjojen luonnetta ja tehtävää ei useinkaan ole ennalta selkeästi määriteltä. Tekstejä on monenlaisia ja kirkot kokevat niiden sitovuusasteen eri tavoin. Monenvälisten järjestöjen tekstit ovat pääsääntöisesti vain ajan merkkejä tai kuvauksia jostakin asiaintilasta. Kirkot eivät yleensä ole hyväksyttäneet niitä omista päätöksentekokelemissään. Toisaalta on niinkin, että liittymällä johonkin järjestöön kirkot suhteellisen voimakkaasti sitoutuvat sen toimintaan ja aikaansaannoksiin, vaikka ne samalla varjelevat omaa itsemääräämisoikeuttaan.

Ekumeenisen työn painopisteen siirtyminen 1970-luvulta lähtien yhä voimakkaammin kirkkojen suoraan toistensa kanssa käymiin, aihepiiriiltään rajattuihin keskusteluihin on ollut seurausta siitä, että asiakirjojen sitovuusastetta on haluttu nostaa. Järjestöjen tuottamat asiakirjat eivät ole pureutuneet yksittäisten kirkkojen opillisiin käsityksiin riittävän seikkaperäisesti.

1990-luvulla näkyy jälleen uusi vaihe, jota tässä kirjassa ilmentävät

Porvoon yhteinen julkilausuma (= Porvoo) sekä *Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista* (= YJV). Kahdenvälisen neuvottelujen tuloksia ei niitäkään ole koettu sitoviksi, vaan on tarvittu vielä erikseen niiden tiivistelmäksi koottu asiakirja, joka sitten on kirkoissa virallisesti hyväksytty.

Yksinkertaistaen voisi näin puhua ekumeenisten tekstien kolmenlaisesta tehtävästä: monenvälinen teksti on kuin kantoraketti, joka saattaa asian alkuun. Kahdenvälinen teksti kuljettaa asiaa radallaan olennaisesti pidemmälle. Mutta vasta siitä ponnistava loppumoduli, lyhyt julistus vie käsiteltävän asian todella sitovalle tasolle. Tässä kirjassa *Kaste, ehtoollinen ja virka* (= BEM) sekä *Santiago de Compostela* ovat kantorakettitekstejä, joiden taustalla on Kirkkojen maailmanneuvosto, erityisesti sen oppia ja kirkkojärjestystä käsittelevä työyksikkö. Yhteiskomissioiden tekstit ovat matkaraketteja, jotka kuljettavat asiaa pidemmälle. Porvoo, YJV sekä *Leuenbergin konkordia* (= Leuenberg) ovat loppumoduleja, joilla laskeudutaan halutulle maaperälle.

Luterilaisilla kirkoilla on Raamatun lisäksi uskontunnustuksia ja tunnustuskirjoja, joiden katsotaan olevan Raamatun ohjeellisia selityksiä. Ekumeenisia asiakirjoja ei oikeastaan koskaan pidetä tunnustuksiin verrattavina teksteinä. "Loppumodulienkin" ohjeellisuus on siten olennaisesti vähäisempää kuin tunnustuksien ohjeellisuus. Saksalaisessa protestantismissa sitovia moderneja asiakirjoja, kuten Leuenbergia, kutsutaan usein "oppitodistukseksi" erotuksena "tunnustuksesta".

Vaikka ekumeeniset tekstit eivät ole uskontunnustuksia, on niillä josain teologisessa mielessä silti tunnustuksellista luonnetta, ohjaavathan ne uskon sisällön tulkintaa. Monille kirkkokunnille nimenomaan ekumeeniset tekstit ovat keskeinen väline uskon sisällön nykyaikaiseksi ilmaistamiseksi. Vaikkapa luterilaisilla kirkoilla ei 16. ja 20. vuosisadan välillä kerta kaikkiaan ole sellaisia tekstejä – ehkä harvoja virsiä lukuunottamatta – jotka ilmaisisivat yhteisen luterilaisuuden sisältöä. Vasta modernien oppikeskustelujen myötä kirkot ovat joutuneet määrittelemään oman uskonsa sisältöä ohjeellisesti koko luterilaisuuden tasolla. Vasta suhtautuminen muihin pakottaa siten kirkkoja luomaan edustavan kuvan omasta itsestään.

Engelmakohdat ja asioiden käsittelyjärjestys

Tähän kirjaan on koottu uskon sisältöä ja oppia koskevia tekstejä. Ekumeeninen liike on erityisesti monenvälisissä järjestöissä laatinut tärkeitä tekstejä myös etiikan ja sosiaalipoliittisten kysymysten alalta. Edustava

valikoima niitä on suomennettu teoksessa *Vedenpaisumuksen ja sateenkaaren välissä* (1993).

Kirkkojen suhteita hiertävät ongelmat eivät perinteisesti ole olleet eettisiä, vaan teologis-opillisia. Siksi nimenomaan kahdenväliset dialogit ovat tähän saakka keskittyneet oppiin. Oppikeskustelut ovat hyvinkin erilaisia aina sen mukaan, mistä lähtökohtatilanteesta kirkot ne aloittavat. Esimerkiksi BEM aloittaa siitä oletuksesta, että nimenomaan kaste, ehtoollinen ja virka ovat ratkaisevan tärkeitä kirkollisen yhteyden toteuttamiselle. Lisäksi se olettaa, että kasteen osalta yksimielisyys on suurinta ja virkaopin osalta vähäisintä. Asiakirjan sisäinen logiikka kulkee näin suuremmasta vähäisempään yksimielisyyteen.

Usein ekumeeniset keskustelut noudattavat periaatetta, jonka mukaan aloitetaan yhdistävistä tekijöistä ja vasta sen jälkeen vähitellen edetään erottaviin tekijöihin. Toisen periaatteen mukaan aloitetaan mahdollisimman perustavanlaatuisista kohdista ja sen jälkeen tarkastellaan muita asioita perustasta saavutetun yhteisymmärryksen valossa. Erityisesti luterilaiset ovat katsoneet, että raamattukäsitys ja pelastusoppi ovat näitä perustavia opinkohtia, kun taas muita oppeja voidaan ainakin josain määrin tarkastella perusoppien asettamista mittapuista käsin.

Ekumeenisissa teksteissä sekä "yhteisestä erottaviin" -periaate että "perustasta sovelluksiin" -periaate johtavat usein seuraavaan käsittelyjärjestykseen: 1. Raamattu ja siihen liittyen kysymys sitovasta opetuksesta (mm. kysymys traditiosta ja kirkolliskokouksista, opetusviran asemasta. Ko. sanasta "authority" käytetään useita käännöksiä: auktoriteetti, valtuus, valta). 2. pelastusoppi (vanhurskauttaminen, Kristuksen työ, pyhitysnäkemykset) 3. armonvälineet (kaste, ehtoollinen, muut sakramentit ja kysymys sakramentaalisuuden asemasta yleensä) 4. kirkko-oppi (yksilön ja uskonyhteisön suhde, paikallisen kirkon suhde maailmanlaajaan kristikuntaan) ja virkaoppi (maallikot, papit, piispat, paavi), 5. hurskauselämän kysymykset (jumalanpalveluksen luonne, neitsyt Maria, pyhimykset, pyhäinjännökset ym.).

Näihin kysymyksiin liittyvät siis kirkkojen mielestä tärkeimmät opilliset ongelmakohdat, joita ekumeenisilla keskusteluilla pyritään ratkaistaan. Huomattavaa on tiettyjen asiakokonaisuuksien puuttuminen. a) Jumalakäsityksistä ja kolminaisuusopista ei ole keskusteltu, Kristuksen persoonasta vain vähän. Taustalla lieenee käsitys, että kirkot opettavat näistä asioista perinteisesti samalla tavalla, ja että modernin maailman uudenlaiset puhetavat puolestaan ovat yhtä lailla kaikille kirkoille haasteellisia. b) Luomisen teologiaa esiintyy vähänlaisesti, eskatologiaa ei lainkaan. Edellisessä ei liene merkittäviä opillisia eroja kirkkojen välillä,

jälkimmäisen osalta kirkkojen viralliset kannat ovat pidättyväisiä. c) Uskonnonfilosofisia ja hermeneuttisia kysymyksiä on niitakin pohdittu vain vähän. Sitovien oppien puuttumisen lisäksi synnä tähän saattaa olla se, että hyvin abstraktien asioiden – vaikkapa analogiaopin tai totuuden hierarkiaopin – käsittely on yksinkertaisesti liian vaikeaa työryhmille. d) Hurskauselämän kysymyksistä on tämän kirjan dokumenteissa puhuttu vain ohimennen; luterilaiset usein katsovat että niistä ei edes tarvitse tarkemmin keskustella.

Käsilläolevat asiakirjat liikkuvat tasoilla 1–4 pitkälti sen mukaan, kuinka osapuolet mieltävät keskinäisen läheisyytensä asteen. Luterilais-ortodoksisen yhteiskomission tekstit käsittelevät enimmäkseen asiaryhmää 1., kun taas luterilais-roomalaiskatolinen YJV liikkuu tasolla 2. Anglikaanis-luterilainen Porvoo puolestaan keskittyy tasolla 4. piispanvirkaan ja kuittaa aiemmat tasot lähinnä toteamalla niissä vallitsevan ilmeisen yksimielisyyden. Aihevalinnatkin on siis syytä nähdä yhteydessä asiakirjan sitovuusasteeseen: ”matkarakettiteksteissä” esimerkiksi luterilaiset ja katolilaiset ovat paljonkin puhuneet tasoista 3.–4., mutta ”lopumodulitekstinä” YJV koettaa viedä tasoa 2. päätökseen.

Miksi juuri nämä tekstit ilmestyvät nyt suomeksi?

Käännösvalikoima on kompromissi monien näkökohtien välillä. Eettisistä teksteistä on olemassa jo mainittu uudehko käännösvalikoima. Suomen ev.lut. kirkon itsenäisesti harjoittamien dialogien tekstejä on julkaistu Kirkkohallituksen sarjoissa suomeksi ja englanniksi. Suomen ekumeenisen neuvoston julkaisut, vuosikirjat ja Näköala-lehti ovat pitäneet esillä Kirkkojen maailmanneuvoston aineistoa. Käsilläolevassa valikoimassa puolestaan korostuu Luterilaisen maailmanliiton (LML) harjoittamien dialogien aineisto.

Valikoiman silmämääränä on ollut kaksi seikkaa: 1) tekstien teologinen ja kirkollinen merkittävyys suomalaisen luterilaisuuden kannalta ja 2) tähän liittyen kattavuus ja tasapuolisuus. Kolme ”modulitekstiä” on Suomessa viety kirkolliskokoukseen ja niitä on myös saattanut laaja julkinen keskustelu: Leuenberg, Porvoo ja YJV. Koska näissä luterilaisuus keskustelee reformoitujen, anglikaanien ja roomalaiskatolisten kanssa, olen katsonut tarpeelliseksi kääntää valikoimaan suomeksi myös LML:n ”matkarakettitekstit” muiden kirkkokuntien kanssa: ortodoksien, metodistien ja baptistien. Näin luterilaisuuden ekumeeninen sijainti tulee määriteltyä mahdollisimman monipuolisesti.

BEM puolestaan on maailmanlaajuisesti tunnetuin ja laajalevikkisin ekumeeninen teksti, varsinainen klassikko, jonka tuntemus kuuluu teologiseen yleissivistykseen. Esimerkiksi Porvoo rakentaa monissa kohdin sen varaan. Santiago de Compostelan teksti puolestaan edustaa valikoidussa ainoana perinteistä työryhmäekumeniaa, maailmanlaajuisen järjestön kokouksessa laadittua ja hyväksyttyä kantorakettitekstiä. Sen luonnostelema ohjelmia on pyritty toteuttamaan Kirkkojen maailmanneuvoston opillisen työyksikön 1990-luvun projekteissa.

Aukkoja ja yksipuolisuuksia on helppo luetella: LML:n anglikaanien, reformoitujen ja roomalaiskatolisten kanssa tuottamat yhteiskomissio-tekstit ovat jääneet pois, samoin kaikki ne globaalien yhteiskomissioiden tekstit, joissa luterilaisia ei ole ollut mukana. Alueellisesti rajattuja tekstejä edustavat vain Porvoo ja Leuenberg. Luterilaisuuden lisäksi koko läntisen kristikunnan asema on ylikorostunut ortodoksisuuden kustannuksella, ja vastaavasti pohjoisen pallonpuoliskon näkökulma on ylikorostunut etelän tappioksi. Etiikan ja politiikan lisäksi myös monet tärkeät lähetystä käsittelevät tekstit loistavat poissaolollaan. Kristikunnan suhdetta muihin uskontoihin ei ole yritettykään mahdollistaa tähän valikoidaan.

Kunkin tekstin käännöksen yhteyteen olen liittänyt lyhyen selostuksen, joka valottaa tekstin lähtökohtatilannetta ja sen erityisluonnetta. Samalla annan myös niukkoja bibliografisia tietoja lähteistä ja Suomen näkökulmasta mielenkiintoisimmasta kirjallisuudesta.

Mitä nämä tekstit pyrkivät saamaan aikaan?

Perinteisten kantorakettitekstien välittömänä päämääränä oli ekumeenisen tietoisuuden lisääminen kirkoissa. 1960-luvun lopulle saakka ajateltiin yleisesti, että järjestöjen ja yleiskokousten luoma tietoisuus jo sinänsä voisi tehdä kirkot yksimielisiksi opissaan ja elämässään.

Järjestöjen tekstit ovat lisäksi velvoittavia itse järjestön työlle. Järjestö sitoutuu teksteissä ilmaistuihin suosituksiin ja pyrkii myös vaikuttamaan siihen, että ne toteutuisivat jäsenkirkoissa. Järjestö voi myös pyytää kirkoilta virallisia vastauksia tekstilleen. BEM-tekstin osalta nimenomaan tämä onkin ollut merkittävä aikaansaannos: lähes 200 kirkkoa on muotoillut virallisen vastauksen asiakirjaan. Vastauksissaan ne kertovat, kuinka pitkälle ne voivat yhtyä BEM:in ilmaisemiin käsityksiin. On selvää, että tällainen materiaali luo vankan pohjan monenlaiselle jatkotyökentelylle ja sitoville sopimuksille.

Pidemmälle vietyjen kahdenvälisten oppikeskustelujen taustalla olivat 1970-luvun alusta lähtien yhtäältä roomalaiskatolisten ja ortodoksien linjaukset ja toisaalta saksalaisen protestantismin yhdentymiskehitys, joka loi metodisia malleja dialogeille. Kuvaan sitä seuraavassa esimerkkinä tästä kehityksestä. Erilaisia tunnustusperinteitä edustaneet maakirkot yhdentyivät monimutkaisen neuvotteluprosessin kautta "Saksan evankeliseksi kirkoksi", joka ei tarkkaan ottaen ole kirkko, vaan itsenäisten maakirkkojen liitto. 1973 valmistuneen *Leuenbergin konkordian* myötä tämä liitto laajeni teologisessa mielessä käsittämään suurimman osan manner-Euroopan protestanttisista kirkkoista. Leuenberg oli näin ensimmäinen todellinen loppumoduliteksti, joka sai käytännössä aikaan kirkollisen yhteyden eri tunnustuskuntien välillä.

Leuenberg-yhteisössä seurakuntalainen voi mennä minkä tahansa jäsenkirkon ehtoolliselle. Käytännössä myös jäsenkirkon papilla on laajat toimintamahdollisuudet yhteisön eri kirkkoissa. Jäsenkirkot ovat taloudeltaan ja hallinnoltaan itsenäisiä, joskin niiden väliset taloudelliset avustussuhteet ovat käytännössä merkittäviä.

Itse konkordiassa todetaan varsinaisesti kaksi asiaa: aluksi määritellään, millainen on se "yhteinen käsitys evankeliumista", jonka jäsenkirkot jakavat. Sitten käsitellään eräitä uskonpuhdistusajan oppituomioita, joita luterilaiset ja reformoidut ovat toisistaan lausuneet. Näistä kiistakysymyksistä määritellään tietty yhteinen käsitys ja todetaan, että kun se vallitsee, eivät aiemmat hylkäystuomiot "koske näiden kirkkojen opillis-ta tilaa".

Luterilais-reformoitu Leuenberg siis määrittelee yhteisen oppiperustan ja toteaa tietyt oppituomiot kohteettomiksi. Samantapaista strategiaa noudattaa myös luterilais-roomalaiskatolinen YJV. Erona näiden kahden välillä on se, että kun Leuenbergissa saavutettu tulos katsotaan riittäväksi kirkolliselle yhteydelle, YJV:n jälkeen täytyy vielä keskustella vastaavaan tapaan eräistä muista asioista, ennen kuin kirkollinen yhteys on mahdollinen. Vaikka molemmat "loppumodulitekstit" näin julistavat oppituomioita kohteettomiksi, ne saavat aikaan eritasoiset lopputulokset.

Anglikaanis-luterilainen Porvoo puolestaan lähtee liikkeelle tilanteesta, jossa osapuolten välillä on ehtoollisyhteys, mutta ei pappisviran vaihdettavuutta. Ongelmana on perinteisesti ollut piispanviran ymmärtäminen. Ratkaisemalla tämän ongelman Porvoo saa aikaan täyden pappisvirkojen vaihdettavuuden. Toisaalta on sanottava, että käytännössä Porvoon merkitys on tätä suppeahkoa ongelmaa verrattomasti suurempi: virallinen sopimus on luonut aivan uudenlaisen tietoisuuden Itämeren

alueen luterilaisuuden ja anglikanismin läheisestä teologisesta yhteenkuuluvuudesta.

Vaikka olen edellä korostanut tekstien erilaisia sitovuusasteita, ei muodollinen sitovuus välttämättä ole tekstin vaikutuksen ja arvovallan paras mittapuu. Monet järjestöjen linjanvedot on kirkkoissa hyväksytty pikkuhiljaa ja ilman suurta muodollisuutta. Esimerkiksi LML:n 1984 ja 1990 tekemät päätökset jäsenkirkkojensa välisestä kirkollisesta yhteydestä eivät teologisesta merkittävyystään huolimatta Suomessa vaatineet kirkolliskokouksen erillistä päätöksentekoa. Toisaalta jokin muodollinen päätös saattaa olla tyystin vailla vaikutuksia. Esimerkiksi 1980-luvulla eräät mannereurooppalaiset kirkot synodeissaan päättivät asepalveluksen ydinasejoukoissa olevan epäkristillistä, mutta tämä päätös ei tiettävästi saanut ketään ko. kirkkojen jäsentä tosiasiassa kieltäytymään asepalveluksesta.

Tekstien vaikutuksista ja aikaansaannoksista käytetään termiä reseptio, vastaanotto. Reseption laajuus osoittaa tekstin todellisen ja oman painoarvon. Muodollista arvovaltaa vailla olevalla tekstillä voi olla laaja kirkollinen reseptio, jos se lukijoiden mielestä osuu asioiden ytimeen. Esimerkiksi Luther ei kirjoittanut katekismuksiaan taikka *Kristityn vapaudesta* -teostaan tunnustuskirjoiksi. Katekismuksista sellaisia silti myöhemmin tuli. *Kristityn vapaudesta* puolestaan ei ole tunnustuskirja, mutta maailmanlaajuisesti protestanttisissa kirkkoissa siihen silti vedotaan arvovaltaisena tekstinä.

Reseptio ei riipu yksinomaan tekstin kirjallisesta ja ajatuksellisesta erinomaisuudesta, vaan pitkälti myös siitä, että se vastaa lukijoiden ja käyttäjäyhteisöjen tarpeisiin. Esimerkiksi tähän kirjaan kääntämäni luterilais-metodistisen yhteiskomission teksti ei mielestäni ole kirjallisesti taikka teologisesti erityisen loistokas. Mutta se on silti ollut erittäin vaikutusvaltainen: teksti on johtanut mm. Saksassa ja Norjassa jatkotyökentelyyn, jonka myötä kirkkojen välille on syntynyt sitova yhteyssopius.

Miten näitä tekstejä kannattaa lukea?

Ekumeenisilla teksteillä on omat erityispiirteensä, jotka hankaloittavat niiden lukemista. Asioista puhutaan yleisellä ja abstraktilla tasolla. Nimmiä ja historiallisia taustoja vältetään, samoin kirjallisuusviitteitä. Asiat oletetaan tunnetuiksi, pedagogisia johdantoja ei tarjota. Usein tekstejä tulisikin lukea jonkinlaisen selitysteoksen kera. Selitysteosten ongelma-

na puolestaan on se, että ne usein tulkitsevat tekstejä liian pitkälle tai liian yksipuolisesti.

Käännöksiin liittämässäni lyhyissä selostuksissa annan välttämättömät taustatiedot: osapuolet, sitovuusaste, lähtökohtatilanne. Lisäksi pyrin sanomaan jotakin tekstin yleisestä rakenteesta: mitä ongelmia se yrittää ratkaista, mikä on asioiden käsittelyjärjestys, millaista ratkaisua tarjotaan. Tämä rakenteen kuvaus on pikemmin pedagoginen kuin teologinen, ts. se auttaa tekstiin tutustumisessa, mutta ei juurikaan ota kantaa itse argumenttien pitävyyteen.

Ensi kertaa näihin teksteihin tutustuvan kannattaa siksi aloittaa selostuksistani ja edetä niistä itse teksteihin. Kun teksti aletaan hallita ja muistaa paremmin, selostukseni kannattaa vähitellen unohtaa. Pidemmälle etenevän lukijan on syytä muodostaa oma käsityksensä tekstin rakenteesta ja sisällöstä.

Yhdellä ekumeenisella tekstillä on poikkeuksetta monta kirjoittajaa, jotka edustavat monia teologisia perinteitä ja kulttuuriympäristöjä. Tästä syystä asioissa tehdään usein kompromisseja. Kompromissinteon strategioita on monenlaisia: 1. Asia voidaan jättää yleiselle tasolle: voidaan esimerkiksi todeta kaikkien olevan syntisiä, mutta ei oteta kantaa perisyntioppiin taikka synnin vähenemiseen uskovassa kristityssä. 2. Hankala asia ilmaistaan raamatunlauseita käyttäen, koska Raamatun tekstiin kaikki sitoutuvat. Tietenkin Raamattuun viitataan muistakin syistä. 3. Yhteisesti lausutusta asiasta kumpikin osapuoli esittää tekstissä vielä lisäksi oman tulkintansa.

Tämäntapaisia ilmiöitä on lukijan syytä pitää silmällä. Erityisesti on huomattava, milloin tekstissä puhuu vain toinen osapuoli. Esimerkiksi YJV käyttää useissa kohdin yllämainittua kolmatta strategiaa. BEM puolestaan sisällyttää ratkaisemattomia kysymyksiä erityisiin selityksiin.

Tekstien lopussa saattaa olla erityisiä suosituksia taikka toimintaehdotuksia. Nämä ovat yleensä poikkeuksellisen merkittäviä, sillä ne kokoavat saavutettuja tuloksia.

Koska ekumeeniset tekstit ovat jossain määrin abstrakteja, niitä voidaan lukea niinsanotusti vasta- taikka myötäkärvaan. Usein puhutaan epäilyn hermeneutiikasta ja sen vastakohtana luottamuksen hermeneutiikasta. Uskonnolliset tekstit ovat lisäksi luonteeltaan sellaisia, että jos niistä erityisesti haluaa löytää jonkin loogisen taikka sisällöllisen ongelman, sellaisen pystyy lähes aina löytämään taikka keksimään. Toisaalta tekstejä voi hokea rukouksen taikka liturgisen kielen tavoin, niin että asiasisältö ymmärretään osaksi kielipeliä, johon puhuja on jo edeltäksin päättänyt liittyä.

Sekä luottamuksen että epäilyn hermeneutiikka ovat puhtaaksiviljeltyinä ongelmallisia. Vasta näitä ääri-ilmioita välttämään pyrkivä lukija kykenee arvioimaan, miten asianmukainen ja hyvin perusteltu kukin teksti on.

Kaste, ehtoollinen ja virka

(Kirkkojen maailmanneuvoston Faith and Order -komissio)

Kaste

I Kasteen asettaminen

1. Kristillinen kaste perustuu Jeesuksen Kristuksen palveluvirkaan, hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa. Kaste on liittämistä Kristukseen, joka on ristiinnaulittu ja ylösnoussut Herra; se on pääsy Jumalan ja Jumalan kansan välisen Uuden liiton jäseneksi. Kaste on Jumalan lahja ja se toimitetaan Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Evankelista Matteus kertoo, että lähettäessään opetuslapsensa maailmaan ylösnoussut Herra käski heitä kastamaan (Matt. 28:18–20). Uuden testamentin kirjeet, Apostolien teot ja kirkkoisien kirjoitukset todistavat apostolisen kirkon universaalisesta kastekäytännöstä kirkon alkuhetkistä lähtien. Kirkot jatkavat nykyisin tätä käytäntöä uskonnollisena toimituksena, minkä sisältönä on sitoutuminen Herraan, joka lahjoittaa armonsa kansalleen.

II Kasteen merkitys

2. Kaste on merkki uudesta elämästä Jeesuksen Kristuksen kautta. Se yhdistää kastetun Kristukseen ja hänen kansaansa. Uuden testamentin kirjoitukset ja kirkon liturgia tuovat esille kasteen merkityksen monin erilaisin kuvin, jotka ilmaisevat Kristuksen ja hänen pelastustekoonsa sisältyvien lahjojen rikkautta. Näihin kuviin liittyy joskus veden vertauskuvallinen merkitys Vanhassa testamentissa. Kaste on osallisuutta Kris-

tuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen (Room. 6:3–5; Kol. 2:12); syntien poispesemistä (1. Kor. 6:11); uudestisyntyminen (Joh. 3:5); Kristuksen antamaa valoa (Ef. 5:14); Kristuksen päällepukemista (Gal. 3:27); Pyhän Hengen uudistusta (Tiit. 3:5); vedenpaisumuksesta pelastuminen (1. Piet. 3:20–21); ulospääsy vankeudesta (1. Kor. 10:1–2) ja vapautumista uuteen ihmisyyteen, jossa sukupuoleen, rotuun ja yhteiskunnalliseen asemaan perustuvat raja-aidat on ylitetty (Gal. 3:27–28; 1. Kor. 12:13). Kuvat ovat moninaiset mutta todellisuus on yksi.

A. Osallisuus Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen

3. Kaste merkitsee osallisuutta Jeesuksen Kristuksen elämään, kuolemaan ja ylösnousemukseen. Jeesus astui Jordan-virtaan ja hänet kastettiin syntisten osaan samaistuneena, jotta kaikki vanhurskaus täytettäisiin (Matt. 3:15). Tämä kaste johdatteli Jeesuksen sille kärsivän palvelijan tielle, mikä ilmeni hänen kärsimyksessään, kuolemassaan ja ylösnousemuksessaan (Mark. 10:38–40). Kasteen kautta kristityt ovat upotettuja Kristuksen vapauttavaan kuolemaan, johon heidän syntinsä ovat haudattut, jossa 'Vanha Aadam' on ristiinnaulittu Kristuksen kanssa ja synnin valta on murrettu. Kastetut eivät enää ole synnin orjia vaan vapaita. Täydellisesti samaistuneena Kristuksen kuolemaan heidät on haudattu hänen kanssaan ja herätetty uuteen elämään tässä ja nyt Jeesuksen Kristuksen ylösnousemisen voiman kautta, vakuuttuneina siitä, että he saavat viimein olla hänen kanssaan myös yhtäläisessä ylösnousemuksessa (Room. 6:3–11; Kol. 2:13; 3:1; Ef. 2:5–6).

B. Kääntyminen, anteeksiantaminen ja puhdistaminen

4. Kaste tekee kristityt osallisiksi Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen salaisuudesta. Siihen sisältyy synnintunnustus ja sydämen kääntämys. Johanneksen toimittama kaste oli parannuksen kaste syntien anteeksisaamiseksi (Mark. 1:4). Uusi testamentti korostaa kasteen eettisiä ulottuvuuksia kuvatessaan sitä pesuna, jossa ruumis huuhdotaan puhtaalla vedellä, sydämen puhdistamisena kaikesta synnistä ja vanhurskauttamisen tapahtumana (Hebr. 10:22; 1. Piet. 3:21; Apt. 22:16; 1. Kor. 6:11). Kastetut ovat Kristuksen armahtamia, puhdistamia ja pyhittämiä ja heille annetaan osana kastekokemusta uusi eettinen elämänsuunta Pyhän Hengen ohjauksessa.

C. Pyhän Hengen lahja

5. Pyhä Henki tekee työtään ihmisten elämässä ennen kastetta, kasteessa ja kasteen jälkeen. Kysymyksessä on sama Henki, joka ilmoitti Jeesuksen Jumalan Pojaksi (Mark. 1:10–11) ja joka antoi helluntaina opetuslapsille voiman liittäen heidät toisiinsa (Apt. 2). Jumala lahjoittaa kaikille kastetuille Pyhän Hengen voitelun ja lupauksen, merkitsee heidät sineillä ja antaa heidän sydämiinsä vakuuden perintöosasta Jumalan lapsina. Pyhä Henki vahvistaa uskonelämää heidän sydämissään lopulliseen lunastukseen asti, jolloin he pääsevät siitä täydellisesti osallisiksi Jumalan kirkkauden kiitokseksi (2. Kor. 1:21–22; Ef. 1:13–14).

D. Kristuksen ruumiiseen liittäminen

6. Kaste, joka toimitetaan kuuliaisena meidän Herrallemme, on yhteisen opetuslapseutemme merkki ja sinetti. Kasteen kautta kristityt saatetaan yhteyteen sekä Kristuksen että toistensa kanssa ja heidät liitetään samalla jäseniksi siihen kirkkoon, joka on ollut ja joka on kaikkialla ja kaikkina aikoina. Yhteinen kasteemme, joka yhdistää meidät uskossa Kristukseen, on täten ykseyden perustava side. Olemme yksi kansa ja meidät on kutsuttu tunnustamaan ja palvelemaan yhtä Herraa kaikkialla maailmassa. Yhteys Kristukseen on meille yhteinen asia kasteemme perusteella. Tästä seikasta on merkittäviä seuraamuksia kristittyjen ykseyttä ajatellen: ”yksi kaste, yksi Jumala ja kaikkien Isä ...” (Ef. 4:5–6). Kun kasteeseen perustuva ykseys toteutuu yhdessä pyhässä, katolisessa ja apostolisessa kirkossa, silloin voidaan antaa aito kristillinen todistus Jumalan parantavasta ja sovittavasta rakkaudesta. Sen tähden yhteinen kasteemme Kristukseen on samalla kutsu kirkoilta voittaa niiden hajaannus ja tuoda keskinäinen yhteys näkyvällä tavalla julki.

E. Jumalan valtakunnan merkki

7. Kaste on alkuna sille uuden elämän todellisuudelle, joka annetaan keskelle nykymaailmaa. Se tarjoaa osallisuuden Pyhän Hengen yhteyteen. Se on Jumalan valtakunnan ja tulevan maailman elämän merkki. Uskon, toivon ja rakkauden lahjojen kautta kasteeseen kätkeytyy koko elämään vaikuttavia voimatekijöitä, jotka ulottuvat kaikkien kansojen keskuuteen ja ennakoivat päivää, jolloin jokaisen kielen pitää tunnustaman, että Jeesus Kristus on Herra.

III Kaste ja usko

8. Kaste on sekä Jumalan lahja että meidän inhimillinen vastauksemme tuohon lahjaan. Se suuntautuu kohti kasvua Kristuksen täyteen iän määrään asti (Ef. 4:13). Kaikki kirkot tunnustavat, että usko on välttämätön sen pelastuksen vastaanottamiseksi, joka sisältyy kasteeseen. Kristuksen ruumiin vastuulliseen jäsenyyteen kuuluu välttämättä henkilökohtainen sitoutuminen.

9. Kasteessa ei ole kysymys vain hetkellisestä kokemuksesta vaan koko elämän kestävästä kasvamisesta Kristukseen. Kastetut ovat kutsutut heijastamaan Herransa kirkkautta, kun he muuttuvat Pyhän Hengen voiman kautta hänen kaltaisikseen kirkkaudesta kirkkauteen (2. Kor. 3:18). Kristittyjen elämä on väistämättä sekä jatkuvaa taistelua että myös jatkuvaa Jumalan armon kokemista. Tässä uudessa elämänsuhteessa kastetut elävät Kristuksen ja hänen kirkkonsa asialle ja sen maailman hyväksi, jota Kristus rakastaa. Samalla he odottavat uskossa Jumalan uuden luomakunnan ilmestymistä ja aikaa, jolloin Jumala tulee olemaan kaikki kaikessa (Room. 8:18–24; 1. Kor. 15:22–28, 49–55).

10. Kasvaessaan uskonelämässään kastetut uskovat osoittavat, että ihmiskunta voi uudistua ja vapautua. Heillä on yhteinen vastuu todistaa tässä ja nyt Kristuksen evankeliumista ja kaikkien ihmisten vapauttajasta. Tämän yhteisen todistuksen kehyksenä on kirkko ja maailma. Todistuksen ja palvelun yhteisössä kristityille avautuu täydessä merkityksessään yksi kaste koko Jumalan kansalle annettuna Jumalan lahjana. Samoin he tunnustavat, että kasteena Kristuksen kuolemaan kasteeseen sisältyy eettisiä velvoitteita, jotka eivät ainoastaan kutsu henkilökohtaiseen pyhitykseen, vaan kannustavat myös kristittyjä pyrkimyksissä toteuttaa Jumalan tahtoa kaikilla elämän alueilla (Room. 6:9; Gal. 3:27–28; 1. Piet. 2:21–4:6).

IV Kastekäytäntö

A. Uskovien kaste ja lapsikaste

11. Vaikka ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että lapsikasteitakin toteutettiin apostolien vielä eläessä, henkilökohtaiselle uskontunnustukselle perustuva kaste on Uuden testamentin kirjoituksista yksiselitteisimmin luettavissa oleva käytäntö.

Historian kuluessa kastekäytäntö on kehittynyt erilaisin muodoin.

Jotkut kirkot kastavat pieniä lapsia vanhempien tai huoltajien tuodessa heidät kasteelle. Nämä ovat puolestaan valmiita kasvattamaan lapset kristilliseen uskoon kirkossa ja yhdessä kirkon kanssa. Toiset kirkot toteuttavat vain henkilökohtaiseen uskontunnustukseen kykenevien uskovien kastetta. Jotkut näistä kirkoista pitävät suotavana pienten vauvojen tai lasten siunaamista jumalanpalveluksessa, jolloin toimitukseen sisältyy tavallisesti Jumalan kiittäminen lapsen syntymisestä, kuten myös äidin ja isän velvoittaminen toimimaan kristittyinä vanhempina.

Kaikki kirkot kastavat uskovia, jotka aikaisemmin ovat tunnustaneet muita uskontoja tai ovat olleet vailla minkäänlaista uskoa, sen jälkeen kun he ovat omaksuneet kristillisen uskon ja osallistuneet kasteopetukseen.

12. Sekä uskovien kaste että lapsikaste tapahtuvat kirkossa, joka tällöin ymmärretään uskonyhteisöksi. Kastettaessa henkilö, joka voi ottaa vastuun itsestään, kastejumalanpalvelukseen kuuluu elimellisenä osana henkilökohtainen uskon tunnustaminen. Silloin kun kastetaan pieni lapsi, henkilökohtainen vastaus annetaan myöhemmässä elämän vaiheessa. Kummassakin tapauksessa kastetun tulee kasvaa uskon ymmärtämisessä. Niiden, jotka kastetaan uskontunnustuksensa nojalla, tulisi jatkuvasti pyrkiä antamaan syvällisempi uskon vastaus kasteeseensa. Pienten lasten kohdalla henkilökohtaisen tunnustuksen odotetaan tapahtuvan myöhemmin, ja kristillinen kasvatus tähtääkin tämän tunnustuksen lausumiseen. Jokaisen kasteen perustana on Kristuksen kuuliaisuus kuolemaan asti ja jokainen kaste myös julistaa tätä. Kasteen kehyksenä on kirkon elämä ja usko, ja koko kirkon todistuksen kautta kaste viittaa Jumalan uskollisuuteen kaiken uskonelämän perustana. Jokaisessa kastetilaisuudessa koko seurakunta vakuuttaa uudelleen uskoaan Jumalaan ja velvoittautuu ympäröimään kastettavan todistuksella ja palvelulla. Tämän vuoksi kaste tulisi aina toimittaa kristillisen yhteisön kesellä ja sitä tulisi myös kehittää yhteisöllisenä toimituksena.

13. Kaste on toimitus, jota ei voida toistaa. On vältettävä kaikkea sellaista käytäntöä, joka voidaan tulkita ”uudestikastamiseksi”.

B. Kaste – voitelu – konfirmaatio

14. Jumalan pelastustyössä pääsiäisen salaisuus Kristuksen kuolemassa ja ylösnousemuksessa liittyy erottamattomasti helluntaina vuodatettuun Pyhän Hengen lahjaan. Samalla tavoin osallisuus Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseseen liittyy erottamattomasti Pyhän Hengen saamiseen. Täydesti ymmärrettyinä kaste merkitsee näitä molempia ja saa ne aikaan.

Kristityt eroavat toisistaan sen ymmärtämisessä, missä Pyhän Hengen lahjan merkki on löydettävissä. Pyhän Hengen antamiseen on yhdistetty erilaisia toimituksia. Joillekin kysymyksessä on varsinainen vedellä suoritettu uskonnollinen riitti. Toiset liittävät Pyhän Hengen saamisen öljyllä voiteluun ja/tai käten päällepanemiseen, mitä monet kirkot nimittävät konfirmaatioksi. Joillekin toisille kysymykseen voivat tulla kaikki kolme, koska heidän käsityksensä mukaan Pyhä Henki toimii uskonnollisen toimituksen kautta. Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että kristillinen kaste on kaste vedellä ja Pyhällä Hengellä.

C. Kohti kasteen vastavuoroista tunnustamista

15. Kirkot tunnustavat lisääntyvässä määrin toistensa kasteen kasteena Kristukseen, kun kastettava on tunnustanut Jeesuksen Kristuksen Herraksi, tai mikäli kysymyksessä on lapsikaste, kun tämän tunnustuksen on lausunut kirkko (vanhemmat, holhoojat, kummit ja seurakunta) ja tunnustus on myöhemmin saanut vahvistukseksi omakohtaisen uskon ja sitoutumisen siihen. kasteen vastavuoroista tunnustamista pidetään tärkeänä merkinä ja keinona ilmaista Kristuksessa annettua kasteeseen perustuvaa ykseyttä. Missä tämä vain suinkin on mahdollista, kirkkojen tulisi selvästi lausua julki kasteen vastavuoroinen tunnustaminen.

16. Jotta kyettäisiin voittamaan keskinäiset eroavuudet, uskovien kasteen kannattajien ja lapsikasteen kannattajien tulisi pohtia uudelleen eräitä puolia omassa kastekäytännössään. Ensiksi mainitut voisivat pyrkiä tuomaan näkyvämmiin esille sen tosiasian, että lapset on otettu Jumalan armon suojelukseseen. Jälkimmäisten tulisi varjella itseään ilmeisen summittaiselta lapsikastekäytännöltä ja suhtautua vakavammin siihen vastuuseen, joka heillä on kastettujen kasvattamiseksi omakohtaiseen uskonelämään yhteydessä Kristukseen.

V Kasteen toimittaminen

17. Kaste toimitetaan vedellä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.

18. Kastetoimituksessa tulisi ottaa vakavasti veden vertauskuvallinen ulottuvuus eikä väheksyä sitä. Veteen upottamisen akti voi ilmaista elävästi sen todellisuuden, että kasteessa kristitty osallistuu Kristuksen kuolemaan, hautaamiseen ja ylösnousemukseen.

19. Nykyisin, kuten ensimmäisinä vuosisatoinkin, voidaan Pyhän Hengen lahja kasteessa tuoda esiin erilaisin lisäilmaisuin. Tällaisia ovat

esimerkiksi kätten päällepaneminen ja öljyllä voiteleminen. Ristinmerkki muistuttaa luvatusa Pyhän Hengen lahjasta, joka on lunnasrahana ja vakuutena siitä mikä vielä tuleva on, sitten kun Jumala on täydellisesti lunastanut ne, jotka hän on tehnyt omikseen (Ef. 1:13–14). Tällaisten elävien merkkien uudelleen löytäminen käyttöön todennäköisesti rikastuttaisi kastetoimituksen liturgiaa.

20. Kaikkiin täydellisiin kastekaavoihin tulisi sisältyä ainakin seuraavat ainekset: kasteeseen liittyvien raamatunkohtien lukeminen; Pyhän Hengen avuksihuutaminen; pahasta luopuminen; uskon tunnustaminen Kristukseen ja Pyhään Kolminaisuuteen; veden käyttö; julistus siitä, että kastetut ovat saaneet uuden identiteetin Jumalan lapsina ja kirkon jäseninä, jotka on kutsuttu evankeliumin todistajiksi. Jotkut kirkot ovat sitä mieltä, että kristillistä elämää ei ole aloitettu täydellisesti ellei kastettua ole sinetöity Pyhän Hengen lahjalla ja ellei hän ole osallistunut pyhään ehtoolliseen.

21. Kasteen yhteydessä on paikallaan selittää sen merkitystä siten kuin asia ilmaistaan Raamatussa (ts. osallisuus Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen, kääntyminen, anteeksiantaminen ja puhdistaminen, Pyhän Hengen lahja, Kristuksen ruumiiseen liittäminen ja Jumalan valtakunnan merkki).

22. Kasteen toimittaa yleensä kirkon virkaan vihitty henkilö, vaikka tietyissä olosuhteissa sallitaan muidenkin kasta.

23. Koska kaste liittyy kiinteästi kirkon yhteisölliseen elämään ja jumalanpalvelukseen, se tulisi yleensä toimittaa julkisessa jumalanpalveluksessa. Täten seurakunnan jäseniä muistutetaan heidän omasta kasteestaan ja he voivat toivottaa tervetulleeksi yhteyteensä kastetut, joiden kristillisestä kasvatuksesta he lupautuvat vastaamaan. Kasteen sakramentti soveltuu hyvin sellaisten suureten juhlien kuin pääsiäisen, heluntain ja loppiaisen yhteyteen, jollainen käytäntö oli jo alkukirkossa.

Ehtoollinen

I Ehtoollisen asettaminen

1. Kirkko saa ehtoollisen lahjana Herralta. Apostoli Paavali kirjoittaa: ”Minä olen saanut Herralta sen, minkä myös olen teille tiedoksi antanut, että Herra Jeesus sinä yönä jona hänet kavallettiin, otti leivän, kiitti,

mursi ja sanoi: 'Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan; tehkää tämä minun muistokseni.' Samoin hän otti myös maljan aterian jälkeen ja sanoi: 'Tämä malja on uusi liitto minun veressäni; niin usein kuin te juotte, tehkää se minun muistokseni'. (1. Kor. 11:23–25; vrt. Matt. 26:26–29; Mark. 14:22–25; Luuk. 22:14–20).

Ateriat, joihin Jeesuksen kerrotaan osallistuneen maallisen toimintansa aikana, julistavat ja korostavat Jumalan valtakunnan läheisyyttä. Kansanjoukkojen ruokkiminen on tästä merkinä. Viimeisellä aterialla Jumalan valtakunnan yhteisö kytkettiin Jeesusta pian odottavan kärsimyksen yhteyteen. Ylönousemuksensa jälkeen Herra ilmoitti opetuslapsilleen läsnäolonsa leivän murtamisella. Täten ehtoollinen on jatkoa niille Jeesuksen aterioille, joita hän maallisen elämänsä aikana ja ylönousemisensa jälkeen vietti Jumalan valtakunnan merkinä. Kristityt näkevät ehtoollisen ennakoituna pääsiäisjuhlassa, jota vietettiin Israelin orjuuden maasta vapautumisen muistona. Vastaavasti ehtoollisen esikuvat nähdään Liiton ateriasa Siinain vuorella (2. Moos. 24). Ehtoollinen on kirkon uusi pääsiäisateria, Uuden liiton ateria, jonka Jeesus tarjosi opetuslapsilleen kuolemansa ja ylönousemuksensa muistamiseksi (anamnesis) ja Karitsan suurten illallisen ennakointina (Ilm. 19:9). Kristus käski opetuslapsiaan muistamaan häntä tällä tavalla ja kohtaamaan hänet tässä sakramentaalisessa ateriasa Jumalan kansan katkeamattomana saattona, siksi kunnes hän palaa. Jeesuksen viimeinen ateria oli liturginen ateria, jossa käytettiin vertauskuvallisia sanoja ja tekoja. Näin ollen meidänkin ehtoollisemme on sakramentaalinen ateria, joka näkyvin merkein välittää meille Jumalan rakkauden Jeesuksessa Kristuksessa, sen rakkauden jolla Jeesus rakasti omiaan "loppuun asti" (Joh. 13:1). Tälle aterialle on annettu useita nimiä, kuten esim. Herran ehtoollinen, leivän murtaminen, pyhä kommuunio, jumalallinen liturgia tai messu. Ehtoollista vietetään yhä edelleen kirkon jumalanpalveluselämän keskeisenä tapahtumana.

II Ehtoollisen merkitys

2. Ehtoollinen on ennen kaikkea lahjan sakramentti, jonka Jumala antaa meille Kristuksessa Pyhän Hengen voiman kautta. Jokainen kristitty saa tämän pelastuksen lahjan ehtoollisyhteydessä Kristuksen ruumiiseen ja vereen. Ehtoollisen ateriasa, leivän ja viinin syömisessä ja juomisessa, Kristus tarjoaa yhteyden kanssaan. Jumala itse toimii antaen elämää Kristuksen ruumiiseen ja uudistaen sen yksittäisiä jäseniä. Kristuksen

lupauksen mukaisesti jokainen kastettu Kristuksen ruumiin jäsen saa ehtoollisessa vakuutuksen syntien anteeksiantamisesta (Matt. 26:28) ja iankaikkisen elämän pantin (Joh. 6:51–58). Vaikka ehtoollinen on olemukseltaan yhtenäinen kokonaisuus, sitä tarkastellaan tässä seuraavista näkökulmista: kiitos Taivaalliselle Isälle, Kristuksen muistaminen, Pyhän Hengen avuksihuutaminen, uskovien yhteys ja Jumalan valtakunnan ateria.

A. Ehtoollinen kiitoksena Taivaalliselle Isälle

3. Ehtoollinen, johon aina kuuluu sekä sana että sakramentti, on Jumalan teon julistusta ja ylistystä. Se on suuri kiitosjuhla Taivaalliselle isälle kaikesta mitä hän on tehnyt luomisessa, lunastuksessa ja pyhityksessä. Se on kiitosta kaikesta siitä, mitä Jumala yhä tekee kirkossa ja maailmassa ihmisten synneistä huolimatta, ja kaikesta mitä Jumala vielä tulee tekemään saattaessaan valtakuntansa täydelliseksi. Täten ehtoollinen on kiitosrukous (beraka), jolla kirkko tuo julki kiitollisuutensa Jumalan kaikista lahjoista.

4. Ehtoollinen on suuri ylistysuhri, jonka välityksellä kirkko puhuu koko luomakunnan puolesta. Jumalan sovittama maailmahan on läsnä jokaisessa ehtoollisessa: leivässä ja viinissä, ehtoollisvieraisissa ja niissä rukouksissa joita nämä kantavat Jumalan eteen itsensä ja kaikkien ihmisten puolesta. Kristus yhdistää uskovat itseensä ja liittää heidän rukouksensa omaan esirukoukseensa niin että uskovat kirkastuvat ja heidän rukouksensa tulevat kuulluiksi. Tämä ylistysuhri on mahdollinen yksin Kristuksen kautta, hänen kanssaan ja hänessä. Leipä ja viini, maan ja ihmistyön hedelmät tuodaan uskossa kiitoksen kanssa Jumalan eteen. Täten ehtoollinen on merkinä siitä, miksi maailma on tuleva. Se on kiitosuhria ja ylistyslaulua Luojaalle, universaalista osallisuutta Kristuksen ruumiiseen ja vereen sekä vanhurskauden, rakkauden ja rauhan valtakuntaa Pyhässä Hengessä.

B. Ehtoollinen Kristuksen muistamisena (anamnesis)

5. Ehtoollinen on ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen muistamisen juhla, ts. elävä ja voimallinen merkki hänen kertakaikkisesta uhristaan ristillä. Tämä uhri vaikuttaa yhä ja koskee koko ihmiskuntaa. Ehtoolliseen liittyvä raamatullinen kuva muistamisesta viittaa siihen, että Jumalan työ vaikuttaa tässä ja nyt Jumalan kansan viettäessä ehtoollista jumalanpalvelusliturgiassaan.

6. Kristus itse ja kaikki mitä hän on tehnyt meidän ja koko luomakunnan hyväksi (tullessaan ihmiseksi, ottaessaan orjan muodon, toiminnassaan, opetustyössään, taivaaseen astumisessaan ja lähettäessään meille Pyhän Hengen) on läsnä tässä muistamisessa (anamnesis) ja lahjoittaa meille yhteyden hänen kanssaan. Ehtoollinen on myös esimakua hänen paluustaan (parousia) ja lopullisesta Jumalan valtakunnasta.

7. Kristuksen muistaminen (anamnesis), jossa hän itse toimii kirkonsa riemullisen ehtoollisenvieton välityksellä, on täten sekä hänen työnsä nykyistämistä että tulevan ennakkointia. Se ei ole vain menneiden tapahtumien ja niiden merkityksen mieleen palauttamista, vaan voimallista julistusta Jumalan suurista teoista ja lupauksista.

8. Nykyistäminen ja ennakoiminen ilmenevät kiitoksessa ja esirukouksessa. Muistaessaan kiittolisena Jumalan suurta pelastustekoa kirkko rukoilee samalla, että Jumala saattaisi kaikki ihmiset osallisiksi tämän työnsä hedelmistä. Kiitoksessa ja esirukouksessa kirkko on yhteenliittynään Poikaan, joka on sen ylimmäinen pappi ja suuri esirukoilija (Room. 8:34; Hebr. 7:25). Ehtoollinen on Kristuksen ainutkertaisen uhrin sakramentti, Kristuksen, joka elää yhä toimittaakseen esirukousta puolestamme. Ehtoollinen on kaiken sen muistamista, mitä Jumala on tehnyt maailman pelastuksen hyväksi. Jumala ei toista sitä mitä hän tahtonsa mukaisesti toteutti Kristuksen lihaksitulossa, hänen elämässään, kuolemassaan, ylösnousemuksessaan ja taivaaseenastumisessaan. Nämä tapahtumat ovat ainutkertaisia eikä niitä voida toistaa tai edelleen jatkaa. Ehtoollisessa kirkko kuitenkin kantaa Jumalan eteen esirukouksensa yhteydessä Kristukseen, suureen ylimmäiseen pappiimme.

9. Kristuksen muistaminen (anamnesis) on kaiken kristillisen rukouksen perusta ja lähde. Meidän rukouksemme nojaa ja liittyy täten ylösnousseen Herran alituisen esirukoukseen. Ehtoollisessa Kristus antaa meille voimaa elää hänen kanssaan, kärsiä hänen kanssaan ja vanhurskautettuina syntisinä rukoilla hänen kauttaan täyttäen hänen tahtonsa iloisella mielellä ja vapaasta sydäimestä.

10. Kristuksessa me annamme itsemme joka päivä eläväksi ja pyhäksi uhriksi (Room. 12:1; 1. Piet. 2:5). Tämä hengellinen ja Jumalalle otollinen jumalanpalveluksemme saa ravintonsa ehtoollisesta, jossa meidät Jumalan rakkauden voimasta pyhitetään ja sovitetaan, jotta olisimme sovituksen palvelijoina maailmassa.

11. Yhdistyneinä Herraamme ja yhdessä kaikkien pyhien ja marttyyrien kanssa meitä uudistetaan Kristuksen verellä sinetöidyssä liitossa.

12. Koska Kristuksen muistaminen on saarnatun Jumalan sanan varsinainen sisältö, samoin kuin se on myös ehtoollisaterian sisältö, nämä

molemmat vahvistavat toisiaan. Ehtoollisen oikeaan viettoon kuuluukin sanan julistaminen.

13. Kristuksen sanat ja teot ehtoollisen asettamisessa ovat sen vieton keskuksena. Ehtoollisateria on Kristuksen ruumiin ja veren sakramentti ja hänen todellisen läsnäolonsa sakramentti. Kristus täyttää monin eri tavoin lupauksensa olla omiensa kanssa aina maailman loppuun asti. Mutta ehtoollisessa hänen läsnäolonsa luonne on ainutlaatuinen. Jeesus sanoi ehtoollisleivän ja viinin antaessaan: ”Tämä on minun ruumiini ... ja tämä on minun vereni ...” Se mitä Kristus sanoi on totta, ja tämä totuus käy toteen joka kerta kun ehtoollista vietetään. Kirkko tunnustaa Kristuksen todellisen, elävän ja vaikuttavan läsnäolon ehtoollisessa. Vaikka Kristuksen todellinen läsnäolo ehtoollisessa ei ole riippuvainen yksittäisen ehtoollisvieraan uskosta, kaikki ovat kuitenkin sitä mieltä, että usko on tarpeen, jotta pystyisi erottamaan Kristuksen ruumiin ja veren.

C. Ehtoollinen Pyhän Hengen avuksihuutamisena

14. Pyhä Henki tekee ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen meille todellisesti läsnäolevaksi ehtoollisateriassa täyttäen täten sen lupauksen, joka sisältyy asetussanoihin. Kristuksen läsnäolo on eittämättä ehtoollisen keskeisin asia ja asetussanoihin sisältyvä lupaus on ehtoollisen vieton kannalta perustavanlaatuinen. Isässä on kuitenkin ehtoollistapahtuman ensisijainen alkulähde ja lopullinen täyttymys. Ehtoollisen elävänä keskuksena on ihmiseksi tullut Jumalan Poika, jonka kautta ja jossa ehtoollisen täyttymys tapahtuu. Pyhä Henki on sen mittaamattoman rakkauden voimana, joka tekee ehtoollisen mahdolliseksi ja pitää sen jatkuvasti vaikutusvoimaisena. Ehtoollisen vieton ja kolmiyhteiseen Jumalaan kätkeytyvän salaisuuden välinen side osoittaa sen, että Pyhän Hengen tehtävänä on Jeesuksen historiallisten sanojen nykyistäminen ja eläväksi tekeminen. Luottaen ehtoollisen asetussanoissa olevaan Jeesuksen lupaukseen, että rukous tulee kuulluksi, kirkko rukoilee Isältä Pyhän Hengen lahjaa, jotta ehtoollistapahtuma voisi olla todellisuutta: ristiinnaulittu ja ylösnoussut Herra todellisesti läsnäolevana antaen elämänsä koko ihmiskunnan hyväksi.

15. Kristuksen elävän sanan vaikutuksesta ja Pyhän Hengen voimasta leipä ja viini tulevat Kristuksen ruumiin ja veren sakramentaalisiksi merkeiksi. Ne pysyvät sellaisina kommuunion tarkoitusta varten.

16. Koko ehtoollistapahtuma on luonteeltaan ”epikleettinen”, koska se riippuu Pyhän Hengen työstä. Liturgian sanoissa ehtoollisen tämä

puoli saa erilaisia ilmaisuja.

17. Uuden liiton yhteisönä kirkko kutsuu luottavaisesti avukseen Pyhää Henkeä, jotta se pyhitettäisiin, uudistettaisiin ja johdettaisiin kaikkien vanhurskauteen, totuuteen ja ykseyteen, ja jotta se saisi voiman toteuttaa lähetystehtäväänsä maailmassa.

18. Pyhä Henki antaa ehtoollisen kautta esimakua Jumalan valtakunnasta: kirkko kokee uuden luomakunnan elämää ja saa vakuutuksen Herran takaisin tulosta.

D. Ehtoollinen uskovien yhteytenä -

19. Ehtoollisyhteys kirkon elämää ruokkivan Kristuksen kanssa on samanaikaisesti keskinäistä yhteyttä Kristuksen ruumiissa eli kirkossa. Osallisuus yhteen leipään ja yhteiseen maljaan tiettyssä paikassa tuo ilmi ja saa aikaan ykseyden ehtoolliseen osallistujien ja Kristuksen välillä kuten myös muiden ehtoollisvieraiden kanssa kaikkialla ja kaikkina aikoina. Jumalan kansan yhteys tulee täydellisesti näkyviin juuri ehtoollisessa. Ehtoollisen vietto koskee aina koko kirkkoa, samoin kuin koko kirkko on mukana jokaisessa yksittäisessä ehtoollisen vietossa paikallistasolla. Mikäli jokin yksittäinen kirkko katsoo olevansa koko kirkon ilmentymä, se pyrkii järjestämään oman elämänsä siten, että myös toisten kirkkojen tarpeet ja pyrkimykset otetaan vakavasti.

20. Ehtoollinen sulkee sisäänsä elämän kaikki puolet. Siinä näkyy kiitos ja uhri koko maailman puolesta. Ehtoollisen vietto vaatii sovitusta ja keskinäistä jakamista kaikilta, joita pidetään veljinä ja sisarina yhdessä Jumalan perheessä. Ehtoollinen on myös jatkuva haaste yhteiskunnallisen, taloudellisen ja poliittisen elämän saattamiseksi oikeisiin suhteisiin (Matt. 5:23; 1. Kor. 10:16; 1. Kor. 11:20.22; Gal. 3:28). Kaikenlainen epäoikeudenmukaisuus, rasismi, erottelu ja vapauden puute haastetaan ehdottomasti tilille silloin kun tulemme yhdessä osallisiksi Kristuksen ruumiista ja verestä. Ehtoollisen kautta Jumalan kaiken uudistava armo tuntee ihmisen persoonallisuuden läpi ja palauttaa hänelle hänen ihmisarvonsa. Ehtoollinen liittää uskovan ihmisen maailmanhistorian keskeisen tapahtuman yhteyteen. Ehtoolliseen osallistujina me osoittaudumme sen tähden kelvottomiksi ellemme samalla ota jatkuvasti aktiivisesti osaa maailmantilanteen ja ihmisten osan parantamiseen. Ehtoollinen osoittaa meille, että oma käyttäytymisemme on ristiriidassa Jumalan sovittavan läsnäolon kanssa ihmiskunnan historiassa. Me joudumme jatkuvan tuomion alaisiksi pitäessämme kiinni kaikenlaisista epäoikeudenmukaisista oloista yhteiskunnassamme, ihmisylpeyden aiheuttamasta monenlaises-

ta erottelusta, aineellisista eduista ja voimapolitiikasta sekä ennen kaikkea siksi, että pidämme uppiniskaisesti kiinni kestävämmästä tunnustuksellisista vastakohtaisuuksista Kristuksen ruumiin sisällä.

21. Kirkkojen liturgioissa ilmenee ehtoollista viettävän seurakunnan eli Kristuksen ruumiin yhteisvastuullisuus, samoin kuin myös kristittyjen keskinäinen huolenpito ja heidän vastuunsa maailmasta. Tämä ilmenee keskinäisessä syntien anteeksiantamisessa, rauhantervehdyksessä, esirukouksessa kaikkien puolesta, yhteisessä syömisessä ja juomisessa, ehtoollisaineiden viemisessä sairaille ja vankeudessa oleville tai ehtoollisen vietossa heidän kanssaan. Kaikki nämä ehtoolliseen liittyvät rakkauden ilmaukset palautuvat välittömästi Kristuksen omaan todistukseen palvelijana, jonka palvelustyöhön kristityt itse osallistuvat. Niin kuin Jumala asettui Kristuksessa ihmisen tilanteeseen, samoin ehtoollisliturgia tulee lähelle miesten ja naisten omaa konkreettista tilannetta. Alkukirkossa diakonien ja diakonissojen palvelutyö toi erityisellä tavalla ilmi tämän puolen ehtoollisesta. Tuollaisen palveluviran paikka ehtoollispöydän ja puutteenalaisten ihmisten välissä todistaa oikealla tavalla Kristuksen pelastavasta läsnäolosta maailmassa.

E. Ehtoollinen Jumalan valtakunnan ateriana

22. Ehtoollinen avaa näköalan Jumalan herruuteen, mikä on luvattu meille lopullisena luomakunnan uudistumisena ja sen esimakuna. Tämän uudistumisen merkkejä näkyy maailmassa kaikkialla siellä, missä Jumalan armo ilmestyy ja ihmiset työskentelevät oikeudenmukaisuuden, rakkauden ja rauhan puolesta. Ehtoollinen on juhla, jossa kirkko kiittää Jumalaa näistä merkeistä ja riemuiten juhlii etukäteen Jumalan valtakunnan tulemistä Kristuksessa (1. Kor. 11:26: Matt. 26:29).

23. Se maailma, jolle on annettu lupaus uudistumisesta, on läsnä ehtoollisen vietossa sen alusta loppuun. Maailma on läsnä kiitosrukouksessa, jossa kirkko puhuu Isälle koko luomakunnan puolesta. Se on läsnä Kristuksen muistamisessa, missä kirkko yhdessä suuren Ylimmäisen pappinsa ja esirukoilijansa kanssa rukoilee maailman puolesta. Maailma on myös läsnä Pyhän Hengen lahjaa anovassa rukouksessa, jossa kirkko pyytää Jumalalta pyhitystä ja luomakunnan uudistumista.

24. Ehtoollisessa sovitetuina Kristuksen ruumiin jäsenet ovat kutsutut olemaan sovituksen palvelijoita ihmisten parissa ja ylösnousemusilon todistajia. Niin kuin Kristus meni publikaanien ja syntisten luo ja asettui ateriyhteyteen heidän kanssaan maanpäällisen toimintansa aikana, niin myös kristittyjä kutsutaan ehtoollisessa kantamaan vastuuta hyljeksityis-

tä ja olemaan täten merkinä Kristuksen rakkaudesta. Kristushan eli ja pyhitti itsensä kaikkien puolesta ja hän antaa nyt itsensä meille ehtoollisessa.

25. Ehtoollisen vietto on itsessään merkinä kirkon osallistumisesta Jumalan lähetystyöhön maailmassa. Tämä osallistuminen ilmenee päivittäin evankeliumin julistamisena, lähimmäisen palvelemisena ja uskotavana läsnäolona maailman keskellä.

26. Koska ehtoollinen on kokonaan Jumalan lahja, se tuo nykyhetkeen uuden todellisuuden, joka muuttaa kristityt Kristuksen kuvan kaltaisiksi ja tekee heistä hänen eläviä todistajiaan. Ehtoollinen on arvokasta ravintoa lähetystyöntekijöille, leipää ja viiniä pyhiinvaeltajille heidän matkallaan apostolintehtävässään. Ehtoollista viettävä seurakunta saa vahvistusta ja voimaa tunnustaakseen sanoin ja teoin Herraa Jeesusta Kristusta, joka antoi henkensä maailman pelastumisen puolesta. Koska ehtoollisyhteisö, joka yhdessä osallistuu yhden Herran aterialle, muodostaa yhden kansan, tämän yhteisön tulee pyrkiä kokoamaan yhteyteensä myöskin ne, jotka sillä hetkellä näyttävät jäävän yhteisön näkyvien rajojen ulkopuolelle. Kristushan kutsui juhlaansa kaikki ne, joiden puolesta hän kuoli. Niin kauan kuin kristityt eivät keskenään kykene asettumaan todelliseen yhteyteen saman pöydän ääressä, syömään samaa leipää ja juomaan samasta maljasta, heidän lähetystyönsä todistusvoima heikkenee niin yksilön kuin yhteisönkin tasolla.

III Ehtoollisen viettäminen

27. Ehtoollisliturgia on olemukseltaan ehjä kokonaisuus, johon historiallisesti tarkasteluna sisältyvät seuraavat ainekset eri jaksoissa ja tärkeysjärjestyksissä:

- kiitosvirsiä
- rippi
- anteeksiantamuksen julistaminen
- Jumalan sanan julistaminen eri muodoissa
- uskontunnustus
- esirukous koko kirkon ja maailman puolesta
- leivän ja viinin esille asettaminen
- kiitosrukous Isälle luomisen ihmeistä, lunastuksesta ja pyhityksestä (mikä periytyy juutalaisesta beraka-rukouksen traditiosta)
- Kristuksen lausumat sakramentin asetussanat Uuden testamentin tradition mukaisesti

- Kristuksen muistaminen (anamnesis) lunastuksen, kärsimyksen, kuoleman, ylösnousemuksen, taivaaseenastumisen ja helluntain suurista teoista, joiden kautta kirkko sai alkunsa
- rukous Pyhän hengen laskeutumisesta (epikleesi) seurakunnan sekä leivän ja viinin aineksien ylle (joko ennen asetussanoja tai Kristuksen muistamisen jälkeen tai molemmissa paikoissa, taikka jokin muu sellainen Pyhään Henkeen liittyvä viittaus, mikä oikealla tavalla ilmaisee ehtoollisen epikleettistä luonnetta)
- uskovien pyhittäminen Jumalan käyttöön
- rukous Herran paluusta ja hänen valtakuntansa lopullisesta ilmentymisestä
- koko seurakunnan lausuma Aamen
- Herran rukous
- sovinnon ja rauhan toivotus
- leivän murtaminen
- syöminen ja juominen yhteydessä Kristukseen ja jokaiseen kirkon jäseneseen
- päätösylistys
- siunaus ja lähettäminen

28. Paras tie kohti ykseyttä ehtoollisen vietossa ja siihen osallistumisessa on itse ehtoollisen uudistaminen eri kirkoissa niin ehtoollisopetuksen kuin sen liturgiankin osalta. Kirkkojen tulisi testata omia liturgioitaan sen yksimielisyyden valossa, joka ehtoollisen kohdalla ollaan parhaillaan saavuttamassa.

Liturginen uudistusliike on tuonut kirkot lähemmäksi toisiaan Herran ehtoollisen viettotapojen osalta. Tiettyä liturgista erilaisuutta pidetään kuitenkin terveenä ja rikastuttavana ilmiönä, mikäli tuo erilaisuus on sopusoinnussa ehtoollista koskevan yhteisen uskomme kanssa. Täten yhteisen ehtoollisuskon ei tarvitse merkitä liturgian tai ehtoolliskäytännön yhdenmukaisuutta.

29. Ehtoollisen vietossa Kristus kokoaa, opettaa ja ruokkii kirkkoa. Kristus itse kutsuu aterialle ja johtaa sitä. Hän on paimen, joka johdattaa Jumalan kansaa. Hän on profeetta, joka julistaa Jumalan sanaa. Ja hän on pappi, joka toimittaa Jumalan sakramentin. Useimmissa kirkoissa ehtoollisen toimittaminen on uskottu kirkon virkaan vihitylle henkilölle. Se joka toimittaa ehtoollisen Kristuksen nimeen, tekee näin selväksi, että tämä riitti ei ole yhteisön oma luomus eikä sen omistuksessa, vaan ehtoollinen saadaan lahjaksi Kristukselta, joka elää kirkossaan. Ehtoollispalvelusta suorittava on lähettäjä, joka edustaa Jumalan tekemää aloitetta ja tuo täten ilmi paikallisseurakunnan yhteyden toisiin paikallisseu-

rakuntiin universaalisessa kirkossa.

30. Herran ehtoollisen vietto syventää kristillistä uskoa. Tämän vuoksi ehtoollista tulisi viettää usein. Monia teologisia, liturgisia ja käytännöllisiä eroja liittyy kysymykseen, kuinka usein ehtoollista olisi vietettävä.

31. Koska ehtoollinen julistaa Kristuksen ylösnousemusta, sitä olisi syytä viettää ainakin joka sunnuntai. Ja koska se on Jumalan kansan uusi sakramentaalinen ateria, jokaista kristittyä tulisi rohkaista osallistumaan usein ehtoolliselle.

32. Jotkut kirkot korostavat, että Kristuksen läsnäolo pyhitetyissä ehtoollisaineissa jatkuu ehtoollisen vieton jälkeenkin. Toiset puolestaan painottavat itse ehtoollisen aktia ja siinä tapahtuvaa ehtoollisaineiden nauttimista. Ehtoollisaineiden käsittelyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota. Mitä tulee vallitseviin käytäntöihin säilyttää ehtoollisaineita jumalanpalveluksen jälkeen, kunkin kirkon tulisi kunnioittaa toisten käytäntöä ja hurskauselämää. Ottaen huomioon toisaalta kirkkojen kesken vallitsevan erilaisen käytännön ja toisaalta niiden keskinäisen lähentymisprosessin nykyvaiheen, näyttäisi perustellulta ehdottaa seuraavaa:

- toisaalta olisi muistutettava erityisesti saarnoissa ja kirkon opetuksessa, että ehtoollisaineiden säilyttäminen ehtoollisenviennon jälkeen tähtää ennen muuta niiden jakamiseen sairaille ja niille, jotka eivät voineet osallistua jumalanpalvelukseen, ja
- toisaalta olisi nähtävä, että arvokkain tapa käsitellä jumalanpalveluksessa käytettyjä ehtoollisaineita on nauttia ne, jolloin ei tule sulkea pois mahdollisuutta käyttää niitä sairaiden ehtoollisessa.

33. Tässä tekstissä ilmaistu toinen toisensa ymmärtämisen lisääntyminen auttaneen joitakin kirkkoja pääsemään läheisempään ehtoollisyhteyteen keskenään ja täten saattamaan lähemmäksi sen päivän, jolloin Kristuksen jakaantunut kansa on näkyvällä tavalla jälleen yhdistyneenä Herran pöydässä.

Virka

I Koko Jumalan kansan kutsuminen

1. Rikkinäisessä maailmassa Jumala osoittaa koko ihmiskunnalle kutsun tulla Jumalan kansaksi. Tässä tarkoituksessa Jumala valitsi Israelin ja puhui sitten ainutlaatuisella ja ratkaisevalla tavalla Jeesusksessa Kristukses-

sa, Jumalan Pojassa. Jeesus samaistui ihmisrotuun, sen elämäntilanteeeseen ja kohtaloihin antaen itsensä uhriksi kaikkien edestä. Jeesuksen elämä ja palvelutyö, hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa ovat perustana sille uudelle yhteisölle, jota evankeliumin hyvä sanoma ja sakramenttien lahjat jatkuvasti rakentavat. Pyhä Henki liittää yhteen ruumiiseen ne jotka seuraavat Jeesusta Kristusta ja lähettää heidät todistajina maailmaan. Kirkkoon kuulumisen tarkoittaa, että eletään Jumalan yhteydessä Jeesuksen Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä.

2. Kirkon elämä perustuu Kristuksen kertakaikkiseen voittoon pahan ja kuoleman valloista. Kristus tarjoaa anteeksiantamusta, kutsuu parannukseen ja vapauttaa turmiovalloista. Kristuksen avulla ihmiset kykenevät kääntymään kiittolisina Jumalan puoleen ja palvelemaan lähimmäisiään. Kristuksessa he löytävät uuden elämän lähteen vapaudessa, keskinäisessä anteeksiantamisessa ja rakkaudessa. Kristuksen avulla heidän sydämensä ja mielensä suuntautuu kohti Jumalan valtakunnan täyttymystä, jolloin Kristuksen voitto tulee näkyviin ja kaikki tehdään uudeksi. Jumalan tarkoituksena on, että Jeesuksessa Kristuksessa kaikki ihmiset pääsisivät osallisiksi tästä yhteydestä.

3. Kirkko elää Pyhän Hengen vapauttavan ja uudistavan voiman varassa. Jeesuksen kasteessa tuli näkyvästi ilmi, että Pyhä Henki oli Jeesuksen päällä, ja ylösnousemuksen jälkeen tuo sama Henki annettiin niille, jotka uskoivat ylösnouseeseen Herraan, virvoittamaan heitä Kristuksen ruumiin jäseninä. Pyhä Henki kutsuu ihmisiä uskoon, pyhittää heitä monilla lahjoillaan ja antaa heille voiman olla evankeliumin todistajia ja vahvistaa heitä palvelemaan uskossa ja rakkaudessa. Pyhä Henki pysyttää kirkon totuudessa ja johdattaa sitä kirkon jäsenten heikkouksista huolimatta.

4. Kirkko on kutsuttu julistamaan ja ennakoimaan Jumalan valtakuntaa. Se toteuttaa tätä tehtäväänsä kuuluttamalla evankeliumia maailmalle ja olemalla maailmassa Kristuksen ruumiina. Jeesuksessa Jumalan valtakunta tuli keskellemme. Hän tarjosi syntisille pelastuksen. Hän julisti evankeliumia köyhille, vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, ja päästi sorretut vapauteen (Luuk. 4:18). Kristus avasi uuden pääsyn Isän luo. Eläen tässä yhteydessä Jumalan kanssa kaikki kirkon jäsenet ovat kutsutut tunnustamaan uskoansa ja tekemään selkoa toivonsa perustuksesta. Pyrkiessään antamaan todistuksen lähimmäisenrakkaudesta ja huolenpidosta heidän tulee ottaa osaa kaikkien ihmisten iloihin ja kärsimyksiin. Kristuksen ruumiin jäsenten on taisteltava sorrettujen rinnalla kohti sitä vapautta ja ihmisarvoa, joka on luvattu meille Jumalan valtakunnan tulemisessa. Tätä lähetystehtävää tulisi toteuttaa eri-

laisten poliittisten ja yhteiskunnallisten järjestelmien ja kulttuurien piirissä. Voidakseen uskollisesti täyttää tämän tehtävänsä kirkot etsivät kuhunkin tilanteeseen parhaiten soveltuvia muotoja todistukselleen ja palvelulleen. Näin tehdessään ne tuovat maailmaan esimakua Jumalan valtakunnan ilosta ja ihanuudesta.

5. Pyhä Henki lahjoittaa kristittyjen yhteisölle erilaisia ja toisiaan täydentäviä lahjoja. Nämä on tarkoitettu kaikkien yhteiseksi hyväksi ja ne ilmenevät palveluna seurakunnan keskellä ja maailman hyväksi. Kysymyksessä voi tällöin olla lahja julistaa evankeliumia sanoin ja teoin, tai parantamisen lahja, rukouksen lahja, taikka opettamisen ja oppimisen lahja. Kyseessä voi myös olla lahja palvella tai johtaa, tai noudattaa kuuliaisuutta. Tai kysymyksessä voi olla lahja tulla Hengen virvoittamaksi ja nähdä näkyjä. Kaikki jäsenet ovat kutsutut yhteisönsä avulla löytämään omat armolahjansa ja käyttämään niitä kirkon rakentumiseksi ja sen maailman palvelemiseksi, johon kirkko on lähetetty.

6. Vaikka kirkot periaatteessa ymmärtävät samalla tavalla Jumalan kansan kutsumisen, ne kuitenkin eroavat käsityksissään siitä, kuinka kirkon elämä olisi järjestettävä. Nämä erot koskevat erityisesti kirkon viran asemaa ja muotoja kirkkojen elämässä. Sitoutuessaan pyrkimykseen päästä irti näistä eroavaisuuksista kirkkojen olisi otettava lähtökohdaksi koko Jumalan kansan kutsuminen. Tällöin on löydettävä yhteinen vastaus seuraavaan kysymykseen: Kuinka kirkon elämä, Jumalan tahdon mukaan ja Pyhän Hengen ohjauksessa, olisi ymmärrettävä ja järjestettävä niin, että evankeliumi pääsisi leviämään ja kristittyjen yhteisö rakentuisi rakkaudessa?

II Kirkko ja kirkon virka

7. Virkakeskusteluun liittyvän problematiikan eräänä osana ovat käsitteistä vallitsevat erot. Jotta välttyttäisiin sekaannukselta kirkon virkaa koskevassa keskustelussa, on tarpeen hieman määritellä seuraavissa luvuissa käytettävää käsitteistöä.

a) Sana *armolahja* (charism) tarkoittaa Pyhän Hengen antamia lahjoja kenelle tahansa Kristuksen ruumiin jäsenelle seurakunnan rakentamiseksi ja sen kutsumuksen täyttämiseksi.

b) Sana *virka* tarkoittaa laajimmassa merkityksessään palvelutehtävää, johon koko Jumalan kansa on kutsuttu, joko yksilöinä, paikallisseurakuntina tai universaalisena kirkkona. Virka tai virat voivat tarkoittaa myös niitä erityisiä institutionaalisia muotoja, joissa tämä palvelu toteu-

tuu.

c) Käsite *kirkon virka* liittyy henkilöihin, jotka ovat saaneet armolahjan ja jotka kirkko asettaa palvelutyöhön vihkimyksessä Pyhän Hengen avuksihuutamisen ja käten päällepanemisen kautta.

d) Monet kirkot käyttävät sanaa *pappi* tarkoittamaan tiettyjä vihkimykseen perustuvia virkoja. Koska mainitun sanan käyttö ei ole yleismaailmallinen, tämän asiakirjan kappaleessa 17 pohditaan kysymyksen sisällöllistä puolta.

A. Kirkon virka

8. Toteuttaakseen tehtävänsä kirkko tarvitsee henkilöitä, joiden vastuulla on julkisesti ja jatkuvasti muistuttaa kirkon olevan ratkaisevasti ja erottamattomasti riippuvainen Jeesuksesta Kristuksesta. Täten nämä henkilöt ovat myös kirkon ykseyden keskeisiä ilmentäjiä. Se virka, johon tällaisia henkilöitä on jo hyvin varhaisista ajoista lähtien vihitty, on kirkon elämälle ja todistukselle perustavanlaatuinen.

9. Kirkossa on aina ollut henkilöitä, joilla on erityinen valta ja vastuu. Jeesus valitsi ja lähetti opetuslapsensa todistamaan Jumalan valtakunnasta (Matt. 10:1–8). Noille kahdelletoista luvattiin, että he saavat ”istua valtaistuimilla ja tuomita Israelin kahtatoista sukukuntaa” (Luuk. 22:30). Kirkon ensimmäisen sukupolven seurakunnissa kahdelletoista apostolilla on erityistehtävänsä. He ovat meidän Herramme elämän ja ylösnousemuksen todistajia (Apt. 1:21–26). He johtavat seurakuntaa rukouksessa, opetuksessa, leivän murtamisessa, evankeliumin julistuksessa ja palvelemisessa (Apt. 2:42,47; 6:2–6 jne.). Nuo kaksitoista ja muut apostolit heidän rinnallaan osoittivat pelkällä olemassaolollaan, että alusta lähtien seurakunnassa oli eriytyneitä tehtäviä.

10. Jeesus kutsui kaksitoista apostoliaan edustamaan uutta Israelia. Tällöin he edustavat koko Jumalan kansaa ja hoitavat samalla erityistä tehtävää seurakunnan keskellä. Ylösnousemuksen jälkeen apostolit lukeutuivat seurakunnan johtajiin. Voidaan sanoa, että apostolit ovat toisaalta koko kirkon merkinä ja toisaalta esikuvina niille henkilöille kirkossa, joille on uskottu erityinen valta ja vastuu. Apostolien tehtävä Kristuksen ylösnousemuksen todistajina on ainutlaatuinen ja ainutkertainen. Sen tähden on erotettava toisistaan apostolit ja ne kirkon viran haltijat, joiden virka perustuu apostolien virkaan.

11. Niin kuin Kristus valitsi ja lähetti apostolit, samoin hän edelleenkin Pyhän Hengen kautta valitsee ja kutsuu henkilöitä kirkon virkaan. Kirkon viran haltijat ovat lähettiläinä ja sanansaattajina Jeesuksen Kris-

tuksen edustajia seurakunnan edessä ja he julistavat hänen sanomaansa sovitukselta. Johtajina ja opettajina he kutsuvat seurakuntaa kuuliaisuuteen Jeesukselle Kristukselle, sille opettajalle ja profeetalle, joka on lain ja profeettojen täyttymys. Paimenina, ylipaimenensa Jeesuksen Kristuksen johdolla, he kokoavat ja johdattavat Jumalan hajaantunutta laumaa ennakkoiden täten Jumalan valtakunnan tulemistä.

12. Kaikki uskovan seurakunnan jäsenet, olkooppa he sitten virkaan vihityt tai maallikoita, ovat riippuvaisia toisistaan. Toisaalta seurakunta tarvitsee kirkon virkaan vihittyjä henkilöitä. Heidän läsnäolonsa muistuttaa seurakuntaa Jumalan aloitteesta ja siitä, että kirkko on riippuvainen Jeesuksesta Kristuksesta, joka on kirkon lähetystehtävän alkulähde ja sen ykseyden perusta. Viran haltijat palvelevat rakentaakseen seurakuntaa Kristuksessa ja vahvistaakseen sen todistusta. Heissä kirkko odottaa löytävänsä pyhitetyn elämän ja lähimmäisenrakkauden esikuvan. Toisaalta on niin, ettei kirkon virkaa ole olemassa irrallaan seurakunnasta. Kirkon viran haltijat voivat täyttää kutsumustaan vain seurakunnassa ja seurakunnan hyväksi. He eivät voi toimia ilman seurakunnan hyväksymistä, tukea ja rohkaisua.

13. Kirkon viran on ennen kaikkea kannettava vastuuta Kristuksen ruumiin kokoamisesta ja rakentamisesta. Tämä tapahtuu julistamalla Jumalan sanaa ja opettamalla, hoitamalla sakramenteja sekä johtamalla seurakunnan jumalanpalveluselämää, lähetystehtävää ja diakoniatyötä.

14. Erityisesti ehtoollisen vietossa kirkon virka ilmentää näkyvällä tavalla Kristuksen ja hänen ruumiinsa jäsenten välillä vallitsevaa syvää ja kaikkia syliinsä sulkevaa yhteyttä. Ehtoollisen vietossa Kristus kokoaa, opettaa ja ravitsee kirkkoaan. Kristus on se joka kutsuu ehtoolliselle ja hän toimii pöydässä johtajana. Useimmissa kirkoissa tämän johtajuuden merkinä ja edustajana on kirkon virkaan vihitty henkilö.

B. Virka ja valta

15. Kirkon viran haltijan valta perustuu Jeesukseen Kristukseen, joka on saanut vallan Isältä (Matt. 28:18) ja antaa sen Pyhän Hengen välityksellä edelleen virkaan vihkimyksessä. Tämä akti tapahtuu seurakunnassa, joka tällöin antaa tietylle henkilölle julkisen hyväksymisensä kirkon virkaan. Koska Jeesus tuli palvelemaan (Mark. 10:45; Luuk. 22:27), työhön erottaminen merkitsee sitä, että asianomainen vihitaan palvelutehtävään. Koska virkaan vihkiminen on syvimältä olemukseltaan työhön erottamista Pyhän Hengen lahjoja avuksi rukoillen, kirkon viran valtaa ei tule ymmärtää vihityn henkilön omaksi vallaksi, vaan lahjaksi, jolla jat-

kuvasti rakennetaan sitä ruumista, jossa ja jota varten asianomainen on vihitty kirkon virkaan. Tämän vallan luonteeseen kuuluu vastuullisuus Jumalan edessä ja sitä käytetään yhteistyössä koko seurakunnan kanssa.

16. Kirkon viran haltijat eivät tämän vuoksi saa olla itsevaltiaita tai persoonattomia virkailijoita. Heidät on kutsuttu toimimaan johtajina viisaasti ja rakkaudessa, Jumalan sanan nojalla, mutta he ovat kiinteässä yhteydessä uskovaan seurakuntaan keskinäisen riippuvaisuuden ja vastavuoroisuuden sitein. Vain siten, että viran haltijat pyrkivät saamaan seurakunnalta palautetta ja hyväksymisen, heidän valtansa voi varjeltua eristäytyneisyyden ja toisten alistamisen vääristymiltä. He tuovat julki ja käyttävät Kristuksen valtaa samalla tavalla kuin Kristus itse näytti Jumalan vallan maailmalle, antamalla elämänsä seurakunnan hyväksi. Kristuksen valta on ainutlaatuinen. "Hän opetti heitä niinkuin se, jolla valta on, eikä niinkuin heidän kirjanoppineensa" (Matt. 7:29). Tätä valtaa hallitsee rakkaus "lampaisiin, joilla ei ole paimenta" (Matt. 9:36). Tuon vallan vahvistuksena oli hänen elämänsä ja palvelutyönsä, sekä ennen kaikkea hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa. Valta kirkossa voi olla aitoa vain siten, että se pyrkii noudattamaan tätä esikuvaa.

C. Virka ja pappeus

17. Jeesus Kristus on uuden liiton ainutlaatuinen pappi. Kristus antoi elämänsä uhriksi kaikkien edestä. Vastaavalla tavalla kirkkoa kokonaisuudessaan voidaan kuvata papistona. Kaikki kirkon jäsenet ovat kutsutut antamaan itsensä "eläväksi uhriksi" sekä rukoilemaan kirkon puolesta ja maailman pelastumisen puolesta. Kirkon virkaan vihityt, kuten kaikki kristityt, elävät suhteessa sekä Kristuksen pappeuteen että kirkon yleiseen pappeuteen. Heidä voidaan oikeutetusti nimittää papeiksi, koska he toimittavat erityistä pappispalvelusta vahvistamalla ja rakentamalla uskoviin kuninkaallista ja profeetallista pappeutta sanan ja sakramenttien avulla, rukouksin ja esirukouksin sekä kaitsemalla sielunhoitajina seurakuntaa.

D. Miesten ja naisten virka kirkossa

18. Missä Kristus on läsnä, siellä inhimilliset raja-aidat murtuvat. Kirkko on kutsuttu välittämään kuvan uudesta ihmisyydestä. Kristuksessa ei ole miestä eikä naista (Gal. 3:28). Miesten ja naisten tulee yhdessä löytää keinot, joilla he voivat antaa oman panoksensa Kristuksen palvelemiseen kirkossa. Kirkon on löydettävä sellainen virka, jossa nai-

set voivat toimia, kuten myös sellainen, jota miehet voivat hoitaa. Kirkon elämässä tulisi näkyä selvemmin sellainen nykyistä syvällisempi kokonaisvaltainen virkakäsitys, joka heijastaisi miesten ja naisten keskinäistä riippuvaisuutta toisistaan.

Vaikka kirkot ovatkin yhtä mieltä tästä tarpeesta, ne tekevät erilaisia johtopäätöksiä kirkon viran avaamisesta naisille. Yhä useammat kirkot ovat todenneet, ettei ole olemassa raamatullisia tai teologisia esteitä vihkiä naisia virkaan ja monet niistä ovat käytännössä menetelleet tämän mukaisesti. Monet kirkot pitävät kuitenkin kiinni siitä, että kirkon traditiota ei tässä asiassa saa muuttaa.

III Viran muodot

A. Piispat, presbyteerit ja diakonit

19. Uusi testamentti ei sisällä ainuttakaan kirkon viran mallia, jota voitaisiin tarkalleen kopioida eräänlaisena jatkuvana normina kirkon viran koko vastaista kehitystä ajatellen. Uudessa testamentissa on nähtävissä pikemminkin moninainen kuva viran muodoista eri paikkakunnilla ja eri aikoina. Kun Pyhä Henki johdatti kirkkoa eteenpäin sen toiminnassa, jumalanpalveluselämässä ja lähetystehtävässä, tuon alkuaian monimuotoisuuden eräitä aineksia kehiteltiin edelleen ja täten syntyi kirkon viran universaalisempi malli. Toisella ja kolmannella vuosisadalla piispan, presbyteerin ja diakonin virka vakiintui kaikkialla kirkon viran kolmijakoiseksi malliksi. Seuraavien vuosisatojen aikana piispan, presbyteerin ja diakonin virka koki huomattavia muutoksia viran käytännöllisessä järjestelyssä. Eräissä kirkon historian kriisivaiheissa sen viran pysyvät toiminnot hoidettiin joillakin tahoilla ja joissakin seurakunnissa vallitsevasta kolmijakoisesta mallista poikkeavin muodoin. Näiden toisten mallien perusteluna viitattiin joskus Uuteen testamenttiin. Toisissa tapauksissa taas viran uudelleen muotoilun katsottiin kuuluvan kirkon oman ratkaisuvallan piiriin sen pyrkiessä sopeutumaan muuttuneisiin olosuhteisiin.

20. On tärkeätä tiedostaa muutokset, joita kolmijakoinen virka on kokenut kirkon historian kuluessa. Varhaisimmissa tapauksissa, joissa kolmijakoinen virka mainitaan, kehyksenä on paikallinen jumalanpalvelus-seurakunta. Piispa oli seurakunnan johtaja. Hänet oli vihitty ja asetettu julistamaan Jumalan sanaa ja johtamaan ehtoollisen viettoa. Hänen ympärillään oli vanhinten kollegio ja diakoneja, jotka auttoivat piispaa mainituissa tehtävissä. Tässä yhteydessä piispan virka oli koko seurakunta-

yhteisön ykseyden ilmentymä.

21. Pian viran tehtävät muuntuivat kuitenkin toisenlaisiksi. Piispat alkoivat yhä enemmän suorittaa samanaikaisesti useiden paikallisseurakuntien kaitsentaa (episkope). Ensimmäisen sukupolven aikana apostolit olivat toimittaneet tällaista kaitsijan virkaa kirkon laajemmassa piirissä. Myöhemmin Timoteuksen ja Tiituksen kerrotaan hoitaneen seurakunnan kaitsijan tehtävää tietyllä alueella. Sitten piispat hoitivat tätä tehtävää uudella tavalla. Heistä tulee elämän ja todistuksen ykseyden ilmentäjiä alueella, johon kuuluu useita ehtoollista viettäviä seurakuntia. Tämän seurauksena presbyteerit ja diakonit saavat uusia tehtäviä. Presbyteereistä tulee ehtoollista viettävien paikallisseurakuntien johtajia, ja piispojen apulaisina diakonit saavat vastuulleen tehtäviä laajemmalla alueella.

22. Vaikka Uudessa testamentissa ei olekaan yhtenäistä viran mallia, vaikka Pyhä Henki on usein johtanut kirkkoa sopeuttamaan virkojansa kulloisiinkin tarpeisiin ja vaikka Pyhä Henki on siunannut lahjoillaan kirkon viran muitakin muotoja, niin tästä huolimatta piispan, presbyteerin ja diakonin kolmijakoinen virka voi nykyisin palvella sekä etsimämme ykseyden ilmaisijana että keinona sen saavuttamiseksi. Historiallisesti asiaa tarkasteltaessa voidaan oikeutetusti sanoa, että kolmijakoisesta virasta tuli ensimmäisinä vuosisatoina kirkon yleisesti hyväksymä malli ja monet kirkot pitivät siitä kiinni edelleenkin. Lähetys- ja palvelutehtävänsä toteuttamiseksi kirkot tarvitsevat henkilöitä, jotka eri tavoin ilmaisevat ja toteuttavat kirkon viran eri tehtäviä sen diakonisissa, papillisissa ja piispallisissa ulottuvuuksissa ja toiminnoissa.

23. Pyhä Henki luo ja rakentaa kirkon Kristuksen ruumiina ja eskatologisena Jumalan kansana erilaisten lahjojen eli palveluvirkojen avulla. Näiden lahjojen joukossa kaitsijan virka (episkope) on välttämätön Kristuksen ruumiin ykseyden ilmaisemiseksi ja turvaamiseksi. Jokainen kirkko tarvitsee tätä ykseyden virkaa jossakin muodossa voidakseen olla Jumalan kirkko, Kristuksen yksi ruumis, ja merkinä kaikkien ykseydestä Jumalan valtakunnassa.

24. Kolmijakoisen viran malli on aivan ilmeisesti uudistuksen tarpeessa. Joissakin kirkoissa on ehtoollisen vieton johtamisen kollegiaalinen ulottuvuus jäänyt taka-alalle. Toisissa kirkoissa diakoneille on jäänyt enää avustajan tehtävä jumalanpalveluksen liturgiassa, kun taas heidän tehtävänsä diakonisen todistuksen alueella on jäänyt kokonaan piiloon. Yleisesti voidaan sanoa, että papin viran suhteesta piispuuteen on keskusteltu jo vuosisatojen ajan, ja monille on yhä edelleenkin ratkaisematon ja kauaskantoinen ekumeeninen kysymys, missä määrin papit voivat

osallistua kirkon piispaallisen viran tehtävien hoitamiseen. Eräissä tapauksissa nekin kirkot, jotka eivät varsinaisesti ole pitäytyneet kolmijakoiseen virkaan, ovat kuitenkin säilyttäneet voimassa eräitä aineksia tämän viran perusmallista.

25. Perinteisen kolmijakoisen viran malli herättää täten kysymyksiä kaikille kirkkoille. Niiden kirkkojen, jotka pitävät kiinni kolmijakoisesta virasta, olisi syytä kysyä, kuinka tämän viran koko sisältö voitaisiin kehittää palvelemaan mahdollisimman tehokkaasti kirkon todistustehtävää tässä maailmassa. Tähän kyselyyn tulisi osallistua myös niiden kirkkojen, joilla ei ole kolmijakoista virkakäsitystä. Viimeksi mainittujen olisi myös aiheellista kysyä itseltään, eikö oikealla tavalla kehitetty kolmijakoinen virka muodostu niille itselleen painavaksi haasteeksi hyväksyä se omaksi virkakäsitykseksi.

B. Viran harjoittamisen johtavat periaatteet kirkossa

26. Tässä kysymyksessä on tärkeätä ottaa huomioon kolme näkökohtaa. Kirkon virkaa olisi harjoitettava persoonallisesti, kollegiaalisesti ja yhteisöllisesti. *Persoonallisesti*, koska sellainen henkilö, joka on vihitty julistamaan evankeliumia ja kutsumaan seurakuntaa palvelemaan herraa elämän ja todistuksen ykseydessä, soveltuu parhaiten todistamaan Kristuksen läsnäolosta kansansa keskellä. *Kollegiaalisesti*, koska tarvitaan virkaan vihittyjen viranhaltijoiden kollegio edustamaan yhdessä seurakunnan asiaa ja sen pyrkimyksiä. Kirkon viran ja seurakunnan välinen kiinteä yhteys tulisi näkyä myös sellaisessa *yhteisöllisessä* näkemyksessä, että kirkon viran hoitaminen nojaa seurakuntayhteisön elämään ja tarvitsee tuekseen seurakunnan aktiivista osallistumista Jumalan tahdon ja Pyhän Hengen johdatuksen etsimisessä.

27. Kirkon virkaa tulee harjoittaa kirkkojärjestyksen ja kirkkolain nojalla kirkossa siten, että jää riittävästi tilaa kullekin edellä mainituista ulottuvuuksista. Paikallisseurakunnan tasolla tarvitaan kirkon viran haltijaa, joka toimii kollegiaalisen yhteisön piirissä. Olisi korostettava voimakkaasti kaikkien jäsenten aktiivista osallistumista seurakunnan elämään ja päätöksentekoon. Alueellisella tasolla tarvitaan myös ykseyttä edistävää viranhaltijaa. Kollegiaalinen ja yhteisöllinen ulottuvuus pääsevät esille säännöllisissä, edustuksellisuuteen perustuvissa synodaalisissa kokoontumisissa.

C. Piispojen, presbyteerien ja diakonien tehtävät

28. Mitä voidaan sanoa piispojen, presbyteerien ja diakonien tehtävistä ja virkanimikkeistä? Kirkon viran vastavuoroisen tunnustamisen edellytyksenä ei ole yhteisen vastauksen löytyminen tähän kysymykseen. Eräänä mahdollisuutena ja vastauksena tarjotaan kuitenkin seuraavia näkökohtia.

29. *Piispat* saarnaavat Jumalan sanaa sekä valvovat sakramenttien hoidtoa ja kirkkokuria siten, että he toimittaessaan tätä paimenvirkaa edustavat kirkossa johtajuutta, jatkuvuutta ja ykseyttä. Heidän on huolehdittava pastoraalisesta johtamisesta sillä alueella, johon heidät on kutsuttu. He palvelevat toiminnallaan kirkon opetuksen, jumalanpalveluselämän ja sakramenttien hoidon apostolisuutta ja ykseyttä. Heillä on vastuu kirkon lähetystehtävän johtamisesta. He asettavat oman alueensa kristillisen seurakunnan koko kirkon laajempiin yhteyksiin ja suhteuttavat vastaavasti universaalin kirkon heidän omien paikallisseurakuntiensa elämään. Yhteistyössä presbyteerien, diakonien ja koko seurakunnan kanssa he vastaavat siitä, että kirkon virka ja siihen liittyvä valta annetaan asianmukaisessa järjestyksessä uusille henkilöille.

30. *Presbyteerit* (papit) toimivat sanan ja sakramenttien palvelijoina paikallisseurakunnassa. He saarnaavat ja opettavat uskoa, toimivat sielunhoitajina ja vastaavat seurakuntakurista, jotta maailma uskoisi ja koko kirkon jäsenistö uudistuisi, vahvistuisi ja tulisi varustetuksi palvelustehtäväänsä. Presbyteereillä on erityinen vastuu siitä, että seurakunnan jäseniä valmennetaan kristityn elämää ja palvelua varten.

31. *Diakonit* edustavat kirkkoa sen palvelijakutsumuksessa maailman keskellä. Taistellessaan Kristuksen nimessä yhteiskunnallisen ja henkilökohtaisen hädän suunnattomien haasteiden parissa diakonit antavat esimerkin jumalanpalveluksen ja kristillisen palvelutyön keskinäisestä riippuvaisuudesta kirkon elämässä. He kantavat vastuuta seurakunnan jumalanpalveluselämässä esimerkiksi lukemalla Raamatun tekstejä, saarnaamalla ja johtamalla seurakuntaa yhteiseen rukoukseen. Diakonit avustavat seurakunnan opettamisessa. He suorittavat rakkaudenpalvelua seurakunnassa. He toteuttavat tiettyjä hallinnollisia tehtäviä ja heidät voidaan valita tällaisiin johtotehtäviin seurakunnassa.

D. Armolahjojen moninaisuus

32. Pyhän Hengen voimasta elävälle seurakuntayhteisölle on luonteenomaista armolahjojen moninaisuus. Seurakunnan elämää rikastuttavien

erilaisten lahjojen antajana on Pyhä Henki. Edistääkseen näiden lahjojen käyttöä yhteiseksi hyödyksi seurakunnan tulisi antaa joillekin armolahjoille julkisesti tunnustettu asema toiminnassaan. Jotkut lahjat palvelevat seurakuntaelämän pysyviä tarpeita, kun taas toiset ovat käytössä vain tietyn ajan. Sääntökuntien yhteisöissä toimivat miehet ja naiset suorittavat kirkon kannalta erityisen tärkeää palvelua. Kirkon virka, joka itsessään on armolahja, ei saa muodostua armolahjojen moninaisuuden esteeksi. Päin vastoin sen tulisi auttaa seurakuntaa löytämään käyttöönsä Pyhän Hengen sille antamat lahjat ja varustamaan ruumiin jäsenet palvelemaan eri tavoin.

33. Kirkon historiassa on aina ollut aikoja, jolloin evankeliumin totuus on voitu varjella vain profeetallisten ja karismaattisten johtajien avulla. Uudet virikkeet ovat usein löytäneet tiensä kirkon elämään epätavallisia teitä käyttäen. Joskus uudistukset ovat tarvinneet toteutuakseen erityisen viran. Kirkon viran haltijoiden ja koko seurakunnan tulisi olla valmiita vastaamaan tällaisten erityisvirkojen haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

IV Apostolisen tradition jatkuvuus

A. Apostolinen traditio kirkossa

34. Uskontunnustuksessa kirkko tunnustaa itsensä apostoliseksi. Kirkko elää katkeamattomassa yhteydessä apostoleihin ja heidän opetukseensa. Sama Herra, joka lähetti apostolit, on yhä edelleen läsnä kirkossa. Pyhä Henki pysyttää kirkon apostolisessa traditiossa Jumalan valtakunnan historian täyttymykseen asti. Apostolinen traditio kirkossa tarkoittaa jatkuvuutta suhteessa apostolien kirkon pysyviin tuntomerkkeihin. Näitä tuntomerkkejä ovat apostolisen uskon todistus, evankeliumin julistus ja sen tuore tulkinta, kasteen ja ehtoollisen toimittaminen, kirkon viran ja sen tehtävien siirtäminen uusille henkilöille, keskinäinen yhteys rukouksessa, rakkaudessa, ilossa ja kärsimyksessä, sairaiden ja avun tarpeessa olevien palveleminen, ykseys paikalliskirkkojen kesken ja yhteinen osallisuus lahjoihin, joita Herra kullekin on antanut.

B. Apostolisen viran suksessio

35. Apostolisen suksession ensisijainen ilmentymä on löydettävissä kirkon apostolisesta traditiosta kokonaisuudessaan. Suksessio on ilmausta

pysyvyydestä ja siten Kristuksen oman lähetystyön jatkuvuudesta, johon kirkko osallistuu. Viralla on kirkossa erityistehtävänä apostolisen uskon säilyttäminen ja käytäntöön paneminen. Kirkon viran asianmukainen siirto ja antaminen toisille henkilöille ilmaisee sen tähden vaikuttavalla tavalla kirkon jatkuvuutta halki historian. Samalla se korostaa kirkon virkaan vihityn kutsumusta uskon puolustajana ja varjelijana. Siellä missä kirkot vain vähäisessä määrin arvostavat suksessioon perustuvan viran edelleen siirtämistä, niiden olisi kysyttävä itseltään, eikö niiden olisi tarkistettava käsitystään apostolisen tradition jatkuvuudesta. Toisaalta, siellä missä virka ei oikealla tavalla palvele apostolisen uskon julistusta, siellä kirkkojen olisi kyseltävä itseltään, eivätkö niiden viran rakenteet kaipa uudistusta.

36. Alkuvuosisatojen laajenevan kirkon erityisissä historiallisissa olosuhteissa piispojen suksessiosta tuli eräs tapa, evankeliumin välittämisen ja seurakunnan elämän rinnalla, ilmaista kirkon apostolista perinnettä. Tämä suksessio ymmärrettiin apostolisen uskon ja yhteyden jatkuvuuden palvelemisena, varjelemisena ja sen merkinä olemisena.

37. Kirkoissa, joissa apostolista suksessiota toteutetaan piispuuden avulla, tunnustetaan yhä yleisemmin, että apostolisen uskon, jumalanpalveluselämän ja lähetystyön jatkuvuus on säilynyt niissäkin kirkoissa, jotka eivät ole pitäneet kiinni historiallisesta piispuudesta. Tämä tunnustus saa lisätukea siitä tosiasiasta, että monissa näistä kirkoista on säilytetty piispallinen virka ja sen tehtävät, joko säilyttäen nimitys ”piispa” tai ilman sitä. Esimerkiksi virkaan vihkimisen toimittavat näissä kirkoissa aina sellaiset henkilöt, joille kirkko on uskonut vallan antaa edelleen toisille henkilöille kirkon virkaan kuuluvat valtuudet.

38. Nämä näkökohdat eivät kavenna piispallisen viran merkitystä. Ne päin vastoin auttavat kirkkoja, jotka eivät ole pitäneet kiinni piispuudesta, arvostamaan piispallista suksessiota yhtenä merkinä, joskaan ei taakkeena, kirkon jatkuvuudesta ja ykseydestä. Nykyisin nekin kirkot, joilla on käynnissä neuvottelut kirkkoliitoista, ilmaisevat halukkuutensa hyväksyä piispallinen suksessio merkinä koko kirkon elämän apostolisuudesta. Samalla ne eivät kuitenkaan voi hyväksyä mitään sellaista näkemystä, jonka mukaan heidän oman traditionsa mukaan harjoitettu virka olisi epäpätevä niin kauan kuin sitä ei saateta piispallisen suksession olemassa oleville linjoille. Piispallisen suksession hyväksyminen näiden kirkkojen piirissä edistää parhaiten koko kirkon ykseyttä, jos tämä hyväksyminen on osa laajempaa prosessia, jonka avulla piispalliset kirkot itse jälleen löytävät kadotetun ykseytensä.

V Virkaan vihkiminen

A. Vihkimyksen merkitys

39. Kirkko vihkii virkaan tiettyjä jäseniään Kristuksen nimeen ja Pyhän Hengen avuksihuutamisen ja kätten päällepanemisen kautta (1. Tim. 4:14; 2. Tim. 1:6). Näin tehdessään se pyrkii jatkamaan apostolien lähetystehtävää ja pysymään uskollisena heidän opetukselleen. Se, että virkaan vihkimisen toimittavat kirkon virkaan asetetut henkilöt, osoittaa kirkon kiinteätä yhteyttä Jeesukseen Kristukseen ja apostolien todistukseen muistuttaen samalla siitä, että ylösnoussut Herra on varsinainen virkaan vihkijä ja lahjan antaja. Vihkiessään virkaan kirkko Pyhään Hengen turvaten varustaa vihittävän evankeliumin uskolliseen julistamiseen ja nöyrään palvelutyöhön Kristuksen nimessä. Kätten päällepaneminen on Pyhän Hengen lahjan merkki, joka näkyvällä tavalla tuo ilmi sen tosiasian, että kirkon virka asetettiin Kristuksessa toteutuneessa Jumalan ilmoituksessa, samalla kun se kehottaa kirkkoa katsomaan Kristukseen tehtävän antajana ja kaiken alkulähteenä. Tähän vihkimykseen voi kuitenkin sisältyä erilaisia painotuksia riippuen piispojen, presbytereiden ja diakonien erityistehtävistä, kuten ilmenee vihkimyskaavojen liturgioista.

40. Näin ollen virkaan vihkimisellä tarkoitetaan oikeastaan Jumalan ja seurakunnan toimintaa, jossa vihittävät saavat Pyhän Hengen vahvistusta tehtävänsä ja jossa seurakunnan vastaanotto ja hyväksyminen rukousten kanssa kannattelee heitä.

B. Vihkimistoimitus

41. Pitkä ja kirkon alkuaikoihin palautuva traditio liittää virkaan vihkimisen jumalanpalveluksen ja erityisesti ehtoollisenvieton yhteyteen. Vihkimisen toteuttaminen tällä tavoin auttaa ymmärtämään virkaan vihkimyksen aktina, johon osallistuu koko seurakunta, jolloin kysymyksessä ei ole vain tietyn kirkollisen "säädyn" ja virkaan vihittävän välinen tapahtuma. Kätten päällepanemisin tapahtuva vihkimistoimitus, jonka suorittavat tähän tehtävään nimitetyt henkilöt, on samalla kertaa Pyhän Hengen avuksihuutamista (epikleesi), sakramentaalinen merkki sekä lahjojen ja virkaan sisältyvien velvoitteiden vastaanottamista.

42. (a) Virkaan vihkiminen on Jumalan avuksihuutamista, jotta uusi viranhaltija saisi Pyhän Hengen voiman siinä uudessa työyhteydessä, johon hänet on asetettu suhteessa paikallisseurakuntaan ja välillisesti

myös universaaliseen kirkkoon.

Jumalan oman aloitteen erityisluonne, jonka merkkinä kirkon virka on, näkyy itse vihkimistoimituksessa. "Tuuli puhalttaa, missä tahtoo" (Joh. 3:8), joten Pyhän Hengen avuksihuutamiseen sisältyy ehdoton riippuvaisuus Jumalasta, kun ajatellaan kirkon rukouksen vaikutusta ja tuloksia. Tämä tarkoittaa sitä, että Pyhä Henki voi panna liikkeelle uudet voimat ja avata uusia mahdollisuuksia, "monin verroin enemmän kuin kaikki mitä me anomme tai ymmärrämme" (Ef. 3:20).

43. (b) Virkaan vihkiminen on merkki siitä, että Herra, joka antaa kirkon viran lahjana, kuulee rukouksen. Vaikka kirkon rukouksen (epikleeesi) vaikutus on riippuvainen siitä, mitä Jumala näkee hyväksi antaa, kirkko vihkii virkaan luottaen siihen, että Jumala on uskollinen Kristuksessa antamalleen lupaukselle ja tulee sakramentaalisesti inhimillisen elämän kulloisiinkin historiallisiin muotoihin käyttäen niitä oman tarkoituksensa toteuttamiseksi. Virkaan vihkiminen on uskon varassa annettu merkki siitä, että kaiken pohjana oleva hengellinen todellisuus on läsnä lausutuissa sanoissa ja niiden kautta, liturgisessa toiminnassa ja sen muodoissa.

44. (c) Vihkimyksessä kirkko myöntää todeksi ne lahjat, jotka Pyhä Henki on antanut vihittäville, samalla kun sekä kirkko että vihittävä sitoutuvat vihkimyksen tuomiin velvoitteisiin. Ottaessaan vihkimyksessä vastaan uuden viranhaltijan kokoontunut seurakunta tunnustaa hänen armolahjansa ja sitoutuu olemaan avoimena niille. Samoin virkaan vihityt antavat lahjansa kirkon käyttöön ja sitoutuvat uuden vallan ja vastuun mukanaan tuomaan taakkaan ja mahdollisuuksiin. Samalla he liittyvät toisten kirkon virkaan vihittyjen kollegiaaliseen yhteyteen.

C. Vihkimyksen edellytykset

45. Ihmisiä kutsutaan eri teitä kirkon virkaan. Jollakin voi olla henkilökohtainen tietoisuus, että Herra kutsuu häntä omistamaan elämänsä kirkon ja sen viran palvelukseen. Tämä kutsumus voi kirkastua henkilökohtaisen rukouksen ja mietiskelyn kautta. Se voi perustua myös ehdotuksiin, esimerkkiin, rohkaisuun tai opetukseen, joka on saatu perheen, ystävien, seurakunnan, opettajien tai kirkon työntekijöiden taholta. Tämän kutsun on saatava vahvistuksensa siten, että kirkko tunnustaa asianomaisen henkilön sekä synnynnäiset että hengelliset ominaisuudet ja lahjat, jotka ovat tarpeen viran hoidossa. Jumala voi käyttää kirkon viran haltijoina sekä naimattomia että naimisissa oleviä ihmisiä.

46. Virkaan vihityt voivat olla päätoimisia viranhaltijoita siinä mieles-

sä, että he saavat palkan kirkolta. Kirkko voi myös vihkiä virkaan henki-
löitä, jotka toimivat muissa ammateissa tai muussa päivittäisessä työssä.

47. Kirkon virkaan valmistuvat tarvitsevat riittävästi valmennusta, johon sisältyy Raamatun ja teologian opiskelua, rukousta ja hartauselämää sekä perehtymistä nykymaailman yhteiskunnallisen ja inhimilliseen todellisuuteen. Joissakin tapauksissa tämä valmentautuminen voi tapahtua muutoinkin kuin pitkään jatkuvana akateemisenä opiskeluna. Koulutusjakson tarkoituksena on testata, syventää ja vahvistaa opiskelijan kutsumusta tai muokata hänen kutsumustietoisuuttaan.

48. Varsinainen päätös kirkon virkaan antautumisesta tulisi yleensä tehdä ilman varauksia ja aikarajoja. Palvelun keskeytymistä ei voida kuitenkaan pitää yhteensopimattomana virkaan vihkimisen kanssa. Kirkon virkaan uudelleen ryhtyminen vaatii kirkon suostumuksen mutta ei uudelleen vihkimistä. Koska vihkimykseen sisältyy Jumalan antama armolahja virkaan, vihkimistä mihinkään erilliseen virkaan ei koskaan toisteta.

49. Jonkin kirkon asettamia vaatimuksia virkaan vihkimiselle ei tarvitse soveltaa kaikkialla eikä pitää perusteena sille, ettei tunnusteta toisten kirkkojen virkaa.

50. Niiden kirkkojen, jotka kieltäytyvät hyväksymästä kirkon virkaan valmistumisen vammaisuuden takia, tai siksi että asianomainen kuuluu esimerkiksi tiettyyn rotuun tai yhteiskunnalliseen ryhmään, tulisi arvioida oma käytäntönsä uudelleen. Tällainen uudelleen arviointi on nykyisin erityisen tärkeä ottaen huomioon laajan kokeilutoiminnan uusilla viran muodoilla, joilla kirkot pyrkivät lähestymään tämän päivän maailmaa.

VI Kohti viran vastavuoroista tunnustamista

51. Tarvitaan tietoista yhteistä pyrkimystä, mikäli halutaan edistyä tiellä kohti viran vastavuoroista tunnustamista. Kaikkien kirkkojen on syytä tutkia kirkon viran muotoja sekä sitä, missä määrin ne itse ovat uskollisia viran alkuperäisille tarkoituserille. Kirkkojen on oltava valmiita tarkistamaan virkakäsitystään ja virkakäytäntöään.

52. Kun kirkot ovat matkalla kohti viran vastavuoroista tunnustamista, tällöin on lisätyöskentelyä vaativien kysymysten joukossa erityisen tärkeä kysymys apostolisesta suksessiosta. Ekumeenisiin keskusteluihin osallistuvat kirkot voivat tunnustaa toinen toistensa virat, jos ne ovat keskenään vakuuttuneita siitä, että kaikkien kirkkojen tarkoituksena on siirtää sanan ja sakramenttien virkaa kirkossa edelleen katkeamattomas-

sa yhteydessä apostolien aikaan. Viran siirtämisen akti tulisi toteuttaa sopusoinnussa apostolisen tradition kanssa, mihin sisältyy Pyhän Hengen avuksihuutaminen ja kätten päällepaneminen.

53. Jotta päästäisiin viran vastavuoroiseen tunnustamiseen, eri kirkoilta vaaditaan erilaisia askeleita. Esimerkiksi:

a) Niitä kirkkoja, jotka ovat säilyttäneet piispallisen suksession, pyydetään tunnustamaan sekä kirkon viran apostolinen sisältö, joka on niissäkin kirkkoissa, jotka eivät ole pitäneet kiinni tällaisesta suksessiosta, että myös näissä toisissa kirkkoissa eri muodoissaan esiintyvä kaitsijan virka (episkope).

b) Niillä kirkkoilla, joilla ei ole piispallista suksessiota mutta jotka toteuttavat elämässään uskollisesti apostolien uskoa ja lähetystehtävää, on sanan ja sakramenttien virka, kuten ilmenee näiden kirkkojen uskosta, käytännöstä ja elämästä. Näitä kirkkoja pyydetään ymmärtämään se, että kirkon katkeamaton jatkuvuus ja yhteys apostolien kirkkoon saa syvällisen ilmauksen piispojen toinen toistaan seuraavissa kätten päällepanemisissa, ja vaikka heiltä itseltään ei puuttuisikaan jatkuvuus ja yhteys apostoliseen traditioon, tämä merkki vahvistaa ja syventää tuota jatkuvuutta. Heidän olisi ehkä uudelleen löydettävä piispallisen suksession merkki.

54. Jotkut kirkot vihkivät sekä miehiä että naisia, toiset vihkivät vain miehiä. Tässä asiassa vallitsevat erot nostattavat esteitä virkojen keskinäiselle tunnustamiselle. Mutta näitä esteitä ei tule pitää ylitsekäymättöminä ajatellen tulevia pyrkimyksiä kohti viran tunnustamista. Keskinäiseen avoimuuteen sisältyy mahdollisuus, että Pyhä Henki saattaa hyvinkin puhua jollekin kirkolle toisen kirkon oivallusten kautta. Ekumeenisten keskustelujen tulisi sen vuoksi rohkaista eikä jarruttaa tämän kysymyksen käsittelyä.

55. Kirkkojen ja niiden virkojen vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyy asianomaisen kirkollisen viranomaisen päätös ja liturginen akti, josta lähtien ykseys olisi julkisesti selvä tosiasia. Tällaiseksi aktiksi on esitetty useitakin eri vaihtoehtoja: Keskinäinen kätten päällepaneminen, ehtoollisen yhteinen toimittaminen, juhla jumalanpalvelus ilman erityistä keskinäisen tunnustamisen riittä tai kirkkojen välisen liiton asiakirjatekstin luenta juhlatilaisuuksien yhteydessä. Välttämättä ei tarvita mitään liturgista kaavaa, mutta joka tapauksessa olisi julkisesti julistettava viran vastavuoroisen tunnustamisen toteutuminen. Tuollaisen tapahtuman sopivana paikkana varmasti olisi yhdessä vietetty ehtoollinen.

Selityksiä

Kaste

6. Kirkkojen kyvyttömyys tunnustaa vastavuoroisesti toistensa erilaiset kastekäytännöt yhden yhteisen kasteen ilmauksina, sekä kirkkojen tosiasiallinen jakautuneisuus toisensa kasteiden tunnustamisesta huolimatta on paljastunut dramaattisella tavalla kirkon antamassa rikkiinäisessä todistuksessa. Kirkot ovat olleet valmiita sallimaan joskus eräillä tahoilla sukupuoleen, rotuun tai yhteiskunnalliseen asemaan perustuvien erojen jakaa Kristuksen ruumista, mikä on tehnyt kyseenalaiseksi kristillisen yhteisön aidon, kasteeseen perustuvan ykseyden (Gal. 3:27–28) ja vaarantanut vakavasti kirkon todistustehtävän. Kasteeseen perustuvan ykseyden uudelleen löytäminen on kirkkojen ekumeenisen tehtävän ydinkysymys ja samalla se on keskeistä aidon kumppanuuden toteutumiselle kristillisissä yhteisöissä.

12. Käytettäessä ilmaisua ”lapsikaste” ja ”uskovien kaste” on välttämättä pidettävä mielessä, että varsinainen rajankäynti suoritetaan toisaalta niiden välillä, jotka kastavat kaikenikäisiä ihmisiä, ja toisaalta niiden, jotka kastavat vain henkilökohtaiseen uskontunnustukseen kykeneviä henkilöitä. Erot lapsikasteen ja uskovien kasteen välillä jäävät vähäisemmiksi, jos tunnustetaan, että molempiin kastetyyppeihin sisältyy oleellisenä osana Jumalan oma aloite Kristuksessa, ja että molempiin liittyy uskovien yhteisössä annettu uskon vastaus.

Lapsikastekäytäntö korostaa yhteisöllistä uskoa ja sitä uskoa, jonka lapsi jakaa vanhempiensa kanssa. Lapsi on syntynyt rikkiinäiseen maailmaan ja on osallinen tästä rikkiinäisyydestä. Kasteen kautta evankeliumin lupaus ja vaatimus kohdistuvat lapseen. Kasteen vastaanottaneen henkilön omakohtainen usko ja ahkera osallistuminen kirkon elämään ovat oleellisia tekijöitä, jotta kaste kantaisi täyden hedelmän.

Uskovien kaste korostaa ihmisen persoonallista julkista uskontunnustusta. Ihminen vastaa tällöin Jumalan armokutsuun seurakuntayhteisössä ja tuon yhteisön kautta ja ilmoittaa sen tähden haluavansa kastattaa itsensä.

Molemmat kastetyypit edellyttävät samanlaista vastuullista asennetta kristilliseen kasvatukseen. Sen tosiasian uudelleen löytäminen, että kristillinen kasvatusta on luonteeltaan jatkuvaa toimintaa, helpottanee puolin ja toisin hyväksymään erilaisia käytäntöjä kristillisen kilvoituksen lähtöviivalla.

Eräissä kirkkoissa, joissa yhdistyvät lapsikasteeseen ja uskovien kasteeseen liittyvät traditiot, on ollut mahdollista pitää kirkon jäseneksi tulemisessa tasaveroisina vaihtoehtoina sekä sellaista mallia, jossa lapsuudessa suoritettua kastetta seuraa myöhemmin uskon tunnustaminen, että sellaista mallia, jossa uskovien kaste seuraa lapsuudessa, seurakunnan keskellä tapahtunutta siunausta. Tämä esimerkki kutsuu toisia kirkkoja päättämään, eivätkö nekin voisi tunnustaa tasaveroisia vaihtoehtoja keskinäisissä suhteissaan ja neuvoteltaessa kirkkojen yhdistymisestä.

13. Kirkot, jotka ovat pitäneet kiinni jostakin tietystä kastetyypistä tai jotka ovat asettaneet vakavasti kyseenalaiseksi toisten kirkkojen sakramentit ja viran, ovat toisinaan vaatineet, että muiden kirkollisten traditioiden piiristä tulevat henkilöt on kastettava uudestaan ennen kuin he voivat päästä yhteisön täysivaltaisiksi jäseniksi ja sen ehtoollisyhteyteen. Kirkkojen oppiessa syvemmin ymmärtämään toisiaan, hyväksymään toinen toisensa ja niiden päästessä läheisempään yhteiseen todistukseen ja palveluun, ne pidättyvät sellaisesta käytännöstä, joka voisi tehdä kyseenalaiseksi toisten kirkkojen sakramenttikäytännön puhtauden tai olisi ehkä omiaan vähentämään kasteen sakramentin ainutkertaista luonnetta.

14. (a) Joidenkin traditioiden piirissä selitetään, että kuten kaste tekee meistä samanlaisia ristiinnaulitun, haudatun ja ylösnousseen Kristuksen kanssa, samoin kristityt saavat öljyllä voitelussa ottaa vastaan voidellulta Pojalta helluntaina Hengen lahjan.

(b) Jos kaste, Kristuksen ruumiiseen liittämisenä, viittaa syvimmiltään Kristuksen ruumiin ja veren osallisuuteen ehtoollisessa, herää kysymys, voidaanko kasteen ja ehtoolliselle laskemisen väliin sijoittaa erillistä lisäriittä. Niiden kirkkojen, jotka kastavat lapsia mutta kieltävät heiltä osallistumisen ehtoolliselle ennen tuollaista riittä (konfirmaatio), olisi aiheellista pohtia ovatko ne täysin hyväksyneet kasteen kaikki seuraamukset ja arvostaneet niitä.

(c) Kaste tarvitsee jatkuvasti vahvistusta. Selvimpänä ilmauksena tällaisesta vahvistamisesta on ehtoollisen vietto. Kastelupausten uudistaminen voisi tapahtua myös esimerkiksi jokavuotisen pääsiäisjuhlan vieton tai toisten henkilöiden kasteen yhteydessä.

18. Joidenkin teologisten traditioiden piirissä veden käyttö kaikkien siihen liittyvien myönteisten elämää ja siunausta kuvaavien mielleyhtymien kera ilmaisee jatkuvuutta vanhan ja uuden luomakunnan välillä. Tällöin tulee ilmi kasteen merkitys koko maailmalle eikä ainoastaan ihmisille. Samalla veden käyttö edustaa luomakunnan puhdistamista, kuolemista sille, mikä maailmassa on kielteistä ja tuhoavaa. Kristuksen

ruumiiseen kastetut ovat tulleet osallisiksi uudesta elämästä.

21. Viimeaikainen keskustelu osoittaa, että olisi kiinnitettävä enemmän huomiota väärinkäsityksiin, jotka nousevat siitä yhteiskunnasta ja kulttuuriympäristöstä, missä kaste kulloinkin toteutetaan.

(a) Eräissä osissa maapalloa nimen antaminen kasteliturgian yhteydessä on johtanut sekaannukseen kasteen ja nimenantoon liittyvien tapojen välillä. Tällainen sekaannus on erityisen vahingollista siinä tapauksessa, että vallitsevana on ei-kristillinen kulttuuri ja tässä tilanteessa kastettuja vaaditaan omaksumaan sellaisia etunimiä, jotka eivät nojaa heidän omaan kulttuuriperinteeseensä. Laatiessaan kastetta koskevia säännöksiä kirkkojen tulisi huolehtia siitä, että painopiste on kasteen varsinaisessa kristillisessä merkityksessä ja välttää kastettujen vieraannuttamista tarpeettomasti paikallisesta kulttuurista eikä pakottaa heitä ottamaan itselleen vieraita nimiä. Ihmisen omasta kulttuurista periytyvä nimi juurruttaa kastetun tähän kulttuuriin ja julistaa samalla kasteen universaalisuutta ja kastetun liittämistä jäseneksi yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon, joka kattaa maailman kaikki kansat.

(b) Monissa suurissa Euroopan ja Pohjois-Amerikan enemmistökirkkoissa lapsikastetta toteutetaan usein summittaisesti. Tämä on omiaan lisäämään uskovien kastetta toteuttavien kirkkojen haluttomuutta tunnustaa lapsikaste oikeaksi kasteeksi. Mainitun tosiasian tulisi johtaa pohtimaan kriittisemmin kasteen merkitystä näissä enemmistökirkkoissa.

(c) Eräät afrikkalaiset kirkot toteuttavat Pyhän Hengen kastetta ilman vettä, kätten päällepanemisella, tunnustaen kuitenkin toisten kirkkojen kasteen. On tarpeen tutkia tätä käytäntöä ja sen suhdetta vedellä toimitettuun kasteeseen.

Ehtoollinen

8. Ehtoollisen merkityksen tarkasteleminen esirukouksen valossa auttaa ymmärtämään katolisessa teologiassa esiintyviä viittauksia ehtoolliseen "sovitusuhrina". Ajatuksena on tällöin, että on vain yksi sovitusuhri, ris-tin ainutkertainen uhri, joka nykyistyy ehtoollisessa ja kannetaan Isän eteen Kristuksen ja hänen kirkkonsa esirukouksessa koko ihmiskunnan puolesta.

Raamatullisen "muistamisen" käsitteen valossa soisi kaikkien kirkkojen tutkivan uudelleen vanhoja "uhriin" liittyviä erimielisyyksiä ja ymmärtävän syvemmin niitä syitä, joiden vuoksi muut kuin heidän oma traditionsa joko käyttävät tai hylkivät käsitettä "uhri".

13. Monet kirkot uskovat, että Jeesuksen sanojen ja Pyhän Hengen voimasta ehtoollisen leipä ja viini tulevat todellisella vaikkakin salatulla tavalla ylösnousseen Kristuksen ruumiiksi ja vereksi, jolloin tarkoitetaan elävää ja koko täytydessään läsnäolevaa Kristusta. Leivän ja viinin merkkien alla on syvimpänä todellisuutena Kristuksen koko olemus, joka tulee luoksemme ruokkiakseen meitä ja muuttaakseen koko meidän oman olemuksemme. Jotkut toiset kirkot myöntävät kyllä Kristuksen todellisen läsnäolon ehtoollisessa, mutta eivät kytke tätä läsnäoloa yhtä ehdottomasti leivän ja viinin merkkeihin. Kirkkojen itsensä ratkaistavaksi jää, mahtuuko tämä eroavuus varsinaisessa tekstissä muotoillun keskinäisen lähentymisen puitteisiin.

14. Edellä sanottu ei merkitse sitä, että Kristuksen läsnäolo ehtoollisessa ymmärrettäisiin spiritualistisesti, vaan näin vahvistetaan Pojan ja Pyhän Hengen välinen erottamaton yhteys. Tämä yhteys osoittaa selvästi, ettei ehtoollinen ole maaginen tai mekaaninen toimitus, vaan Isälle osoitettu rukous, joka korostaa kirkon täydellistä riippuvuutta hänestä. Liturgiassa vallitsee sisäinen yhteys asetussanojen, Kristuksen lupauksen ja Pyhän Hengen avuksihuutamisen (epikleesi) välillä. Eri liturgisissa traditioissa epikleesin paikka vaihtelee suhteessa asetussanoihin. Varhaisimmissa liturgioissa koko "rukoustoimitus" ajateltiin Kristuksen lupauksen todellisuuden aikaansaajaksi. Pyhää Henkeä kutsuttiin sekä seurakunnan että leivän ja viinin ainesten ylle. Tämän käsityksen uudelleen löytäminen saattaa auttaa meitä voittamaan vaikeudet, jotka liittyvät ehtoollisaineiden pyhittämiseen ehtoollisenvieton erityisenä kohtana.

15. Kirkon historiassa on ollut useita yrityksiä ymmärtää Kristuksen todellisen ja ainutlaatuisen läsnäolon salaisuutta ehtoollisessa. Jotkut tyytyvät pelkästään myöntämään tämän läsnäolon todeksi yrittämättä selitellä sitä. Toisten mielestä on välttämätöntä pitää kiinni siitä, että Pyhän Hengen ja Kristuksen sanojen voimasta tapahtuu muutos, minkä johdosta ehtoollisessa ei enää olekaan kysymys vain tavallisesta leivästä ja viinistä vaan Kristuksen ruumiista ja verestä. Toiset taas ovat kehitelleet todelliselle läsnäololle sellaisen selityksen, joka pyrkii varjelemaan ehtoollisen salaisuutta vahingollisilta tulkinnoilta, vaikka ei toisaalta väitäkään ammentavansa tyhjiin tuon salaisuuden merkitystä.

19. Alkuaajoista lähtien kaste on ymmärretty sakramentiksi, jolla uskovat on liitetty Kristuksen ruumiiseen ja jonka kautta he ovat saaneet lahjaksi Pyhän Hengen. Niin kauan kuin jonkin ehtoollista viettävän seurakunnan jäsenet ja tuon seurakunnan viran haltijat asettavat kyseenalaiseksi jonkin toisen kirkon kastettujen jäsenten ja kirkon viran haltijoiden oikeuden osallistua ehtoolliseen ja toimittaa se, ei ehtoollisen katolisuus

pääse riittävästi esille. Monissa kirkoissa keskustellaan nykyisin kastetujen lasten laskemisesta ehtoolliselle.

28. Uuden testamentin ajoista lähtien kirkko on pitänyt erittäin tärkeänä, että jatkuvasti käytetään niitä samoja aineita, leipää ja viiniä, joita Jeesus käytti viimeisellä ehtoollisella. Eräillä tahoilla maailmaa, missä leipää ja viiniä ei ole tapana käyttää tai niitä ei ole saatavilla, ollaan nykyisin joskus sitä mieltä, että paikallinen ruoka ja juoma voivat paremmin ankkuroida ehtoollisen jokapäiväiseen elämään. Sen tähden olisi tutkittava edelleen kysymystä siitä, mitkä Herran ehtoollisen piirteet ovat Jeesuksen asettamina muuttumattomia ja mitkä piirteet jäävät kirkon omaan ratkaisuvaltaan.

Virka

9. Uudessa testamentissa käytetään käsitettä "apostoli" erilaisissa merkityksissä. Sitä käytetään kahdestatoista opetuslapsesta, mutta myös laajemmasta opetuslapsijoukosta. Käsitettä sovelletaan Paavaliin ja muihinkin henkilöihin, koska ylösnoussut Herra on lähettänyt heidät julistamaan evankeliumia. Apostolien tehtäviin sisältyy sekä kirkon perustana oleminen että lähetystehtävä.

11. Kirkon virka oli perustavanlaatuisena tosiasiana olemassa alusta lähtien (vrt. edellä kohta 8). Vihkimyksen ja siinä annetun viran nykyiset muodot ovat kuitenkin kehittyneet moninaisten historiallisten vaiheiden kautta (vrt. alempana kohta 19). Tämän vuoksi kirkkojen ei tulisi perustella omien virkojensa erityismuotoja viittaamalla suoraan Jeesuksen Kristuksen tahtoon ja asetukseen.

13. Kirkon virka ei yksinään hoida näitä tehtäviä. Koska virka ja seurakunta ovat kiinteästi sidoksissa toisiinsa, seurakunnan kaikki jäsenet ottavat osaa mainittujen tehtävien täyttämiseen. Itse asiassa jokainen armonlahja palvelee Kristuksen ruumiin kokoamista ja rakentamista. Ruumiin jokainen jäsen voi osallistua Jumalan sanan julistamiseen ja opettamiseen ja edistää täten tuon ruumiin sakramentaalista elämää. Kirkon virka toteuttaa näitä tehtäviä koko kirkon edustajana ja ilmentää täten sen elämän ja todistuksen ykseyttä.

14. Uusi testamentti puhuu hyvin vähän ehtoollisjärjestyksestä. Sen teksteistä ei käy selvästi ilmi, kuka johti alkuseurakuntien ehtoollisen viettoa. Hyvin pian tuli kuitenkin käytännöksi, että ehtoollisen viettoa johtavat kirkon virkaan vihityt henkilöt. Jos viran tehtävänä on ilmentää kirkon elämän ja todistuksen ykseyttä, silloin on paikallaan, että ehtooll-

lisen toimittaminen uskotaan virkaan vihitylle henkilölle. Mainittu tehtävä liittyy läheisesti seurakunnan johtamistehtävään, ts. seurakunnan elämän kaitsentaan (episkope) ja vahvistamiseen pitämällä esillä apostolisen sanoman totuutta ja muistuttamalla Jumalan valtakunnan tulosta.

16. Tässä on vältettävä kaksi vaaraa. Valtaa ei voida käyttää ottamatta huomioon seurakuntayhteisöä. Apostolit ottivat vaarin uskovien kokemuksista ja mielipiteistä. Kirkon viran haltijoiden valtaa ei toisaalta tule kaventaa siten, että he tulevat riippuvaisiksi seurakunnassa vallitsevista yleisistä mielipiteistä. Heidän valtansahan perustuu siihen vastuuseen, joka heillä on Jumalan tahdon julistamiseksi seurakunnassa.

17. Uusi testamentti ei koskaan käytä käsitettä "pappeus" tai "pappi" (hiereus) tarkoittamaan kirkon virkaa tai siihen vihittyä henkilöä. Mainittu käsite on Uudessa testamentissa rajattu tarkoittamaan toisaalta Jeesuksen Kristuksen ainutlaatuista pappeutta ja toisaalta kaikkien kastettujen kuninkaallista ja profeetallista pappeutta. Sekä Kristuksen pappeuden että kastettujen yleisen pappeuden tehtävänä on uhraaminen ja esirukous. Niin kuin Kristus uhraisi itsensä, samoin kristityt antavat itsensä "eläväksi uhriksi". Niin kuin Kristus toimi esirukoilijana Isän edessä, samoin kristityt toimittavat esirukousta kirkon ja maailman pelastumisen puolesta. Tästä huolimatta ei voida sivuuttaa eroja näiden kahden pappeuden välillä. Kristus antoi itsensä ainutlaatuiseksi ja kerta-kaikkiseksi uhriksi, jotta maailma pelastuisi. Uskovien tulee sen sijaan ottaa jatkuvasti vastaan Jumalan lahjana se, mitä Kristus on heidän hyväkseen tehnyt.

Alkukirkossa käsitteitä "pappeus" ja "pappi" alettiin käyttää tarkoittamaan sitä kirkon virkaa ja niitä tähän virkaan vihittyjä henkilöitä, jotka toimivat johtajina ehtoollisen vietossa. Nuo käsitteet korostavat sitä tosiasiaa, että kirkon virka liittyy erottamattomasti sekä Jeesuksen Kristuksen pappeuden todellisuuteen että koko seurakuntaan. Kun näitä termejä käytetään kirkon viran yhteydessä, niiden merkitys eroaa selvästi niin Vanhan testamentin uhripappeudesta, Kristuksen ainutlaatuisuudesta ja vapahtavasta pappeudesta, kuin myös Jumalan kansan yhteisöllisestä pappeudesta. Apostoli Paavali sanoo saaneensa Jumalalta oman virkansa "papillisesti toimittaakseni Jumalan evankeliumin palvelusta, niin että pakanakansoista tulisi otollinen ja Pyhässä Hengessä pyhitetty uhri" (Room. 15:16).

18. Ne kirkot, jotka vihkivät naisia, tekevät tämän nojautuen siihen ymmärrykseen, joka niillä on evankeliumista ja virasta. Nuo kirkot katsovat, että heidän ratkaisunsa nojaa siihen syvään teologiseen vakau-

mukseen, että kirkon virka ei toteudu koko täyteydessään, jos se rajataan vain toiseen sukupuoleen. Tätä teologista vakaumusta ovat vahvistaneet kokemukset vuosilta, jolloin naisetkin ovat toimineet näiden kirkkojen virassa. Ne ovat havainneet, että naisten lahjat ovat yhtä suuret ja monipuoliset kuin miestenkin, ja että Pyhä Henki siunaa yhtä täydesti naisten virkaa kuin miestenkin. Yksikään näistä kirkoista ei ole pitänyt aiheellisena harkita uudelleen tekemäänsä päätöstä.

Ne kirkot, jotka eivät vihi naisia kirkon virkaan, ovat sitä mieltä, ettei ole lupa sivuuttaa yhdeksäntoista vuosisadan traditiota, joka puhuu naisten virkaan vihkimistä vastaan. Ne uskovat, että tällaista traditiota ei voida hylätä sillä perusteella, että se ei riittävästi kunnioittaisi naisten osallistumista kirkon elämään. Nuo kirkot uskovat, että kysymyksessä on sellaisia antropologiaan ja kristologiaan liittyviä näkökohtia, jotka ovat keskeisen tärkeitä heidän vakaumukselleen ja joiden pohjalta he ymmärtävät naisten tehtävän kirkossa.

Keskustelua näistä käytännöllisistä ja teologisista kysymyksistä eri kirkkojen ja kristillisten traditioiden piirissä olisi täydennettävä yhteisellä tutkimustyöllä ja pohdiskelulla kaikkien kirkkojen ekumeenisessa yhteisössä.

21. Kirkon alkuaikoina tunnettiin sekä Paavalin kaltaisten matkustelevien lähetyssaarnaajien virka että paikallinen johtajuuden virka siellä, missä evankeliumi oli otettu vastaan. Paikallisella tasolla organisaatiomallit näyttävät vaihdelleen. Jerusalemin kohdalla mainitaan johtajina ”ne kaksitoista” ynnä opetuslasten suuremmasta joukosta valitut; Antioikian seurakunnassa kerrotaan olleen profeettoja ja opettajia (Apt. 6:1-6; 15:13-22; 13:1). Korinttolaiskirjeet puhuvat apostoleista, profeetoista ja opettajista (1. Kor. 12:28) kuten Roomalaiskirjekin, joka puhuu myös diakoneista tai palvelijoista (Room. 16:1). Filippissä käytettiin arkielämän käsitteitä ”kaitsijat” ja ”palvelijat” (episkopoi, diakonoi) yhdessä tarkoittamaan seurakunnan viran haltijoita (Fil. 1:1). Monet näistä viroista kuuluivat sekä naisille että miehille. Eräät asetettiin virkaan kätten päällepanemisi, mutta toisissa tapauksissa ei tästä menettelystä ole mainintaa. Olivatpa virkanimikkeet mitkä hyvänsä, virkojen tarkoituksena oli Jumalan sanan julistaminen, evankeliumin alkuperäisen sisällön varjeleminen ja eteenpäin välittäminen, kristillisten seurakuntien uskonelämän ruokkiminen ja vahvistaminen sekä kirkkokurin ja seurakuntien diakoniatyön vaaliminen ja kehittäminen, kuten myös seurakuntien sisäisen ja keskinäisen ykseyden varjeleminen. Edellä mainitut pysyvät velvoitteet ovat sisältyneet kirkon virkaan halki kristikunnan historian eri kehitysvaiheiden ja kriisikausien.

26. Nämä kolme näkökohtaa olisi pidettävä yhdessä. Eri kirkoissa on joitakin puolia ylikorostettu toisten kustannuksella. Joissakin kirkoissa viran persoonallinen ulottuvuus uhkaa kaventaa sen kollegiaalista ja yhteisöllistä puolta. Toisissa kirkoissa taas kollegiaalista ja yhteisöllistä näkökohtaa pidetään niin tärkeänä, että viran persoonallinen leima uhkaa hävitä. Kunkin kirkon olisi syytä kysyä itseltään, mitkä puolet viran harjoittamisessa ovat historian kuluessa kärsineet sen omassa piirissä.

Näiden kolmen ulottuvuuden arviointi on taustana suositukselle, jonka ensimmäinen Faith and Order -konferenssi antoi Lausannessa vuonna 1927: "Ottaen huomioon (1) piispojen, vanhinten neuvoston ja uskovan seurakunnan keskinäisen aseman alkukirkon kirkkojärjestyksessä, ja (2) sen tosiasian, että kristikunnan suuret kirkkoperheet hyväksyvät nykyisin, kuten ovat hyväksyneet jo vuosisatojen ajan, niin piispallisen, presbyterisen kuin kongregationalistisenkin järjestelmän seurakuntahallinnossa, sekä (3) sen tosiasian, että monet uskovat niin piispallisen, presbyterisen kuin kongregationalistisenkin järjestelmän olevan olennainen osa kirkon hyvää järjestystä, me täten tunnustamme, että näille eri aineksille, edellytyksillä jotka vielä vaativat lisäselvitystä, on kaikille löydettävä oma paikkansa jälleen yhdistyneen kirkon elämässä ja järjestyksessä ..."

31. Monissa kirkoissa vallitsee melkoinen epävarmuus ajateltaessa diakonien tarvetta, heidän virkansa perusteluja, asemaa ja tehtäviä. Missä mielessä diakonaatin voidaan katsoa kuuluvan osana vihkimyksessä annettavaan kirkon virkaan? Mikä erottaa sen kirkon muista viroista (katekeetoista, kirkkomuusikoista jne.)? Miksi diakonit tulisi vihkiä, kun taas nuo muut virat jätetään ilman vihkimystä? Jos diakonit vihitään, saavatko he vihkimyksen sanan täydessä merkityksessä vai onko heidän vihkimyksensä vain ensiaskel matkalla kohti pappisvihkimystä? Nykyisin monissa kirkoissa on voimakasta pyrkimystä vakiinnuttaa diakonaatti uudelleen vihkimykseen nojaavana kirkon virkana, jolla on oma identiteettinsä ja joka on tarkoitettu elinikäiseksi viraksi. Kun kirkot pääsevät lähemmäksi toisiaan, tähän virkaan voidaan ehkä yhdistää niitä palveluvirkoja, joita nykyisin on olemassa monissa eri muodoissa ja erinimisinä. Diakonian viran järjestelyissä vallitsevia eroavuuksia ei tulisi pitää esteenä virkojen vastavuoroiselle tunnustamiselle.

34. Apostolit, jotka ovat Kristuksen elämän ja ylösnousemuksen todistajia ja hänen lähettämiään, välittivät ensimmäisinä evankeliumia, traditiota Jeesuksen Kristuksen pelastavista sanoista ja teoista, jotka ovat kirkon elämän perustana. Tämä apostolinen traditio jatkuu halki historian ja liittää kirkon sen alkulähteisiinsä, Kristukseen ja apostolien kolle-

gioon. Tämän apostolisen tradition eräänä osana on viran apostolinen suksessio (successio apostolica) eli viran periytyminen apostoleista nykyhetkeen, joka palvelee kirkon jatkuvaa elämänyhteyttä Kristuksessa ja kirkon pysymistä uskollisena apostolien välittämille Jeesusken sanoille ja teoille. Apostolien virkaansa asettamat henkilöt ja sittemmin kirkkojen kaitsijat (episkopoi) olivat tämän apostolisen tradition välittämisen ensimmäiset vartijat ja suojelijat. He olivat todistuksena viran apostolisesta suksessiosta, joka jatkui alkukirkon piispojen kautta presbyteerien ja diakonien kollegiaalisessa yhteydessä kristillisten seurakuntien keskuudessa. Sen tähden olisi tehtävä ero koko kirkon apostolisen tradition ja apostolisen viran suksession välillä.

36. Alkukirkossa piispuuden ja apostolien yhteisön välinen side ymmärrettiin kahdella tavalla. Rooman piispa Kleemens liitti piispan saaman lähetystehtävän siihen, että Isä lähetti Kristuksen ja Kristus lähettää apostolit (Kor. 42:44). Tämä teki piispasta apostolien seuraajan ja varmisti täten apostolisen lähetystehtävän pysyvyyden kirkossa. Kleemens oli ennen muuta kiinnostunut keinoista, joilla Kristuksen läsnäolon historiallinen jatkuvuus on turvattu kirkossa apostolisen suksession ansiosta. Antiokian piispa Ignatioksen mielestä (Magn. 6:1; 3:1–2; Trall. 3:1) kahdentoista apostolin ympäröimä Kristus on presbyteerien ympäröimän piispan henkilössä jatkuvasti läsnä kirkossa. Ignatios pitää presbyteerien ja diakonien keskellä olevan piispan ympärille kokoontunutta seurakuntayhteisöä ilmauksena nykyhetkisestä apostolisesta yhteisöstä Pyhässä Hengessä. Apostolisen suksession merkki ei täten ainoastaan viittaa historialliseen jatkuvuuteen, vaan se myös ilmentää nykyhetkistä hengellistä todellisuutta.

39. On selvää, että kirkkoilla on erilaisia vihkimiskäytäntöjä ja että olisi väärin nimetä jokin näistä ainoaksi päteväksi. Toisaalta on niin, että jos kirkot ovat valmiita tunnustamaan toisensa apostolisen suksession nojalla, siten kuin edellä on kuvattu, tästä seuraisi että samalla tunnustetaan ja kunnioitetaan vanhaa traditiota, jonka mukaan vihkimisen suorittaa piispa seurakunnan ottaessa osaa tähän toimitukseen.

40. Uuden testamentin alkuperäiset virkaan vihkimistä tarkoittavat termit pyrkivät yleensä olemaan yksinkertaisia ja kuvailevia. Virkaan nimeämisestä tai valitsemisesta kerrotaan. Kätten päällepaneminen kuvataan. Pyhää Henkeä rukoillaan avuksi. Eri traditiot ovat rakentaneet erilaisia tulkintoja näiden perustietojen pohjalta.

On ilmeistä, että kreikankieliseen "kheirotonein" ja latinankielisiin "ordo" tai "ordinare"-sanoihin liittyvien kulttuuristen taustatekijöiden välillä on tietty ero. Uusi testamentti käyttää edellistä termiä sen joka-

päiväisessä merkityksessä "valita", "nimittää" (Apt. 14:23; 2. Kor. 8:19), joka puolestaan on johdettu alkumerkityksestä "ojentaa käsi" tai "osoittaa tiettyä henkilöä" tai "heittää arpaa". Jotkut tutkijat näkevät "kheiro-tonein"-sanassa viittauksen käten päällepanemiseen, kun otetaan huomioon tämän tapahtuman kirjaimellinen kuvaus sellaisissa rinnakkaistilanteissa kuin ilmeisesti oli kysymys Apt. 6:6; 8:17; 13:3; 19:6; 1. Tim. 4:14; 2. Tim. 1:6.

Käsitteet "ordo" ja "ordinare" ovat puolestaan roomalaisesta lakikielestä johdettuja termejä. Niillä tarkoitettiin alunperin rahvaasta erottautuvan ryhmän erikoisasemaa, jolloin esimerkiksi Rooman senaatista saatettiin käyttää nimitystä ordo clarissimus (korkea-arvoinen sääty). Näihin termeihin nojaavien käsitteiden rakennelmien lähtökohta vaikuttaa ratkaisevasti siihen, mitä kussakin tapauksessa pidetään itsestään selvänä niin periaatteessa kuin käytännön sovellutuksissakin.

Selostus

Risto Saarinen

Perun pääkaupungissa Limassa vuonna 1982 julkistettu asiakirja saattaa päätökseen Kirkkojen maailmanneuvoston Usko ja kirkkojärjestys (Faith and Order) -komission pitkäaikaisen työn. Varhaisempi tekstiluonnos jaettiin kirkkoille 1975, ja jo siitä yli sata kirkkoa antoi palautetta. Lopullisesta tekstistä kirkoilta pyydettiin virallista kannanottoa. Nämä kannanotot ovat ilmestyneet sarjana *Churches Respond to BEM*. 186 virallisen vastauksen perusteella tehtiin vuonna 1990 kattava yhteenveto (*BEM 1982–1990*). Suomenkielisen yleisarvion olen tehnyt JE 162–178.

Olli-Pekka Lassilan suomenkielinen käännös ilmestyi 1983. Asiakirjan pohjalta järjestettiin Suomessa useita keskustelutilaisuuksia. Marraskuussa 1985 arkkipiispa John Vikströmin allekirjoittama Suomen ev.lut. kirkon virallinen kannanotto on voittopuolisesti myönteinen (*Churches Respond to BEM III*, 116–127). Kasteen pelastavaa merkitystä olisi haluttu korostaa vielä enemmän. Ehtoollisosassa nähtiin epäselvyyttä niin "merkin" käsitteessä kuin reaaliapresenssiopissa. Virkaopissa vierastettiin korostusta, jonka mukaan papin tulisi olla "pyhitetyn elämän esikuvaa" (M12).

Suomen ortodoksisen kirkon virallinen vastaus on sekín varsin myönteinen. Kasteopissa se ei pidä hyvänä termiä "uskovien kaste", vaan haluaisi soveltuvin osin puhua "aikuiskasteesta". Merkin ja reaaliapresens-

sin käsitteitä ehtoollisopissa vierastetaan. Virkaopista puuttuu monia piirteitä, joita ortodoksit pitävät välttämättöminä.

BEM on 20. vuosisadan laajalevikkisin ja eniten kommentoitu eku-meeninen asiakirja. Monet paikalliset kehityskulut rakentavat teologiasa- saan sen varaan. Virallisilla vastauksillaan kirkot eivät kuitenkaan asetu minkäänlaiseen sopimustilaan; siinä mielessä BEM:in sitovuusaste on alhainen ja yleiskokoustekstien kaltainen. BEM:in käytännön sovelluk- sena on laadittu oma jumalanpalveluskaava, ns. Liman liturgia (JE 192– 193), jota Kirkkojen maailmanneuvosto käyttää suurissa kokouksissa ehtoollisjumalanpalveluksena. BEM:iä seuranneista asiakirjoista KMN:n Faith and Order -työyksikössä tärkein on *Confessing the One Faith* (JE 145–147).

Rakenteeltaan BEM on ns. konvergenssi- eli lähentymisasiakirja, mi- kä tarkoittaa sitä, että kaikista asioista ei vielä vallitse täyttä yksimieli- syyttä. Itse tekstikappaleet esittävät vallitsevan yhteisymmärryksen, kap- paleihin liitetyt selitykset puolestaan ongelmakohtia ja jatkotyöskentelyä vaativia teemoja. Etenemisjärjestys on selkeä: kaste, ehtoollinen ja virka. Numeroituihin kappaleisiin viitataan yleensä näin: B1, E8, M5.

Tekstilähteet:

- Baptism, Eucharist and Ministry. Geneva: WCC 1982.
- Kaste, ehtoollinen ja virka. Orivesi: SKSK 1983.

Kirjallisuutta:

- Baptism, Eucharist and Ministry 1982–1990. Report on the Process and Responses. Geneva: WCC 1990.
- Churches Respond to BEM 1–6, toim. M. Thurian. Geneva: WCC 1986–1988.
- Confessing the One Faith: An Ecumenical Exposition of the – Aposto- lic Faith as it is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed. Geneva: WCC 1991.
- Liman liturgia suomeksi teoksessa: Elämän puolesta, toim. K. Ruoka- nen, 254–270. Helsinki: MESJ 1984.
- Salmi, S. ”Yksi Herra, yksi usko, yksi kaste”. Helsinki: STKS 1990.

Santiago de Compostela 1993

(Kirkkojen maailmanneuvoston viidennen
Faith and Order -maailmankonferenssin jaostoraportit)

Ensimmäisen jaoston raportti: Näkemyksemme koinoniasta ja sen seurauksista

Johdanto

1. Olemme edustaneet tässä konferenssissa kaikkien maanosien ja lukuisten eri kirkkokuntien kristittyjä, kun olemme pohtineet yhdessä aihetta "Kohti uskon, elämän ja todistuksen koinoniaa". 'Koinonia' on yksi niistä avainkäsitteistä, joita kristityt ovat käyttäneet kautta aikojen pyrkinessään ymmärtämään kirkon olemusta ja luonnehtimaan omaa kokemustaan siitä. Teema on selvästi esillä Raamatussa, idän ja lännen kirkkoisien teologiassa sekä uskonpuhdistajien kirjoituksissa.

2. Koinonian käsitteellä on ollut merkittävä asema myös ekumeenisen liikkeen historiassa. Tätä nimenomaista aihetta käsiteltiin jo ensimmäisessä Faith and Order -maailmankonferenssissa. Toisen maailmankonferenssin tuottamat tekstit ovat kuin koinonia-teemasta tehty tutkimus, vaikkei itse termiä käytetäkään niissä suoraan. Tietoisuus koinoniasta sinä kokemuksena ja todellisuutena, että Kolmiyhteinen Jumala kokoaa kristittyjä yhteen, on syventynyt edelleen seuraavissa Faith and Order -maailmankonferensseissa sekä Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokouksissa. Montrealissa vuonna 1963 pidetyn neljännen Faith and Order -maailmankonferenssin jälkeen on järjestetty kokonainen sarja kahdenvälisiä oppikeskusteluja, joiden keskeisenä polttopisteenä on ollut juuri

koinonia. Se onkin erittäin keskeinen käsite, kun kirkon näkyvän ykseyden luonnetta puetaan sanoiksi.

3. Kun me viidennen Faith and Order -maailmankonferenssin osantajat olemme tutkineet yhdessä aihetta ”Kohti uskon, elämän ja todistuksen koinoniaa”, olemme halunneet selvittää koinonia-käsitteen sisältöä ja selvittää sen seurauksia. Tavoitteenamme on ollut edistää tällä tavoin pyrkimystä kohti kirkon ykseyttä.

Koinonia lahjana

4. Koinonia on ennen kaikkea armon varassa toteutuvaa yhteyttä Kristuksessa. Jumala on lahjoittanut tämän yhteyden sekä luomakunnalle että ihmiskunnalle. Termi ’koinonia’ ilmentää tämän lahjan runsautta. Koinonia on monitahoinen ja dynaaminen uskon, elämän ja todistuksen yhteys. Sen piiriin kuuluvat ne, jotka palvelevat Kolmiyhteistä Jumalaa, tunnustavat apostolista uskoa, ovat osallisia evankeliumista ja sakramenttaalisesta elämästä sekä haluavat olla uskollisia Jumalalle niin kirkossa kuin maailmassakin.

5. Tämä Jumalan lahja on tarkoitettu kaikille luoduille ja koko ihmiskunnalle sekä niille, jotka vastaavat uskossa Jeesuksen Kristuksen kutsuun. Meidät ihmiset on luotu Jumalan kuviksi. Tämä merkitsee, että meidät on luotu elämään Jumalan rakkauden vaikutuspiirissä ja rakastamaan toisiamme niin kuin Jumala on rakkaus. Meidän tulee myös pitää vastuullisesti huolta luomakunnasta. Luomistyössään Jumala on luonut meidät persooniksi, jotta olisimme yhteydessä häneen ja toisiimme. Vuorovaikutus toisten kanssa muovaa siten koko minuuttamme ja on samanaikaisesti sekä lahja että tehtävä. Jumala kutsuu meidät liikkeelle ja tuo meidät yhteyden tielle; Israelin kansan vaiheet osoittavat tämän selvästi jopa silloinkin, kun yhteisö rikkoo koinonian. Koinonia, Jumalan armosta antama lahja, johdattaa meitä kohtaamaan tietoisesti ja avoimesti tehtävämme: meidät on kutsuttu toteuttamaan oikeudenmukaisuutta ja noudattamaan totuutta.

6. Jeesuksen palveluviran ja opetustoiminnan sekä ennen kaikkea hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa tähden kristittyjen yhteisö uskoo, että Jumala lähetti Poikansa, jotta tämä avaisi jokaiselle meistä mahdollisuuden yhteyteen toisten ihmisten ja Jumalan kanssa. Jeesus toi koinonian kaikkien ulottuville kertomalla vertauksia, tekemällä ihmeitä, palvelemalla antaen anteeksi ja uhrautuen toisten hyväksi sekä liittämällä Jumalan kansan yhteyteen ne, joita muut olivat karttaneet ja jotka oli suljettu yhteisön ulkopuolelle.

7. Elämässään, palveluvirassaan, kuolemassaan ja ylösnousemuksessaan Jeesus Kristus ilmoitti meille sen läheisen yhteyden, joka vallitsee hänen, hänen Isänsä – jossa hän pysyy (Joh. 15:10) – ja hänessä vaikuttavan Pyhän Hengen voiman välillä. Jeesuksen Kristuksen, hänen Isänsä ja Pyhän Hengen välillä vallitsee jumalallinen yhteys (kommunio), jonka salattu elämä on luonteeltaan persoonien välinen suhde. Tuo elämä on heidän välillään virtaavan rakkauden antamista ja vastaanottamista. Se on yhteyttä, jonka ytimessä on risti. Samalla se on yhteyttä, joka kurottautuu aina myös itsensä ulkopuolelle sulkeakseen kaikki ja kaiken oman elämänsä piiriin.

8. Pyhän Hengen voimasta kristityt kuolevat Kristuksen kanssa ja nousevat kuolleista uuteen elämään hänessä. Näin heidät liitetään yhteen Isän kanssa (vrt. Room. 6:4–5). Koinonia merkitsee tätä dynaamista suhdetta, jonka perustana on osallisuus Jumalan armon todellisuuteen. Jumalan lahjat samoin kuin hänen esittämänsä kutsu palvelun työhön koskevat jokaista.

9. Ne monet vertauskuvat, joita Uudessa testamentissa käytetään kirkosta, viittaavat sekä yhteisön Jumala-suhteeseen että sen jäsenten keskinäisiin suhteisiin, jotka toteutuvat ajan ja paikan rajaamassa todellisuudessa. Yhteinen elämämme, jossa ykseyttä ja erilaisuutta ei voida erottaa toisistaan, perustuu Kolmiyhteisen Jumalan pelastustalouteen. Pyhä Henki toteuttaa tämän yhteyden juuri kirkossa. Kirkko tahtoo olla yhteisö: sen jäsenet pyrkivät olemaan uskollisia Kristuksen opetuslapsia, ja se elää katkeamattomassa yhteydessä apostoliseen yhteisöön. Apostolisen yhteisön perustana on kaste, jota ei voida erottaa uskosta ja katumuksesta (metanoia). Sen jäsenet on kutsuttu yhteiseen elämään Kristuksessa. Apostolinen yhteisö saa ilmiänsun viettäessään ehtoollista, ja ehtoollinen myös pitää tämän yhteisön yllä. Virka, jonka hoitoon yhteisö on uskottu, on samanaikaisesti sekä henkilökohtainen että yhteisöllinen. Sanallinen julistus ja evankeliumista todistaminen muodostavat apostolisen yhteisön lähetystehtävän. Tähän yhteisöön kuuluvat opetuslapset ovat yhtä. Samalla heidän keskinäinen erilaisuutensa rikastuttaa heidän yhteyttään. Erilaisuus on Jumalan lahja kuten ykseyskin.

10. Ykseyden ja erilaisuuden keskinäinen riippuvuus kuuluu olennaisesti kirkon koinoniaan. Tämän riippuvuussuhteen juuret ovat Kolmiyhteisessä Jumalassa, joka on ilmoittanut itsensä Jeesuksessa Kristuksessa. Isä, Poika ja Pyhä Henki on ykseyden ja erilaisuuden täydellinen ilmentymä ja persoonien kesken toteutuvan elämän äärimmäinen todellisuus. Hän tekee Pyhän Hengen kautta ihmiset osallisiksi tuosta persoonien kesken toteutuvasta elämästä, joka on hänen omaa elämäänsä.

11. Tätä Jumalan antamaa lahjaa ei ole helppoa kuvata eikä määritellä. Mikä ihmisen käyttämä kieli voisikaan kyetä kuvailemaan, mitä merkitsee, että koinonia perustuu Jumalan kolmiyhteyteen? Kaikki yritykset kuvata tätä kokemusta jäävät riittämättömiksi. Se on todellakin uskon salaisuus. Kuitenkin juuri koinonian käsite sisältää – kaikkine rajoituksineenkin – runsaan määrän merkitysvivahteita, joita kaikkia ei voida mitenkään saada näkyviin minkään yksittäisen kohdekielen käännökseen. Se on meille etsimisprosessin termi, joka viittaa kohti elämän täyteyttä Jumalassa ja kohti yhteistä, toisten kanssa jaettua elämää.

12. Useimpien kirkkokuntien näkemyksen mukaan kristillinen kirkko on uskovien yhteisö, jonka viettämässä juhlassa toteutuvat sanat ”tämä on minun ruumiini”. Kristuksen ruumis tulee näiden kirkkojen käsityksen mukaan näkyväksi ennen kaikkea silloin, kun vietetään ehtoollisen sakramenttia. Kristuksen ruumiin jäsenet, jotka viettävät Jumalan läsnäolon juhlaa, yhdistetään Herran Jeesuksen elämään, palveluvirkaan, kuolemaan ja ylösnousemukseen – hänen, joka uhraa itsensä koinonian luomiseksi. Tämä yhdistäminen tapahtuu kirkossa, ja samalla se on jo Jumalan valtakunnan esimakua. Se antaa voimaa sitoutua työhön, jossa osoitetaan solidaarisuutta nälkäisiä, riistettyjä ja syrjäytyneitä kohtaan ja seistään heidän rinnallaan. Nämä teot, joilla on hintansa, ovat merkki Jumalan rakkaudesta koko ihmiskuntaa kohtaan.

13. Jumala on ilmoittanut meille itsensä Kolmiyhteytenä, jonka persoonat pysyvät ikuisesti keskinäisessä rakkaudessa. Meitä kutsutaan elämään samalla tavoin. Kirkkona olemme kutsutut siihen, että alamme kasteestamme lähtien elää Jumalan valtakunnan kansalaisuutta todeksi muiden uskovien kanssa ja kasvamme jumalallisen luonnon osallisuuteen (2 Piet. 1:4). Kirkkona olemme myös kutsutut näkemään toisemme ihmisarvoisina persoonina ja ihmiskunnan jäseninä. Myös huolenpito Jumalan luomakunnasta kuuluu kutsumukseemme kirkkona.

14. Kirkon koko rakenne perustuu sen jäsenten keskinäisiin suhteisiin. Tämä rakenne saa ilmauksensa sekä paikallisella että maailmanlaajuisella tasolla. Molemmat tasot todistavat toisistaan elävästi ja toisiinsa läheisesti liittyen. Yksikään kristitty ei voi elää etuoikeutetussa ja suorassa Jumala-suhteessa eristäytyen toisista. Kristittyjen vanhan latinankielisen sanonnan mukaan yksinäinen kristitty ei ole kristitty lainkaan (”Unus Christianus nullus Christianus”). Tämäkin lausahdus todistaa siitä todellisuudesta, että ihmiset on kutsuttu auttamaan toisiaan pelastuksen prosessissa.

15. Kirkon rakenne turvaa sekä ykseyden että erilaisuuden. Nämä molemmat ilmentävät koinoniaa; koinonialla on nimittäin kaksi piirret-

tä, jotka todistavat toisistaan. Yhtäältä on suojeltava ykseyttä. Kukaan ei voi sanoa toiselle: "Minä en tarvitse sinua" (1. Kor. 12). Yhteisön kaikki jäsenet ovat ehdottoman riippuvaisia toisistaan. Toisaalta he ovat kuitenkin myös keskenään erilaisia. Jokainen jäsen on korvaamaton ja tarjoaa lahjansa Kristuksen yhden ruumiin käyttöön.

16. Kaikki jäsenet kuuluvat tuohon ruumiiseen, mutta eivät suinkaan ole silti samanlaisia. Heidän välillään on eroja, jotka liittyvät persoonallisuuteen, rotuun, sukupuoleen, ruumiin terveyteen tai sairauteen sekä yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen asemaan. Heidät on annettu toisilleen näine erilaisine ominaisuuksineen. Ketään ei siis tule sulkea pois kirkon koinonian piiristä erilaisuuden tähden – ei etenkään silloin, kun tuo erilaisuus ilmentää heikkoutta tai haavoittuvuutta. Tässä viittaamme esimerkkeihin, joita Jeesuksen Kristuksen elämä tarjoaa. Hän liitti Jumalan kansan yhteyteen ne, joita muut olivat karttaneet ja jotka oli suljettu yhteisön ulkopuolelle – köyhät, heikot ja murtuneet (Luuk 5:27–32; 19:1–10). Heidän hyväksymisensä osaksi Jumalan kansaa on Jumalan valtakunnan merkki.

17. Kirkon koinonia on myös universaali eli maailmanlaajuinen. Mikään yhteisö ei voi eristäytyä muista. Tässäkin aidon yhteyden periaate sitoo yksittäiset yhteisöt maailmanlaajuiseen kirkkoon. Kirkko on yksi, ja samalla on monia paikalliskirkkoja.

18. Jokaisen paikalliskirkon katolisuuden (eli yleisyyden) ja kirkon maailmanlaajuisen luonteen välillä vallitsee suhde, jonka dynamiikka ("yksi" ja "monta") heijastaa Kolminaisuuden persoonien yhteyttä. Pyhä Kolminaisuus tekee jokaisesta paikalliskirkosta täyden ja "katolisen" kirkon tuoden siten Kristuksen yhden ruumiin läsnäolevaksi kuhunkin niistä. Jotta katolisuuden täyteys tulisi varjelluksi paikalliskirkkojen elämissä, sekä Pyhän Hengen että Kristuksen työtä tulee painottaa yhtä voimakkaasti.

Koinonia tehtävänä

19. Koinonia, joka on Jumalan lahja, on sekä lahja että tehtävä. Jumalan toiminta vaikuttaa uutta ja tuo meitä yhteyteen toistemme kanssa. Samalla se antaa kristityille ja heidän yhteisöilleen myös tehtävän: Jumalalla on suunnitelma ihmiskuntaa varten, ja meidän on määrä ilmentää elämässämme koinoniaa, jotta se palvelisi tuon suunnitelman merkinä ja esimakuna. On kuitenkin totta, että jo kirkon alkuvaiheista lähtien kristityt ovat epäonnistuneet pyrkimyksessään elää Jumalan lahjoittamaa koinoniaa todeksi. Sekä Vanha että Uusi testamentti kertovat lukuisista

tilanteista, joissa Jumalan kansan jäsenet ovat pitäneet toisia enemmänkin uhkana kuin lahjana. Kuitenkin Jumala kutsuu edelleenkin kristittyjen yhteisöä sen rajojen ulkopuolelta parannukseen ja muutokseen. Tämä kutsu kehottaa meitä myös olemaan avoimia Jumalan koko pelastustaloutta ja hänen kaikkea toimintaansa kohtaan – silloinkin, kun emme oleta kohtaavamme sitä tai jopa vastustamme sitä.

20. Koinonian dynaamiseen prosessiin kuuluu, että oivallamme ihmisten täydentävän toisiaan. Kohtaamme sekä yksilöinä että yhteisöinä muut ihmiset 'toisina' – ihmisinä, jotka edustavat muun muassa toisenlaisia teologisia näkemyksiä, kansoja ja kulttuureja kuin me itse. Koinonia vaatii meiltä sitä, että kunnioitamme ja tahdomme kuunnella näitä 'toisia' ja pyrimme ymmärtämään heitä. Keskinäinen kohtaaminen muuttaa tässä vuoropuhelun prosessissa jokaista. Siinä suostutaan kertomaan ja kuuntelemaan kunkin osapuolen tarinat niistä teoista, vastareaktioista ja erilleen ajautumisista, joiden avulla kukin on aiemmin määritellyt itsensä ja pitänyt toista vastapuolenaan. Kun pyrimme luomaan koinoniaa, meidän on suostuttava kokemaan toisen tuska ja kipu sekä ottamaan vastuu tuosta kärsimyksestä antautuen yksilöinä ja yhteisöinä katumuksen, anteeksiantamuksen ja uudistumisen prosessiin. Kun kohtaamme toisemme, yksilöinä tai yhteisöinä, astumme aina tuskalliseen prosessiin, sillä toisen kohtaaminen esittää haasteen omalle elämäntavallemme, vakaumuksillemme, hurskaudellemme ja ajattelutavallamme. Niinpä tarvitsemmekin 'kenosista' eli itsemme antamista ja tyhjentämistä, kun kohtaamme toisemme sen vuoksi, että toivomme Jumalan lahjaan perustuvan keskinäisen koinonian syntyvän välillemme. Ajatus tällaisesta kenosiksesta herättää meissä tosin pelon minuutemme menettämisestä; kutsuuhan se meitä tulemaan haavoittuviksi. Kenosis on kuitenkin uskollisuutta nimenomaan Jeesuksen palveluviralle, jossa hän suostui haavoittuvuuteen ja kuolemaan tuodessaan ihmisiä yhteyteen Jumalan ja toistensa kanssa. Hän on koinoniaan johtavan sovinnon esikuva ja suojelija. Meitä kutsutaan luomaan yksilöinä ja yhteisöinä koinoniaa kenosiksen palveluviran avulla.

21. Koinoniana kirkko on kutsuttu osallistumaan paitsi oman yhteisönsä jäsenten myös kaikkien muiden kärsimykseen. Kirkon tulee toteuttaa tätä kutsumustaan puolustamalla köyhiä, puutteessa eläviä ja syrjäytyneitä sekä pitämällä heistä huolta. Samoin sen tulee osallistua kaikkiin ponnisteluihin kohti oikeudenmukaisuuden ja rauhan toteuttamista yhteiskunnassa, vaalia vastuullisesti luomakuntaa ja edistää sen hyväksi tehtävää työtä sekä varjella toivon liekkiä ihmiskunnan sydämessä. Diakonia, jonka kohteena on koko maailma, ja koinonia kuulu-

vat erottamattomasti yhteen.

22. Kristittyinä ja kristittyjen yhteisöinä meidän on tunnustettava, että koinoniamme on puutteellista. Tämä tosiasia kutsuu meitä katumukseen. Samalla meitä kutsutaan sitoutumaan uudelleen siihen, että yhteys ja yhteisö saatetaan jälleen voimaan. Tähän tarvitaan itsekriittisyyttä ja nöyryyttä. Rikkinäisyyden aiheuttama tuska tulee kristittyjen yhteisöissä esiin monin tavoin. On monia kirkkoja, jotka eivät tunnusta toisten kirkkojen jäseniä eivätkä niiden virkaa. Täysi ehtoollisyhteys puuttuu yhä. Joissain yhteisöissä kastetaan uudelleen ne jäsenet, jotka ovat kuuluneet aiemmin johonkin toiseen kristilliseen kirkkokuntaan. Kristilliseen yhteisöön kuuluvia saatetaan käännättää toisen kristillisen yhteisön jäsenyyteen. Rikkinäisyyden aiheuttama tuska ilmenee myös siinä, miten naisia kohdellaan kirkossa, samoin kuin pyrkimyksessä tukahduttavaan yhdenmukaisuuteen.

23. Jumalan Henki johdattaa meitä huomaamaan näkyvän koinoniamme puutteet. Meitä kutsutaan pohtimaan tilannettamme itsekriittisesti. Elämme keskinäisessä riippuvuussuhteessa luomakunnan ja koko ihmiskunnan kanssa. Voimmeko palvella maailmaa, kun emme kykene olemaan yhtä Herran pöydässä? Meidän täytyy tehdä työtä selvittääksemme ne asiat, jotka erottavat meitä. Samalla meidän tulee kuitenkin myöntää, että ehkä vain särkyminen katumukseen voi pelastaa meidät entisestä voitonriemuisesta omahyväisyydestämme. Kenties vain se voi johdattaa meidät sellaiseen heikkouteen, josta käsin voimme tarjota maailmalle sen tarpeita vastaavaa diakoniaa. Kuuntelemmeko me köyhien huutoa? Entä kuuntelemmeko luomakunnan huutoa? Koinoniamme ihmiskunnan ja koko luomakunnan kanssa on rikkinäistä niin kauan kun maapallomme lahjoja ei jaeta oikeudenmukaisesti. Pysähdymmekö kuuntelemaan niitä, joilla ei ole ääntä? Suostummeko ottamaan uhrimieltä vaativia askelia kohti oikeudenmukaisuutta, rauhaa ja luomakunnasta huolehtimista? Kuuntelemmeko nöyrästi niitä, joilla on tietoa näistä kysymyksistä ja jotka voivat antaa meille käytännön neuvoja? Vietämmekö ehtoollista elämättä kuitenkaan todeksi sen seurauksia?

24. Koemme keskuudessamme kuitenkin myös paljon sellaista, mikä ennakoi täyttää koinoniaa. On monia asioita, jotka yhdistävät meitä, kun rukoilemme yhdessä Isä meidän -rukouksen; onhan meidät tuotu jälleen Jumalan perheeseen, anteeksiannon ja keskinäisen jakamisen yhteisöön, jossa etsimme yhdessä Jumalan tahtoa ja sitoudumme olemaan uskollisia hänen uutta luovalle toiminnalleen.

25. Kirkoilla on edessään kaiken piiriinsä sulkeva päämäärä: koinonia heijastamassa suunnitelmaa, joka Jumalalla on ihmiskuntaa varten. Tä-

hän yhteyteen Kristuksen ja toistemme kanssa kuuluvat seuraavat asiat:

- (a) yhteinen juurtuneisuutemme uskoon, joka on täydellistä luottamusta Kolmiyhteiseen Jumalaan ja muuttaa elämää sisältäpäin (esim. Room. 4);
- (b) apostolisen opetuksen vastaanottaminen ja sen keskinäinen jakaminen, rukousyhteys sekä leivän murtamisen koinonia (Ap.t. 2:42);
- (c) aito opetuslapseus, jossa ollaan osallisia Kristuksen kärsimyksistä ja muututaan hänen esikuvansa mukaan eikä milloinkaan unohdeta, miten Kristus antoi itsensä (Fil. 3:10; 2. Kor. 4:7–11; 1. Piet. 4:13, 5:1);
- (d) oikeudenmukaisuus ja myötätunto sekä ilojen, surujen ja kärsimysten jakaminen (2. Kor. 1:6–7; Hepr. 10:33);
- (e) rohkeus taistella totuuden puolesta silloin, kun se on välttämätöntä – jopa senkin uhalla, että miellyttävä ja rauhallinen yksimieliisyys voi rikkoutua tässä taistelussa (Gal. 2:5);
- (f) keskinäinen palvelu rakkaudessa sekä aineellisten ja hengellisten lahjojen vastavuoroinen antaminen ja vastaanottaminen (Room. 15:26–27; 2. Kor. 8:1–15; Gal. 5:13);
- (g) evankeliumin julistaminen koko ihmiskunnalle (Matt. 28:19–20; Ap.t. 2:14–);
- (h) Jumalan luomakunnan hyvinvoinnista ja tasapainosta huolehtiminen (Kol. 1:14–18; Room. 8:19–21);
- (i) tulevan kirkkauden osallisuuden odottaminen – kirkkauden, joka koittaa, kun Jumala saattaa kaikki ja kaiken lopulliseen koinoniaan (Room. 8:7; 1. Kor. 15:27–28; Ef. 1:10; Kol. 1:19–20).

26. Kieltäydymme tyytymästä tämänhetkiseen osittaiseen kokemukseemme koinoniasta. Meillä on syvä tarve tuoda ilmi koinoniaamme, joka on Jumalan lahja ja hänen kirkolle antamansa kiireellinen tehtävä. Jumalalla on suunnitelma ihmiskuntaa varten. Todeksi eletyn koinonian on määrä palvella tuon suunnitelman merkinä maailmassamme, jossa tiedetään, mitä yhteisön rikkinaisuuden aiheuttama tuska on.

Askelia matkallamme

27. Hengellisen ekumenian tulisi aina olla tukena ja perustana, kun ponnistellemme koinonian vaalimiseksi. Faith and Order -liikkeen työssä on painotettava jatkuvasti, että rukous ja teologia kulkevat käsi kädessä. On korostettava, että kristittyjen hengellinen elämä – sydämen ja mielen kasvu kohti pyhyyttä – on tie, jonka kulkijoita valmistetaan vastaanotta-

maan koinonia, jonka Jumala haluaa lahjoittaa kirkolle. Rukouksen, katumuksen ja nöyryyden tärkeyttä ei saa aliarvioida. Kun kirkot tulevat yhteen ilmentämään ykseyttä, jota ne vilpittömästi etsivät, niiden asenteiden Jumalaa ja toinen toistaan kohtaan on muututtava. Tämä on kutsu metanoiaan ja kenosikseen. Olemme puhuneet täällä Santiago de Compostelassa paljon siitä, mitä maailmankonferenssin pitäminen juuri täällä, katuviiden pyhiinvaeltajien kaupungissa, on meille merkinnyt. Kun hylkäämme ne asiat, jotka tuodittavat meitä väärään turvallisuuden tunteeseen, kun huomaamme todellisen ja ainoan identiteettimme lepäävän Jumalassa, ja kun uskallamme kohdata toisemme avoimina ja haavoittuvina, alamme elää matkalla olevien pyhiinvaeltajien elämää. Löydämme Jumalan, joka on yllätysten Jumala. Hän johdattaa meitä kulkemaan teitä, joilla emme ole vaeltaneet aiemmin. Löydämme myös aidon keskinäisen kumppanuuden, kun kuljemme tätä tietä yhdessä.

28. Tarvitsemme pyhiinvaelluksellamme kykyä ymmärtää toistemme teologista kieltä ja erilaisten kulttuurimme ominaispiirteitä. Eri kontekstien väliset dialogit, joita alueelliset ekumeeniset järjestöt tukisivat sopivaksi katsotulla tavalla, auttaisivat meitä matkallamme. Eri tunnustuskuntien välisissä dialogeissa puolestaan kokisimme suureksi avuksi, että Faith and Order käynnistäisi uuden tutkimuksen, jonka kohteena olisivat hermeneutiikka ja sellaiset uudet teologian tekemisen tavat, jotka tarjoavat aiempaa sopivampia välineitä yhteytemme ilmentämiseen, kun jatkamme tietämme kohti näkyvän ykseyden päämäärää.

29. Matkallamme on tarpeen, että erilaiset kristilliset kirkkokunnat käyvät Faith and Orderin välityksellä vuoropuhelua niistä kysymyksistä, jotka vaikeuttavat täydemmän kumppanuuden toteutumista. Keskinäiset oppituomiot ovat yhä voimassa. Ne langetettiin aikanaan osaksi siitä syystä, ettei toisen osapuolen näkemysten todellista luonnetta ymmärretty riittävän selvästi. Toiset niistä taas syntyivät siksi, että mahdollisuus keskinäiseen vuoropuheluun sammui. Monet näkemykset ovat aikojen kuluessa muuttuneet. Kutsumme kirkkoja tekemään työtä sen hyväksi, että eri osapuolet voisivat kumota yhdessä nämä oppituomiot ja alkaa työskennellä niiden haavojen parantamiseksi, joita vanhat muistot ovat jättäneet jälkeensä. Yhteisen matkamme tämänhetkisen vaiheen yhdeksi ongelmaksi on muodostunut ”yhteinen näkemys siitä suhteesta, jonka osapuolina ovat toisaalta ihmiskunta sekä toisaalta virkaan vihityt papit ja kaikki Jumalan kansan jäsenet yhteisen pappeuden edustajina”. On tärkeää, että tämä kysymys – jota on käsitelty Faith and Order -liikkeen järjestämissä, asian ydintä luodanneissa keskusteluissa – pysyy jatkuvasti yhtenä vuoropuhelun teemana.

30. Kutsu osallistua pyhiinvaellukseen tarjoaa meille myös mahdollisuuden kutsua samalle matkalle toisia, jotka ovat tähän asti epäröineet antautua vuoropuheluun muiden kanssa. Yhteytemme on puutteellinen niin kauan kuin ns. riippumattomat kirkot ja helluntaiseurakunnat sekä evankelikaalisten kirkkojen edustajat eivät ole mukana matkallamme. Kirkkojen maailmanneuvoston Canberrassa pitämä yleiskokous haastoi Faith and Order -komission ja sen jäsenkirkot tutkimaan, kuinka näiden traditioiden edustajat voitaisiin saada mukaan vuoropuheluun. Toistamme tämän haasteen.

31. Olemme jakaneet täällä Santiago de Compostelassa kokemuksiimme työstä, jota olemme kukin tahollamme tehneet, jotta kirkon ykseys voisi ilmetä näkyvämmiin. Olemme kuulleet lukuisista eri tavoista, joiden avulla koinoniaa on vaalittu. Olemme panneet ilahtuneina merkille erityisesti sen, että kirkot ovat jo eri tavoin päätyneet muodostamaan yhteisiä paikallisia, valtakunnallisia ja alueellisia rakenteita, joista jotkut käyttävät myös päätäntävaltaa. Kirkot ovat panneet yhdessä alulle myös monenlaisia spontaaneja hankkeita. Lisäksi olemme kiinnittäneet erityistä huomiota yhdistyneiden ja yhdistyvien kirkkojen yhteyteen. Tunnustamme koko Jumalan kansan pappeuden. Iloitsemme niistä ystävyyssseurakunta-aloitteista, joiden avulla on luotu yhteyksiä eri kirkkokuntia ja kansoja edustavien paikallisseurakuntien välille. Iloitsemme siitä, miten koinonia ilmenee kristityissä perheissä, tunnustuskuntien rajat ylittävissä avioliitoissa, kristillisissä yhteisöissä ja luostareissa, ekuumeenisissa keskuksissa sekä erilaisten asioiden hyväksi työskentelevissä ryhmissä. Pyydämme, että kirkot jakaisivat koinoniasta saamiaan kokemuksia erilaisissa tilaisuuksissa, julkaisuissa ja esitelmissä. Nämä kertomukset voisivat palvella kaikkia jäsenkirkkoja ja niiden edustajia antamalla uutta tietoa sekä rohkaisemalla kaikkia sitoutumaan voimakkaammin pyrkimykseen kohti kirkon näkyvää ykseyttä.

32. Pyhiinvaellus on sekä yhteistä keskustelua että yhteisen todistuksen tiellä kulkemista. Faith and Order -liikkeen työ sekä Kirkko ja yhteiskunta -liikkeen toiminta liittyvät erottamattomasti yhteen, kun pyrimme olemaan uskollisia Jumalan armolle. *Costly Unity* -raportti (KMN, 1993) on auttanut meitä näkemään, miten tärkeä näiden työalueiden välinen suhde on. Tämä suhde liittyy koinonian oikeudenmukaisuuteen, rauhaan ja luomakunnan eheyteen. Suosittelemme, että *Costly Unity* -raportti samoin kuin tämän viidennen Faith and Order -maailmankonferenssin loppuasiakirja ja konferenssin työskentelyn pohjana ollut keskusteluasiakirja lähetettäisiin kaikille jäsenkirkkoille rohkaisemaan niitä eteenpäin. Raportin kappaleet 31–34, joissa käsitellään konsiliaarista yh-

teyttä, esittävät meille erityisen haasteen. Konsiliaarisen yhteyden käsite ilmaisee hyvin sen, että olemme riippuvaisia toisistamme. Samalla se kutsuu kehittämään vastavuoroista ekumeenista vastuunkantamista.

33. Emme voi vielä viettää ehtoollista yhdessä tällä yhteisellä matkallamme. Vetoamme kirkkoihin, että ne harkitsisivat "ehtoollisvieraanvairaisuuden muotoja kaikkialla, missä se on mahdollista. Tähän meille antaa mahdollisuuden uskonkäsitystemme lähentyminen kasteen, ehtoollisen ja viran ymmärtämisessä. Toteamme ilolla, että eräät heistäkin, joilla ei ole käytössään kastetta, ehtoollista tai virkaa, jakavat kanssamme hengellisen kokemuksen elämästä Kristuksessa." (Canberran ykseyslausuma, 3.2.)

34. Olemme oppineet toisiltamme paljon sellaista, mikä liittyy erilaisiin kirkko-oppeihimme – sekä niihin asioihin, jotka lausutaan kirkko-opeissamme julki, että myös niihin, jotka tulevat ilmi välillisemmin. Tämä on auttanut meitä havaitsemaan, että aiheesta "Kirkon olemus sekä ykseys, johon pyrimme" tarvittaisiin asian ydintä luotaavaa Faith and Order -tutkimusta, jonka näkökulmana olisi juuri koinonia. Yksi tämän hankkeen osa-alue saattaisi olla vertaileva tutkimus, jossa käsiteltäisiin kirkkojemme elämää elvyttäviä kirkko-oppeja. Niiden yhtymäkohdat olisi selvitettävä – samoin kuin niiden väliset erot, jotka saattavat muodostua esteiksi ykseyden saavuttamisen tiellä. Koinonian käsite auttaa myös tarttumaan muun muassa sellaisiin kysymyksiin kuin kirkon rakenne, virka ja auktoriteetti; tämä on toinen alue, jossa näyttää olevan huomattavia mahdollisuuksia edistää ekumeniaa koinonian käsitteen avulla. Kommuunion käsite voi auttaa meitä voittamaan sellaiset perinteiset vastakkainasettelut kuin institutionaalisuus-karismaattisuus, paikallisuus-universaalisuus, konsiliaarisuus-primaatti jne. Jos koinonian/kommuunion käsitettä käytetään kirkko-opissa luovasti, sen avulla voidaan päästä voitolle kaikista sellaisista kirkon virkaa, auktoriteettia ja rakennetta koskevista näkemyksistä, jotka estävät etenemistä kohti ykseyttä.

Kulkien näiden ja muiden matkamme vaiheiden kautta me vietämme Jumalan uutta luovan lahjan, koinonian, juhlaa, kun vaellamme kohti näkyvää ykseyttä, joka on hänen antamansa lahja ja hänen tahtonsa kirkkoa kohtaan.

Suosituksia

1. Suosittelemme, että Faith and Orderin piirissä ryhdyttäisiin uudelleen tutkimaan hermeneutiikkaa ja sellaisia uusia teologian tekemisen tapoja,

jotka tarjoavat aiempaa sopivampia välineitä yhteytemme ilmentämiseen, kun jatkamme tietämme kohti näkyvän ykseyden päämäärää (tämän jaostoraportin kappale 28).

2. Suosittelemme, että Faith and Order mahdollistaisi erilaisten kristillisten kirkkokuntien vuoropuhelun kysymyksissä, jotka vaikeuttavat täydemmän kumppanuuden toteutumista (kappale 28).

3. Kutsumme kirkkoja työskentelemään niiden haavojen parantamiseksi, joita vanhat muistot ovat jättäneet jälkeensä ja jotka ovat johtaneet keskinäisiin oppituumioihin (kappale 29).

4. Suosittelemme, että Faith and Order jatkaisi tutkimusta, joka käsittelee naisten ja miesten yhteisöä kirkossa (kappale 29).

5. Suosittelemme, että Faith and Order ja sen jäsenkirkot tutkisivat, kuinka ns. riippumattomat kirkot ja helluntaiseurakunnat voitaisiin saada mukaan vuoropuheluun (kappale 30).

6. Pyydämme, että kirkot jakaisivat koinoniasta saamiaan kokemuksia erilaisissa tilaisuuksissa, julkaisuissa ja esitelmissä, jotka voisivat palvella kaikkia jäsenkirkkoja ja niiden edustajia antamalla uutta tietoa ja rohkaisemalla kaikkia sitoutumaan voimakkaammin pyrkimykseen kohti kirkon näkyvää ykseyttä (kappale 31).

7. Suosittelemme, että *Costly Unity* -raportti samoin kuin tämän viidennen Faith and Order -maailmankonferenssin julkaisut lähetettäisiin kaikille jäsenkirkoille rohkaisemaan niitä eteenpäin (kappale 32).

8. Suosittelemme, että Faith and Order ryhtyisi tekemään tutkimusta erilaisista kirkko-opeistamme (kappale 34).

Vrt. myös kappaleen 33 sisältämä suositus.

Toisen jaoston raportti: Tunnustamassa yhtä uskoa Jumalan kunniaksi

I Koinonia uskon tunnustamisena

1. "Mikä on alusta alkaen ollut, minkä olemme kuulleet, minkä omin silmin nähneet, mitä katselleet ja käsin koskettaneet, siitä me puhumme: elämän Sanasta. Elämä ilmestyi, me olemme nähneet sen, ja siitä me todistamme. Me ilmoitamme teille iankaikkisen elämän, joka oli Isän luona ja ilmestyi meille. Minkä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös

teille julistamme, jotta teilläkin olisi yhteys [koinonia] meihin. Meillä on yhteys [koinonia] Isään ja hänen Poikaansa Jeesukseen Kristukseen.” (1. Joh. 1:1–3)

2. Julistus, jossa kerrottiin hyvää uutista Jeesuksesta Kristuksesta, johti kristittyjen yhteisössä jo varhain yhteisen uskontunnustuksen syntyyn. Faith and Order haluaa auttaa hajaannuksessa eläviä kristittyjen yhteisöjä tunnustamaan yhdessä apostolisen uskon, joka on yksi. Tämä on ollut Faith and Orderin päätavoite sen syntyvaiheista lähtien. Iloitsemme siitä, että monen- ja kahdenvälisissä oppikeskusteluissa on ponnisteltu tämän tavoitteen hyväksi ja myös saavutettu paljon. Yksi näistä saavutuksista on Faith and Order -asiakirja *Confessing the One Faith* (KMN, 1991). Siinä selitetään Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustusta ja selvitetään siten yksityiskohtaisesti sitä koinoniaa, joka meillä on uskossa. Tämä tutkimus voi palvella ekumeenisessa työssä vakaasti näkemystä, joka kutsuu meitä tunnustamaan vastavuoroisesti toisemme. Siten se voi auttaa meitä pysymään uskollisina yhteiselle uskolle, katumaan vääristymiä, joita olemme tuoneet tähän uskoon, sekä tunnustamaan sen yhteyden, joka meillä jo on erilaisuutemme keskellä. Tavoite, että saavuttaisimme täyden koinonian uskossa, odottaa kuitenkin vielä lopullista toteutumistaan.

3. Monet yhteisöt tunnustavat jo toistensa kasteen, kun se on toimitettu vedellä ja Pyhän Kolminaisuuden nimeen. Niiden peruste tälle käytännölle on, että kaste ja usko liittyvät kiinteästi yhteen. Ne ehdottavat, että kaikissa kristittyjen yhteisöissä noudatettaisiin tätä käytäntöä, ja että kasteen uusimisesta luovuttaisiin kokonaan. Toiset taas ovat sitä mieltä, että juuri kasteen ja uskon syvän yhteenkuuluvuuden vuoksi laajempi teologinen yksimielisyys uskon kysymyksistä on tarpeen, ennen kuin kaste voidaan tunnustaa vastavuoroisesti. Erilaiset kastekäytännöt ovat toisinaan perustuneet erilaisiin kirkkonäkemyksiin. Tämä osoittaa, että tarvitsemme lisää tutkimusta kirkko-opista. Kaiken kaikkiaan erilaiset näkemyksemme ”kasteesta”, ”uskosta” ja ”kirkosta” paljastavat, ettei meillä ole tarpeitamme vastaavaa ekumeenista hermeneutiikkaa. Tarvitsemme tältä alalta tutkimusta, joka luotaa nykyistä syvemmälle.

4. Uskon tunnustaminen ei ole vain sen teologista sanallistamista. Uskontunnustus tulee elää todeksi joka päivä paitsi liturgiassa myös kaikissa muissa elämäntilanteissa. Monet joutuvat elämään ristiriitojen haavoittamissa olosuhteissa; valtion harjoittama sorto, taloudellinen riisto ja kansalaisten väliset selkkaukset ovat esimerkkejä tällaisista oloista. Kun kristityt reagoivat näihin tilanteisiin, heidän tulee tunnustaa uskonsa. Kunkin paikalliskontekstin kirkkojen tulee tunnustaa uskonsa omas-

sa ympäristössään, mutta laajemman ekumeenisen yhteisön tulisi osallistua heidän todistukseensa, jotta rukouksen ja aktiivisen solidaarisuuden koinonia voisi tukea kristittyjä koettelemusten aikoina, helpottaa heidän tuskaansa sekä auttaa heitä kohti parantumista. Tällainen yhteinen todistus selventää sitä, että kristittyjen pyhyteen kuuluu paitsi sellaisia tärkeitä ulottuvuuksia kuin rukous, hengellinen elämä ja eettinen kasvu myös elämä opetuslapsina tämän päivän maailmassa. Perinteinen ilmaisu *communio sanctorum* puhuu samasta asiasta kuin koinonian teologia. Se ei viittaa vain ykseyteemme meitä ennen eläneiden pyhien kanssa ja taivaallisen Jerusalemin kanssa (ajan ja paikan ylittävä katoliisuutemme), vaan myös lopunajalliseen toivoomme. Juuri tämä toivo ykseydestä, joka koittaa Jumalan tulevassa valtakunnassa, kehottaa meitä kantamaan vastuuta maailmasta; olemmehan osallisia Jumalan pyhistä lahjoista ja lupauksista.

5.1. Koska painotamme yhden apostolisen uskon yhteisen tunnustamisen tärkeyttä, toistamme haasteen, joka esitetään tämän viidennen Faith and Order -maailmankonferenssin keskusteluasiakirjassa (*Towards Koinonia in Faith, Life and Witness: A Discussion Paper*; para 54): On olennaisen tärkeää, että "kaikki kirkot kykenevät tunnistamaan toisissaan apostolisen uskon. Niitä kirkkoja, jotka eivät käytä Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustusta, haastetaan myöntämään, että tämä uskontunnustus on yksi apostolisen uskon keskeinen ilmaisu. Samalla pyydetään, että ne suostuisivat käyttämään sitä tarvittaessa. Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustusta käyttäviä kirkkoja puolestaan haastetaan tunnistamaan apostolinen usko myös niissä kirkoissa, jotka ilmentävät tuota uskoa muilla tavoin kuin uskontunnustusten avulla." Ekumeenisen yhteyden tähden ehdotamme myös, että kirkot palaisivat Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksen alkuperäiseen sanamuotoon luopuen myöhemmistä lisäyksistä, jotka liitettiin tekstiin yksipuolisesti, ilman kaikkien hyväksyntää.

5.2. Pyydämme, että kirkot käyttäisivät *Confessing the One Faith* -asiakirjaa, joka on kirkkojen yhdessä työstämä Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksen selitys. Se on sovelias väline edistämään prosessia, jossa pyrimme kirkkoina – sekä kukin omalla tahollamme että yhdessä – ymmärtämään paremmin yhteistä uskoamme. Pyydämme myös, että kirkot konkretisoisivat selityksen sisältöä omassa elinympäristössään.

5.3. Suosittelemme, että Faith and Orderin pysyväiskomissio ottaisi tehtäväkseen julkaista *Confessing the One Faith* -asiakirjan opiskeluoppaan. Sen tarkoitus olisi auttaa seurakuntia tutustumaan asiakirjaan. Sii-tä tulisi käydä selvästi ilmi, missä asioissa ekumeeninen yksimielisyyys on

jo saavutettu ja mitkä kysymykset ovat vielä avoimia. Oppaan tulisi myös rohkaista paikallisseurakuntia soveltamaan uskontunnustuksen selitystä omassa elinympäristössään.

5.4. Niiden paikalliskirkkojen, jotka tunnustavat vastavuoroisesti toistensa kasteen yhden apostolisen uskon perusteella, tulisi etsiä sopivia konkreettisia tapoja ilmaista yhteyttään. Niiden yhteys on todellista, vaikkakin vielä epätäydellistä.

II Apostolisuuden tunnistaminen

6. Apostolisuus on yksi kirkon uskon ominaisuus. Lausumme Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksessa, että kirkko on yksi, pyhä, yleinen (katolinen) ja apostolinen. Apostolisuus luonnehtii koko kirkkoa: se ei kuvaa vain virkaan vihittyjä pappeja vaan myös sitä, miten Jumalan armo auttaa koko kristittyjen yhteisöä – pappeja ja maallikkoja, naisia ja miehiä jne. – pysymään totuudessa. Apostolinen yhteisö on yhteisö, jossa Jeesus on läsnä – yhteisö, joka on siellä, missä Jeesus on. Siksi se todistaa ylösnousseesta Jeesuksesta ja palvoo häntä. Evankeliumeissa kerrotaan, kuinka Magdalan Maria (Joh. 20:16–18) – jota on kristillisessä perinteessä kutsuttu nimellä apostola apostolorum – ja naiset, jotka tulivat Jeesuksen haudalle mukanaan tuoksuöljyä (Mark. 16:1–8), julistavat apostoleille hyvää uutista Jeesuksen ylösnousemuksesta. Tämän hyvän uutisen välittäminen eteenpäin on uskottu erotuksetta koko yhteisölle, jossa kahdellatoista apostolilla oli keskeinen ja ratkaiseva rooli.

7. 'Apostolinen' viittaa aitoon, alkuperäiseen uskoon, josta Raamattu antaa sitovan todistuksen ja jonka kirkon tunnustus esittää tiivistetyssä muodossa. Tämä usko on saanut monia eri ilmenemismuotoja kirkon historian eri vaiheissa. (Vrt. *Confessing the One Faith* -asiakirjan määritelmä apostolisuudesta, kappale 241.) 'Apostolinen' määrittää myös kirkkoa ja kuvailee sen pysyviä, aitoja tunnusmerkkejä. Niitä ovat uskosta todistaminen ja evankeliumin julistus kaikkien kristittyjen tehtävänä, liturgian viettäminen, kirkon viran ja sen tehtävien siirtäminen seuraaville viranhaltijoille sekä myös kristittyjen elävä yhteys ja kirkon tekemä palvelutyö maailmassa (vrt. *Kaste, ehtoollinen ja virka*: Virka, kappale 34). Käsite 'apostolinen' sisältää lisäksi sen työn, jota kirkko tekee kaikkialla maailmassa oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden puolustamiseksi.

8. Kirkon usko ja elämä siis yhdistyvät termissä 'apostolinen traditio'. Apostolinen traditio on laaja prosessi, ja se tulee erottaa 'kirkon viran

asianmukaisesta siirtämisestä seuraaville viranhaltijoille', joka on apostolisen tradition merkki ja välikappale (vrt. *Kaste, ehtoollinen ja virka*: Virka, kappaleet 34–35). Apostolisuuden käsite toimii myös kriteerinä: kirkon uskoa, elämää ja rakennetta tulee suunnata jatkuvasti apostolisuutta kohti ja arvioida sen valossa. Tämä apostolisuuden kriittinen funktio toimii kirkossa ykseyttä luovana periaattina (regula fidei), jossa Pyhän Hengen voima vaikuttaa.

9. Hajaannuksessa elävät yhteisömme eivät ole vielä onnistuneet tunnustamaan toisissaan täyttä apostolisuutta. On totta, että viran vastavuoroisella tunnustamisella on suuri merkitys, ja että sen toteutuminen on kaikkien kirkkojen kannalta välttämätöntä, mikäli ykseys ja sakramenttikoinonia halutaan saavuttaa. Mutta kun mietimme, millä perusteella voimme tunnistaa toistemme yhteisöt apostoliksiksi, kysymys ei koskaan rajoitu vain viran vastavuoroiseen tunnustamiseen. Monille kirkkoille tähän kysymykseen sisältyy nimittäin myös apostolisen suksektion tunnustaminen kirkkojen voimassa olevan piispuuden merkiksi sekä apostolisen uskon olennaisen tärkeäksi elementiksi. Apostolista suksektiota pidetään tällöin keinona, jonka avulla ylösnoussut Kristus takaa kirkon ykseyden, eheyden ja jatkuvuuden. Kysymys on siis siitä, voimmeko tunnustaa ja tunnustaa, että meidän tuntemamme ylösnoussut Kristus on läsnä myös toisten elämässä, ja että toisella kirkolla on hallussaan keino avautua tämän saman Kristuksen todellisuudelle.

10. Asiakirjassa *Kaste, ehtoollinen ja virka* lueteltiin tiivistelmänomaisesti eräitä kriteerejä, joiden avulla kirkon apostolisuus voidaan tunnustaa tutkimalla, ovatko kirkon pysyvät tuntomerkit siinä voimassa. Näiksi kriteereiksi mainittiin seuraavat: "apostolisen uskon todistus, evankeliumin julistus ja sen tuore tulkinta, kasteen ja ehtoollisen toimittaminen, kirkon viran ja sen tehtävien siirtäminen uusille henkilöille, keskinäinen yhteys rukouksessa, rakkaudessa, ilossa ja kärsimyksessä, sairaiden ja avun tarpeessa olevien palveleminen, ykseys paikalliskirkkojen kesken ja yhteinen osallisuus lahjoihin, joita Herra kullekin on antanut" (vrt. *Kaste, ehtoollinen ja virka*: Virka, kappale 34).

11. Meidän tulee pohtia syvemmin sitä tosiasiaa, että eri traditiomme asettavat nämä kriteerit erilaiseen tärkeysjärjestykseen. Jos kuitenkin tunnustamme samat kriteerit, olemme jo ottaneet askeleen eteenpäin, vaikka käyttäisimmekin näitä kriteerejä eri tavalla. Meidän on syytä varautua siihen, että toisinaan toisen tradition kriteerit ja käytäntö tuomitsevat meidät ja käännäyttävät meidät takaisin tutkimaan oman perinteemme ydintä, jonka saatamme näissä tilanteissa nähdä uudesti ja tuoreesti. Meidän tulee myös pohtia syvemmin, mitä merkitsee, että olem-

me kaikki kutsuttuja kutsumaan toisiamme Kristuksen luo, joka vaeltaa aina edellämme. Lisäksi meidän tulee tutkia tarkemmin sitä kokonaisvaltaista apostolisuuden mallia, jonka pääpiirteitä olemme yrittäneet tässä hahmotella. Meidän on selvitettävä, voisiko tämä malli auttaa meitä näkemään ja tunnustamaan vastavuoroisesti, että kirkoissamme vain sovelletaan eri tavoin samoja tai samantyyppisiä kriteerejä, joiden avulla mitataan uskollisuutta apostoliselle traditiolle.

12.1. Suosittelemme, että Faith and Order -komissio käynnistäisi tutkimuksen, jossa luettelaisiin ne apostolisuuden tunnistamisen kriteerit, joista on keskusteltu kahdenvälisissä dialogeissa. Lisäksi tutkimuksessa tulisi arvioida näiden kriteerien käyttökelpoisuutta.

12.2. Jotta Faith and Order päätyisi kattavampaan näkemykseen eri kirkkojen apostolisuudesta, sen tulisi edelleenkin rohkaista kirkkoja laajasti ymmärrettyyn ekumeeniseen yhteistyöhön pappiskoulutuksessa. Samoin sen tulisi edelleenkin tukea hengellisen elämämme muotoutumista sellaiseksi, että voisimme kaikki havaita olevamme yhdessä kutsuttuja pyhyyteen. Tässä yhteydessä haluamme painottaa, kuinka tärkeää on, että eri kirkkokuntia edustavat kristilliset yhteisöt pitävät yhteyttä ja jakavat kokemuksiaan. Tämä on yksi polku, joka johtaa meitä hengellisen rehellisyyden ja aitouden vastavuoroiseen tunnistamiseen toisissamme.

III Yksi usko – monia ilmenemismuotoja

13. "Jumalan kunniaksi ja hänen syvästi rakastamansa maailman tähden kutsumuksemme on tulla yhteisöksi, joka tunnustaa yhtä uskoa monissa erilaisissa yhteiskunnissa, kulttuureissa ja uskonnollisissa konteksteissa. Yhä useammat kirkot ovat yhtä mieltä siitä, että apostolinen kirkko, joka on yksi, on myös katolinen eli yleinen. Ilmoitsemme tästä. Uskoa, joka on yksi, on tarpeen tulkita, elää ja tunnustaa monissa eri konteksteissa ja erilaisten muotojen avulla; sama koskee myös uskon juhlan viettämistä. Tätä ei tule pitää uhkana ykseydelle, vaan päinvastoin välttämättömänä seurauksena siitä, että inkarnaatio, Sanan tuleminen lihaksi, kuuluu kristinuskon olemukseen." (*Towards Koinonia in Faith, Life and Witness: A Discussion Paper*, para 55.)

14. Uskon koinonia ei siis merkitse yhdenmukaisuutta, joka sulkisi pois uskon ilmenemismuotojen moninaisuuden. Jumala on ilmoittanut itsensä Kristuksessa, ja hänen ilmoituksensa on osoitettu kaikille ihmisille, elivätpä he minä aikakautena ja missä paikassa tahansa. Tämä tosi-

asia vaatii, että Jumalan ilmoituksen on voitava tulla ilmaistuksi mitä erilaisimmilla kielillä, mitä erilaisimpien kulttuurien keskellä ja mitä erilaisimpien teologisten muotojen avulla. Tätä ilmenemismuotojen moninaisuutta tulisi pitää rikkautena ja siunauksena, jonka Pyhä Henki on lahjoittanut kirkolle. Hän johtaa meidät tuntemaan koko totuuden (Joh. 16:13).

15. Ykseys ja erilaisuus liittyvät toisiinsa eri tavalla Kolminaisuuden elämässä ja kirkon elämässä. Pyhä Kolminaisuus on erilaisuudessa valitsevan ykseyden ylin ilmentymä. Hänessä on kolme eri persoonaa, mutta täydellinen olemuksen, tiedon ja tahdon ykseys. Meidät on kutsuttu osallisiksi Jumalan lahjoittamasta ykseydestä. Täydellisesti tämä toteutuu kuitenkin vasta taivaan valtakunnassa. Kirkon maanpäällisessä elämässä erilaisuus on täysin sallittua, kunhan se palvelee Jumalan työn ykseyttä ja sisäistä yhtenäisyyttä, jotka liittyvät toisiinsa, sekä todistaa niistä.

16. Erilaisuus voi kuitenkin myös hämärtää tai uhata kirkon uskon koinoniaa. Yhtäältä uskon erilaiset ilmenemismuodot saattavat toisinaan näyttää yhteensovittamattomilta, vaikka eivät todella olisikaan sitä. Toisaalta kaikki yritykset ilmaista apostolista uskoa eivät sovi yhteen "evangeliumin totuuden" kanssa (Gal. 2:5–14). Tarvitsemme prosessia, jossa uskon erilaiset sallitut ilmenemismuodot tulevat sovitetuiksi keskenään, ja jossa samalla hylätään ne uskon ilmaisut, jotka eivät ole puolustettavissa. Tämä monimutkainen prosessi on tärkeä osa "yhteen ja samaan uskoon" (Ef. 4:13) kasvamista.

17. "Erilaisuus ei ole puolustettavissa silloin kun se esimerkiksi tekee mahdottomaksi yhteisen tunnustuksen Jeesuksesta Kristuksessa Jumalana ja Vapahtajana, joka on sama eilen, tänään ja iankaikkisesti (Hepr. 13:8). Erilaisuus ei myöskään saa tehdä mahdottomaksi tunnustustamme ihmiskunnan pelastuksesta ja lopullisesta kohtalosta siten, kuin Pyhässä Raamatussa on julistettu ja niin kuin apostolinen yhteisö on saarnannut." (Canberran ykseyslausuma, 2.2.)

18. Raamatun kaanonin mukaan Jumalan kirkolle lahjoittama ykseys perustuu ennen kaikkea evangeliumin totuuteen (Gal. 2:5,14) ja opetukseen, jotka sittemmin tuotiin esiin ja selitettiin Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksessa. Se, joka kieltää tämän ykseyden ja nämä opetukset, sulkee itsensä kristinuskon ulkopuolelle. Toisaalta on huomattava, että myös kirkossa ilmenevällä erilaisuudella on juurensa Raamatun kaanonissa. Tämä ei johdu vain siitä, että Raamattu sisältää monia erilaisia kirjoja, eikä vain siitä, että nuo kirjat on kirjoitettu erilaisissa tilanteissa. Syynä on myös se, että Raamattua lähestytään ja tulkitaan monin eri

tavoin. (Sillä, että yhdelle tekstikohdalle annetaan lukuisia eri merkityksiä, on pitkä historia.) Niinpä sekä yksittäisillä kristityillä että heidän yhteisöillään on monista kysymyksistä erilaisia näkemyksiä. Kirkkojen tulee selvittää, millaisten kriteerien avulla ne tulkitsevat Raamattua. (Tällaisina kriteereinä käytetään esimerkiksi traditiota, liturgis-sakramentaalista kontekstia, vanhurskauttamista uskon tähden ja kokemusta.) Raamatussa, joka on kirjakokoelma ja samalla kuitenkin yksi, on siis runsaasti keskenään erilaisia teologisia elementtejä. Siksi Raamattu haastaa kirkkoja omaksumaan Raamatun todistuksen koko täyteen ja kasvamaan siten katolisuuudessa.

19. Sellaiset tradition elementit kuin muun muassa Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustus ovat apostolisen uskon tiivistelmiä. Niiden avulla on voitu tunnistaa uskon ykseys ilmenemismuotojen moninaisuuden keskellä. Kirkot ovat tutkineet näitä uskontunnustuksia oppikusteluissaan. Tämä on johtanut siihen, että eräät, jotka olivat ensin kyseisiä tunnustuksia vastaan, ovat alkaneet miettiä niiden arvoa uudelleen. (Esimerkiksi ortodoksit ja orientaaliortodoksit ovat päätyneet huomaamaan, etteivät niiden erilaiset lausumat Kristuksesta ole ykseyden esteitä.)

20. Kieli on aina ympäröivän kulttuurin sävyttämää. Tämä koskee myös Raamatun ja uskontunnustusten kieltä. Kreikankielinen termi koinonia edustaa sekin evankeliumin kulttuurisopeutumista yhteen tiettyyn kieleen ja ympäristöön aikana, jolloin kristinusko oli leviämässä Jerusalemistä muuhun maailmaan. Jumala on kyllä ilmoittanut Kristuksessa itsensä koko täytydessään (Kol. 2:9); silti nimenomaan koinonian käsite – se, mikä on yhteistä (koinon); ”ottaa osaa”, ”olla osallinen” (koinonein, metekhein) – viittaa siihen, että voimme vastaanottaa Jumalan ja hänen siunauksiensa koko täyteen vasta tämän maailmanajan loputtua. Jumala on suurempi kuin meidän ymmärryksemme ja pysyy sellaisena. Kristuksessa meille annettu Jumalan ilmoitus itsestään ja Pyhän Hengen työ voivat kuitenkin esittää kriittisiä kysymyksiä eräille kulttuurimme piirteille ja käyttämillemme käsitteille.

21. Maailmassa on monia alueita, joilla uskon yhteiseen tunnustamiseen on sisällyttävä paljon muutakin kuin vain yhteisymmärrys uskontunnustuksista ja kirkkojärjestyksestä, mikäli kirkon hajaannus halutaan voittaa. Noilla alueilla olisi pystyttävä silloittamaan myös sellaisia kuiluja, joiden syyt eivät ole teologisia vaan liittyvät esimerkiksi kulttuuriin tai yhteiskunnallisiin ja poliittisiin oloihin. Siksi kirkkojen tulisi kyetä ymmärtämään sekä evankeliumin ja kulttuurin että evankeliumin ja valtarakenteiden välistä suhdetta. Kulttuurin ja valtarakenteiden tulisi muuttua

evangeliumin hengen mukaisiksi. Koska monissa kolmannen maailman maissa kristillinen kirkko on vähemmistökirkko, sen jäsenten on etsittävä tätä tietä yhdessä muiden uskontojen edustajien sekä uskonnottojen kanssa. Rohkaisemme sekä Faith and Order -komissiota että kyseisten maiden kirkkoja ottamaan nämä kysymykset vakavasti, jotta kirkot voisivat todella vaikuttaa näissä konteksteissa hapatteen tavoin ja jotta ne voisivat myös löytää tässä prosessissa ykseyden.

22. Evankeliumin sopeutuminen ympäröivään kulttuuriin on tärkeä aihe, kun halutaan ymmärtää uskon erilaisia ilmenemismuotoja. Siksi suosittelemme, että kirkot tutustuisivat Kirkkojen maailmanneuvoston toisen ohjelmayksikön ”Evankeliumi ja kulttuuri”-tutkimukseen. Lisäksi kehotamme Faith and Order -komissiota osallistumaan kyseiseen tutkimusprosessiin.

IV Ykseyttä palvelevat rakenteet

23. Se, että havaitsemme olevamme yhtä uskossa, johtaa meidät väistämättä etsimään rakenteita yhteistä päätöksentekoa ja opetusvirkaa varten. Näiden rakenteiden tulee olla sopusoinnussa sen kanssa, että Pyhä Henki tekee kirkossa työtään. Niiden aikaansaamiseksi kirkkojen on välttämätöntä päästä yhteisymmärrykseen siitä, mitä käsite ’apostolinen’ merkitsee, kun puhutaan Raamatun, Tradition ja kirkon suhteesta. Muun muassa Faith and Order -liikkeen neljännen maailmankonferenssin (Montreal 1963) ja monien sen jälkeen tehtyjen Faith and Order -tutkimusten ansiosta tässä kysymyksessä on edistytty jo huomattavasti. Jatkotutkimusta kuitenkin tarvitaan (vrt. *Baptism, Eucharist and Ministry* 1982–1990, WCC, 1990, pp. 131–142). Seuraavat rakenteita koskevat huomautukset on tarkoitettu luettaviksi sitä taustaa vasten, jonka tämän jaostoraportin kappaleessa 7 annettu kuvaus apostolisuudesta muodostaa.

24. Julistuksen ja opetuksen virka on yksi kirkon perusrakenteista. Sen tehtäviin kuuluu säilyttää apostolisen uskon ykseys. Niinpä se on myös liturginen virka, jonka piiriin ehtoollisen toimittaminen kuuluu. Sen lisäksi myös muut pyhät toimitukset ja virat ovat osa kirkon elämää. Naisten vihkiminen pappisvirkaan on kysymys, josta emme ole vieläkään yksimielisiä. Tämä hajaannus tuottaa kirkkoille jatkuvasti tuskaa. Olemme yhtä mieltä siitä, mitä Raamattu ja koko apostolinen Traditio vaatii meiltä. Sen sijaan olemme päätyneet erilaisiin näkemyksiin, kun olemme pohtineet, mitä dynaaminen Traditio kehottaa meitä tekemään

tässä asiassa. Toivomme, että kun jatkamme tämän tärkeän asian tutkimista, myös perustavampaa laatua olevat eromme nousevat esiin ja tulevat lopulta sovitetuiksi keskenään. Voimme alkaa välittömästi etsiä syvempää keskinäistä ymmärtämystä niissä kysymyksissä, joissa käytäntömme yhä eroavat toisistaan; samoin voimme haastaa toisiamme soveltamaan yhteistä uskoamme siten, että olisimme entistä uskollisempia sen olemukselle (vrt. *The Ordination of Women in Ecumenical Perspective: Workbook for the Church's Future*, Klingenthal 1978, WCC, 1980). Toivomme, että ne kirkot, jotka ovat päätymässä tässä asiassa keskenään erilaisiin käytäntöihin ja ratkaisuihin, pystyisivät näkemään ja tunnustamaan toistensa vilpittömän halun olla uskollinen ja kuuliainen Jumalan ilmoitukselle, joka on annettu meille Kristuksessa.

25. Kun selvittellään piispan viran alkuperää, on sekä tutkittava historiaa että harjoitettava teologista tulkintaa. Kirkkojen erilaiset painotukset ovat johtaneet erilaisiin näkemyksiin tämän viran alkuperästä. Eräiden kirkkojen mielestä piispuus perustuu suoraan siihen, että Jeesus valitsi ja nimitti 'ne kaksitoista' (Mark. 3:13–19; Matt. 10:1–4; Luuk. 6:12–16). Toiset kirkot ovat puolestaan eritelleet näkemyksiään pidemmälle. Seuraavissa kappaleissa emme pyri hylkäämään mitään teologista mielipidettä tästä kysymyksestä, vaan haluamme pikemminkin avata keskustelun yhteisen päätöksenteon ja opetuksen rakenteista.

26. Jotkut ovat historiaan nojautuen sitä mieltä, että piispan virka, johon sisältyi (erityisesti pastoraalikirjeiden painottama) opetusvirka, syntyi kirkon alkuaikoina siten, että kodeissa kokoontuneiden seurakuntien johtajista (ha kat'oikon ... ekklesia, Filem. 2; episkopoi, Fil. 1:1) tuli vähitellen koko asuinalueensa seurakuntayhteisön johtajia. Toiset taas ajattelevat, että paikallisseurakuntien piispan virka on suoremmin peräisin Kristukselta, apostolien välittämänä. Olipa asia kummin tahansa, kaikki ovat yhtä mieltä piispan viran syntyyn johtaneen kehityksen tarkoituksesta. Tämä virka syntyi, jotta kirkko pysyisi uskollisena alkuperälleen eli apostoliselle evankeliumille, sekä ykseydelle, joka perustuu tuohon evankeliumiin (1. Tim. 4:6., Tit. 1:5,9). Kirkko kasvoi jatkuvasti, ja niinpä sellainen piispan virka, jonka hoidettavaksi kuului kokonainen alue, yleistyi.

27. Piispan viran lisäksi myös eräät vanhan kirkon konsiilit muodostuivat luotettavaksi keinoksi säilyttää kirkon aito, alkuperäinen usko. Nykyään kirkolliskokoukset ja muut seurakunnalliset kokoontumiset, kuten naisten ryhmät ja erilaisten kannatettavien asioiden puolustamiseksi perustetut ryhmät, ilmentävät kaikkien kristittyjen vastuuta noudattaa totuutta ja kantaa huolta kirkon ykseydestä. Yhteinen päätöksen-

teko on näissä esimerkkitapauksissa täysin paikallaan. Lisäksi myös kirkon yksittäisten jäsenten lahjoja tarvitaan, jotta kirkko pysyisi totuudessa; viittaamme tässä armolahjoihin, esimerkiksi profetointiin. Kaikki nämä erilaiset osatekijät osallistuvat vastavuoroisen vastaanottamisen prosessiin, koinonian prosessiin, jossa Pyhän Hengen voima vaikuttaa.

28. Henkilökohtainen, kollegiaalinen ja synodaalinen vastuu kirkon opetuksesta ja ykseydestä punoutuvat siis yhteen. On olennaisen tärkeää ottaa tämä huomioon myös silloin, kun pohditaan kirkon maailmanlaajuisia rakenteita. Tässä yhteydessä haluamme jälleen muistuttaa vanhan kirkon ekumeenisista konsiileista, joihin periaatteessa kaikkien paikalliskirkkojen edustajat ottivat osaa. Ekumeenisissa dialogeissa olisi taas kerran ryhdyttävä keskustelemaan siitä, millaiset rakenteet voisivat palvella kirkon maailmanlaajuista ykseyttä evankeliumin totuuden perustalta. Tätä palvelutyötä tulisi tehdä pastoraalisesti eli sen tulisi olla "johtamista rakkauden hengessä". Sen tulisi myös puhua kristinuskon puolesta maailmassa; tämän edellytykset tosin kaipaavat vielä tarkempaa määrittelyä. Tällaisen palvelutyön tulee olla sidoksissa kaikkien kirkkojen ja niiden johtajien muodostamaan yhteisöön ja palvella koko Jumalan kansaa.

29. Voidaan oikeutetusti sanoa, että jokainen paikalliskirkko on kato-lisen eli yleisen kirkon konkreettinen ilmentymä, sikäli kuin se on yhteydessä kaikkien muiden kirkkojen kanssa. Tämä lausuma herättää kysymyksen, kuinka tätä kirkkojen yhteisöä, kommuuniota, olisi johdettava. Toisaalta vastaavasti myös kaikkien paikalliskirkkojen ja kristillisten yhteisöjen välillä on oltava sellainen yhteys, joka vastaa kirkon maailmanlaajuisen tason rakenteita. Pitämällä yhteyttä keskenään kirkot voivat osallistua maailmanlaajuisesti niihin monenlaisiin ponnisteluihin, joiden avulla evankeliumille pyritään antamaan muoto kussakin kulttuurikon-tekstissa. Ilman tällaista elävää yhteyttä kirkon universaali rakenne ei ole uskottava.

30. Jotta tällainen kirkkojen todellinen maailmanlaajuinen yhteys toteutuisi, olisi myös tärkeää, että kirkot pitäisivät yhteyttä keskenään. Niiden edustajat voisivat kirjoittaa toisilleen kirjeitä, kuten alkukirkossa oli tapana, ja etsiä muita keskinäisen vuorovaikutuksen kanavia.

31.1. Suosittelemme, että Faith and Order -komissio jatkaisi kirkon opetusvirkaa käsittelevää tutkimusta *How does the Church teach authorita-tively today?* Aihetta olisi tarkasteltava etenkin armolahjojen ja viran suh-teen näkökulmasta. Aivan erityistä huomiota olisi kiinnitettävä niihin haasteisiin, joita karismaattiset uudistusliikkeet ja helluntaiseurakunnat ovat esittäneet vanhoille kirkkokunnille. Näitä yhteisöjä tulisi myös roh-

kaista osallistumaan kyseisen tutkimuksen tekoon.

31.2. Suosittelemme, että Faith and Order -komissio käynnistäisi uuden tutkimuksen, joka käsittelisi kristittyjen ykseyden universaalia virkaa. Aiemmat kahden- ja monenväliset oppikeskustelut – jotka olisi syytä kytkeä toisiinsa nykyistä kiinteämmin, koska ne välttämättä täydentävät toisiaan – voivat muodostaa arvokkaan lähtökohdan tälle uudelle tutkimukselle.

31.3. Pyydämme, että Kirkkojen maailmanneuvosto, jonka päämaja on Genevessä, ja Roomassa toimiva Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto kutsuisivat koolle ja valmistelisivat yhdessä ekumeenisen yleiskokouksen juhluvuodeksi 1998. Tämä yleiskokous voisi olla askel eteenpäin tiellä kohti kirkkojen konsiliaarista yhteyttä. Kokouksen tulisi ilmentää sopivin tavoin sitä koinonian määrää ja laatua, joka saavutetaan tuohon ajankohtaan mennessä.

31.4. Ne, jotka työskentelevät oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden (ORLE) kysymysten parissa, ovat viime aikoina korostaneet, että kirkon tulisi osallistua tähän työhön nimenomaan yhteisen uskon muodostamasta viitekehyksestä käsin. Lisäksi he ovat painottaneet, että tämän työn helpottamiseksi olisi luotava vastavuoroisen vastuunkantamisen rakenteita. Arvostamme näitä korostuksia. Koska oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden kysymyksiä pidetään varsin tärkeinä myös Faith and Order -liikkeessä, suosittelemme, että Faith and Order -komissio pohtisi vakavasti mahdollisuuksia ryhtyä vuoropuheluun ORLE-hankkeen parissa työskentelevien kanssa. Vuoropuhelussa tulisi pohtia, millä tavoin kirkon yhteiskunnallinen palvelutyö ja siihen liittyvät virat perustuvat apostoliseen uskoon sekä miten apostolinen usko muovaa niitä. Nämä kysymykset ovat jatkuvasti ajankohtaisia.

31.5. Pyydämme kaikkia kirkkoja ja paikallisseurakuntia rukoilemaan kirkon ykseyden puolesta, kun ne viettävät sunnuntaisin jumalanpalvelusta. Pyydämme niitä rukoilemaan, että Pyhä Henki valaisisi kirkkojen johtajien ja kaikkien uskovien sydämet sekä vahvistaisi meitä kaikkia, kun etsimme yhdessä keinoja voittaa hajaannuksemme.

Vrt. myös kappaleiden 5, 12 ja 22 sisältämät suositukset.

Kolmannen jaoston raportti: Jakamassa yhteistä elämää Kristuksessa

1. Faith and Order -komissio julkaisi vuonna 1982 konvergenssiasiakirjan *Kaste, ehtoollinen ja virka*, (BEM) joka oli jäsenkirkkojen useita vuosikymmeniä kestäneen vuorovaikutuksen tulos. Kirkkojen reaktio tähän asiakirjaan, niin kutsuttuun Liman tekstiin, oli suorastaan ylitsevuotavan myönteinen. Tämä rohkaisee meitä suuresti, kun jatkamme asiakirjan teemojen käsittelemistä matkallamme ”kohti uskon, elämän ja todistuksen koinonaa”. Kirkkojen sakramenttikäytännöt sekä ilmentävät yhteistä elämäämme Kristuksessa että mittaavat yhteytemme astetta. On hyödyllistä ensinnäkin selvittää, kuinka laaja yksimielisyys kirkkoilla jo on sakramenttikäytännön eri kysymyksistä. Toiseksi tulee todeta asiat, joista olemme jo yhtä mieltä, mutta joista saavutettu näkemyksellinen yksimielisyys ei ole vielä täysin muuttunut käytännöksi. Kolmanneksi tulee tunnistaa ne joko näkemyksiin tai käytäntöön liittyvät esteet, jotka edelleenkin jarruttavat etenemistä kohti täydempää elämän koinonaa kirkkojen välillä.

2. Liman tekstistä antamissaan lausunnoissa kirkot totesivat kaste-, ehtoollis- ja virkakäsitystensä sisältävän niin paljon yhteistä, että niiden taustalla oli mitä todennäköisimmin jonkinlainen yhteinen näkemys sakramentin olemuksesta. Niinpä kirkot katsoivat, että jatkotutkimus aiheesta ’sakramentaalisuus’ olisi tarpeen ja avuksi työskenneltäessä vielä jäljellä olevien näkemyserojen voittamiseksi. Ne arvioivat myös, että *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjan taustalla vaikuttavan kirkko-opin selvittäminen saattaisi tukea niitä edistysaskelia, joita asiakirjan kolmen perusteeman kohdalla on jo otettu. Samoin se asettaisi nuo edistysaskeleet laajempaan yhteyteen, jota on kunnioitettava, mikäli asiakirjaa halutaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla ja mikäli kirkot haluavat laajentaa ja syventää yhteistä elämäänsä Kristuksessa.

3. Myös muut seikat kuin vain sakramenttien olemusta ja asemaa koskevat näkemys- ja käytäntöerot ovat jakaneet kirkkoa ja aiheuttaneet kristittyjen hajaannusta. Kirkko elää maailmassa, jossa vallitsevat jännitteet ovat vaikuttaneet siihen monin tavoin sen historian eri vaiheissa. Erilaiset yhteiskunnalliset olot ja kulttuuritaustat muovaavat meitä. Tämä ei vaikuta meihin aina myönteisesti, vaan saattaa myös painaa meihin synnin ja epäoikeudenmukaisuuden poltinmerkin. Eristäytyminen, yhteiskunnallinen lohkoutuminen ja taistelu omasta tai yhteisön arvo-

asemasta jättävät jälkensä kirkkoon, jonka tulisi olla veljien ja sisarten yhteisö. Niinpä kirkon ykseys rakentuu, kun kristityt kohtaavat tehdesään yhdessä palvelutyötä kärsivien hyväksi ja taistellessaan miesten ja naisten välisen oikeudenmukaisuuden täydemmän toteutumisen puolesta.

4. Viidennessä Faith and Order -maailmankonferenssissa on havaittu, että kirkot kaipaavat kaikkialla maailmassa nykyistä laajempaa koinoniaa. Jotta tämä kaipaus voisi täytyä, on tarpeen, että eri kirkkokuntia ja kulttuureja edustavien kristittyjen kohtaamiset syventyvät entisestään. Ponnisteluja ekumeenisen hermeneutiikan ja metodologian kehittämiseksi on jatkettava – erityisesti niin sanottujen nuorten kirkkojen ja vanhempien kirkkokuntien välisissä suhteissa. Kirkon hajaannuksen seuraukset on tunnustettava katumuksen hengessä, olipa kyse sitten kaukaisessa menneisyydessä tapahtuneista tai uudemmissa pirstoutumisista. Lisäksi koinoniaan kuuluu toistemme hyväksyminen silloinkin, kun kulttuurimme ovat erilaiset. Nuoret kirkot voivat virvoittaa Tradition jumalanpalvelusta, teologiaa, hengellistä elämää ja kristillisiä elämäntapoja lähtökohtanaan ne kokemukset, joita ne ovat saaneet Raamatusta ja kirkon käytännön elämästä omassa elinympäristössään. Nuorilla kirkoilla täytyy olla mahdollisuus omaksua ymmärrettävässä muodossa vanhemman Tradition laadullinen sisältö joutumatta toistamaan niitä kiistoja ja taisteluita, jotka kyllä selvensivät eräitä kysymyksiä mutta valitettavasti johtivat ja johtavat edelleenkin kirkon jakautumiseen.

Sakramentti ja sakramentaalisuus

5. Yksittäisten sakramenttien ja laajemman sakramentaalisuuskäsitteen välinen suhde on alkanut piirtyä esiin ekumeenisissa keskusteluissa. Tämä suhde voi auttaa erilaisia kirkkoja ja kristillisiä yhteisöjä ymmärtämään paremmin, kuinka yhteinen elämä Kristuksessa ja sakramenttien vietto liittyvät toisiinsa. Asiakirja *BEM 1982–1990: Report on the Process and Responses* (KMN, 1990) sisältää laajan sakramentaalisuusmääritelmän, joka on saanut hyvän vastaanoton monilla eri tahoilla. Tämä määritelmä kuuluu seuraavasti:

”Jeesuksen Kristuksen inkarnaatiossa, elämässä, kuolemassa ja ylösnousemuksessa Jumala välitti pelastavan rakkautensa salaisuuden maailmalle efektiivisenä, todellisesti vaikuttavana. Ylösnoussut Kristus jatkaa tätä Jumalan pelastustyötä Pyhän Hengen voimalla olemalla läsnä ja toimimalla meidän keskuudessamme. Jumala toimii edelleen ihmisten ja heidän sanojensa, merkkiensä ja tekojensa välityksellä sekä näihin yhdistyneiden

luomakunnan elementtien kautta toteuttaakseen pelastustyötään. Siten Jumala välittää pelastavan lupauksensa ja armonsa uskoville, ja heidän todistuksensa kautta maailmalle. Ne, jotka kuulevat tästä Jumalan armotyöstä ja ottavat sen uskoen ja luottaen vastaan, saavat näin vapautuksen synnin vankeudesta, ja Jumala muuttaa heidän elämänsä. Ne, jotka ottavat tämän lahjan vastaan, vastaavat siihen kiittäen ja ylistäen. Heille avautuu pääsy koinoniaan Pyhän Kolminaisuuden ja toistensa kanssa, ja heidät lähetetään julistamaan evankeliumia koko maailmalle. Tämän sakramentaalisen toiminnan kautta, jonka sanat, merkit, ja teot välittävät, Pyhä Henki kutsuu, varustaa ja lähettää tämän yhteisön, kirkon. Hän vahvistaa ja ohjaa sitä, jotta se todistaisi syntisessä ja rikkinäisessä maailmassa Jumalan sovittavasta ja uutta luovasta rakkaudesta. Niinpä kaikki, jotka uskoen kaipaavat elämän täyteyttä Kristuksessa, voivat jo maistaa Jumalan valtakunnan ensimmäisiä hedelmiä. Ne ovat jo läsnä, mutta täysin niistä voidaan nauttia vasta, kun Jumala luo uuden taivaan ja uuden maan.” (S. 143–144)

6. Laajempi sakramenttikäsitys auttaa ymmärtämään, millainen suhde yksittäisten sakramenttien ja koko elämän välillä vallitsee. Jumalan armon tähden koko luomakunta samoin kuin kaikki inhimillinen elämä saattaa kyllä olla avoin hänen pelastavalle läsnäololleen, mutta nimenomaan yksittäiset sakramentit osoittavat lunastukseen ja tuovat sen konkreettisesti läsnäolevaksi. Synnin vuoksi lunastus on välttämätön, ennen kuin ihmiset voivat elää Jumalan kanssa ja keskenään siinä koinoniassa, jonka Jumala on tarkoittanut ihmisille ja luomakunnalle.

7. Kun yksittäiset sakramentit asetetaan sakramentaalisuuden luomaan laajempaan kontekstiin, kirkkojen on myös mahdollista ryhtyä jälleen keskustelemaan eräistä kysymyksistä, joista ne ovat olleet eri mieltä. Näitä kysymyksiä ovat esimerkiksi sakramenttien lukumäärä sekä kysymys siitä, ovatko sakramentit Herran itsensä asettamia. Tässä yhteydessä voitaisiin tutkia ehdotusta, jonka mukaan kirkon toimitus voi olla sakramentti, kun se perustuu historiassa tapahtuneeseen Jumalan pelastustekoon – olipa kyseessä sitten Jeesuksen teko aikana, jona hän eli maan päällä, ylösnousseen Kristuksen teko tai korotetun Herran teko Hengesä.

8. Laajempi sakramenttikäsitys auttaa meitä myös lähestymään aitouskysymystä. Yksittäisen sakramentin liturginen ja rituaalinen vietto edellyttää elämää, johon kuuluvat koinonia Jumalan ja kristittyjen kanssa sekä solidaarisuus lähimmäisiä – erityisesti köyhiä ja sorrettuja – kohtaan. Toisaalta sakramentin vietto paitsi edellyttää tällaista elämää myös tekee sen mahdolliseksi. Jos kristittyjen ja heidän yhteisöjensä arkielämä ei ole sopusoinnussa sakramentin kanssa, heidän tunnustamansa koinonian aitous joutuu kyseenalaiseksi.

9. Kun yksittäiset sakramentit asetetaan laajemman sakramentaalisuuden yhteyteen, on myös mahdollista selvittää niitä teologisia kysymyksiä, joita sakramenttien nimittäminen useissa traditioissa 'merkeiksi' herättää. Jumalan armon tähden sakramentit ovat todellisesti vaikuttavia pelastuksen historian ja todellisuuden merkkejä, ja ne ovat myös itse osa sitä; toisin sanoen sakramentit sekä kuvaavat pelastuksen historiaa ja todellisuutta että tuovat sen todellisesti läsnäolevaksi. Elämä, jota eletään aidosti ja uskollisesti sakramenttien osallisuudessa ja niiden ruokkimana, on dynaamista, ja siihen kuuluu muutoksen todellisuus.

10. Eri kirkot voivat pukea hieman eri tavoin sanoiksi sen suhteen, joka vallitsee laajasti käsitetyn sakramentaalisuuden ja yksittäisten sakramenttien välillä. Tässä asiassa on kuitenkin mahdollista kunnioittaa erilaisuutta. Avoimuus sakramenttinäkemyksemme ja -käytäntöjemme erilaisia vivahteita kohtaan voi auttaa meitä ilmentämään sen jumalallisen salaisuuden rikkautta, että Jumala lähestyy ihmisiä haluten pelastaa heidät. Eräissä kristillisissä traditioissa kaste ja kommuunio ymmärretään ja koetaan sellaisilla yksilöllisillä ja yhteisöllisillä tavoilla, jotka eivät ole liturgisia eivätkä rituaalisia; jotkut meistä tunnustavat ja hyväksyvät tämän.

Kaste

11. Kirkkojen vastaukset *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjaan osoittivat, että kasteen merkityksestä vallitsee laaja yhteisymmärrys. Tämä yhteisymmärrys ulottui koskemaan myös kasteen vaikuttavuutta – sillä ehdolla, että kaste tunnustetaan aina Jumalan työksi, joka voidaan ottaa vastaan ja omistaa vain uskon kautta.

12. Yhä harvemmat kirkot ja papit kastavat toistamiseen ne yhteisönsä tulevat uudet jäsenet, jotka ovat aiemmin kuuluneet johonkin toiseen kristilliseen kirkkokuntaan. Tämä heijastaa kastenäkemyksestä, kasteen toimittamisesta ja kastekäytännöstä saavutettua yhteisymmärrystä (vaikka toisinaan olisi yhä tarpeen noudattaa tarkemmin *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjan sisältämää vakavaa kehotusta pidättäytyä kaikesta uudelleenkastamiseksi tulkittavasta toiminnasta). Tämä tilanne kutsuu meitä tutkimaan niitä edellytyksiä, joiden vallitessa ainakin tämä "vastavuoroisen tunnustamisen" vähimmäismuoto toteutuu. Samalla meitä kutsutaan tutkimaan sitä mahdollisuutta, että tilanteesta olisi tehtävä myös pidemmälle meneviä johtopäätöksiä. Jos tunnustetaan jonkun tietyn yhteisön suorittama kaste, mitä muuta tuon yhteisön elämään kuuluvaa voidaan kenties jo myös tunnustaa aidolle kirkolle ominaisek-

si? Sikäli kuin kirkot tunnustavat toistensa kasteen, niillä on edessään mahdollisuus alkaa kehittää kasteeseen nojautuvaa kirkko-oppia, jonka avulla ne voivat paikallistaa muita yhteisen uskon ja elämän alueita. Sillä välin kirkot voivat osoittaa tunnustavansa toistensa kasteen esimerkiksi laatimalla yhteisen kastetodistuksen sekä olemalla läsnä toistensa kastetoimituksissa ja osallistumalla niihin; tätä tapahtuu muutamilla alueilla ja eräiden kirkkojen välillä. Tämän jaostoraportin lopussa on tätä asiaa koskevia suosituksia.

13. Kirkkojen yhteinen kaste osoittaa selvästi, mikä asema sakramentilla on, kun ihmisen tulee osalliseksi pelastuksesta. Kaikille ihmisille on yhteistä, että Jumala on luonut heidät ja että Jumalan kaitselmus pitää heistä huolta; samoin eräät yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyvät institutiot, jotka suojelevat ja säilyttävät ihmiselämää, ovat kaikille yhteisiä. Kuitenkin ihmiset kastetaan ja he tulevat osallisiksi Kristuksen ruumiin koinoniasta (1. Kor. 12:13) nimenomaan silloin, kun he kuulevat evankeliumin ja vastaavat siihen uskoen. Silloin he myös tulevat osallisiksi Pyhästä Hengestä, jonka saaminen on Jumalan lapsiksi otettujen etuoikeus (Room. 8:15–16). Tällä tavoin he ovat jo nyt ennalta osalliset jumalalliseen elämästä, jonka Jumala lupaa ihmiskunnalle ja johon hän sitä kutsuu (2. Piet. 1:4). Kun kristityt osallistuvat tässä elämässä lähimmäistensä iloihin ja suruihin sekä sitoutuvat taisteluun, jota käydään kaikkien kärsivien, syrjäytettyjen ja köyhien ihmisarvon puolesta, kohtaamme kasvoista kasvoihin itsensä Kristuksen, joka samastui uhreihin ja hyljeksittyihin.

14. Toisinaan kristityt joutuvat itse lähimmäistensä sorron kohteeksi Kristuksen ja evankeliumin vuoksi. Tällöin heidän marttyyriutensa todistaa myös siitä, että heidät on todella liitetty Kristukseen. Se kutsuu muita kristittyjen yhteisöjä tunnustamaan, että noiden kärsivien kristittyjen kaste on aito, ja että se jumalallinen elämä, jota tuossa kastettujen yhteisössä eletään, on samoin aitoa.

15. Lisäksi yhteinen kaste ilmaisee, että kirkko toimii maailmassa kaikille avoimen yhteisön mallina. Se on yhteisö, jonka elämään erilaisia kulttuureja ja rotuja edustavat miehet, naiset ja lapset voivat osallistua tasa-arvoisesti. Se on yhteisö, jossa yhteiskunnallinen ja taloudellinen epätasa-arvo voidaan voittaa ja jossa kunnioitetaan erilaisia perinteitä ja kykyjä. Sisarten ja veljien keskinäinen rakkaus lujittaa tätä kunnioitusta, joka on uskollisuuden osoittamista Kolmiyhteiselle Jumalalle.

Ehtoollinen

16. Kirkot myöntävät, että niiden ehtoolliskäsitykset sisältävät varsin paljon yhteistä. Yleisesti tunnustetaan, että ehtoollinen ilmentää keskeisesti sitä yhteyttä, johon pyrimme. Se, mikä on alkanut kasteessa, täydellistyy ehtoollisessa, ja kumpikin näistä sakramenteista on kiinteästi sidoksissa kirkon elämään. Ehtoollisessa kristityt ovat yhdessä koolla sovituksen yhteisönä ja sovittavana yhteisönä viettäen Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen juhlaa – hänen, joka on läsnä keskellämme ja johon meidät on yhdistetty. Julistamme Sanaa, kiitämme Jumalaa hänen ihmeellisistä teoistaan, rukoilemme Pyhän Hengen lahjaa sekä ennakkoimme ja odotamme tällä aterialla uuden taivaan ja uuden maan tuleamista. Ponnistelemme jatkuvasti voidaksemme sovittaa keskenään ne erilaiset näkökulmat, joista käsin tarkastelemme ehtoollisen sakramentalista luonnetta, samoin kuin erilaiset käsityksemme Kristuksen läsnäolon luonteesta. Tässä työssä on ollut suurta apua siitä, että ehtoollisen teologiaan on liitetty Raamatun anamnesis-näkökulma ja sen mukana epiklesis-käsite.

17. Vaikka kirkkojen yhteisymmärrys niin ehtoollisesta kuin muistakin kristinuskon keskeisistä kohdista on jatkuvasti kasvanut, emme ole kuitenkaan vielä saavuttaneet kaikkien kirkkojen ehtoollisyhteyttä. Tämä on kaikille kristityille vakava huolenaihe. Useissa kirkoissa on kuitenkin ihmisiä, jotka harjoittavat tietoisesti ehtoollisvieraanvaraisuutta sekä kutsujina että vastaanottajina, ja toimivat näin syvästä vakaumuksesta sekä yhteisen kasteensa perusteella. Heissä on monia, jotka eivät suinkaan ylitä yhteisöjen rajoja kevyesti, vaan tekevät sen kuuliaisuudesta toisenlaista ehtoollisnäkemystä kohtaan. Tuon näkemyksen mukaan yhteinen ehtoollinen on sallittu armonväline kuljettaessa kohti täydempää ykseyttä, jonka merkki ehtoollinen on. Tässä ollaan tekemisissä vakavien teologisten kysymysten kanssa. Eräille kirkoille ehtoollinen on ja voi olla vasta kirkon näkyvän ykseyden lopullinen ilmentymä, ei vain keino tuon ykseyden saavuttamiseksi. Siksi tämän näkemyksen mukaan täysi osallistuminen toisen kirkon ehtoolliseen on mahdollista vain silloin, kun kyseiset kirkot ovat kommuuniossa keskenään. Epävirallisen ehtoollisyhteyden seurauksia ei vielä voida täysin arvioida. Kirkkojen on kuitenkin yhä useammin otettava tämä ilmiö huomioon ja vastattava siihen uskottavasti. Ehdotamme, että samaan aikaan kun kirkot kunnioittavat toistensa ehtoollisoppia, -käytäntöä ja -kuria, ne rohkaisevat jäseniään osallistumaan usein toistensa ehtoollisjumalanpalveluksiin. Siten voimme kaikki kokea todeksi sekä sen yhteyden määrän, joka meillä jo on,

että sen kivun, jonka yhä jatkuva hajaannuksemme aiheuttaa. Lisäksi on muistettava, etteivät liturgioihimme sisältyvät lukuisat tavallisen vieraanvaraisuuden muodot saa olla pintapuolisia eleitä, vaan niiden tulee ilmentää aitoa keskinäistä kristillistä rakkautta.

18. Eräs kysymys, joka täytyy kohdata tiellä kohti täyttä ehtoollisyhteyttä, koskee sanan ja sakramentin jumalanpalveluksen johtamista. On tärkeää, että ehtoollisjumalanpalvelusta toimittava pappi olisi niin monien tunnustama kuin mahdollista – ei vain omassa yhteisössään vaan myös muissa ehtoollisyhteisöissä, joiden kanssa tuo yhteisö pyrkii koinoniaan. Itse asiassa kaikilla kirkkoilla on omat käytäntönsä, joiden avulla ne antavat valtuutuksen ehtoollisjumalanpalveluksen toimittamiseen. Useimmissa kirkkoissa tämä tehtävä kuuluu ainoastaan virkaan vihityille papeille. On toisia, jotka ovat tästä periaatteesta samaa mieltä, mutta sallivat pappisvihkimystä vailla olevan henkilön toimittaa ehtoollisjumalanpalveluksen poikkeustilanteissa. On myös yhteisöjä, joissa ei pidetä lainkaan ongelmallisena, että virkaan vihkimätön henkilö toimittaa ehtoollisjumalanpalveluksen. Vielä ei ole laadittu sellaista Faith and Order -tutkimusta, jossa paneuduttaisiin yksinomaan tähän kysymykseen. Tarvitsemme tästä asiasta yhteistä teologista tutkimusta. Siinä olisi hyödyllistä painottaa, etteivät ne henkilöt, jotka toimittavat ehtoollisjumalanpalvelusta, tee sitä itse itsensä valtuuttamina, vaan Kristuksen nimessä sekä täydessä kommuuniossa koko kristikunnan kanssa, jota he myös edustavat.

Virka

19. Kun pohditaan kristillisen kirkon virkaa, on käsiteltävä seuraavia pääasioita:

- a) kaste kristillisen kirkon viran kaikkien ilmenemismuotojen perustana
- b) pappisviran luonne ja tehtävä
- c) kysymys naisten vihkimisestä pappisvirkaan
- d) kaitsijan virka
- e) primaatti.

20. Montrealin jälkeisinä vuosina taivaltamallamme ekumeenisella matkalla olemme lähentyneet toisiamme huomattavasti virkaa koskevis-
sa kysymyksissä. Kun on kysymys virasta yleensä, kaikki kirkkomme tunnustavat nyt, että sikäli kuin olemme osallisia yhteisestä kasteesta, olemme kaikki myös haastettuja Jeesuksen Kristuksen ja hänen pelastustyönsä todistajiksi. Kaste on siksi koko kristillisen viran perusta. Sa-

maan aikaan kirkot ovat kasvaneet havaitsemaan sen eron, joka vallitsee kasteeseen perustuvan kutsumuksen sekä virkaan vihittyjen saaman erityisen kutsumuksen välillä. Kaikki kirkot myöntävät, että ne ovat historiansa aikana kehittäneet erilaisia käytäntöjä ja prosesseja, joiden avulla ne valtuuttavat virkaan vihittävät henkilöt tehtäväänsä. Siksi jokainen kirkko järjestää elämänsä soveltamalla jonkinlaista kirkkojärjestysperiaatetta.

21. Tämä näkemysten lähentyminen rohkaisee meitä. On kuitenkin myös kysymyksiä, joita on pohdittava ja selviteltävä lisää. Eräät kirkot ovat esimerkiksi sitä mieltä, että *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirja käyttää sanaa 'kirkon viran edustaja' (engl. minister) liian monitulkintaisesti. Niiden mielestä erityisen viran (particular ministry) ja yleisen palvelutehtävän (general service) käsitteet olisi erotettava toisistaan. Lisäksi vihkimyksessä annettuun virkaan (ordained ministry) liittyy näkemyseroja, jotka koskevat järjestelmän muotoa ja rakennetta. Kirkot eivät ole yksimielisiä niistä kriteereistä, joiden perusteella virkaan vihittävät valitaan. Myöskään virkojen vastavuoroisen tunnustamisen päämäärää ei ole vielä saavutettu. Kirkoilla on lisäksi erilaisia näkemyksiä vihkimyksessä annetun viran ja ehtoollisjumalanpalveluksen toimittamisen välisestä suhteesta (vrt. tämän jaostoraportin kappale 18).

22. Tämän vuoksi suosittelemme, että Faith and Order ja kirkot jatkaisivat näiden kysymysten selvittelemistä seuraavien suuntaviivojen mukaan:

- i) Olisi selvitettävä, kuinka kasteen lahjat liittyvät viran tehtäviin, jotta virkaan vihittävien henkilöiden valintakriteerejä koskevat kysymykset voitaisiin ratkaista.
- ii) Kirkkojen tulisi ottaa osaa toistensa pappisvihkimyksiin siinä määrin kuin tässä vaiheessa on mahdollista – joko yksinkertaisesti olemalla läsnä tai jopa osallistumalla kätten päälle panemiseen.
- iii) Olisi tutkittava niitä prosesseja, joiden avulla kirkot antavat valtuutuksen pappisvirkaan ja ehtoollisjumalanpalveluksen toimittamiseen.
- iv) Olisi mietittävä diakonin viran asemaa ja merkitystä. Tämä voisi sekä rikastuttaa virkanäkemyksiämme ja -käytäntöjämme yleensä että merkitä uuden polun avaamista dialogiimme.

23. Kysymys naisten vihkimisestä pappisvirkaan aiheuttaa edelleenkin sekä kirkkojen sisäisiä että niiden välisiä kiistoja. Kirkot, jotka noudattavat tässä asiassa toisistaan poikkeavia käytäntöjä, ovat kuitenkin yhä useammin valmiita keskustelemaan asiasta. Kun on voitu selvittää, mistä erimielisyys itse asiassa koostuu, on havaittu, ettei naispappeuden vas-

tustaminen merkitse naisten vastustamista. Kirkot, jotka eivät vihi naisia pappisvirkaan, nimittävät heitä jatkuvasti muihin tehtäviin, joihin liittyy huomattavan paljon vastuuta ja vaikutusvaltaa. On kuitenkin huomattava, että ovatpa muut virat kuinka tärkeitä hyvänsä, monet kutsumuksensa vakuuttuneet naiset kokevat, että heidän olemassaolon oikeutensa ja ihmisarvonsa kielletään, kun heiltä evätään pappisvihkimys.

24. Eri osapuolten välinen keskinäinen kunnioitus sekä avoimuus Pyhän Hengen johdatukselle ovat tarpeen matkallamme eteenpäin. Suosittelemme, että naisten pappisvihkimystä koskevan jatkokeskustelun kontekstina olisi naisten ja miesten koinonia kirkossa sekä heidän virkakutsumuksensa. Ehdotamme, että tätä kysymystä tutkittaisiin seuraavista näkökulmista käsin:

- a) Teologia ja teologinen ihmiskäsitys
- b) Traditio
- c) Käytäntö
- d) Kirkkojen ordinaatiojumalanpalveluskaavojen tutkiminen
- e) Tähän kysymykseen liittyvät päätöksentekoprosessit sekä niissä kirkkoissa, jotka vihkivät naisia ehtoollisjumalanpalveluksen toimittamiseen oikeuttavaan virkaan, että niissä, jotka eivät vihi.

Suosittellemme myös, että sekä ne kirkot, jotka vihkivät naisia pappisvirkaan, että ne kirkot, jotka eivät toimi näin, kutsuttaisiin analysoimaan näkökantansa perusteita ja keskustelemaan niistä yhdessä, samoin kuin kertomaan tekijöistä, jotka ovat vaikuttaneet niiden näkemystä muovaneeseen prosessiin. Olisi erityisen hyvä keskustella siitä, onko kirkkojen näkemysten perustana ympäröivän kulttuurin huomioonottaminen, järjestysnäkökohta, uskollisuus traditiolle, kuuliaisuus uskon olemukselle, pappisvihkimyksen sakramentaalinen luonne, jokin muu tekijä vaiko useiden tekijöiden yhdistelmä. Kirkot voisivat myös selittää, millaisen teologisen metodologian avulla ne ovat päätyneet näkemykseensä. Olisi suureksi avuksi, että kirkot pidätyisivät tuomitsemasta sen enempää päätöstä vihkiä naisia papeiksi kuin päätöstä olla edelleenkaan vihkimättä heitä tähän virkaan. Tämä auttaisi luomaan rakentavaa ilmapiiriä jatkotutkimukselle ja -keskustelulle, joka on tarpeen kirkkojen ykseyden tähden.

25. Kirkot ovat yhä laajemmin yhtä mieltä siitä, että kirkon elämän kaikilla tasoilla tarvitaan kaitsijan virkaa (episkope). Taipumus samastaa tämä virka piispojen henkilökohtaiseen virkaan sekä erityisesti historialliseen piispuuteen tuottaa kuitenkin ongelmia niille kirkkoille, joilla selvästikin on kaitsijan virka muttei henkilökohtaista piispan virkaa, sekä niille, jotka eivät kuulu historiallisen piispuuden piiriin.

26. Kirkot hyötyisivät yhteisestä teologisesta ja historiallisesta tutkimuksesta, joka koskisi episkope-viran hoitamista. Se hyödyttäisi kirkko- ja vieläkin enemmän, jos se liittyisi laajempaan virkaa käsittelevään tutkimukseen. Tällaisessa tutkimuksessa tulisi selvittää seuraavia teemoja: erilaisten kaitsijan viran muotojen tunnistaminen sekä järjestyksen ja ykseyden varmistaminen, kysymykset suksessiosta ajassa ja paikassa, kaitsijan viran (episkope) haltijoiden vastuu omaa yhteisöään kohtaan sekä heidän suhteensa kokonaiskirkkoon. Tämä viimeksi mainittu tekijä liittyy läheisesti käsitykseen ehtoollisesta yhteyden sakramenttina, sillä perinteisesti se, joka hoitaa paikallistasolla kaitsijan virkaa, johtaa myös ehtoollisjumalanpalvelusta. Kirkkojen kaitsijan viran vastavuoroinen tunnustaminen varmistaa myös ehtoollisen vastavuoroisen tunnustamisen, sillä täysin yhdistynyt Jumalan kirkko ilmenee ehtoollispyöydän ympärille kokoontuneiden kaikkien paikalliskirkkojen yhteytenä, kommuuniona, jossa ehtoollista toimittavat kirkon viran edustajat ovat kommuuniossa keskenään.

27. Matkallamme kohti tätä vastavuoroista tunnustamista suosittelemme, että kaitsijan tai johtajan virkaa hoitavat henkilöt ottaisivat aivan erityiseksi huolekseen edistää seuraavan kristittyjen tehtävän toteuttamista: Ensinnäkin kristittyjen tulee luoda julkisia mahdollisuuksia siihen, että he voivat vastavuoroisin hyvän tahdon teoin tuoda ilmi koinoniaansa, joka on Kristuksessa. Toiseksi, kun kristityt toimivat todistajina osallistumalla yhdessä yleiseen yhteiskunnalliseen vastuunkantamiseen, heidän kuuluu tuoda julki, että heidän työllään on yhteinen perusta – nimittäin se yksi kaste, jolla heidät on kastettu Kristukseen.

28. Kun kuljemme kohti koinoniaa, kysymystä primaattiviran tarpeellisuudesta tai toivottavuudesta ja sen luonteesta voidaan matkamme tässä vaiheessa sivuta vasta lyhyesti. Erilaisia perinteitä edustavat kristilliset kirkot suhtautuvat tähän virkaan varsin eri tavoin. Eräiden kirkkojen on käsiteltävä ensin kysymystä henkilökohtaisesta episkope-virasta ykseyden polttopisteenä ennen kuin ne voivat tarttua primaattikysymykseen. Toiset ovat puolestaan jo saavuttaneet sellaisen yksimielisyyden asteen, että ne voivat keskustella asiasta. Primaattikysymyksen tulisi tästedes olla jokaisen kirkko-oppia käsittelevän tutkimuksen asialistalla.

Kirkko-oppi

29. Kirkkojen vastauksissa *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjaan todettiin, että kirkko-oppia on tutkittava edelleen; onhan se kaste-, ehtoollis- ja virkanäkemyksen ja -käytäntöjen perusta ja tausta. Kun kysymystä on

sittemmin pohdittu lisää, on havaittu, että koinonian käsite ja todellisuus tarjoaa sopivan kokonaiskategorian ehdotetulle jatkotutkimukselle. Koinonia-terminologia on selvästi esillä Uuden testamentin sanastossa, ja koinoniaan liittyvät kielikuvat kirkosta (esimerkiksi 'Kristuksen ruumis', 'hengellinen rakennus' ja 'viinipuu ja oksat') rikastuttavat koinonian ajatusta. Kirkko-oppi on asetettava omana erityisteemanaan siihen laajempaan opilliseen asiayhteyteen, jota Faith and Orderin yhä käynnissä oleva "Apostolinen usko"-tutkimus edustaa. Opillisen pohdinnan tulee puolestaan aina palvella kirkon elävää todellisuutta. Aivan erityisesti sen tulee palvella koinonian laajenemista ja syvenemistä Jumalan ja Jumalan ihmisten kanssa – heidän, jotka toimivat välikappaleina, kun Jumala täyttää suunnitelmaansa sekä nyt että täydesti toteutuneessa valtakunnassaan.

30. Niin kastetta, ehtoollista kuin virkaakin on tutkittava uudelleen. Niitä on selviteltävä suhteessa koinoniaan, jonka merkinä ne ovat ja jotta ne ilmentävät ja luovat. *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjassa tuodaan hyvin esiin sekä jo saavutetut tulokset että vielä edessämme olevat haasteet. Kasteen osalta tämä tapahtuu kappaleessa 6 ja siihen liittyvässä selityksessä, ehtoollisen osalta puolestaan ehtoollisosion kappaleissa 19–21. Mitä taas tulee virkaan, yksi ratkaisevista kysymyksistä on edelleenkin kirkon jatkuvuuden (suksessio ajassa) ja kirkon ykseyden (paikan rajat ylittävät siteet) säilyttäminen ja välittäminen. Tämän polttopisteessä on useimpien kristittyjen mielestä piispan persoona ja virka.

31. Jotta kirkon koinoniaa voitaisiin elää täydemmin todeksi ja jotta täydempi koinonia saavutettaisiin, on puututtava myös useisiin muihin kysymyksiin, muun muassa seuraaviin:

- On löydettävä ja kehitettävä vastavuoroisen vastuunkantamisen rakenteita, ja, missä mahdollista, myös yhteisen päätöksenteon ja toiminnan rakenteita. (Raamattu antaa tähän malleja, joita tulisi tutkia; esimerkiksi Joh. 12:24–26, 13:13–16; Matt. 5:21–26, 18:15–20; Ap.t. 6 ja 15.) Kun mietitään yhteisen elämän rakenteita, anglikaanisten, katolisten, ortodoksisten ja protestanttisten uskonnollisten yhteisöjen (sääntökunnat, seurakunnat) kokemukset ja todistus tulisi ottaa huomioon; sama koskee protestanttisia diakonisista veljestöistä ja sisaryhteisöistä. Eräissä näistä on kehitetty kirkkojen rajat ylittäviä yhteisen elämän muotoja.
- Nairobissa (1975) ja Canberrassa (1991) pidetyt KMN:n yleiskokoukset tarkastelivat "todellisesti yhdistyneitä paikalliskirkkoja" "konsiliaarisen yhteyden" osasina. On tarpeen kiinnittää enemmän huomiota siihen, mitä "todellisesti yhdistyneet paikalliskirkot"

merkitsevät ja millaisia muotoja ne voivat saada.

- Kirkkojen on tarpeen löytää ja ilmaista perusteltu luottamus siihen, että kristilliset yhteisöt, joiden kanssa ne etsivät syvempää koinoni-aa, todella ovat kirkkoja. Samalla on myös tärkeää, että kirkot tukevat kristillisten kirkkokuntien ja yhteisöjen rajat ylittävää jumalanpalvelusta ja varustavat jäseniään perustelemaan uskoaan aiempaa sopivammin tavoin. On tarpeen havaita kristittyjen välisen proselytismien tuhoiset vaikutukset ja surra niitä.
- On edelleen jatkettava ponnisteluja sen hyväksi, että kirkkomme voisivat tarjota yhteistä teologista ja ekumeenista koulutusta. Tämä on tarpeen, jotta voisimme ammentaa vastavuoroisesti niistä kokemuksista, joita olemme kukin saaneet Raamatusta omassa elinympäristössämme.
- On kiinnitettävä yleisesti enemmän huomiota siihen, että kaikessa ekumeenisessa julkaisutyössä kehitettäisiin helposti ymmärrettävää hermeneutiikkaa ja kieltä. Ihmiset, joille haluamme suunnata sa-
nottavamme, eivät välttämättä ole sinuja käyttämämme kielen kanssa, joka avautuu usein vain suppealle sisäpiirille.

32. Kaikki nämä teologiset ja käytännölliset tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden toteuttaminen vaatii sopivan pastoraalisen ja hengellisen viitekehyksen. Tarvitsemme polttavan kiireellisesti sitä, että kiipeät muistot sovitettaisiin ja niiden jälkeensä jättämät haavat parannettaisiin. Koinonian tekojen avulla on mahdollista korjata perityt epäkohdat, parantaa tuskalliset haavat ja kulkea näissä asioissa muutokseen. Tällaisilla teoilla on tosin hintansa, toisinaan kalliskin, mutta ne avaavat uuden näköalan ja alkavat luoda uusia, parempia muistoja. Viidennessä Faith and Order -maailmankonferenssissa olemme kokeneet merkittäväällä tavalla tällaisen parantumisen alkuja, kun olemme palvoneet yhdessä Kolmiyhdistä Jumalaa ja puhuneet totuutta rakkaudessa.

Suosituksia

1. Suosittelemme,

- että Faith and Order kutsuisi kirkot prosessiin, jossa ne pohtisivat, kuinka ne voisivat tunnustaa vastavuoroisesti toistensa kasteen;
- että kirkot laatisivat yhteisen kastetodistuksen siellä, missä tämä olisi mahdollista mutta ei vielä käytäntö;
- että kirkot kutsuisivat naapurikirkkoja osallistumaan kastetilaisuuksiin sopiviksi katsotuilla tavoilla (vrt. tämän jaostoraportin kappale 12).

2. Suosittelemme, että Faith and Order kiinnittäisi edelleen huomiota kysymykseen ehtoollisjumalanpalveluksen johtamisesta ja tutkisi tätä teemaa kirkko-oppia ja koinonian kehittämistä selvittelevän työnsä osana (vrt. tämän jaostoraportin kappale 18).

3. Suosittelemme, että Faith and Order -komissio ja kirkot ottaisivat tulevassa työssään huomioon tämän jaostoraportin kappaleessa 22 luetellut teemat, kun ne tutkivat virkateologiaa ja viran harjoittamista.

4. Suosittelemme, että kysymystä naisten vihkimisestä pappisvirkaan käsiteltäisiin tästedes niiden suuntaviivojen mukaan, jotka on hahmoteltu tämän jaostoraportin kappaleessa 24.

5. Suosittelemme, että kaitsijan virasta (episkope) tehtäisiin tutkimus tämän jaostoraportin kappaleessa 26 annettujen suuntaviivojen mukaan.

6. Suosittelemme, että viidennen Faith and Order -maailmankonferenssin jaostoraportit ja sen keskusteluasiakirja *Towards Koinonia in Faith, Life and Witness* lähetettäisiin kirkkoille.

7. Suosittelemme, että Faith and Order -komissio edistäisi ekumeeniseen hermeneutiikkaan ja metodologiaan kohdistuvaa tutkimusta ja niiden parissa tehtävää työtä.

Vrt. myös kappaleen 31 sisältämät ehdotukset.

Neljannen jaoston raportti: Kutsuttuina yhteiseen todistukseen, jotta maailma uudistuisi

Johdanto

1. Pyhästä Kolmiyhteisestä Jumalasta todistaminen kuuluu olennaisesti aitoon kristilliseen elämään. Niinpä yhteinen todistus on olennainen osa kristittyjen kommuuniota, yhteyttä. Se kuuluu erottamattomasti apostolisen uskon koinonian, sakramenttikoinonian ja yhteisen elämän koinonian muodostamaan kokonaisuuteen.

2. Ekumeeninen liike on aina painottanut, että kirkon hajaannus vaikeuttaa tehokasta lähetystyötä. Sanoman välittäjien keskinäinen hajaannus heikentää jatkuvasti sanoman uskottavuutta. Niinpä se, että Kristuksen kutsuun vastanneet ihmiset elävät keskenään koinoniaa todeksi, on maailmalle merkki Jumalan halusta saattaa koko luomakunta osalli-

seksi sovituksesta.

3. Toisaalta yhteinen todistus vaalii koinoniaa. Yhteinen taistelu oikeudenmukaisuuden puolesta, yhteinen palvelutyö ja yhteinen julistus rakentavat ja ilmentävät yhteistä elämäämme Kristuksessa. Kun etsimme yksimielisyyttä vakaumustemme perusteista, tarvitsemme aina teologista työskentelyä syventämään kristillistä todistusta. Samalla on kuitenkin vastaavasti myös tarpeen, että todistamme yhdessä, jotta maailma uudistuisi, ja että annamme tämän todistuksen koetella teologisia tunnustuksiamme.

4. Tämän ekumeenisen näyn kokonaisvaltaisuus on havaittavissa Faith and Orderin tekemistä tutkimuksista. Esimerkiksi *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjassa ehtoollinen ymmärretään "lähetystyöntekijöiden arvokkaaksi ravinnoksi" (*Kaste, ehtoollinen ja virka*, Ehtoollinen, kappale 26), joka vahvistaa kristittyjä todistuksen työssä. Tekstissä kuitenkin todetaan myös, että ehtoollisjumalanpalveluksemme jäävät vajaiksi, elleivät ne laajene lähetykseksi, missioksi, jota jotkut ovat kutsuneet "liturgiseksi liturgian jälkeen". Kun vietämme Kristuksen muistamisen (anamnesis) juhlaa, muistamme siinä häntä, jonka elämä oli itsensä antamista ja joka antoi itsensä kokonaan. Tämä juhla ei kuitenkaan ole vain muistelemista, vaan myös ennakoivaa osallisuutta Jumalan valtakuntaan, jossa oikeudenmukaisuus ja rauha vallitsevat ja jossa luomistyö on palautettu ennalleen. Niinpä yhteistä todistusta voidaankin pitää "eukaristisena näkynä elämästä". Siinä kiitetään Jumalaa siitä, mitä hän on tehnyt, tekee parhaillaan ja on tekävä maailman pelastamiseksi uhraamalla riemuiten itsensä. Ehtoollisessa Jumala tulee luoksemme ja kohtaa meidät Kristuksessa Pyhän Hengen voiman kautta. Vastauksemme kuuluu, että tuomme uhrina hänen eteensä ihmisten ja hänen luomakuntansa yhteistyön hedelmät.

5. Maailmamme nykytilan vuoksi tämä keskustelu ykseydestä ja todistuksesta on paitsi tärkeää myös polttavan ajankohtaista. Kristittyjen koinonia on lahja ja tehtävä Jumalalta, "jotta maailma uskoisi". Se voidaan samalla ymmärtää myös tavaksi vastustaa niitä voimia, jotka tukevat laajemminkin ihmisten ryhmittymistä toisiaan vastaan ja turmelevat ihmiskunnan yhteisöllisyyttä. "Apartheid on liian voimakas vastustaja hajaannuksen tilassa elävälle kirkolle", sanoi piispa Desmond Tutu meille tässä konferenssissa. Tämä on syvästi teologinen lausuma. Apartheid eli rotuerottelupolitiikka kieltää sen totuuden, että ihmiset on luotu Jumalan kuviksi, samoin kuin ykseyden, joka kristityillä on kasteensa perusteella. Tämän vuoksi apartheid-kysymys liittyy paitsi ihmisoikeuksiin ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen myös kristilliseen uskoon.

Tässä konferenssissa käydyille keskusteluille on ollut tyypillistä, että etiikka ja kirkko-oppi ovat punottu niissä tällä tavoin yhteen. Lisäksi niissä on tuotu vahvasti esiin, että kristittyjen koinonia ja koko ihmis-kunta liittyvät toisiinsa.

6. Kokemuksemme vahvistaa, että yhteinen todistus voi olla avuksi, kun pyritään määrittelemään aidon kristillisen elämän kriteerejä. Uskomme, että koinonia, joka on Jumalan lahja, sisältää seuraavia asioita:

- Koinonian päämäärä on osallisuus Kolmiyhteisen Jumalan elämään sekä Jumalan lähetykseen maailmassa, joka kaipaa kipeästi uudistumista.
- Koinonia auttaa meitä kokemaan Jumalan valtakunnan täyteyden ja odottamaan sitä. Jumalan valtakuntaan sisältyy lupaus pelastuksesta, sovituksista ja uudistumisesta, jotka on tarkoitettu koko ihmiskunnalle ja kaikille luoduille.
- Koinonia käsittää erilaisia todistuksen muotoja. Jotkut Kristuksen ruumiin jäsenet painottavat julistusta ja ihmisten kutsumista pelastuksen osallisuuteen. Eräät toiset taas korostavat palvelua tai työtä epäoikeudenmukaisten rakenteiden muuttamiseksi. Muutamat puolestaan asettavat etusijalle kristittyjen henkilökohtaisen elämän kurinalaisuuden ja pyhyiden. Kaikki nämä kolme painotusta ovat vastauksia siihen, mitä Jumala on armossaan tehnyt ensin, ja kaikkia näitä puolia tarvitaan, jottei kirkon todistus jäisi vajaaksi. Kun evankelioidaan, todistetaan Jumalan armosta. Kun pyritään oikeudenmukaisuuteen, todistetaan Jumalan vanhurskaudesta. Kun palvellaan, todistetaan Jumalan myötätunnosta.
- Sitoutuminen Jumalan työhön oikeudenmukaisuuden hyväksi sekä oikeudenmukaiset ihmissuhteet kuuluvat koinoniaan. Jos epätasa-arvon annetaan jatkua rikkaiden ja köyhien välillä, naisten ja miesten välillä sekä eri rotuja ja kulttuureja edustavien kristittyjen välillä, tingitään koinoniasta.
- Katumuksen asenne kuuluu koinoniaan.
- Koinoniaa ilmennetään, kun annetaan erityinen etusija niille, jotka ovat joutuneet yhteiskunnassamme syrjäytetyiksi.
- Luomakuntaa kunnioittava elämäntapa on yksi koinonian ominaispiirre.
- Vuoropuhelun elämäntapa on osa koinoniaa. Vuoropuhelua käydään myös muita uskontoja edustavien lähimmäisten kanssa.
- Kun kristilliset yhteisöt elävät koinoniassa toistensa kanssa, niiden tulee kunnioittaa toistensa loukkaamattomuutta.
- Ihmiselle tyypillinen halu alistaa toisia ei kuulu koinoniaan.

- Koinoniaa ilmennetään paikallistasolla – siellä, missä kristityt elävät ja todistavat.
- Koinonialla on hintansa. On halpaa ykseyttä, jossa vältellään kiistanaiheita, koska ne häiritsevät kirkon rauhaa. Uhrauksiin valmis ykseys ei pelkää kohdata oikeutettua konfliktia.

7. Todistuksen tulisi pysyä Faith and Orderin asialistalla yhtenä tärkeänä vastuualueena. Faith and Order -liikkeen yhdistyminen Kirkkojen maailmanneuvostoon korostaa sitä vakaumusta, että uskon ykseys, aktiivinen osallistuminen työhön oikeudenmukaisuuden hyväksi sekä riekas Kristuksen julistaminen eivät kilpaile tärkeysjärjestyksessä keskenään. Ne täydentävät toisiaan, kun vastaamme evankeliumiin, joka on yksi.

Neljännessä jaostossa käsiteltiin näitä ja muita aiheita viiden eri otsikon alla:

A. Kirkko ja ihmiskunta Jumalan valtakunnan näkökulmasta

8. Kirkon itseyttärykseen kuuluu ensinnäkin se, että kirkossa saadaan maistaa jo ennalta kaikkien luotujen koinoniaa Kolmiyhteisen Jumalan kanssa. Tämä koinonia toteutuu Kristuksen ruumiin kautta Pyhässä Hengessä. Toiseksi kirkko odottaa tämän koinonian täyttymystä. On siis olennaisen tärkeää, että kirkkoa, ihmiskuntaa ja maailmaa (kosmos) tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja Jumalan valtakunnan näkökulmasta käsin. Jumalan valtakunta on lahja, ja sen täydellinen toteutuminen on nimenomaan Jumalan työtä. Mutta koska kirkon jäsenet ovat osallisia jumalallisesta elämästä, heidät on kutsuttu Jumalan työtovereiksi (1. Kor. 3:9) toteuttamaan hänen valtakuntansa arvoja maailmassa.

9. Historia ja maailman nykytila osoittavat, että sanaa 'edistys' tulisi välttää, kun puhutaan tiestä kohti Jumalan valtakunnan täydellistä toteutumista. Jumalan valtakunnan toteutuminen ei voi perustua pelkkiin ihmisen ponnisteluihin. Niitä nimittäin hallitsee varsin usein synty, ja ne ovat hyvin usein vieraantuneet alkuperäisestä kutsumuksestaan, jonka Jumala on niille antanut. Nykyään tunnustetaan laajasti, että edistys-ideologia on osoittautunut monin tavoin tuhoisaksi. Se edistää koinonian ja yhteisöllisyyden rikkoutumista kirkossa, ihmiskunnassa sekä ihmisten ja luomakunnan välillä.

10. Kristittyjen epäonnistuminen pyrkimyksessä elää apostolista uskoa todeksi maailmassa edistää omalta osaltaan heidän hajaannustaan ja heikentää lähetyksen ja kirkon uskottavuutta. Apostolisen uskon yhteisen tunnustamisen kuuluu ilmetä elämässä ja todistuksessa. Kasvami-

nen tässä on osa kirkon toimintaa Jumalan työtoverina hänen parantavassa ja uudistavassa työssään.

11. Jotta kirkko ja maailma voisivat vastata Jumalan työhön uudistamalla, tarvitaan uutta elämäntapaa ja -laatua. Sen todeksi eläminen puolestaan edellyttää, että löydämme uudelleen palavan, kaiken piiriinsä sulkevan hengellisen elämän. Aitoon hengellisyyteen kuuluu jatkuva katumus. Se saa ihmiset avautumaan vapaaehtoisesti ja kokonaan sille, että Jumala tekee työtä ja on läsnä heidän elämässään. Samalla he tulevat nöyrästi tietoisiksi omista epäonnistumisistaan. Kirkon historia osoittaa selvästi, että kristillisen lähetystyön todellisena voimanlähteenä ovat toimineet juuri ne ihmiset, joiden elämä on ollut katumuksen täyttämää ja hengellisesti syvää. Kun kristityt elävät tällä tavoin, Jumala toimii heidän kauttaan muuttakseen ja uudistaakseen maailmaa. Kun kristityt löytävät uudelleen aidon kristillisen elämän ja todistuksen, joka perustuu yhteen apostoliseen uskoon, he voivat ensinnäkin kasvaa sen välityksellä yhdessä kohti täydempää koinoniaa. Toiseksi tämä aito kristillinen elämä ja todistus tarjoaa vastauksen niille ihmisille, jotka ovat pettyneet kirkkoihinsa kaivatessaan syvempää ja tuoreempaa kokemusta hengellisestä elämästä; heidän määränsä on kasvanut jatkuvasti.

12. Viime vuosina Faith and Order -tutkimuksissa on käytetty termejä 'mysteeri' ja 'profeetallinen merkki' kuvaillaessa kirkon, maailman ja Jumalan valtakunnan välistä suhdetta (vrt. *Kirkko ja maailma*, KMN, 1990, luku 3 ja *Confessing the One Faith*, KMN, 1991, osa III). Näitä termejä, jotka eivät tosin kuulu kaikkien kirkkokuntien perinteiseen kieleen, voidaan käyttää ilmaisemaan seuraavia asioita: a) kirkko on todellisuus, joka ylittää empiirisen, ajallisen ilmenemismuotonsa; b) kirkko, joka on liikkeellä Pyhän Hengen kuljettamana, ei viittaa itseensä, vaan itsensä ulkopuolelle Jumalan valtakuntaan.

B. Yhteinen todistus lähetystyönä ja evankelointina

13. Jotta kulkisimme kohti todellista koinoniaa, kaksi asiaa ovat välttämättä tarpeen samanaikaisesti. Ensinnäkin meidän on ponnisteltava edelleen, jotta saavuttaisimme selkeämmän näkemyksen kirkon missio-naarisesta luonteesta. Toiseksi meidän on etsittävä uusia yhteistyön muotoja, jotta voisimme palvella, julistaa ja toimia oikeudenmukaisuuden hyväksi yhdessä. Kirkkojemme tulisi todellakin haastaa itsensä ja toisensa pyrkimään yhteiseen todistukseen kaikissa tilanteissa, lukuunottamatta niitä tilanteita, joissa syvät vakaumuserot pakottavat ne todistamaan erillään. Tämän konferenssin osanottajat ovat löytäneet kolme

seikkaa, jotka voivat muodostua yhteisen todistuksen esteiksi lähetyksessä ja evankelioinnissa. Kehotamme Faith and Orderia tutkimaan näitä kolmea aihepiiriä perusteellisemmin.

14. Kirkkojen harjoittama proselytismi. Pakkokeinojen tai manipuloinnin käyttö evankelioinnissa vääristää koinonaa. Kun toisen kristillisen kirkkokunnan aktiivisia jäseniä evankeloidaan tai käännytetään tällaisten menetelmien avulla, vahingoitetaan sitä todellista – vaikkakin epätäydellistä – koinonaa, joka kristityillä jo on. Kirkko todistaa Jumalan sovittavasta rakkaudesta ja hänen voimastaan muuttaa ihmistä; pakottaminen ja manipulointi heikentävät kirkon todistuksen uskottavuutta. Arvostamme tutkimuksia, joita on tehty aiemmin näistä kysymyksistä. Samalla kuitenkin kehotamme Faith and Order -komissiota aloittamaan yhdessä Kirkkojen maailmanneuvoston toisen ohjelmayksikön kanssa uuden, aiempaa laajemman tutkimuksen lähetystyöstä, evankelioinnista ja proselytismistä. Sekä KMN:n vaikutuspiirissä että sen ulkopuolella olevien kristittyjen tulee päästä osallistumaan laajasti tämän tutkimuksen tekemiseen, jotta se olisi riittävän kattava. Mukana tulee olla myös sekä niitä, joita yleisimmin syytetään proselytismen harjoittamisesta, että niitä, jotka ovat vaihtaneet kirkkokuntaa toisen kirkon työn tuloksena.

15. Tuossa tutkimuksessa tulisi todeta lähetystyön ja evankelioinnin teologinen perusta, selvittää termejä, arvioida evankelointi- ja proselytismimenetelmiä ja niiden vaikutuksia sekä analysoida sitä, miksi nuo menetelmät ovat saaneet ihmisiä vaihtamaan kirkkokuntaa. Lisäksi sen tulisi tarjota kirkkoille mahdollisuus kuunnella muualle siirtyneiden entisten jäsentensä esittämää kritiikkiä ja siten arvioida myös itseään.

16. Uskomme, että useimpien proselytismiä harjoittavien ryhmien ja ihmisten toiminta nousee siitä aidosta huolesta, jota he tuntevat kohtamiensa ihmisten pelastuksesta. On kuitenkin tarpeen, että he tulevat mukaan vuoropuheluun. Samoin on tarpeen, että heidän menetelmiään ja motiivejaan kohtaan voidaan edelleen esittää myös kritiikkiä. Olemme havainneet, että varsin monet ihmiset vaihtavat kirkkokuntaa erilaisten syiden vuoksi. Pakkokeinot, manipulaatio ja proselytismi näyttävät yleensä epäonnistuvan siellä, missä kirkot osoittavat hengellistä elinvoimaisuutta uskossa, elämässä ja todistuksessa.

17. Kun kristityt syyttävät julkisesti toisia kristittyjä, jotka saattavat olla syyllistyneet sopimattomiin evankelointimenetelmiin, proselytismiin tai sellaiseen käytäntöön ja lainsäädäntöön, jota voidaan pitää sortona, näistä syytöksistä välittyy evankeliumin sanomaa vastaan sotiva viesti. Syytösten taustana on usein se, etteivät kirkot ole onnistuneet noudattamaan Matteuksen evankeliumin 18. luvun sisältämiä Jeesuksen neuvoja

eli keskustelemaan toistensa kanssa järkevästi ja suoraan. Siksi kehoitamme Faith and Orderia tekemään yhdessä KMN:n toisen ohjelmayksikön kanssa aloitteen sovinnon edistämisestä niiden kirkkojen välillä, joiden suhteita proselytismi ja syytökset sen harjoittamisesta ovat vahingoittaneet, mukaan luettuna KMN:n jäsenkirkkojen ja sen ulkopuolella olevien kirkkojen suhde.

18. Uskonnonvapaus. Proselytismi herättää kysymyksiä, jotka koskevat paitsi evankeliumin vapautta (se on tosin ensi sijalla) myös ajallisia vapausoikeuksiamme. Omantunnon vapaudelle, jonka pitäisi olla kaikkien kristittyjen tunnustama arvo, ei tule asettaa mitään rajoja. Samalla on kuitenkin tärkeää huomata, että ehdottomalla toiminnan vapaudella on sen sijaan seurauksia, joita ei voida aina hyväksyä. Sellainen uskonnonharjoitus, joka vahingoittaa tai uhkaa ihmiselämää ja perustavia ihmisoikeuksia, on yksi esimerkki tästä. Mikä on valtion rooli kirkon elämässä? Kuinka vältämme liian kevyesti syntyvät syytökset "manipulaatiosta" tai "ajatusten ohjailusta", kun tunnustamme, että selvästi petokseen perustuva ja pakkokeinoja käyttävä uskonnonharjoitus tulisi kieltää? Tänä aikana, jolloin uudet uskonnolliset liikkeet ja niitä vanhemmat kristilliset kirkot ja liikkeet esittävät toisilleen haasteita maailmanlaajuisesti, tarvitaan uutta tutkimusta uskonnonvapauden luonteesta ja rajoista. Kehotamme Kirkkojen maailmanneuvostoa ryhtymään tähän tutkimustyöhön. KMN:n tulisi laatia uskonnonvapauskysymyksen periaatteista lausunto, joka lähetettäisiin sitten kirkkoille vastaanottoprosessia varten.

19. Evankeliumi ja kulttuuri. Vaikka Kirkkojen maailmanneuvosto onkin tehnyt tällä saralla jo paljon työtä, kirkot eivät vieläkään ymmärrä evankeliumin ja kulttuurin välillä vallitsevaa suhdetta riittävän syvällisesti. Vaikka erityisesti länsimaiden kristityt ovatkin tulleet viime aikoina aiempaa tietoisemmiksi siitä, miten heidän kulttuurinsa arvoja ja tapoja on erheellisesti julistettu evankeliumin totuutena, monet kysymykset ovat silti vielä vailla vastausta. Näillä kysymyksillä on ratkaisevan tärkeä merkitys paitsi sille, miten evankeliointitehtävää toteututaan uskollisesti ja vastuullisesti, myös koko ekumeeniselle keskustelulle. Meillä kullakin esimerkiksi on sekä kristityn identiteetti että tietyn kulttuurin edustajan identiteetti; millainen suhde näiden identiteettien välillä vallitsee? Voivatko kulttuurit, jotka sinänsä ovat osa Jumalan hyvää luomistyötä, kantaa itsessään Jumalan totuutta ja toimia sen ilmoittajina juuri partikulaarisina? Missä määrin Sana, joka "oli alussa", on aktiivisesti läsnä niiden keskuudessa, jotka eivät ole vielä kuulleet evankeliumin julistusta? Yhä useammin käy niin, että jotkut väittävät Jumalan todella olleen läsnä

heidän kulttuurissaan, tarjonneen lahjansa ja paljastaneen hyvyytensä jo ennen kuin lähetystyöntekijät – ja heidän mukanaan varsinainen opetus ja julistus – saapuivat. Jos otamme tämän väitteen vakavasti, meidän on mahdollisesti pohdittava uudelleen paitsi teologista metodologiaamme myös lähetystyön ja evankelioinnin tehtävien merkitystä ja luonnetta.

C. Yhteinen todistus vuoropuheluna muiden uskontojen edustajien kanssa

20. Kristittyjen tapa lähestyä toisia ihmisiä, myös toisten uskontojen edustajia, perustuu kokemukseemme Jumalan rakkaudesta, joka on Jeesuksessa Kristuksessa ja jonka Pyhä Henki ilmoittaa meille. Jumalan rakkaus kutsuu meitä kääntymään toisten puoleen rakastaen.

21. Kirkot ovat osa maailmanlaajuista ihmisyyhteisöä, joka on uskonnollisesti moniarvoinen. Eri ympäristöissä elävien kirkkojen kokemukset siitä, kuinka pakottavan kiireellistä on luoda suhteita eri uskontojen välille, tosin vaihtelevat, samoin kuin niiden kokemukset siitä, millaisiksi nuo suhteet muodostuvat. Se, että maailmassa on niin dramaattisen paljon uskonnollista erilaisuutta, voi olla sekä myönteistä että kielteistä. Toisaalta erilaisia uskonnollisia vakaumuksia edustavien ihmisten vuoropuhelu voi olla erittäin antoisaa. Toisaalta monin paikoin maailmaa uskonnolla on oma osuutensa selkkauksien ja hajaannuksen synnyssä ja jatkumisessa. Nämä todellisuuden molemmat puolet on pidettävä mielessä, kun pohditaan uskontojen välistä vuoropuhelua.

22. On tärkeää myöntää, että kristittyjen välisellä vuoropuhelulla ja toisaalta kristittyjen ja muiden uskontojen edustajien vuoropuhelulla on eri tavoitteet. Kristittyjen välisen vuoropuhelun päämäärä on täysi näkyvä ykseys. Eri uskontojen välisellä vuoropuhelulla ymmärrämme sen sijaan tarkoitettavan jatkuvaa keskustelua ja kohtaamista, jonka tavoitteena on syventää keskinäistä ymmärtämystä, vahvistaa yhteistyötä hädänalaisten hyväksi, vaalia vastavuoroista todistusta sekä etsiä yhdessä toutta.

23. Kuten kaikessa muussakin kristittyjen todistuksessa myös vuoropuhelussa muiden uskontojen edustajien kanssa seurataan Jeesuksen Kristuksen esimerkkiä kunnioittamalla ja tukemalla toisten ainutlaatuisuutta ja vapautta. Kristittyjen tulee antaa keskustelun muiden osapuolten todistaa uskostaan omalla tavallaan. ”Tällainen asenne nousee siitä vakaumuksesta, että Jumala on luonut koko maailmankaikkeuden ja ettei hän ole jättänyt mitään aikaa eikä paikkaa vaille todistajaansa (Ap.t. 14:17). Jumalan Henki työskentelee jatkuvasti tavalla, joka ylittää ihmi-

sen ymmärryksen, ja paikoissa, joissa vähiten olettaisimme näin tapahtuvan. Niinpä kristityt haluavat oppia näkemään Jumalan tutkimattomia rikkauksia ja ymmärtämään hänen tapaansa kohdata ihmiskunta, kun he aloittavat vuoropuhelun toisten kanssa.” (*Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation*, 1982, para. 43.) Kristittyjen tehtävänä on kertoa jokaiselle ihmiselle ja kansalle sanoma pelastustyöstä, jonka Jumala on toteuttanut Jeesuksessa Kristuksessa (vrt. Matt. 28:19). Tätä tehtävää tulisi toteuttaa nimenomaan edellä kuvatusta näkökulmasta käsin.

24. Olemme voineet todeta keskusteluissamme yhdessä seuraavaa:

- Keskusteluissa, joiden tarkoituksena on edistää kirkon näkyvän yhteyden toteutumista (joka on Faith and Orderin varsinainen tehtäväalue), on otettava vakavasti huomioon, että elämme moniuskon-toisessa ympäristössä. Viittaamme tässä sekä perinteisiin kansanuskontoihin että suuriin maailmanuskontoihin.
- Kristityillä on erilaisia teologisia näkemyksiä dialogista, vuoropuhelusta. Eri näkemysten edustajat ovat suhtautuneet toisiinsa torjuvasti, mikä on heikentänyt kristittyjen koinoniaa. Eräiden mukaan Jumala on läsnä ja toimii Pyhän Hengen kautta muissa uskonnoissa. He uskovat, että työ suvaitsevaisuuden ja uskontojen välisen yhteistyön lisäämiseksi on olennainen osa kirkon missiota. Toiset taas painottavat todistusta Jumalan Kristuksessa toteuttaman pelastuksen ainutlaatuisuudesta. Niinpä he pitävät vuoropuhelua lähinnä evankelioinnin esiasteena. Kristityt ovat yleisesti yhtä mieltä siitä, että todistus ja yhteistyö ihmiskunnan hyväksi kuuluvat olennaisesti aitoon kristilliseen elämään.
- Uskontojen kohtaaminen voi rikastuttaa kristittyjen koinoniaa. Vuoropuhelussa kristityt oppivat tuomaan uskonsa esiin nöyrästi. Samalla he myös kokevat, kuinka ihmeen monin tavoin Jumala on läsnä maailmassa, jonka hän on luonut.
- Kun pyrimme koinoniaan, joka perustuu apostolisen uskon yhteiseen tunnustamiseen ja sakramentaalisen elämän jakamiseen, kristillinen identiteettimme vahvistuu. Siten pyrkimyksellämme koinoniaan on myönteinen vaikutus myös siihen, millaiseksi vuoropuhelumme muiden uskontojen kanssa muodostuu.

D. Yhteinen todistus: opetuslapseus yhteisenä moraalisena sitoutumisena

25. Kirkko on Jumalan kutsumien ihmisten yhteisö, jonka jäsenet on yhdistetty Pyhän Hengen kautta Jeesukseen Kristukseen ja lähetetty todis-

tamaan hänen opetuslapsinaan Jumalan sovittavasta, parantavasta ja muuttavasta työstä luomakunnassa sekä osallistumaan siihen. Kirkon suhde Kristukseen merkitsee, että usko ja yhteisö liittyvät kiinteästi opetuslapseuteen, josta puhumme tässä moraalisen sitoutumisen näkökulmasta. Kun kirkko todistaa julistamalla sekä tekemällä konkreettisia tekoja oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden hyväksi, kysymys on sen olemuksesta ja missiosta. Tämä on yksi koinoniaa määrittävä piirre, ja sillä on keskeinen merkitys näkemyksellemme kirkkopopista. Nämä kysymykset ovat polttavan ajankohtaisia. Tämä tuo selvästi esiin sen, että teologinen työ, jossa pohdimme Kristuksen kirkon ykseyden varsinaista luonnetta, liittyy väistämättä etiikkaan.

26. Opetuslapseuden mallit perustuvat Jeesus Nasaretilaisen elämään ja opetukseen sekä Raamattuun. Meidät on kutsuttu vastaamaan Jumalan elävään Sanaan siten, että olemme opetuslapsia, jotka tottelevat Jumalaa enemmän kuin ihmisiä, katuva omia syntisiä tekojaan, antavat toisille anteeksi ja uhraavat elämänsä palvelun työhön.

27. Polttavan ajankohtaiset moraaliset kysymykset ympäröivät meitä maailmassa, jossa elämme. Osallistumisemme niiden selvittelyyn sekä luo välillemme koinoniaa että muovaa sitä. Nämä kysymykset ovat osa kirkon jäsenten elämää. Ne vaikuttavat sekä siihen, miten uskoa eletään todeksi, että siihen, miten uskon kysymyksiä pohditaan. Kun kirkko käsittelee näitä kysymyksiä, sen on usein tarpeen työskennellä muiden hyvän tahdon yhteisöjen kanssa ja päästä osalliseksi niiden asiantuntemuksesta ja sitoutuneisuudesta. Niiden omistautuneisuus asialleen sekä niiden halu pitää esillä näiden kysymysten ajankohtaisuutta motivoi ja haastaa kristittyjä jatkuvasti.

28. Kun kristityt ovat mukana ratkomassa eettisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, heillä on kuitenkin oma erityinen ulottuvuutensa tuotavana tähän työhön. Heidän palava intonsa muuttaa maailmaa perustuu heidän Jumala-suhteeseensa Jeesuksessa Kristuksessa. He uskovat, että Jumala – joka on ehdoton rakkaus, armo ja oikeudenmukaisuus – tekee Pyhän Hengen välityksellä työtään heidän kauttaan. Kristittyjen yhteisö elää aina Jumalan rakkauden ja anteeksiannon ympäröimänä. Tämän vuoksi sen jäsenet voivat paitsi katua jatkuvasti omaa heikkouttaan ja epäonnistumistaan myös toimia sovituksen ja anteeksiannon välittäjinä maailmassamme.

29. Se, että kristityt elävät Kristuksen opetuslapsina, voi herättää monimutkaisia eettisiä kysymyksiä, joita uskon yhteisön on pohdittava vakavasti. Joissain tilanteissa moraaliset kysymykset asettavat kristittyjen yhteisön yhtenäisyyden vaakalaudalle. Tällöin kristittyjen on välttämä-

töntä ottaa niihin kantaa yhteisesti, jotta kirkon aitous ja uskottavuus säilyisivät. Jotta meidän olisi mahdollista päätyä tällaisiin yhteisiin mielpiteisiin, tarvitsemme mahdollisimman pian Ap.t. 15:ssa kuvatun kokouksen tapaisia rakenteita, jotka voivat luoda koinoniaa. Jotta kristittyjä jakavissa kysymyksissä saavutettaisiin yksimielisyys, tarvitaan aina uhrauksia. Tällaiseen yksimielisyyteen pyrkiminen on kuitenkin olennainen osa kutsumustamme elää opetuslapsina ja elää koinoniassa.

30. Etiikan näkökulmasta tarkasteltu koinonia ei tarkoita ensisijaisesti sitä, että kristittyjen yhteisö laatii sääntöjä. Kyse on pikemminkin kirkosta paikkana, jossa uskon tunnustamisen ja sakramenttien vieton lisäksi (ja näiden erottamattomana osana) tutkitaan jatkuvasti evankeliumitraditiota moraalisen innoituksen ja oivalluksen löytämiseksi. Samalla evankeliumitraditio on lähde, joka auttaa meitä tarkastelemaan ihmiskuntaan ja maailmaan liittyviä kysymyksiä koko ajan evankeliumin näkökulmasta (vrt. *Costly Unity*, WCC, 1993, para. 19).

31. Vaikka yhteinen todistus onkin toivottavaa, toisinaan joku yksittäinen kristitty tai jonkin kristityn ryhmän jäsenet voivat olla kutsuttuja edustamaan toisenlaista näkemystä. Tämä johtuu sekä heidän evankeliumitulokinnastaan että siitä, millaiseksi he havaitsevat ja kokevat yhteiskunnallisen, poliittisen ja taloudellisen todellisuuden. Silloin, kun kristityt tai kirkot eivät ole samaa mieltä jostain eettisestä kysymyksestä, vuoropuhelua on jatkettava. On pyrittävä selvittämään, voidaanko erimielisyydet lopulta voittaa, ja, ellei voida, ovatko ne todella kirkkoa jakavia. Ekumenian tehtävä on pyrkiä jatkuvasti kuuliaisuuteen, kun selvittää nykyhetken polttavia kysymyksiä. On olennaisen tärkeää, että kirkot sitoutuvat pysymään mukana ekumeenisissa rakenteissa ja kantamaan niissä vastavuoroisesti vastuuta, kun ne etsivät vastauksia näihin kysymyksiin.

32. Toteamme, että kristityt osallistuvat monilla alueilla ja eri tasoilla ihmiskunnan kamppailuihin tavalla, joka synnyttää koinoniaa. Tunnistamme näissä yhteisissä teoissa koinonian, joka on pakottavan ajankohdainen ja todellinen, mutta vielä epätäydellinen. Suosittelemme, että näiden tekojen kirkko-opillisten seurausten esiinnostamista ja selventämistä pidettäisiin Faith and Order -komissiossa ensiarvoisen tärkeänä.

E. Yhteinen todistus huolenpitona luomakunnasta

33. Kolmiyhteinen Jumala, joka toimii ihmiskunnan historiassa, pitää yllä myös koko luomakunnan. Siksi kaikessa koinoniasta käytävässä keskustelussa tulisi käsitellä paitsi ihmisten välisiin suhteisiin liittyviä kysy-

myksiä myös teemoja, jotka koskevat ihmiskunnan ja koko luomakunnan välistä yhteyttä, kommuuniota. Tämä on erityisen tärkeää, koska ihmisen kapina synti rikkovat tätä yhteyttä tavalla, joka uhkaa nykyään jopa elämän perustekijöitä maapallolla.

34. Kirkkojen on olennaisen tärkeää tunnustaa, että ihmislajin säilyminen tällä planeetalla on todellakin uhattuna. Niiden tulee myös tunnustaa, että tehtävät, joita kohtaamme vastatessamme Jumalan ylläpitävään ja pelastavaan työhön, ovat kiireellisiä. Ihmisen halu käyttää valtaa ja koota itsekkäästi rikkauksia sekä turmelee maapalloa että kalvaa oman olemassaolomme ja tulevien sukupolvien elämän perustaa. Tämän ongelman polttava ajankohtaisuus vaatii kristilliseltä ihmiskäsitykseltä kykyä uudistua. Lisäksi se vaatii meitä painottamaan entistä voimakkaammin, että kristityt on kutsuttu osallistumaan Jumalan työhön, kun hän hoitaa luomakunnan ja ihmiskunnan rikkoutunutta suhdetta. Meidän on toimittava nyt, ettei niitä voimavaroja, joita maapallolle on annettu elämän ylläpitämiseksi ja oikeudenmukaisuuden mahdollistamiseksi, turmeltaisi enää yhtään enempää. On todellakin tarpeen, että Jumalan voima saa johdattaa meidät kääntymykseen, joka ilmentää uutta elämäntapaa suhteessa lähimmäisiimme ja maapalloon. Tarvitsemme laaja-alaista hengellisyyttä, jossa tunnustetaan, että ihmiset ovat vain yksi osa Jumalan hämmästyttävää luomistytöä.

35. Raamatun esittämät näkökulmat tulisi ottaa vakavasti aina tästä aiheesta keskusteltaessa. Raamatun näkemykseen ympäristöstä huolehtimisesta sisältyy seuraavaa:

- luomistyön hyvyys (1. Moos. 1–2)
- Jumalan kunnian palvonta, joka kruunaa luomakunnan vastauksen hänen luomistytöhönsä (1. Moos. 1), sekä kieltäytyminen siitä, että mitään luontoon kuuluvaa asetettaisiin Jumalan asemaan tai palvottaisiin (Room. 1:23, 5. Moos. 4:16, Jer. 10:15)
- ihminen luotiin maan tomusta Jumalan kuvaksi; tämä muistuttaa meitä siitä, että ihmiskunta ja luomakunta kuuluvat yhteen
- Raamatun viisaustraditio (esim. psalmit 8 ja 24)
- synnin todellisuus, joka saa ihmisen riistämään maapalloa ja toisia ihmisiä
- vastaukseemme Jumalan oikeudenmukaisuuteen kuuluu, että vaadimme oikeudenmukaisuuden toteutumista maailmassa
- Jumala on antanut ihmiselle vastuun pikemminkin varjella kuin vallita luomakuntaa (1. Moos. 1:27, 2:15)
- kristityt on kutsuttu olemaan sekä ”pappeja” että ”taloudenhoitajia”; toisin sanoen he palauttavat uhrissaan Jumalalle sitä, mikä on

jo hänen omaansa (Hepr. 5:1–, 1. Piet. 2:9)

36. On tärkeää, että ekumeenisessa liikkeessä mukana olevat kirkot jatkavat keskusteluaan siitä, millainen suhde oikeudenmukaisuuden kysymysten ja ympäristökysymysten välillä vallitsee. Millaisia yhtymäkoh-
tia on taloudellisen oikeudenmukaisuuden ja luonnon säilyttämisen vä-
lillä? Kuinka kaikki voivat saada tässä keskustelussa äänensä kuuluviin?

37. Tämän keskustelun toinen tärkeä osa-alue on kysymys vallasta ja voimasta, nimittäin Jumalan valtakunnan voimasta erotukseksi tässä maailmassa käytettävästä vallasta. Jumalan valtakunnan voima tulee esiin siinä, että rakastamme antaen itsemme ja elämme totuudessa sa-
noin ja teoin. Tällainen uhrautuva rakkaus vie ristille. Ylösnousemuksen voiman tähden voimme kuitenkin kertoa rohkeasti totuudesta ja toimia sitoutuneesti köyhien puolesta ja luomakunnan hyväksi.

Suosituksia

38. Suosittelemme, että huomattava osa Faith and Order -komission ajasta ja energiasta käytettäisiin yhteistyöhön, jossa käsiteltäisiin KMN:n muiden ohjelmayksiköiden kanssa seuraavia teemoja:

- Proselytismi ja uskonnonvapaus (ks. tämän jaostoraportin kappaleet 14–18). Tämä tutkimus olisi tehtävä yhteistyössä KMN:n toisen ohjelmayksikön kanssa, ja se olisi laadittava lähetyksen ja evankelioinnin muodostamaa laajempaa taustaa vasten. Siinä tulisi myös ottaa huomioon se työ, jota Kirkkojen maailmanneuvosto sekä KMN:n ja roomalaiskatolisen kirkon yhteinen työryhmä ovat tehneet ja parhaillaankin tekevät näissä kysymyksissä. Tutkimuk-
sen laatimiseen tulisi osallistua sekä KMN:n jäsenkirkkoja että sen ulkopuolella olevia kirkkoja. Tutkimuksen varsinaiset tavoitteet olisivat seuraavat:
- selvittää sellaisten termien kuin 'proselytismi' merkitystä
- arvioida, miten proselytismimenetelmät vaikuttavat syntymässä oleviin moniarvoisiin yhteiskuntiin
- analysoida, miksi proselytismimenetelmät ovat monin paikoin he-
rättäneet ihmisissä vastakaikua
- laatia konkreettisia ehdotuksia siitä, miten noiden menetelmien synnyttämiä jännitteitä voitaisiin purkaa.
- Evankeliumi ja kulttuuri (ks. tämän jaostoraportin kappale 19). Tästä aiheesta tehtävässä tutkimuksessa tulisi selvittää, millä ta-
voin evankeliumi toisaalta kritisoi kulttuuria ja kontekstia ja toi-
saalta tukee niitä. Tässä tutkimuksessa, joka niveltyisi Faith and

Orderin tehtäväalueeseen eli näkyvän ykseyden edistämiseen, voitaisiin

- a) analysoida erilaisia paikallisia päätöksenteon tapoja ja niiden suhdetta laajemman tason auktoriteetteihin,
 - b) tutkia niitä ilmiä, joita Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksessa ilmaistu apostolinen usko on saanut, kun se on löydetty tuoreesti ja kun sitä on välitetty eteenpäin ihmiskunnan eri kielillä, ja
 - c) selvittää, onko Kristuksen ruumiin ja veren universaalien lahjan juhlaa mahdollista viettää siten, että ehtoollisen elementit koostuisivat maailman eri alueille ominaisista ruoista ja juomista.
- Etiikka ja kirkko-oppi (ks. tämän jaostoraportin kappaleet 25–32). Tästä aiheesta tehtävän tutkimuksen tulisi liittyä suoraan siihen, millaisia kokemuksia paikallisissa konteksteissa on saatu uskon ja tekojen yhteenkuuluvuudesta. Siinä tulisi selvittää sekä traditioiden moraalista sisältöä että Jumalan kansan tämänhetkistä kokemusta moraalista. Suosittelemme, että konkreettinen suunnitelma tällaisesta tutkimuksesta esiteltäisiin KMN:n keskuskomitean kokoukselle tammikuussa 1994. Suosittelemme myös, että Faith and Order rohkaisisi KMN:n ja roomalaiskatolisen kirkon yhteistä työryhmää samoin kuin kahdenvälisiä oppikeskusteluja käyviä kirkkoja etsimään selvyyttä siihen, tarvitseeko kiistanalaisten eettisten kysymysten jakaa kirkkoa.
 - Ihmiskäsitys ja luomisen teologia (ks. tämän jaostoraportin kappale 34).

39. Suosittelemme, että Faith and Order käyttäisi muiden tutkimus- ja selvitysmenetelmiensä lisäksi useammin metodia, a) jonka lähtökohdista olisi yhteiskunnallisissa, kulttuurisissa, poliittisissa ja taloudellisissa kamppailuissa kehittynyt osanottajien uskonkokemus ja b) joka etenisi pohtimalla tätä kokemusta teologisesti ja saattamalla sen vuorovaikutukseen muiden kontekstien ja muun Faith and Order -työskentelyn kanssa.

40. Suosittelemme, että Faith and Orderin piirissä kehitettäisiin toimintatapoja ja aloitteita, jotka edistäisivät ekumeenisten neuvottelutulosten vastaanottamista eri maissa paikallisesti ja valtakunnallisesti. Tätä kehittämistyötä tehtäessä tulee pitää mielessä, että neuvottelutulosten vastaanotto on myös hengellinen tapahtuma. Tämä työ voisi sisältää seuraavaa:

- Kirkkoja tulisi kutsua analysoimaan omaa tilannettaan siitä näkökulmasta, jonka kutsu ykseyteen avaa.

- Kirkkoja tulisi rohkaista reagoimaan niihin tuloksiin, joita Faith and Order -neuvotteluissa ja muissa ekumeenisissa keskusteluissa on saavutettu.
- Kirkkoja tulisi rohkaista toimimaan näiden saavutettujen tulosten mukaan aina, kun se vain on mahdollista. Tämä koskee sekä rukousselämää ja jumalanpalvelusta että myös maallikkojen ja papiston koulutusta.
- Kirkoille tulisi tarjota teologista tukea, jotta ne panisivat ekumeenisia neuvottelutuloksia täytäntöön omilla alueillaan konsiliaarisen Oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunnan eheys -prosessin jatkumiseksi.
- Kirkkoja tulisi kehottaa siihen, että ne etsisivät sopivia tapoja ilmaista ykseyttä paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti ja tekisivät siten näkyväksi sen epätäydellisen koinonian, joka niiden välillä ja keskuudessa jo vallitsee.

Olemme painottaneet tässä vastaanottoprosessia. Sen tueksi voitaisiin laatia työkirja, joka sisältäisi tärkeimpiä kirkkojen näkemysten lähentymistä osoittavia julkilausumia sekä ehdotuksia siitä, miten kirkkojen välisiä keskusteluja voitaisiin edistää.

Selostus

Risto Saarinen

Kirkkojen maailmanneuvostossa Usko ja kirkkojärjestys- eli Faith and Order -komissio käsittelee opillisia kysymyksiä. Komissio on pitänyt viisi suurta yleiskokousta, joista Santiago on viimeisin ja itse asiassa ainoa vuoden 1963 jälkeen. (Kokoukset ja perusinformaatio: JE 70–71. Seppo Teinosen aiemmissa käännösvalikoimissa useita tekstejä, aikajaksosta 1963–93 erityisesti *Documentary History*).

Edellä esitellyn Kaste, ehtoollinen ja virka (BEM) -projektin lisäksi Faith and Order laati 1980-luvulla mm. ekumeenisen selityksen Nikean uskontunnustukseen (*Confessing the One Faith*; JE 145–147) sekä laajahkon Kirkko ja maailma -asiakirjan (myös suomeksi). KMN:n Canberran yleiskokouksen jälkeen ja sen innoittamana (ks. *Pyhä Henki luo uutta*) 1990-luvulla Faith and Order on käsitellyt etupäässä kirkko-oppia, jonka osalta Santiagon teksti on erityisen merkittävä. Santiagon jälkeen on toteutettu yhdessä KMN:n sosiaalieettisen työyksikön kanssa laaja Kirkko-oppi ja etiikka -projekti (*Ecclesiology and Ethics*; Saarinen 1998).

Ainoana tässä kirjassa Santiagon teksti edustaa ekumeenikkojen perinteisintä työskentelytapaa, suuren järjestön maailmanlaajan kokouksen työryhmätekstiä, joka on sitova järjestölle, muttei jäsenkirkoille. Tekstin monisärmäisyys ja hajanaisuuskin johtuu siitä, että suuri määrä osanottajia koettaa saada omat ajatuksensa edes jollain tapaa mukaan viralliseen asiakirjaan. Faith and Order on koko kristikunnan laajin forumi siinä mielessä, että KMN:n jäsenkirkkojen lisäksi myös roomalais-katolinen kirkko on sen jäsen. Katolinen ja myös ortodoksinen kirkko-keskeinen painotus näkyy siksi Faith and Orderin asiakirjoissa erityisen voimakkaasti.

Ensimmäinen jaostoraportti tarkastelee koinonian käsitettä yleisellä teologisella tasolla. Sen lähtökohtana on Canberrassa 1991 hyväksytty KMN:n ykseyslausuma, joka on tärkeytensä vuoksi myös alla liitteenä (vrt. JE 113–119). Uskontunnustusten kielenkäytön mukaisesti suomessa on perinteisesti koinoniasta käytetty termiä (pyhien) yhteys, mutta usein on selkeintä käyttää kreikan sanaa tai latinan vastinetta *communio*. (Vrt. JE 118–119; 179–188 sekä *The Church as Communion*). Toisen jaoston teksti liittyy väljästi mainittuun uskontunnustusprojektiin; erityisesti siinä keskustellaan uskon sisällön samanapysyvyyden ja jatkuvuuden eli ”apostolisuuden” kysymyksistä. Näitä ovat myös tunnustusten monimuotoisuuden, sitovan opetuksen ja opetusviran teemat.

Kolmas raportti jatkaa BEM-prosessin aiheita ja koettaa viedä niitä pidemmälle kirkko-opin tasolla. Neljänteen ryhmään on koottu erilaisia soveltavia aiheita: lähetyt, uskontodialogi, etiikka, luomakunnan varjelu. Kaikkiin neljään ryhmään liittyy lopuksi suosituksia. Näiden suositusten mukaisia hankkeita toteutetaan Faith and Order -työyksikössä Santiagon jälkeen.

Lähteet:

- On the Way to Fuller Koinonia. Geneva: WCC 1994.
- Kirkkojen maailmanneuvoston viides Faith and Order -maailmankonferenssi Santiago de Compostela, Espanja, 3.–14.8.1993: Jaostojen raportit. – Ekumeeninen vuosikirja 1993, 17–73. Suomennos: Tuire Valkeakari. Helsinki: SEN 1994.

Kirjallisuutta:

- Church and World. The Unity of the Church and the Renewal of Human Community. Geneva: WCC 1990. (suomeksi Kirkko ja maailma, Helsinki: SEN 1993.)
- The Church as Communion. Lutheran Contributions to Ecclesiology. Toim. H. Holze. Geneva: LWF 1997. (tässä R. Saarinen, The Concept of Communion in Ecumenical Dialogues, ss. 287–316).
- Confessing the One Faith: An Ecumenical Exposition of the Apostolic Faith as it is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed. Geneva: WCC 1991.
- Documentary History of Faith and Order 1963–1993. Toim. G. Gassmann. Geneva: WCC 1993.
- Ecclesiology and Ethics. Ecumenical Ethical Engagement, Moral Formation and the Nature of the Church. Toim. T.F. Best ja M. Robra. Geneva: WCC 1997.
- Pyhä Henki luo uutta. Toim. J. Rusama ja R. Saarinen. Helsinki: Kirjapaja 1991. (Canberran 1991 raporttikirja.)
- Saarinen, R., Kirkkojen maailmanneuvoston sosiaalietiikka, teoksessa Kansainvälinen solidaarisuus ja sosiaalietiikka. Helsinki: STKS 1998.
- Valkeakari, T. Kohti täydempää koinoniaa. Teologinen Aikakauskirja 1993, 320–326.

Liite:

Canberran ykseyslausuma 1991. Kirkon ykseys koinoniana: lahja ja tehtävä (Pyhä Henki luo uutta, 101–104)

Jumalan tarkoitus on Pyhän Raamatun mukaan koota koko luomakunta Kristuksen Jeesuksen herruuden alle. Hänessä Pyhän Hengen voimasta kaikki saatetaan yhteyteen Jumalan kanssa (Ef 1). Kirkko on esimakua tästä yhteydestä Jumalan ja toinen toistemme kanssa. Herramme Jeesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus tekevät yhdelle kirkolle mahdolliseksi elää Jumalan valtakunnan merkinä ja Jumalan kanssa tehdyn sovinnon palvelijana, sovinnon, joka on luvattu ja varattu koko luomakunnalle. Kirkon tarkoituksena on yhdistää ihmiset Kristuksen kanssa Hengen voimassa, ilmentää tätä yhteyttä rukouksessa ja toiminnassa ja siten viitata siihen Jumalan yhteyden täyteyteen ihmiskunnan ja koko luomakunnan kanssa, joka toteutuu Jumalan valtakunnan kirkkaudessa.

Kirkon tehtävänä on julistaa sovitusta ja edistää parantumista, voittaa rodun, sukupuolen, iän, kulttuurin tai ihonvärin luomat erot ja saattaa kaikki ihmiset

yhteyteen Jumalan kanssa. Synnin ja Pyhän Hengen erilaisten lahjojen väärinymmärryksen takia kirkot ovat tuskallisesti sisäisesti jakaantuneet ja joutuneet eroon toisistaan. Kirkkojen häpeälliset jakaantumiset turmelevat niiden todistuksen uskottavuutta jumalanpalveluksessa ja avustustyössä. Eivätkä jakaantumiset ole vain vastoin kirkon todistusta, vaan myös vastoin kirkon olemusta.

Tunnustamme kiitollisuudella Jumalalle, että ekumeenisessa liikkeessä kirkot kulkevat yhdessä ymmärtäen toisiaan ja lähestyen teologisesti toisiaan, kärsien ja rukoillen yhdessä, jakaen toistensa kanssa todistuksen ja palvelun ja edeten lähemmäksi toinen toistaan. Tämä on tehnyt niille mahdolliseksi tunnistaa tiettyyn määrään saakka jo niiden välillä vallitsevan yhteyden. Tämä on todella Pyhän Hengen toimivan läsnäolon hedelmä kaikkien niiden keskellä, jotka uskovat Kristukseen Jeesukseen ja tällä hetkellä kamppailevat näkyvän ykseyden puolesta. Kuitenkaan kirkot eivät ole onnistuneet tekemään johtopäätöksiä elämänsä siitä ykseyden asteesta, minkä ne jo ovat kokeneet ja siitä yksimielisyydestä, jonka ne jo ovat saavuttaneet. Ne ovat tyytyneet rinnakkaineloon jakaantuneisuuden tilassa.

Se kirkon ykseys, johon olemme kutsutut, on "koinonia", joka on annettu ja ilmaistu yhteisessä apostolisen uskon tunnustamisessa. Ykseys on yhteistä elämää sakramenttien piirissä. Tulemme siihen yhdessä kasteessa ja juhlimme sitä ehtoollisyhteydessä. Ykseys on yhteistä elämää, jossa kirkkojen jäsenyys ja virat on vastavuoroisesti tunnustettu ja erot sovitettu. Ykseys on myös yhteistä lähestyvästä, joka todistaa kaikille ihmisille Jumalan armon evankeliumia ja palvelee koko luomakuntaa. Täyteen yhteyteen pyrkimisen päämäärä toteutuu silloin, kun kaikki kirkot voivat tunnustaa toinen toisessaan yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon täyteen elämäänsä. Tämä täysi yhteys ilmaistaan paikallisella ja yleismaailmallisella tasolla elämän ja toiminnan konsiliaarisissa muodoissa. Sellaisessa yhteydessä kirkot on liitetty niitten elämän kaikilta puolilta yhteen kaikilla tasoilla niin yhden uskon tunnustamisessa kuin sitoutumisessa jumalanpalvelukseen ja todistukseen, asioiden pohdintaan ja toimintaan.

Erilaisuudet, joiden juuret ovat teologisissa perinteissä, erilaisissa kulttuurisissa, etnisissä tai historiallisissa olosuhteissa, kuuluvat itse ykseyden luonteeseen. Kuitenkin erilaisuudella on rajansa. Erilaisuus ei ole puolustettavissa silloin kun se esimerkiksi tekee mahdottomaksi yhteisen tunnustuksen Jeesuksesta Kristuksesta Jumalana ja Vapahtajana, joka on sama eilen, tänään ja iankaikkisesti (Hebr. 13:8). Erilaisuus ei myöskään saa tehdä mahdottomaksi tunnustustamme ihmiskunnan pelastuksesta ja lopullisesta kohtalosta siten, kuin Pyhässä Raamatussa on julistettu ja niin kuin apostolinen yhteisö on saarnannut. Yhteydessä erilaisuudet saatetaan sopusointuun keskenään Pyhän Hengen lahjoina, jolloin ne edistävät Jumalan kirkon rikkautta ja täyteyttä.

Paljon on tehty ja paljon on yhä tehtävää tiellä täydellisen yhteyden toteuttamiseen. Kirkot ovat saavuttaneet yhteisymmärrystä kahden- ja monenvälisissä vuoropuheluissa, jotka ovat jo nyt kantamassa hedelmää, uudistaen kirkkojen liturgista ja hengellistä elämää ja niiden teologiaa. Ottamalla yhdessä erityisiä as-

keleita kirkot ilmaisevat ja rohkaisevat kristillisen elämän rikastumista ja uudistumista, kun ne oppivat toinen toisiltaan, työskentelevät yhdessä oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta ja kantavat yhdessä huolta Jumalan luomakunnasta.

Ekumeeninen liike on sovittavaa ja uudistavaa liikettä kohti täyttää näkyvää ykseyttä. Juuri tämän hetken haasteisiin vastatakseen KMN:n seitsemäs yleiskokous kutsuu kaikkia kirkkoja:

- tunnustamaan toinen toisensa kasteen Kirkkojen maailmanneuvoston kasteetta, ehtoollista ja kirkon virkaa käsittelevän ns. BEM-asiakirjan pohjalta,
- elämässään ja kaikessa todistustyössään kulkemaan kohti apostolisen uskon tunnustamista sellaisena kuin se on ilmaistu Nikean-Konstantinopolin uskontunnustuksessa,
- harkitsemaan ehtoollisvieraanvaraisuuden muotoja kaikkialla, missä se on mahdollista. Tähän meille antaa mahdollisuuden uskonkäsitystemme lähentyminen kasteen, ehtoollisen ja viran ymmärtämisessä. Toteamme ilolla, että eräät heistäkin, joilla ei ole käytössään kastetta, ehtoollista tai virkaa, jakavat kanssamme hengellisen kokemuksen elämästä Kristuksessa,
- kulkemaan kohti pappisviran vastavuoroista tunnustamista,
- pyrkimään sanoin ja teoin antamaan yhteinen todistus koko evankeliumista,
- sitoutumaan uudelleen toimimaan oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden puolesta liittäen entistä läheisemmin pyrkimisen kirkon sakramentaaliseen yhteyteen kamppailuissa oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta,
- auttamaan seurakuntia ja yhteisöjä ilmaisemaan sopivilla tavoilla paikallisesti se yhteyden aste, joka jo on olemassa.

Pyhä Henki "koinonian" edistäjänä (2 Kor 13:13) antaa niille, jotka yhä ovat erillään toisistaan, janon ja nälän kohti täyttä yhteyttä. Olemme rauhattomia siihen saakka, kunnes kasvamme yhteen Kristuksen toivomuksen ja rukouksen mukaan, että ne jotka uskovat häneen olisivat yhtä (Joh 17:21). Rukouksen, toiminnan ja kamppailun prosessissa ykseyden puolesta Pyhä Henki lohduttaa meitä tuskassa, ravistelee meitä, kun olemme tyytyväisiä erilläänoloomme, jotta meitä katumukseen ja antaa meille ilon, kun yhteytemme kukoistaa.

Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista

(Luterilainen maailmanliitto ja Roomalaiskatolisen kirkon
Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto)

Johdanto

1. Vanhurskauttamisopilla oli 1500-luvun luterilaiselle uskonpuhdistukselle keskeinen merkitys. Se oli sille ”ensimmäinen ja tärkein artikla”,¹ joka oli samalla ”kristillisen opin kaikkien muiden opinkohtien ohje ja tuomari”.² Ennen kaikkea vanhurskauttamisoppia korostettiin ja puolustettiin reformaation esittämässä muodossa ja erityisasemassa sen ajan roomalaiskatolista kirkkoa ja teologiaa vastaan, joka puolestaan korosti ja puolusti toisenlaista vanhurskauttamisoppia. Reformaation kannalta siinä oli kaikkien kiistojen ydinkohta. Se johti luterilaisissa tunnustuskirjoissa³ ja myös roomalaiskatolisen kirkon Trenton kirkolliskokouksessa oppituomioihin, jotka ovat edelleen voimassa ja jotka osaltaan erottavat kirkkoja toisistaan.

2. Vanhurskauttamisoppi on säilyttänyt luterilaisessa perinteessä erityisasemansa. Sen vuoksi se on alusta asti saanut tärkeän sijan virallisissa luterilais-roomalaiskatolisissa dialogeissa.

3. Erityisesti on huomattava seuraavat raportit: kansainvälisen luterilais-roomalaiskatolisen komission ”The Gospel and the Church”

1 Schmalkaldenin opinkohdat II,1, Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat (Jyväskylä 1990), 259.

2 ”Rector et iudex super omnia genera doctrinarum”, Martti Luther, Esipuhe Palladiuksen opilliseen disputaatioon, WA 39, I, 205.

3 Osa luterilaisista kirkoista pitää vain Augsburgin tunnustusta ja Lutherin Vähää Katekismusta sitovana oppiperustanaan. Nämä tunnustuskirjat eivät sisällä vanhurskauttamisoppia koskevia oppituomioita roomalais-katolista kirkkoa vastaan.

(1972)⁴ ja "Church and Justification" (1994),⁵ USA:n katolilais-luterilaisen komission "Justification by Faith" (1983)⁶ sekä Saksan evankelisten ja katolilaisten teologiien ekumeenisen työryhmän raportti "Lehrverurteilungen – kirchentrennend?" (1986).⁷ Muutamat näistä raporteista on otettu myös kirkkojen viralliseen käsittelyyn. Tärkeä esimerkki tällaisesta on Saksan yhdistyneen evankelis-luterilaisen kirkon yhdessä muiden Saksan evankelisten kirkkojen kanssa korkeimmalla tasolla vuonna 1994 antama sitova kannanotto tutkimukseen oppituumioista.⁸

4. Kaikki mainitut dialogiraportit ja myös niihin annetut kannanotot ovat osoittaneet vanhurskauttamisoppia käsitellessään suurta yksimielisyyttä lähestymistavassaan ja johtopäätöksissään. Sen vuoksi on tullut aika katsoa ja koota yhteen vanhurskauttamisoppia koskeneiden keskustelujen tulokset niin, että kirkkomme saavat tästä dialogista tarpeeksi täsmällisen ja tiiviin kokonaiskuvan ja pystyvät sen perusteella tekemään sitovat kannanotonsa.

5. Se on tämän Yhteisen julistuksen tavoite. Se tahtoo osoittaa, että dialoginsa perusteella tämän julistuksen allekirjoittavat luterilaiset kirkot ja roomalaiskatolinen kirkko⁹ pystyvät nyt ilmaisemaan yhteisen käsityksen, että meidät vanhurskautetaan Jumalan armosta uskon kautta Kristukseen. Siihen ei sisälly kaikki, mitä kussakin kirkossa opetetaan vanhurskauttamisesta, mutta se sisältää yksimielisyyden vanhurskauttamisopin perustotuksista ja osoittaa, että erilaiset jäljellä olevat ilmaisut

4 (= "Evangeliumi ja kirkko") Report of the Joint Lutheran-Roman Catholic Study Commission; julk. Growth in Agreement, 168–169; saksaksi Bericht der Evangelisch-lutherisch/Römisch-katholischen Studienkommission "Das Evangelium und die Kirche" 1972 (ns. Maltan raportti).

5 (= "Kirkko ja vanhurskauttaminen") LWF, Geneva 1994; saksaksi "Kirche und Rechtfertigung", Paderborn-Frankfurt 1994.

6 (= "Vanhurskauttaminen uskosta"), Minneapolis, 1985; saksaksi "Rechtfertigung durch den Glauben" julkaisussa Rechtfertigung im ökumenischen Dialog, Dokumente und Einführung, Frankfurt 1987, 107–200.

7 (= "Erottavatko oppituumiot kirkkoja?"), Freiburg-Göttingen 1986, englanniksi "The Condemnations of the Reformation Era – Do They Still Divide?" Minneapolis 1990.

8 "Gemeinsame Stellungnahme der Arnoldsheiner Konferenz der Vereinigten Kirche und des Deutschen Nationalkomitees des Lutherischen Weltbundes zum Dokument 'Lehrverurteilungen – kirchentrennend?'" julkaisussa Ökumenische Rundschau 44 (1995): 99–102; yhdessä kannanoton pohjana olevan asiakirjan kanssa; vrt. Lehrverurteilungen im Gespräch. Die ersten offiziellen Stellungnahmen aus den evangelischen Kirchen in Deutschland (Göttingen 1993).

9 Tässä julistuksessa sanaa "kirkko" käytetään kuvaamaan mukana olevien kirkkojen itseymmärrystä pyrkimättä ratkaisemaan kaikkia termiin liittyviä ekklesiologisia kysymyksiä.

eivät enää anna aiheutta oppituomioihin.

6. Meidän julistuksemme ei ole uusi ja itsenäinen esitys tähänastisten dialogiraporttien ja asiakirjojen rinnalla, vielä vähemmän se pyrkii korvaamaan niitä. Se viittaa toistuvasti – niin kuin lähteitä sisältävä liite osoittaa – mainittuihin teksteihin ja niiden perusteluihin.

7. Samoin kuin dialogit itse tämä Yhteinen julistus lähtee vakuutuneisuudesta, että tähänastisten kiistakysymysten ja oppituomioiden ratkaiseminen ei merkitse sitä, että kirkkojen jakaantumiset ja oppituomiot otettaisiin kevyesti tai kunkin oma kirkollinen menneisyys kiellettäisiin. Päinvastoin tämä julistus perustuu vakaumukseen, että kirkkomme, kukin omassa historiassaan, kasvavat näkemään asiat uudella tavalla ja tapahtuu kehitystä, jossa niillä ei ole ainoastaan mahdollisuus vaan velvollisuuskin tutkia menneisyyden erottavia kysymyksiä ja keskinäisiä tuomioitaan ja katsoa niitä uudessa valossa.

1. Raamatullinen sanoma vanhurskauttamisesta

8. Näihin uusiin näkemyksiin on johtanut yhteinen tapamme kuunnella Jumalan sanaa pyhässä Raamatussa. Me kuulemme yhdessä evankeliumin, että ”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän” (Joh. 3:16). Tämä ilosanoma ilmaistaan Raamatussa eri tavoilla. Vanhasta testamentista kuulemme Jumalan sanan ihmisen syntyisyydestä (Ps. 51:1–5; Dan. 9:5–; Saarn. 8:9–; Esra 9:6–), ja ihmisen tottelemattomuudesta (1. Moos. 3:1–19; Neh. 9:16–, 26), samoin kuin Jumalan vanhurskaudesta (Jes. 46:13; 51:5–8; 56:1; [vrt. 53:11]; Jer. 9:24) ja tuomiosta (Saarn. 12:14; Ps. 9:5–; 76:7–9).

9. Uudessa testamentissa käsitellään ”vanhurskautta” ja ”vanhurskauttamista” eri tavalla Matteuksen (5:10; 6:33; 21:32) ja Johanneksen evankeliumissa (16:8–11), Heprealaiskirjeessä (5:13; 10:37–) ja Jaakobin kirjeessä (2:14–26).¹⁰ Myös Paavalin kirjeissä pelastuksen lahjaa kuvataan monin tavoin, mm: ”vapauteen vapauttamisena” (Gal. 5:1–13; vrt.

10 Ks. Maltan raportti, kohdat 26–30; Justification by Faith, kohdat 122–147; Rechtfertigung durch den Glauben, kohdat 122–147. J. Reumann on tutkinut ei-paavalilaisia uusitamentillisiä todisteita Yhdysvaltain luterilais-roomalaiskatolisen dialogin ”Vanhurskauttaminen uskosta” toimeksiannosta: ”Righteousness in the New Testament” Joseph A. Fitzmyerin ja Jerome D. Quinnin vastinein (Philadelphia, New York 1982), s. 124–180. Tiivistelmä tämän tutkimuksen tuloksista julkaistiin dialogiraportissa ”Justification by Faith”, kohdat 139–142.

Room. 6:7), "sovituksena Jumalan kanssa" (2. Kor. 5:18–21; vrt. Room. 5:11), "rauhana Jumalan kanssa" (Room. 5:1), "uutena luomuksena" (2. Kor. 5:17), "elämänä Jumalalle Kristuksessa Jeesuksessa" (Room. 6:11, 23) tai "pyhityksenä Kristuksessa Jeesuksessa" (ks. 1. Kor. 1:2; 1:30; 2. Kor. 1:1). Tärkein näistä ilmaisuista on syntisen vanhurskauttaminen Jumalan armosta uskon kautta (Room. 3:23–25), jota korostettiin erityisesti reformaation aikana.

10. Paavali kuvaa evankeliumia Jumalan voimaksi, joka pelastaa synnin valtaan joutuneen ihmisen; sanomaksi, joka julistaa "Jumalan vanhurskautta uskosta uskoon" (Room. 1:16–) ja lahjoittaa "vanhurskauttamisen" (Room. 3:21–31). Hän julistaa Kristusta "meidän vanhurskaute-
namme" (1. Kor. 1:30), sovittaen ylösnousseeseen Herraan sen, mitä Jeremia oli julistanut itsestään Jumalasta (23:6). Hänen lunastustyönsä kaikki ulottuvuudet perustuvat Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen, sillä hän on meidän Herramme, jonka "Jumala antoi kuolla meidän rikkomustemme tähden ja herätti hänet kuolleista meidän vanhurskauttamisemme tähden" (Room. 4:25). Kaikki ihmiset tarvitsevat Jumalan vanhurskautta, "sillä kaikki ovat tehneet syntiä ja ovat vaillo Jumalan kirkkautta" (Room. 3:23; vrt. Room. 1:18–3:20; 11:32; Gal. 3:22). Galatalaiskirjeessä (3:6) ja Roomalaiskirjeessä (4:3–9) Paavali ymmärtää Abrahamin uskon (1. Moos. 15:6) uskoksi Jumalaan, joka vanhurskauttaa syntisen (Room. 4:5) ja nojautuu evankeliuminsa tueksi Vanhan testamentin todistukseen, että vanhurskaus luetaan kaikille, jotka Abrahamin tavoin luottavat Jumalan lupaukseen. "Sillä uskosta vanhurskas saa elää" (Hab. 2:4; vrt. Gal. 3:11; Room. 1:17). Paavalin kirjeissä Jumalan vanhurskaus on samalla voima jokaiselle uskovalle (Room. 1:16–). Kristuksessa hän antaa sen olla meidän vanhurskautemme (2. Kor. 5:21). Vanhurskaus tulee meidän osaksemme Jeesuksen Kristuksen kautta, jonka "Jumala on asettanut sovitusuhriksi, hänen verensä tuo sovituksen uskossa vastaanotettavaksi" (Room. 3:25; vrt. 3:21–28). "Armosta on Jumala teidät pelastanut antamalla teille uskon. Pelastus ei ole lähtöisin teistä, vaan se on Jumalan lahja" (Ef. 2:8–).

11. Vanhurskauttaminen on syntien anteeksiantamista (Room. 3:23–25; Ap. t. 13:39; Luuk. 18:14), vapautusta synnin ja kuoleman ylivallasta (Room. 5:12–21) ja lain kirouksesta (Gal. 3:10–14). Se on ottamista Jumalan yhteyteen jo nyt, vaikkakin täydellisesti vasta Jumalan tulevassa valtakunnassa (Room. 5:1–). Se yhdistää Kristukseen ja hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa. Se tapahtuu, kun Pyhä Henki otetaan vastaan kasteessa, jossa ihminen liitetään yhteen ruumiiseen (Room. 8:1–, 9–; 1. Kor. 12:12–). Kaikki tämä tulee yksin Jumalalta Kristuksen

tähden, armosta, uskon kautta Jumalan Pojan evankeliumiin (Room. 1:1–3).

12. Vanhurskautetut elävät uskosta, joka tulee Kristuksen sanasta (Room. 10:17) ja joka vaikuttaa rakkaudessa (Gal. 5:6), joka on Hengen hedelmä (Gal. 5:22–). Mutta koska voimat ja halut sisältä ja ulkoa käyvät uskovien kimppuun (Room. 8:35–39; Gal. 5:16–21), ja he lankeavat syntiin (1. Joh. 1:8, 10), heidän täytyy aina uudestaan kuulla Jumalan lupaukset, tunnustaa syntinsä (1. Joh. 1:9), päästä osalliseksi Kristuksen ruumiista ja verestä ja kuulla kehotusta hurskaaseen elämään Jumalan tahdon mukaisesti. Sen vuoksi apostoli sanoo vanhurskautetuille: ”tehkää peläten ja vavisten työtä pelastuaksenne. Jumala saa teissä aikaan sen, että tahdotte tehdä ja myös teette niin kuin on hänen hyvä tarkoituksensa” (Fil. 2:12–). Mutta hyvä sanoma pysyy: ”Mikään kadotustuomio ei siis kohtaa niitä, jotka ovat Kristuksessa Jeesuksessa” (Room. 8:1) ja joissa Kristus elää (Gal. 2:20). Kristuksen vanhurskas teko riittää antamaan kaikille ihmisille vanhurskauden ja elämän (Room. 5:18).

2. Vanhurskauttamisoppi ekumeenisena ongelmana

13. Vanhurskauttamisen raamatullisen sanoman vastakkainen tulkinta ja soveltaminen oli 1500-luvulla yksi pääsyy lännen kirkon jakautumiseen, mikä johti myös oppituomioihin. Yhteinen käsitys vanhurskauttamisesta on sen vuoksi välttämätön perusta tämän jakaantumisen korjaamiseen. Käyttäen hyväkseen nykyisen raamattutieteen, teologian- ja dogmihistorian tutkimuksen tuloksia on Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen jälkeisessä ekumeenisessä dialogissa tapahtunut selvää lähestymistä vanhurskauttamisopissa niin, että tässä Yhteisessä julistuksessa pystytään muotoilemaan konsensus vanhurskauttamisopin perustotuuksista. Konsensuksen valossa on selvää, että 1500-luvun vastaavat oppituomiot eivät kohdistu tänä päivänä toiseen osapuoleen.

3. Yhteinen käsitys vanhurskauttamisesta

14. Pyhässä Raamatussa julistetun hyvän sanoman yhteinen kuunteleminen eikä vähiten viime vuosien teologiset keskustelut luterilaisten kirkkojen ja roomalaiskatolisen kirkon välillä ovat johtaneet yhteiseen käsitykseen vanhurskauttamisesta. Se sisältää konsensuksen perustotuuksista; erilaiset korostukset yksittäisissä määritelmissä ovat sovitetta-

vissa yhteen sen kanssa.

15. Meidän yhteinen uskomme on, että vanhurskauttaminen on kolmiyhteisen Jumalan työ. Isä lähetti Poikansa maailmaan pelastamaan syntisiä. Kristuksen ihmiseksi tulo, kuolema ja ylösnousemus ovat vanhurskauttamisen perusta ja edellytys. Näin vanhurskauttaminen merkitsee, että Kristus itse on meidän vanhurskautemme, josta me tulemme osallisiksi Isän tahdon mukaan Pyhässä Hengessä. Me tunnustamme yhdessä: Yksin armosta, uskossa Kristuksen pelastavaan työhön eikä oman ansiomme perusteella Jumala hyväksyy meidät ja me saamme Pyhän Hengen, joka uudistaa sydämemme ja varustaa ja kutsuu meidät hyviin tekoihin.¹¹

16. Jumala on kutsunut kaikki ihmiset pelastukseen Kristuksessa. Vain hänen välityksellään meidät vanhurskautetaan, kun me otamme vastaan tämän pelastuksen uskossa. Usko taas on Jumalan lahja Pyhän Hengen kautta, joka vaikuttaa sanassa ja sakramenteissa uskovien yhteisössä ja joka samalla johtaa uskovat siihen elämän uudistukseen, jonka Jumala saattaa päätökseen iankaikkisessa elämässä.

17. Yhdessä olemme vakuuttuneita, että sanoma vanhurskauttamisesta suuntaa meidät erityisellä tavalla Uuden testamentin todistuksen keskukseen, Jumalan pelastavaan toimintaan Kristuksessa: Se kertoo meille, että me syntiset saamme kiittää uudesta elämästämme yksin Jumalan anteeksiantavaa ja uutta luovaa armoa, jonka Jumala antaa lahjaksi ja jonka me otamme vastaan uskossa, mutta emme voi millään tavalla koskaan ansaita.

18. Sen vuoksi vanhurskauttamisoppi, joka käsittelee ja selittää tätä sanomaa, ei ole vain kristillisen uskonopin yksi osa. Se on olennaisessa yhteydessä kaikkiin uskontotuuksiin, joita on tarkasteltava sisäisessä yhteydessä toisiinsa. Se on luovuttamaton kriteeri, joka aina suuntaa kirkon kaiken opetuksen ja toiminnan Kristukseen. Kun luterilaiset korostavat tämän kriteerin ainutlaatuista merkitystä, he eivät kiellä kaikkien uskontotuuksien merkitystä ja keskinäistä yhteyttä. Kun katolilaiset katsovat olevansa sidottuja useampiin kriteereihin, he eivät kiellä vanhurskauttamissanoman erityistä tehtävää. Luterilaisilla ja katolilaisilla on yhteinen tavoite tunnustaa kaikessa Kristusta, johon yksin tulee yli kaiken luottaa ainoana välittäjänä (1. Tim. 2:5–), jonka kautta Jumala Pyhässä Hengessä antaa itsensä ja uudistavat lahjansa [vrt. lähteet 3.].

11 "All Under One Christ", kohta 14, teoksessa *Growth in Agreement*, 241–247; *Alle unter einem Christus*, kohta 14, *DWÜ*, Bd. I, 323–328.

4. Selonteko yhteisestä vanhurskauttamiskäsityksestä

4.1. Ihmisen kyvyttömyys ja synti suhteessa vanhurskauttamiseen

19. Me tunnustamme yhdessä, että ihminen on pelastuksessaan täysin riippuvainen Jumalan pelastavasta armosta. Vapaus, joka hänellä on suhteessaan tämän maailman asioihin ja ihmisiin, ei ole vapautta kun kysymyksessä on pelastuminen. Tämä merkitsee, että syntisenä hän on Jumalan tuomion alainen ja on itsessään kyvytön kääntymään Jumalan puoleen ansaitakseen vanhurskauden Jumalan edessä tai saavuttamaan pelastuksen omin voimin. Vanhurskauttaminen tapahtuu yksin armosta. Kun katolilaiset ja luterilaiset tunnustavat tämän yhdessä, voidaan todeta:

20. Kun katolilaiset sanovat, että valmistautumisessa vanhurskauttamiseen ja sen vastaanottamisessa ihminen ”myötävaikuttaa” suostumalla Jumalan vanhurskauttavaan toimintaan, he näkevät sellaisen henkilökohtaisen suostumisen itsessään armon vaikutukseksi eikä ihmisen omista kyvyistä nousevaksi teoksi.

21. Luterilaisen käsityksen mukaan ihminen on kyvytön myötävaikuttamaan pelastukseensa, koska hän syntisenä aktiivisesti vastustaa Jumalaa ja hänen pelastavaa toimintaansa. Luterilaiset eivät kiellä, että ihminen voi torjua armon vaikutuksen. Kun he korostavat, että ihminen voi vain vastaanottaa (mere passive) vanhurskauttamisen, he kieltävät sillä ihmisen kaikki mahdollisuudet tuoda jotakin omaa vanhurskauttamiseensa, mutta eivät kiellä sitä, että ihminen on koko persoonallaan osallinen uskosta, minkä Jumalan sana itse vaikuttaa [vrt. lähteet 4.1.].

4.2. Vanhurskauttaminen syntien anteeksiantamisena ja vanhurskaaksi tekemisenä

22. Me tunnustamme yhdessä, että Jumala armosta antaa ihmiselle synnit anteeksi ja samalla vapauttaa hänet elämässään synnin orjuuttavasta vallasta ja lahjoittaa hänelle Kristuksessa uuden elämän. Kun ihminen on uskossa osallinen Kristuksesta, Jumala ei lue hänelle hänen syntejään ja vaikuttaa Pyhän Hengen kautta hänessä toimivaa rakkautta. Jumalan armollisen toiminnan kahta puolta ei saa erottaa toisistaan. Ne kuuluvat siten yhteen, että ihminen on yhdistetty uskossa Kristukseen, joka persoonassaan on meidän vanhurskaudemme (1. Kor. 1:30); sekä syntien anteeksiantamus että Jumalan pyhittävä läsnäolo. Koska katolilaiset ja

luterilaiset tunnustavat tämän yhdessä, voidaan todeta:

23. Kun luterilaiset korostavat, että Kristuksen vanhurskaus on meidän vanhurskautemme, he haluavat pitää ennen muuta kiinni siitä, että syntiselle anteeksiannon julistamisen kautta lahjoitetaan Kristuksessa vanhurskaus Jumalan edessä ja että hänen elämänsä uudistuu vain yhteydessä Kristukseen. Kun he sanovat, että Jumalan armo on anteeksiantavaa rakkautta ("Jumalan suosiota")¹², he eivät kiellä tällä kristityn elämän uudistumista, vaan haluavat ilmaista, että vanhurskauttaminen pysyy vapaana inhimillisestä myötävaikutuksesta eikä myöskään riipu armon elämää uudistavasta vaikutuksesta ihmisessä.

24. Kun katolilaiset korostavat, että uskovalle armon vastaanottamisen kautta lahjoitetaan sisäisen ihmisen uudistus,¹³ he haluavat pitää kiinni siitä, että Jumalan anteeksiantava armo on aina yhteydessä uuden elämän lahjaan, joka Pyhässä Hengessä vaikuttaa toimivassa rakkaudessa. He eivät tällä kuitenkaan kiellä sitä, että Jumalan armolahja vanhurskauttamisessa pysyy riippumattomana inhimillisestä myötävaikutuksesta [ks. lähteet 4.2.].

4.3. Vanhurskauttaminen uskon kautta ja armosta

25. Tunnustamme yhdessä, että syntinen vanhurskautetaan, kun hän uskoo Jumalan pelastustekoon Kristuksessa. Tämän pelastuksen lahjoittaa hänelle Pyhä Henki kasteessa hänen koko kristillisen elämänsä perustukseksi. Ihminen panee luottamuksensa Jumalan armolliseen lupaukseen vanhurskauttavassa uskossa, johon sisältyy sekä toivo Jumalaan että rakkaus häneen. Sellainen usko on rakkaudessa toimivaa; siksi kristitty ei voi eikä saa jäädä ilman tekoja. Mutta mikään, mikä ihmisessä on ennen tai jälkeen uskon vapaan lahjan, ei ole vanhurskauttamisen perusta eikä ansaitse sitä.

26. Luterilaisen käsityksen mukaan Jumala vanhurskauttaa syntisen yksin uskon kautta (sola fide). Uskossa ihminen luottaa yksin Luojaansa ja Lunastajaansa ja elää hänen yhteydessään. Jumala itse vaikuttaa uskon, kun hän saa aikaan sellaisen luottamuksen luovalla sanallaan. Koska tämä Jumalan teko on uusi luomus, se koskee vanhurskautetun persoonan kaikkia ulottuvuuksia ja johtaa elämään toivossa ja rakkaudessa. Näin "opissa vanhurskauttamisesta yksin uskon kautta" tehdään ero itse vanhurskauttamisen ja sen elämässä tapahtuvan uudistuksen välillä, jo-

12 Ks. Martti Luther, *Rationis Latomianae... Lutheriana confutatio*, WA 8,106.

13 Ks. Trenton kirkolliskokous, Dekreetti vanhurskauttamisesta, 7, DS 1528.

ka seuraa välttämättä vanhurskauttamisesta ja jota ilman uskoa ei voi olla, mutta niitä ei irroteta toisistaan. Vanhurskauttaminen osoittaa perustuksen, josta sellainen uudistuminen nousee. Jumalan rakkaudesta, joka lahjoitetaan ihmiselle vanhurskauttamisessa, kasvaa elämän uudistus. Vanhurskauttaminen ja uudistuminen kuuluvat yhteen uskossa läsnäolevan Kristuksen kautta.

7. Myös katolisen käsityksen mukaan usko on perustavan tärkeä vanhurskauttamisessa, sillä ilman sitä ei voi vanhurskauttamista tapahtua. Ihminen vanhurskautetaan kasteessa sanan kuulijana ja siihen uskova. Syntisen vanhurskauttaminen on syntien anteeksiantamusta ja vanhurskaaksi tekemistä vanhurskauttavan armon kautta, joka tekee meistä Jumalan lapsia. Vanhurskauttamisessa vanhurskautetut saavat Kristukselta uskon, toivon ja rakkauden ja siten heidät otetaan hänen yhteyteensä.¹⁴ Tämä uusi persoonallinen suhde Jumalaan perustuu kokonaan Jumalan armollisuuteen ja se on aina riippuvainen armollisen Jumalan pelastusta luovasta toiminnasta. Hän pysyy uskollisena itselleen niin, että ihminen voi luottaa häneen. Sen vuoksi vanhurskauttava armo ei koskaan tule ihmisen omaisuudeksi, johon ihminen voisi vedota Jumalan edessä. Kun katolinen käsitys korostaa elämän uudistusta vanhurskauttavan armon kautta, tämä uudistus uskossa, toivossa ja rakkaudessa on aina riippuvainen Jumalan mittaamattomasta armosta. Se ei tuo vanhurskauttamiseen mitään sellaista, jolla voisimme kerskata Jumalan edessä (Room. 3:27) [ks. lähteet 4.3.].

4.4. Vanhurskautetun syntisyys

28. Tunnustamme yhdessä, että Pyhä Henki kasteessa yhdistää ihmisen Kristukseen, vanhurskauttaa ja todellisesti uudistaa hänet. Ja kuitenkin vanhurskautettu pysyy koko elämänsä ajan jatkuvasti riippuvaisena Jumalan edellytyksestömästi vanhurskauttavasta armosta. Myöskään vanhurskautettu ei ole vapaa synnin jatkuvasti ahdistavasta vallasta ja otteesta (ks. Room. 6:12–14) eikä koko elämän kestävästä taistelusta vanhan ihmisen itsekkäiden halujen jumalanvastaisuutta vastaan (ks. Gal. 5:16; Room. 7:7–10). Myös vanhurskautetun on päivittäin rukoiltava Jumalan anteeksiantoa, niin kuin hän tekee Isä meidän -rukouksessa (Matt. 6:12; 1. Joh. 1:9). Häntä kutsutaan yhä uudelleen kääntymykseen ja parannukseen, ja hänelle suodaan yhä uudelleen anteeksiantamus.

29. Luterilaiset ymmärtävät tämän siten, että kristitty on "samalla

14 Ks. Trenton kirkolliskokous, Dekreetti vanhurskauttamisesta, 7, DS 1530.

kertaa vanhurskas ja syntinen”. Hän on kokonaan vanhurskas, koska Jumala sanan ja sakramenttien kautta antaa hänelle hänen syntinsä anteeksi ja julistaa hänelle Kristuksen vanhurskauden, joka uskossa tulee hänen omakseen ja Kristuksessa tekee hänet Jumalan edessä vanhurskaaksi. Mutta katsoessaan itseensä hän tuntee lain kautta, että hän pysyy samalla kertaa kokonaan syntisenä, että synti yhä asuu hänessä (1. Joh. 1:8; Room. 7:17, 20). Hän nimittäin turvautuu yhä uudelleen väariin jumaliin eikä rakasta Jumalaa sillä jakamattomalla rakkaudella, jota Jumala hänen Luojanaan häneltä vaatii (5. Moos. 6:5; Matt. 22:36–40 rinn.). Tämä jumalanvastaisuus on sellaisenaan todellisesti syntiä. Kuitenkin synnin orjuuttava voima on Kristuksen ansion perusteella murrettu. Se ei ole enää kristittyä ”hallitsevaa” syntiä, koska sitä ”hallitsee” Kristus, johon vanhurskautettu on uskossa liitetty. Siten kristitty voi, niin kauan kuin hän elää maan päällä, osittain elää vanhurskaudessa. Synnistä huolimatta kristitty ei enää ole erossa Jumalasta, koska hänelle, joka kasteen ja Pyhän Hengen kautta on uudesti syntynyt, päivittäisessä paluussa kasteeseen annetaan synti anteeksi niin, että hänen syntinsä ei enää tuomitse häntä eikä aiheuta hänelle iankaikkista kuolemaa.¹⁵ Kun siis luterilaiset sanovat, että vanhurskautettu on myös syntinen ja hänen jumalanvastaisuutensa on todellisesti syntiä, he eivät kiellä, että hän synnistä huolimatta ei Kristuksessa ole erossa Jumalasta eivätkä sitä, että hänen syntinsä on hallittua syntiä. Viime mainituksessa he ovat roomalais-katolisen osapuolen kanssa yhtä mieltä huolimatta eroista, joita on vanhurskautetun ihmisen syntisyyden ymmärtämisessä.

30. Katolilaiset ovat sitä mieltä, että Jeesuksen Kristuksen armo, joka annetaan kasteessa, poistaa kaiken, mikä on ”todella” syntiä ja mikä on ”tuomion ansaitsevaa” (Room. 8:1).¹⁶ Ihmisessä kuitenkin pysyy synnistä johtuva ja syntiin viettelevä taipumus (konkupisenssi). Koska katolisen käsityksen mukaan inhimillisten syntien syntyyn kuuluu persoonallinen elementti, eivät he sen puuttuessa pidä tätä jumalanvastaista taipumusta syntinä varsinaisessa mielessä. Tällä he eivät halua kieltää, että tämä taipumus ei vastaa Jumalan alkuperäistä suunnitelmaa ihmisestä, eivätkä, että se on objektiivisesti jumalanvastaisuutta ja elämänmittaisen taistelun aihe. Kiitollisina lunastuksesta Kristuksen kautta he haluavat todeta, että jumalanvastainen taipumus ei ansaitse ikuisen kuoleman rangaistusta¹⁷ eikä erota vanhurskautettua Jumalasta. Mutta jos van-

15 Ks. Augsburgin tunnustuksen puolustus II, 38–45, Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat (Jyväskylä 1990), 89–90.

16 Ks. Trenton kirkolliskokous, Dekreetti perisyynnistä, 5, DS 1515.

hurskautettu tietien tahtoon eroaa Jumalasta, ei riitä, että hän uudestaan noudattaa käskyjä, vaan hänen täytyy sovituksen sakramentissa ottaa vastaan anteeksiantamus ja rauha anteeksiantamuksen sanan kautta, joka hänelle tarjotaan Jumalan sovitystyön perusteella Kristuksessa [ks. lähteet 4.4.].

4.5. Laki ja evankeliumi

31. Tunnustamme yhdessä, että ihminen tulee vanhurskaaksi uskosta evankeliumiin "ilman lain vaatimia tekoja" (Room. 3:28). Kristus on täyttänyt lain ja on kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan kumonnut sen pelastustienä. Samalla me tunnustamme, että Jumalan käskyt pysyvät voimassa vanhurskautetullekin ja että Kristus on opetuksellaan ja elämällään ilmaissut Jumalan tahdon, joka on vanhurskautetullekin toiminnan ohjenuorana.

32. Luterilaiset viittaavat siihen, että lain ja evankeliumin erottaminen ja oikea suhde on olennainen vanhurskauttamisen ymmärtämiselle. Laki on teologisessa käytössään vaatimus ja syytös, jonka alla jokainen ihminen, myös kristitty, siinä määrin kuin hän on syntinen, on koko elämänsä ajan, ja joka paljastaa hänen syntinsä. Siten hän evankeliumiin uskoen turvaa varauksettomasti Jumalan armoon Kristuksessa, joka yksin vanhurskauttaa hänet.

33. Koska laki pelastustienä on evankeliumin kautta täytetty ja kumottu, voivat katolilaiset sanoa, että Kristus ei ole lainantaja samassa merkityksessä kuin Mooses. Kun katolilaiset korostavat, että vanhurskautettu on velvollinen noudattamaan Jumalan käskyjä, he eivät sillä kiellä sitä, että Jumala on laupeudessaan luvannut iankaikkisen elämän armon lapsilleen Jeesuksen Kristuksen kautta¹⁸ [ks. lähteet 4.5.].

4.6. Pelastusvarmuus

34. Tunnustamme yhdessä, että uskovat saavat luottaa Jumalan armoon ja lupauksiin. Huolimatta omasta heikkoudestaan ja uskoaan ahdistavista moninaisista uhkista he voivat rakentaa luottamuksensa Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen voimasta Jumalan armon lupaukseen, joka vaikuttaa sanassa ja sakramenteissa, ja siten olla varmat tästä armosta.

35. Uskonpuhdistajat korostivat erityisesti sitä, että ahdistuksessa us-

17 Ks. Trenton kirkolliskokous, Dekreetti perisynnistä, 5, DS 1515.

18 Ks. Trenton kirkolliskokous, Dekreetti vanhurskauttamisesta, 16, DS 1545.

kovan ei tule katsoa itseensä vaan Kristukseen ja luottaa yksin häneen. Tällä tavalla hän on luottaessaan Jumalan lupaukseen varma pelastuksesta, kun taas itseään katsoessaan hän ei ole koskaan varma.

36. Katolilaiset voivat yhtyä uskonpuhdistajille tärkeään korostukseen perustaa usko Kristuksen lupauksen objektiiviseen todellisuuteen, kääntää katse pois omista kokemuksista ja luottaa yksin Kristuksen lupauksen sanaan (ks. Matt. 16:19; 18:18). Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen kanssa katolilaiset sanovat: Usko merkitsee sitä, että jätämme itsemme kokonaan sen Jumalan haltuun,¹⁹ joka vapauttaa meidät synnin ja kuoleman pimeydestä ja herättää meidät iankaikkiseen elämään.²⁰ Tässä merkityksessä ihminen ei voi uskoa Jumalaan ja samalla pitää hänen lupastaan epäluotettavana. Kenenkään ei tarvitse epäillä Jumalan laupeutta ja Kristuksen ansiota. Mutta jokainen joutuu kantamaan huolta pelastuksesta, kun hän katsoo omiin heikkouksiinsa ja puutteisiinsa. Selvästi tietoisena omasta vajavaisuudestaan uskova saa kuitenkin olla varma siitä, että Jumala tahtoo hänen pelastustaan [ks. lähteet 4.6.].

4.7. Vanhurskautetun hyvät teot

37. Tunnustamme yhdessä, että hyvät teot – kristillinen elämä uskossa, toivossa ja rakkaudessa – seuraavat vanhurskauttamista ja ovat sen hedelmiä. Kun vanhurskautettu elää Kristuksessa ja toimii saamassaan armossa, hän Raamatun kielellä sanottuna kantaa hyvää hedelmää. Tämä vanhurskauttamisen seuraus on kristitylle, kun hän taistelee koko elämänsä ajan syntiä vastaan, myös velvollisuus, joka hänen tulee täyttää. Tämän vuoksi Jeesus ja apostoliset kirjoitukset kehottavat kristittyä tekemään rakkauden tekoja.

38. Katolisen käsityksen mukaan hyvät teot, jotka ovat armon ja Pyhän Hengen toiminnan tuottamia, vaikuttavat ihmisessä kasvua armosa, niin että Jumalalta saatu vanhurskaus säilyy ja yhteys Kristukseen syvenee. Kun katolilaiset pitävät kiinni hyvien tekojen ”ansiollisuudesta”, he tahtovat sanoa, että näille teoille Raamatun todistuksen mukaan on luvattu palkka taivaassa. He tahtovat ilmaista ihmisen vastuuta toiminnastaan kiistämättä kuitenkin hyvien tekojen lahjaluonnetta, vielä vähemmän kieltää, että vanhurskauttaminen aina pysyy ansaitsemattoma-

19 Ks. Vatikaanin toinen kirkolliskokous, Dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta ”Dei Verbum”, 5.

20 Ks. Vatikaanin toinen kirkolliskokous, Dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta ”Dei Verbum”, 4.

na armon lahjana.

39. Myös luterilaisilla on käsitys armon säilyttämisestä ja armossa ja uskossa kasvamisesta. He korostavat kuitenkin, että vanhurskaus Jumalan hyväksymisenä ja osallisuutena Kristuksen vanhurskauteen on aina täydellistä, mutta sanovat samalla, että sen vaikutus kristityn elämässä voi kasvaa. Kun he pitävät kristityn hyviä tekoja vanhurskauttamisen "hedelminä" ja "merkkeinä", ei omina "ansioina", he silti ymmärtävät iankaikkisen elämän Uuden testamentin mukaan ansaitsemattomaksi "palkaksi" siinä merkityksessä, että Jumala täyttää lupauksensa uskoville [ks. lähteet 4.7.].

5. Saavutetun yksimielisyyden merkitys ja laajuus

40. Tässä julistuksessa esitetty käsitys vanhurskauttamisopista osoittaa, että luterilaisten ja katolilaisten välillä vallitsee yksimielisyyys vanhurskauttamisopin perustotuksista. Tämän konsensuksen valossa kappaleissa 18–39 kuvatut, jäljelle jäävät erot kielessä, teologisissa muotoiluissa ja korostuksissa siitä, miten vanhurskauttaminen ymmärretään, voidaan sallia. Siten luterilainen ja katolinen vanhurskauttamisuskon muotoilu ovat eroistaan huolimatta avoimia toinen toiselleen eivätkä ne kumoa perustotuksissa vallitsevaa yksimielisyyttä.

41. Täten 1500-luvun oppituomiot, sikäli kuin ne kohdistuvat vanhurskauttamisoppiin, näyttäytyvät uudessa valossa: Trenton kirkolliskouksen tuomiot eivät koske luterilaisten kirkkojen tässä julistuksessa esitettyä oppia. Vastaavasti luterilaisten tunnustuskirjojen hylkäyslauseet eivät koske roomalaiskatolisen kirkon tässä julistuksessa esitettyä oppia.

42. Tällä ei ensinkään vähennetä vanhurskauttamisoppia koskevien oppituomioiden vakavuutta. Muutamat niistä eivät olleet aiheettomia. Niillä on meille "terveellisen varoituksen merkitys", joka meidän on otettava huomioon opissa ja elämässä.²¹

43. Konsensuksemme vanhurskauttamisopin perustotuksista tulee ilmetä ja osoittaa merkityksensä kirkkojen opissa ja käytännössä. Tässä katsannossa on vielä jäljellä painoarvoltaan erilaisia kysymyksiä, jotka kaipaavat lisää selvitystä: ne koskevat mm. Jumalan sanan ja kirkon opin välistä suhdetta samoin kuin oppia kirkosta, kirkollisesta auktoriteetista, kirkon ykseydestä, virasta ja sakramenteista kuten myös vanhurskauttamisen ja sosiaalietiikan suhteesta. Olemme vakuuttuneita, että saavutet-

21 Lehrverurteilungen – kirchentrennend?, 32.

tu yhteisymmärrys antaa sellaiselle selvitykselle kestävän perustan. Luterilaiset kirkot ja roomalaiskatolinen kirkko jatkavat ponnisteluaan yhteisymmärryksen syventämiseksi niin, että se kantaa hedelmää kirkon opissa ja kirkollisessa elämässä.

44. Me kiitämme Herraa tästä ratkaisevasta askeleesta kirkollisen jakaantumisen voittamiseksi. Rukoilemme Pyhää Henkeä johtamaan meitä eteenpäin kohti näkyvää ykseyttä, joka on Kristuksen tahto.

LIITE

Lähteet Yhteiseen julistukseen vanhurskauttamisopista

Julkilausuman 3. ja 4. luvuissa on viitattu luterilais-katolilaisiin dialogeihin. Kysessä ovat seuraavat asiakirjat:

- * "All under One Christ", Statement on the Augsburg Confession by the Roman Catholic/Lutheran Joint Commission, 1980, julkaisussa *Growth in Agreement*, edited by Harding Meyer and Lukas Vischer, New York/Ramsey, Geneva 1984, 241–247. Saksaksi: "Alle unter einem Christus", Stellungnahme der Gemeinsamen Römisch-katholischen/ Evangelisch-lutherischen Kommission zum Augsburgischen Bekenntnis, 1980, julkaisussa *Dokumente wachsender Übereinstimmung*, Hg. von Harding Meyer, Hans Jörg Urban, Lukas Vischer, Bd. 1: 1931–1982, Paderborn-Frankfurt 1983, 323–328.

Muita lähteitä:

- * Denzinger-Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum* ... 32.–36. laitokseen (alempana DS).
- * Denzinger-Hünemann, *Enchiridion Symbolorum* ... 37. laitoksesta lähtien kaksikielisenä (alempana DH).
- * Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-lutherischen Kirche. Herausgegeben im Gedenkjahr der Augsburgischen Konfession 1930.
- * Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat. Jyväskylä 1990.
- * Evaluation of the Pontifical Council for Promoting Christian Unity of the Study Lehrverurteilungen – kirchentrennend?, Vatican 1992, (painamaton, alempana PCPCU). Saksaksi: Gutachten des Päpstlichen Rates zur Förderung der Einheit der Christen zur Studie Lehrverurteilungen – kirchentrennend?, Vatikan 1992 (painamaton).
- * Justification by Faith, Lutherans and Catholics in Dialogue VII, Minneapolis 1985 (alempana USA). Saksaksi: Rechtfertigung durch den Glauben, julkaisussa *Rechtfertigung im ökumenischen Dialog*, Hg. von Harding Meyer und

Günther Gassmann (Ökumenische Perspektiven Nr. 12), Frankfurt 1987, 107–200.

- * Lehrverurteilungen – kirchentrennend?, Bd. I: Rechtfertigung, Sakramente und Amt im Zeitalter der Reformation und heute, Hg. von Karl Lehmann und Wolfhart Pannenberg, Freiburg 1986 (alempana LV). Englanniksi: The Condemnations of the Reformation Era. Do They Still Divide? Minneapolis 1990.
- * Stellungnahme des Gemeinsamen Ausschusses der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche Deutschlands und des Deutschen Nationalkomitees des Lutherischen Weltbundes zum Dokument "Lehrverurteilungen – kirchentrennend?" (13. September 1991), julkaisussa Lehrverurteilungen im Gespräch, Hg. von der Geschäftsstelle der Arnoldsheiner Konferenz (AKf), dem Kirchenamt der Evangelischen Kirche in Deutschland (EKD) und dem Lutherischen Kirchenamt der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche Deutschlands (VELKD), Frankfurt 1993, 57–160 (alempana VELKD). Englanniksi: Comments of the Joint Committee of the United Evangelical Lutheran Church of Germany and the LWF German National Committee regarding the Document "The Condemnations of the Reformation Era. Do They Still Divide?", julkaisussa Lehrverurteilungen im Gespräch, Göttingen 1993.

Luku 3: Yhteinen käsitys vanhurskauttamisesta (kohdat 14 ja 18) (LV 75, VELKD 95)

- "Uskoon keskittyvä ja forenssisesti ymmärretty kuva vanhurskauttamisesta on ratkaisevan tärkeä Paavalille ja eräässä merkityksessä Raamatulle kokonaisuutena, vaikkakaan se ei ole millään muotoa ainoa raamatullinen tai paavalilainen tapa kuvata Jumalan pelastustekoa" (USA, 146).
- "Katolilaiset voivat luterilaisten lailla tunnustaa, että on tarpeen arvioida kirkon menettelytapoja, rakenteita ja teologioita sen mukaan, kuinka ne edistävät tai estävät 'julistusta Jumalan Jeesuksessa Kristuksessa antamasta vapaasta ja armollisesta lupauksesta, joka voidaan ottaa oikein vastaan yksin uskossa' (kohta 28)" (USA, 153).

"Peruslauseesta" (USA, 157; vrt. 4) sanotaan:

- "Tämä lause, kuten uskonpuhdistuksen oppi vanhurskauttamisesta yksin uskosta, palvelee koetinkivenä arvioitaessa kaikkia kirkon menettelytapoja, rakenteita ja traditioita nimenomaan siksi, että sen vastine on 'solus Christus', yksin Kristus. Häneen yksin voi lopulta luottaa ainoana välittäjänä, jonka kautta Jumala vuodattaa Pyhässä Hengessä pelastavat lahjansa. Me kaikki tässä dialogissa vahvistamme, että kaikkien kristillisten opetusten, menettelytapojen ja virkojen pitäisi toimia niin, että ne edistävät 'uskon kuuliaisuutta' (Room. 1:5) Jumalan pelastustekoon yksin Kristuksessa Jeesuksessa Pyhän Hengen kautta, uskoville pelastukseksi ja kiitokseksi ja kunniaksi taivaalliselle Isälle" (USA, 160).
- "Tästä syystä vanhurskauttamisoppi ja ennen kaikkea sen raamatullinen

perusta säilyttää aina erityisen tehtävän kirkossa: Se muistuttaa aina kristittyjä, että me syntiset elämme yksin Jumalan anteeksiantavasta rakkautesta, jonka me vain annamme tulla meille lahjana, mutta jota me emme millään tavalla – edes hyvin varovaisessa muodossa – voi 'ansaita' tai liittää mihinkään ennako- tai jälkiehtoihin. Vanhurskauttamisopista tulee sen vuoksi kaikiksi ajoiksi kriittinen mittapuu siihen, voiko tietty tulkinta suhteestamme Jumalaan vaatia 'kristillisen' nimeä. Samalla siitä tulee koetinkivi kirkolle kaikiksi ajoiksi sen tutkimiseksi, vastaako sen julistus ja elämä sitä, mitä sen Herra on sille antanut" (LV 75).

- "Yksimielisyyss tosiasia, että vanhurskauttamisoppi on merkittävä ei ainoastaan yhtenä osana kirkon koko opetusta, vaan myös koetinkivenä arvioitaessa kirkon kaikkea oppia ja käytäntöä, on – luterilaisesta näkökulmasta – ratkaiseva edistysaskel ekumeenisessa dialogissa kirkkojemme välillä. Sen merkitystä ei voida kyllin korostaa" (VELKD 95; vrt. 157).
- "Vanhurskauttamisopilla on luterilaisille ja katolilaisille erilainen asema 'totuuksien hierarkiassa', mutta molemmat osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että vanhurskauttamisopilla on erityinen funktio. Se on koetinkivi, 'jolla kaikkina aikoina tutkitaan, voiko jokin tietty tulkinta meidän suhteestamme Jumalaan vaatia 'kristillisen' nimeä. Samalla siitä tulee kirkolle mittapuu, jolla tutkitaan kaikkina aikoina, vastaako sen julistus ja toiminta sitä, mitä sen Herra on sille antanut' (LV 75). Vanhurskauttamisopin kriittistä merkitystä sakramenttiopille, kirkkokäsitykselle ja eettisille opetuksille pitää tutkia edelleen" (Gutachten 106–107, PCPCU 96).

Luku 4.1.: Ihmisen kyvyttömyys ja synty suhteessa vanhurskauttamiseen (kohdat 19–21) (LV 48–; VELKD 77–81, 83–4)

- "Ne, joissa synty hallitsee, eivät voi tehdä mitään ansaitakseen vanhurskauden, joka on Jumalan armon ilmainen lahja. Jopa vanhurskauden alun, esimerkiksi katumuksen, armon rukoilemisen ja anteeksisaamisen kaipauksen, täytyy olla Jumalan työtä meissä" (USA, 156,3).
- "Kumpikaan ei ... halua kieltää ihmisen todellista osuutta... Vastaus ei ole mikään 'teko'. Uskon vastauksenkin on vaikuttanut pakottomasti lupauksen sana, joka tulee ihmiseen hänen ulkopuoleltaan. 'Myötävaikutusta' voi olla vain siinä merkityksessä, että uskossa on sydän mukana, kun sana koskettaa sitä ja luo uskon" (LV 53,12–22).
- "Missä luterilainen oppi rakentaa Jumalan suhteen luomaansa ihmiseen korostamalla Jumalan 'monergismia' tai yksin Kristuksen vaikutusta sillä tavalla, että ihmisen oma vapaaehtoinen Jumalan armon hyväksyminen, mikä on itsessään Jumalan lahja, ei näyttele oleellista osaa vanhurskauttamisessa, silloin Trenton kaanonit 4, 5, 6 ja 9 osoittavat vielä merkittävää eroa vanhurskauttamiskäsityksessä" (Gutachten 25, PCPCU 22).
- "Ihmisen passiivisuuden tiukka korostus vanhurskauttamisessa ei koskaan

merkinnyt luterilaisella puolella sitä, että olisi kiistetty ihmisen olevan persoonallisesti mukana uskossa, vaan lähinnä kaiken yhteistyön poissulkemista itse vanhurskauttamisesta. Vanhurskauttaminen on yksin Kristuksen teko, yksin armon teko” (VELKD 84,3–8).

Luku 4.2.: Vanhurskauttaminen syntien anteeksiantamuksena ja vanhurskaaksi tekemisenä (kohdat 22–24) (USA 98–101; LV 53–; VELKD 84–; vrt. myös luvun 4.4 lainauksia)

- ”Vanhurskauttamisessa meidät sekä julistetaan että tehdään vanhurskaiksi. Vanhurskauttaminen ei sen vuoksi ole oikeudellinen kuvitelma. Vanhurskauttaessaan Jumala vaikuttaa, mitä hän lupaa; hän antaa anteeksi ja tekee meidät todella vanhurskaiksi” (USA 156,5).
- ”... protestanttinen teologia ei väheksy sitä, mitä katolinen oppi korostaa: Jumalan rakkauden luovaa ja uudistavaa luonnetta, eikä väitä, että ... Jumala on voimaton syntiin nähden, niin että hän ’vain’ antaa anteeksi, mutta ei ota pois synnin Jumalasta erottavaa voimaa” (LV 55,25–29).
- ”... luterilainen oppi ei ole koskaan ymmärtänyt ’Kristuksen vanhurskautuksen hyväksilukemista’ vaikutuksettomaksi uskovan elämässä, koska Kristuksen sana saa aikaan sen, mitä se sanoo. Sen mukaisesti se ymmärtää armon Jumalan suosioksi, mutta silti vaikuttavaksi voimaksi... Sillä ’missä syntien anteeksiantamus on, siellä on myös elämä ja autuus’ (VELKD 86,15–23).
- ”... katolinen teologia ei väheksy sitä, mitä protestanttinen teologia korostaa: armon personallista luonnetta ja sen liittymistä sanaan; eikä väitä, että ... armo olisi esineellinen, ihmisen käytettävissä oleva vaikkakin lahjoitettu, ’omaisuus’ (LV 55,21–24).

Luku 4.3.: Vanhurskauttaminen uskon kautta ja armosta (kohdat 25–27) (USA 105–; LV 56–59; VELKD 87–90)

- ”Jos käännetään kielestä toiseen, silloin protestanttinen puhe uskosta vanhurskauttamisesta vastaa katolista puhetta vanhurskauttamista armosta, ja toisaalta protestanttinen oppi ymmärtää yhdellä sanalla ’usko’ sen, minkä katolinen oppi 1. Kor. 13:13:een liittyen yhdistää kolmilukuun ’usko, toivo, rakkaus’” (LV 59,5–15).
- ”Me korostamme, että usko ensimmäisen käskyn merkityksessä on myös rakkautta Jumalaan ja toivoa hänessä, ja vaikuttaa rakkautta lähimmäiseen” (VELKD 89,8–11).
- ”Katolilaiset ... opettavat – niin kuin luterilaisetkin – että mikään, mikä käy uskon lahjan edellä, ei ansaitse vanhurskauttamista, ja että kaikki Jumalan pelastavat lahjat tulevat yksin Kristuksen kautta” (USA 105).
- ”Uskonpuhdistajat ... ymmärtävät uskon itse lupauksen sanan ... vaikutta-

maksi anteeksiantamukseksi ja yhteydeksi Kristukseen. Se on perusta uudelle olemiselle, jonka kautta liha on kuollut synnille ja uudella ihmisellä Kristuksessa (*sola fide per Christum*) on elämä. Mutta vaikka sellainen usko välttämättä tekee ihmisen uudeksi, kristitty ei rakenna luottamustaan oman uuden elämänsä, vaan yksin Jumalan armollisen lupauksen varaan. Hänelle on kylliksi, että hänet otetaan vastaan, kun 'usko' ymmärretään 'luottamukseksi lupaukseen' (*fides promissionis*)" (LV 56,18–26).

- "Vrt. Trenton sess. 6 cap. 7:"... Sen vuoksi ihminen saa vanhurskauttamisessa, yhdessä syntien anteeksisaamisen kanssa Jeesuksen Kristuksen kautta, johon hänet oksastetaan, samalla vuodatettuina kaikki nämä: uskon, toivon ja rakkauden" (DH 1530).
- "Evangelisen käsityksen mukaan vanhurskauteen Jumalan edessä riittää usko, joka tarrautuu varauksettomasti Jumalan lupaukseen sanassa ja sakramenteissa, niin että ihmisen uudistuminen, jota ilman usko ei voi olla, ei lisää vanhurskauttamiseen mitään" (LV 59,19–23).
- "Luterilaisina me pidämme kiinni vanhurskauttamisen ja pyhityksen, uskon ja tekojen erosta, mikä ei kuitenkaan merkitse, että ne olisivat toisistaan irrallaan (VELKD 89,6–8).
- "Katolinen oppi tietää olevansa yhtä protestanttisen korostuksen kanssa, että ihmisen uudistus ei anna mitään 'lisää' vanhurskauttamiseen, eikä missään tapauksessa ole sellainen lisä, johon ihminen voisi vedota Jumalan edessä... Se pitää kuitenkin välttämättömänä korostaa ihmisen uudistusta vanhurskauttavan armon kautta, jotta tunnustettaisiin Jumalan uutta luova voima, tosin niin, että tämä uudistus uskossa, toivossa ja rakkaudessa ei ole muuta kuin vastaus Jumalan pohjattomaan armoon" (LV 59,23–29).
- "Sikäli kuin katolinen oppi korostaa, että armo on ymmärrettävä persoonallisesti ja että se liittyy sanaan ... tämä uudistus ei ole mitään muuta kuin – juuri Jumalan sanan vaikuttamaa ... vastausta ... ja että tämä ihmisen uudistus ei anna mitään lisää vanhurskauttamiseen eikä ainakaan sellaista, johon voisimme vedota Jumalan edessä ... meidän vastalauseemme ... ei enää satu kohteeseensa" (VELKD 89,12–21).

Luku 4.4.: Vanhurskautetun syntisyys (kohdat 28–30) (USA 102–; LV 50–53; VELKD 81–)

- "Kuinka vanhurskas ja pyhä vanhurskautettu ihminen olkoonkin, hän lankeaa aika ajoin jokapäiväisen elämän synteihin. Vieläpä on niin, että Pyhän Hengen työ ei vapauta uskovaakaan koko elämän kestävästä kamppailusta syntisiä taipumuksia vastaan. Himot ja muut perisyntien ja henkilökohtaisen synnin vaikutukset jäävät katolisen opin mukaan vanhurskautettuun, jonka sen vuoksi pitää joka päivä rukoilla Jumalalta anteeksiantamusta (USA 102).
- "Trenton ja uskonpuhdistajien opit ovat yhtä siinä, että perisynti ja myös

jäljellejäänyt Jumalan vastainen konkupisenssi, ovat ... koko elämän kestävä taistelun aihe syntiä vastaan ... kasteen jälkeen ihmisen konkupisenssi ei enää erota ihmistä Jumalasta; Trenton kielellä se ei siten ole enää 'varsinaisessa merkityksessä syntiä', luterilaisittain sanottuna: se on 'peccatum regnatum' eli hallittua syntiä (LV 52,14–24).

- "Oma kysymyksensä on, millä tavalla voidaan puhua synnistä vanhurskautetun elämässä rajoittamatta pelastuksen reaalisuutta. Kun luterilaisella puolella tämä jännitys ilmaistaan 'hallitun synnin' (peccatum regnatum) käsitteellä, joka edellyttää oppia kristitystä 'samalla kertaa syntisenä ja vanhurskaana' (simul justus et peccator), roomalaiskatolisella puolella ajateltiin, että pelastuksen todellisuus voidaan säilyttää vain kieltämällä konkupisenssin synnillinen luonne. Tähän kysymykseen nähden merkitsee huomattavaa lähentymistä, kun LV kuvaa vanhurskautettuun jäävää konkupisenssiä 'Jumalan vastaisuudeksi' ja määrittelee sen siten synniksi" (VELKD 82,29–90).

Luku 4.5.: Laki ja evankeliumi (kohdat 31–33)

- Paavalin opetuksen mukaan tässä on kysymys juutalaisesta laista pelastustienä. Se on Kristuksessa täytetty ja voitettu. Määritelmä ja siitä tehdyt johtopäätökset on ymmärrettävä tältä kannalta.
- Viitaten Trenton kirkolliskokouksen kaanoneihin 19–20 VELKD (89,28–36) sanoo seuraavaa: "Kymmenen käskyä koskevat tietysti kristittyäkin, niin kuin on ilmaistu monissa kohdissa tunnustuskirjojamme... Kun kaanonissa 20 korostetaan, että ihminen on velvollinen pitämään Jumalan käskyt, tuomio ei osu meihin; mutta kun kaanon 20 väittää, että uskolla on autuaksitekevä voima vain sillä ehdolla, että ihminen pitää käskyt, se osuu meihin. Mitä kaanonin puheeseen kirkon käskyistä tulee, ei välillämme ole erimielisyyttä, jos nämä käskyt ilmaisevat vain Jumalan käskyjä, muussa tapauksessa tämä tuomio osuu meihin."

Luku 4.6.: Pelastusvarmuus (kohdat 34–36) (LV 59–63; VELKD 90–)

- "Kysymys on siitä, miten ihminen voi ja saa elää Jumalan edessä heikkoudestaan huolimatta ja heikkoutensa kanssa?" (LV 60,5–6).
- "(Uskonpuhdistajien) perustus ja lähtökohta ... ovat: Jumalan lupauksen luotettavuus ja riittävyys, ja Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen voima; ihmisen heikkous ja siitä seuraava uhka uskolle ja pelastumiselle" (LV 62,17–20).
- Trenton kirkolliskokouskin korostaa, että "on välttämätöntä uskoa, että synnit annetaan anteeksi ja on annettu anteeksi vain lahjaksi (= so. ilman omaa ansiota), yksin Jumalan armollisuudesta Kristuksen tähden" (DH 1533), ja että ei pidä epäillä "Jumalan armollisuutta, Kristuksen ansiota ja

sakramenttien voimaa ja vaikutusta” (DH 1534); epäilyä ja epävarmuutta tuo vain omaan itseensä katsominen.

- ”Luther ja hänen seuraajansa menevät askeleen pitemmälle. He opettavat, että epävarmuutta ei pitäisi vain sietää, vaan meidän tulee kääntää siitä katseemme pois, ja ottaa varmana konkreettisen ja henkilökohtaisen, ’ulkopuoleltamme’ tulevan katumuksen sakramentin päästösanan objektiivinen pätevyys... Kun Jeesus sanoi: ’Minkä sinä vapautat maan päällä, se on myös taivaissa vapautettu’ (Matt. 16:19), uskova ... julistaisi Kristuksen valehtelijaksi ... jos hän ei luottaisi vuorenvarmasti synninpäästössä julistettuun Jumalan anteeksiantamukseen... Että tämä luottamus saattaa olla sinänsä subjektiivisesti epävarma – että vakuuttuneisuus anteeksiantamuksesta ei ole väärää varmuutta (*securitas*), sen tietää Luther yhtä hyvin kuin hänen vastustajansa – mutta tästä ei tule tehdä uudestaan ongelmaa: usko- van tulee kääntää katseensa siitä pois päin ja kääntyä yksin Kristuksen anteeksiannon sanan puoleen” (LV 60,18–34).
- ”Tänään katolilaiset voivat antaa arvoa uskonpuhdistajien pyrkimykselle perustaa usko Kristuksen lupauksen objektiiviseen todellisuuteen: ’Mitä sinä vapautat maan päällä’... ja suunnata uskovien huomio synninpäästön ulkonaiseen sanaan... Lutherin alkuperäinen tavoite kääntää huomio pois henkilökohtaisesta kokemuksesta ja luottaa yksin Kristukseen ja hänen anteeksiantamuksensa sanaan (ei tule tuomituksi)” (Gutachten 27, PCPCU 24).
- Molemmipuolinen tuomio pelastusvarmuuden tulkinnasta ”voi vielä vähemmän (löytää perusteita), varsinkin jos lähdetään raamatullisesti uudistuneen usko-käsitteen pohjalta... Sillä ihminen voi varmasti menettää tai kieltää uskon ja antautumisen Jumalalle ja hänen lupaukselleen. Mutta hän ei voi tässä merkityksessä uskoa ja samalla pitää Jumalan lupauksen sanaa epäluotettava. Tässä merkityksessä voidaan todeta Lutherin sanoin tänäänkin: Usko on pelastusvarmuutta” (LV 62,23–29).
- Vatikaanin toisen konsiilin usko-käsityksestä, ks. dogmaattinen konsituitio *Dei verbum* 5: ”’Uskon kuuliaisuus’ ... pitää antaa Jumalalle, joka ilmoittaa itsensä. Siinä ihminen uskoo itsensä kokonaan vapaasti Jumalalle, kun hän ’alistaa ymmärryksensä ja tahtonsa Jumalalle, joka ilmoittaa itsensä’ ja uskoo mielellään hänen ilmoituksensa.”
- ”Luterilainen *distinktio* uskon luottamuksesta (*certitudo*), joka katsoo yksin Kristukseen, ja maallisesta varmuudesta (*securitas*), joka nojaa ihmiseen, ei ole käsitelty kyllin selvästi LV:ssa... Usko ei koskaan (mietiskele) itseään, vaan (riippuu) täydellisesti Jumalassa, jonka armo lahjoitetaan sanan ja sakramenttien kautta ja täten ulkopuoleltamme (*extra nos*)” (VEL-KD 92,2–9).

Luku 4.7.: Vanhurskautetun hyvät teot (kohdat 37–39) (LV 72–, VELKD 90–)

- ”Kirkolliskokous sulkee pois kaiken armon – siis vanhurskauden – ansaitsemisen (kaanon 2: DS 1552) ja perustaa iankaikkisen elämän ansaitsemisen armolahjaan Kristuksen jäsenyyden kautta (kaanon 32: DS 1582): Hyvät työt on ’ansaittu’ lahjaksi. Missä uskonpuhdistajat hyökkäävät hyviin töihin luottavaa ’jumalatonta varmuutta’ vastaan, siinä kirkolliskokous sulkee nimenomaan pois kaikki ajatukset vaatimuksista ja väärästä varmuudesta (cap. 16: DS 1548–1549). Ilmeisesti ... konsiili tahtoi liittyä Augustinukseen, joka toi ansion ajatuksen kirkkoon, kuitenkin sanoutumatta hyvien töiden lahjaluonteesta huolimatta irti ihmisen vastuullisuudesta (LV 73,9–18).
- Jos ymmärretään puhe ’syystä’ kaanonissa 24 persoonallisemmalla tavalla, niin kuin on tehty kappaleessa 16 Vanhurskauttamisdekreetissä, jossa korostetaan ajatusta yhteydestä Kristukseen, silloin me voimme kuvata kato-lisen opin ansioista niin kuin se on tehty luvun 4.7. toisen kappaleen ensimmäisessä lauseessa: Ne ’auttavat kasvamaan armossa, niin että vanhurskaus, joka tulee Jumalalta, säilyy ja yhteys Kristukseen syvenee’.
- ”Monet vastakohtaisuudet voitettaisiin sillä, että harhaanjohtava sana ’ansio’ nähtäisiin ja ymmärrettäisiin raamatullisen ’palkka’-käsitteen todellisessa merkityksessä” (LV 74,7–9).
- ”Luterilaiset tunnustuskirjat korostavat, että vanhurskautettu on vastuussa siitä, että hän ei menetä saamaansa armoa, vaan elää siitä... Siten tunnustuskirjat voivat puhua armon säilyttämisestä ja siinä kasvamisesta... Jos vanhurskaus kaanonissa 24 ymmärretään siinä merkityksessä, että se vai-kuttaa ihmiseen ja ihmisessä, silloin tuomio ei osu meihin. Mutta jos ’vanhurskaus’ kaanonissa 24 tarkoittaa sitä, että Jumala ottaa vastaan kristityn, se osuu meihin; sillä tämä vanhurskaus on aina täydellistä; siihen verrattui-na kristityn teot ovat vain ’hedelmiä’ ja ’merkkejä’ (VELKD 92,2–14).
- Mitä kaanoniin 26 tulee, me viittaamme Augsburgin tunnustuksen puolus-tukseen, jossa iankaikkinen elämä kuvataan palkaksi: ’... Me tunnustamme, että iankaikkinen elämä on palkka, koska se on jotakin, mitä meille tulee antaa – ei meidän ansiomme vaan lupauksen vuoksi” (VELKD 94,20–24).

Selostus

Risto Saarinen

Luterilainen maailmanliitto on 1960-luvulta saakka edustanut luterilaisia kirkkoja niiden teologisissa keskusteluissa roomalaiskatolisen kirkon kanssa. Jo ensimmäinen raportti (suomeksi: *Malta* 1971) kartoitti mui-

den kysymysten ohella myös pelastusoppia. Sittemmin dialogi on käsitelty ehtoollisoppia, kirkon virkaa, ykseyden teitä ja malleja sekä viimeksi vanhurskauttamisen ja kirkko-opin suhdetta. Näitä merkittäviä asiakirjoja ei valitettavasti ole käännetty suomeksi (luettelo ja yleiskuva: JE 100–101; tarkemmin Työriinoja 1994).

30 vuoden dialogityön jälkeen osapuolet katsoivat, että keskeiset tulokset tulisi koota lyhyeksi pelastusopilliseksi asiakirjaksi, jonka kirkot virallisesti ja sitovasti hyväksyisivät. Tämän asiakirjan päämääränä on 1500-luvulla vanhurskauttamisopista molemminpuolisesti julistettujen oppituomioiden kohteettomaksi toteaminen kirkkojen tämän päivän opetuksessa. Asiakirjan nimeksi tuli ”Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista” (YJV).

Laajojen esivalmistelujen jälkeen YJV-asiakirjan lopullinen versio lähetettiin kirkoilta keväällä 1997 ja siihen pyydettiin kirkoilta sitovaa vastausta kesään 1998 mennessä. Luterilaisilta kirkoilta LML kysyi:

Hyväksyykö kirkkonne johtopäätökset, jotka on saavutettu Yhteisen julistuksen kohdissa 40 ja 41, ja voiko se siten yhtyä seuraavaan käsitykseen: Koska olemme yksimieliset siitä perustavasta merkityksestä ja totuudesta, joka sisältyy vanhurskauttamiseemme Kristuksessa ja josta Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista todistaa, luterilaisten tunnustuskirjojen vanhurskauttamista käsittelevät oppituomiot eivät koske roomalaiskatolisen kirkon opetusta vanhurskauttamisesta sellaisena kuin se esiintyy Yhteisessä julistuksessa vanhurskauttamisopista? (YJV, suom. käännöksen taustaluku, 5–6).

Suomen ev.lut. kirkko päätti kirkolliskokouksessa toukokuussa 1998 hyväksyä asiakirjan äänin 88–17. Tämän kirjan painoon mennessä useimmat luterilaiset kirkot olivat päättäneet samoin.

Monissa maissa, kuten Suomessa ja Saksassa, YJV:n käsittelyprosesiin liittyi laaja julkinen keskustelu, jossa asiakirjaa kohtaan esitettiin varsin paljon kritiikkiä (*epd-Dokumentation*). Teologisten syiden lisäksi asian saama julkisuus johtui siitä, että kyseessä ei ole vain yhteiskomission teksti, vaan kirkkoja sitova sopimusluonteinen asiakirja. YJV:n teologisen sisällön taustalla on vastaava saksalainen evankelis-katolinen (*Lehrverurteilungen – kirchentrennend?*) ja amerikkalainen luterilais-katolinen (*Justification by Faith*) keskustelu vanhurskauttamisopista. YJV rakentaa nimenomaan näissä saavutetun yhteisymmärryksen varaan. Saksalainen oppituomiohanke jähmettyi 1990-luvun alussa siihen, että Vatiikaani ei antanut virallista vastausta, ja tämä seikka ymmärrettävästi myötävaikuttanut saksalaisten protestanttien epäluuloihin vastaavaa maailmanlaajuisia hanketta kohtaan.

Yhteisen raamatuntulkinnan (luku 1.) lisäksi keskeinen osa julistusta on luku 3., jossa esitetään yhteinen käsitys vanhurskauttamisesta. Tarkkaavainen lukija huomaa, että senkin viimeisessä kappaleessa (18) jo muotoillaan erikseen katolinen ja luterilainen käsitys vanhurskauttamisopin asemasta kristinopin kokonaisuudessa. Perinteiset oppituomiot käsitellään luvussa 4. siten, että ensin kustakin kohdasta todetaan yhteinen käsitys ja sitten sille annetaan luterilainen ja katolinen tarkennus. Ideana on kuitenkin todeta, että yhteisesti sanottu muodostaa sellaisen perustavan merkityksen ja totuuden, jonka nojalla voidaan sanoa, että vastaava oppituomio ei koske toista osapuolta, kun se opettaa yhteisesti sanotulla tavalla. Tämä periaate todetaan erityisesti 5. luvun kappaleessa 41.

Itse ajatus oppituomioiden kohteettomaksi toteamisesta ekumeenisena menetelmänä ei ole uusi, vaan sitä on käytetty jo *Leuenbergin konkordiassa*. Ajatus on silti jossain määrin mutkikas eikä tätä kirjoitettaessa vielä ole selvää, miten esimerkiksi roomalaiskatolinen kirkko sitä kano-nisen oikeutensa valossa tulkitsee. Mikäli menetelmä saavuttaa yleisen hyväksynnän, sitä voidaan käyttää jatkossa niin, että samantyyppinen ”Yhteinen julistus” laaditaan myös muista tuomituista opeista, ennen muuta ehtoollisopista ja virkaopista. Mainittu saksalainen oppituomio-hanke tarjoaa tästä jo esimerkkejä.

Alkuteksti on kirjoitettu saksaksi. Suomalainen käännös on Arvi Sep-päsen ja Antti Saareلمان. Asiakirjaa ei pidä sekoittaa vuoden 1994 val-mistelevaan versioon, joka niin ikään käännettiin suomeksi ja levisi laa-jalti.

Lähteet:

- Gemeinsame Erklärung zur Rechtfertigungslehre. Genf: LWB 1997. (ilmestynyt myös useissa lehdissä ja hakuteoksissa)
- Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista 1997. Helsinki: Kirkkohalli-tus 1997. (internetissä www.evl.fi/asiahakemistossa y-kirjaimen koh-dalla)

Kirjallisuutta:

- epd-Dokumentation. Vihot 38/97, 46/97, 49/97, 1/98, 3/98, 7/98 jne. dokumentoivat saksalaista keskustelua (internet: www.epd.de).
- Joint Declaration on the Doctrine of Justification. A Commentary by

the Institute for Ecumenical Research, Strasbourg. Geneva-Hong-kong: LWF 1997. (myös saksaksi, sisältää lähteen ja 50-sivuisen yleis-tajuisen kommentaarin).

- Justification by Faith. Lutherans and Catholics in Dialogue VII. Toim. G. Anderson ym. Minneapolis: Augsburg 1985.
- Kirche und Rechtfertigung. Gemeinsame römisch-katholisch – evangelisch-lutherische Kommission. Paderborn: Bonifatius 1994.
- Lehrverurteilungen – kirchentrennend? Rechtfertigung, Sakramente und Amt im Zeitalter der Reformation und heute. Toim. K. Lehmann ja W. Pannenberg. Göttingen 1986. (myös englanniksi. Samalla yläotsikolla on ilmestynyt kolme muutakin nidettä saksalaisista oppituumiokeskusteluista.)
- Malta 1971. Luterilais-roomalaiskatolisen teologikomission raportti. Toim. S. Kiviranta. Helsinki: MESJ 1974.
- Työrinoja, P. Ad veram unitatem. Luterilainen identiteetti Luterilaisen maailmanliiton ja roomalaiskatolisen kirkon välisissä oppikeskusteluissa 1967–1984. Helsinki: Luther-Agricola-Seura 1994.
- Vanhurskauttaminen ja kirkko. Ekumeenisia keskusteluvirikkeitä raamatturyhmille. Helsinki: Kirjaneliö 1996. (rakentuu Kirche und Rechtfertigung -asiakirjan varaan).

Porvoon yhteinen julkilausuma

(Neuvottelut Britannian ja Irlannin anglikaanisten kirkkojen sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen välillä)

Puheenjohtajien esipuhe

1. Pohjois-Euroopassa on viime vuosina tapahtunut dramaattisia muutoksia. Kaupassa, kasvatuksessa, matkailussa ja ympäristökysymysten selvittelyssä kehitetään aktiivisesti uusia yhteyksiä Pohjoismaiden-Baltian ja Britteinsaarten-Irlannin alueille. Tällä nopeasti muuttuvalla näytännöllä on anglikaanisilla ja luterilaisilla kirkkoilla tärkeä rooli. Käsillä olevassa asiakirjassa tarjoaa visionsa kaksitoista mainittua kirkkoa – joiden jäsenmäärä on yhteensä noin 50 miljoonaa kristittyä – ja jotka nyt ovat pyrkimässä läheisempään yhteyteen ja liittymässä eri tavoin käytännön yhteistoimintaan toteuttaessaan tehtäväänsä tämän päivän maailmassa.¹ On suuri ilo, että läntisen kristikunnan anglikaaninen ja luterilainen säie, joilla on niin monia yhteisiä juuria ja jotka ovat piirteiltään silmiinpistävän samanlaisia, ovat löytäneet tällä vuosisadalla toisensa ja alkaneet kasvaa läheisemmin yhteen.

2. *Porvoon yhteisen julkilausuman* syntyyn ovat vaikuttaneet monet tekijät. Ensimmäinen niistä oli sarja teologisia neuvotteluja, joita käytiin anglikaanien ja luterilaisten välillä Pohjoismaiden ja Baltian alueella vuosina 1909–1951, sekä näistä neuvotteluista syntyneet sopimukset.² Toiseksi nämä kirkot oppivat tuntemaan toinen toisensa entistä parem-

1 Tietoja keskusteluihin osallistuneista kirkkoista on asiakirjan suomalaisen lähdetekstin sivuilla 44–48.

min yhteisissä tapahtumissa, jotka eivät suoraan liittyneet kirkkojen yhteysneuvotteluihin, ennen muuta anglo-skandinaavisissa teologisissa konferensseissa (vuodesta 1929 lähtien) ja pastoraalikonferensseissa (vuodesta 1978 lähtien), ja jotka jatkuvat edelleen. Kolmanneksi on syntynyt maailmanlaajuinen uusi teologinen ilmapiiri kahdenkeskisissä ja monenvälisissä ekumeenisissa dialogeissa 1970- ja 1980-luvuilla, mistä ovat todistuksina erityisesti seuraavat raportit: Pullach 1973, Lima (BEM) 1982, Helsinki 1982, Cold Ash 1983 ja Niagara 1988.³ Varsinkin viimeksi mainittu raportti on antanut uutta valoa vanhoihin uskon ja kirkkojärjestyksen kysymyksiin.

3. Välitön sysäys lähteä eteenpäin vanhoista sopimuksista tuli Canterburyn arkkipiispa Robert Runcien ja Upsalan arkkipiispa Bertil Werkströmin henkilökohtaisesta aloitteesta, jota ryhtyivät käytännössä toteuttamaan kaniikit Christopher Hill ja Martin Reardon (Englanti) yhdessä tuomiorovasti Lars Österlinin (Ruotsi) ja professori Ola Tjorhomin (Norja) kanssa. Olemme heille kiitollisuudenvelassa heidän työnäystään ja päättäväisyydestään, jotka saivat aikaan myönteisen vastaanoton kaikissa osanottajamaissa.

4. Lisää pontta hankkeelle antoivat Yhdysvalloissa vuonna 1982 solmittu luterilais-episkopaalinen sopimus sekä Englannin kirkon ja Itä- ja Länsi-Saksan evankelisten kirkkojen solmima *Meissenin sopimus* vuodelta 1988. Kumpikin näistä sopimuksista johti vastavuoroiseen lupaan käydä ehtoollisella, papeille mahdollisuuden toimittaa joitakin rajattuja tehtäviä toistensa kirkkoissa, yhteisiin ehtoollisenviettoihin tietyissä tilanteissa sekä yhteiseen elämään ja tehtävään sitoutumiseen. Edustajat, jotka olivat olleet mukana näissä rohkeissa hankkeissa, antoivat meille niistä ensi käden tietoja.

5. Virallisissa teologisissa neuvotteluissa pidettiin vuosina 1989–1992 neljä täysistuntoa: väliaikoina kokoontui pieni valmisteluryhmä.⁴ Meillä on tässä tilaisuus kiittää valmisteluryhmän jäseniä, erityisesti piispa Stephen Sykesia (Ely), piispa Tord Harlinia (Upsala) ja tohtori Lorenz Grönvikiä (Suomi), jotka antoivat vaivojaan säästämättä aikaansa tähän ylimääräiseen urakkaan. Haluamme myös ilmaista kunnioituksemme ja lämpimät kiitoksemme heille, jotka auliisti vastasivat majoituksesta ja ruoasta kokoustemme aikana, neuvonantajillemme ja ekumeeniselle

2 Ks. C. Hill, 'Existing Agreements between our Churches', teoksessa *Together in Mission and Ministry*.

3 Ks. Porvoo 30.

4 Ks. s. 40 suomalaisessa lähdetekstissä.

vieraillemme hinovaraisesta rohkaisusta ja rakentavista neuvoista, johtaja Gunnel Borgegårdille pohjoismaisten ja balttilaisten käännösten koordinoimisesta, kaikille jotka ovat tehneet tämän raportin saataville eri kielillä ja henkilökunnalle joka auttoi teologisilla ja hallinnollisilla taidoillaan: tohtori Mary Tanner, pastori Geoffrey Brown, Mr. Colin Podmore ja kirkkoherra Kaj Engström.

6. Näiden neuvotelujen tavoite oli päästä eteenpäin tähänastisista fragmentaarisista sopimuksistamme kohti näkyvän ykseyden päämäärää. Käyttäen hyväksemme aikaisempien ekumeenisten keskustelujen satoa me halusimme ilmaista laajempaa yhteisymmärrystä ja ratkaista pitkäliset vaikeudet, joita välillämme on ollut piispuudesta ja suksessista. Huomasimme, että meillä on samankaltainen historia ja samantyyppiset haasteet nykyisessä yhteiskunnassa, ja ettei välillämme ollut oleellisia eroja uskon, sakramenttielämän tai kirkollisen viran ymmärtämisessä (kaikki kirkot jo ovat piispaallisia). Me tulimme vakuuttuneiksi, että tie oli nyt avoinna pitämään toinen toistemme kirkkoja, kutakin erityispiirteineen, sisäkirkkoina. Aika oli kypsä tulla lähemmäksi toisiamme ja toteuttaa käytännöllinen sopimus, jota niin maallikot kuin papitkin voisivat pitää relevanttina yhteisessä tehtävässämme.

7. Tämä tavoite kiinnosti niin paljon naapurimaiden anglikaaneja ja luterilaisia, että neuvotteluihin liittyi lisää kirkkoja. Alkuperäiset osanottajat tulivat viidestä Pohjoismaasta (Tanska, Suomi, Islanti, Norja ja Ruotsi) sekä Latviasta, Virosta ja Englannista. Alusta lähtien ja neuvottelujen joka vaiheessa informoimme avoimesti myös Liettuan samoin kuin Irlannin, Skotlannin ja Walesin kirkkojen edustajia. Arkkipiispa George Carey, joka ennen Canterburyn siirtymistään oli ollut Englannin kirkon edustajana, rohkaisi heitä tulemaan mukaan, ja heidät toivotettiin iloitse tervetulleiksi, kun se toteutui. Täydellinen luettelo osanottajista on suomalaisen lähdetekstin sivuilla 40–42.

8. Lopullinen teksti hyväksyttiin yksimielisesti tiistaina 13. lokakuuta 1992 Järvenpäässä. Se sai nimekseen *Porvoon yhteinen julkilausuma* sen Suomen kaupungin mukaan, jonka tuomiokirkossa me vietimme ehtoollista edellisenä sunnuntaina. Totta onkin, että se jumalanpalveluselämä, jossa anglikaanit ja luterilaiset viettivät Herran pyhää ehtoollista sekä päivittäiset aamu- ja iltarukouksensa kokousten aikana, vaikutti suuresti siihen, että me Jumalan johdatuksessa pääsimme yksimielisyyteen.

9. Seuraavassa on lyhyt selostus tämän raportin rakenteesta ja sisällystään: *Luku I* luo katsauksen tilanteeseen sekä historian että tämän päivän valossa ja liittyy sitä seuraavat teologiset keskustelut kiinteästi kirkon tehtävään. Tässä se seuraa *Niagaran raportin* ajatuskulkua.

Luku II selvittää meidän yksimielistä näkemystämme kirkon olemuksesta ja näkyvän ykseyden päämäärästä. Erityisen ratkaisevia myöhemmälle perustelulle ovat kohdat 20 ja 28.

Luku III kertoo lyhyesti ne kristillisen uskon ja elämän pääasiat, jotka ovat yhteisiä anglikaaneille ja luterilaisille. Kaksitoista kappaletta kohdassa 32 kartoittaa opillista yksimielisyyttä, johon on päästy aikaisemmissa keskusteluissa.

Luku IV alkaa määrittelemällä kohdassa 34 keskeisen ratkaistavan ongelman, nimittäin piispan viran ja sen suhteen suksessioon. Siten raportti raivaa uutta uraa, joka viitoitetaan kohdassa 35. Sitä seuraavat jakson ansaitsevat tarkan huomion. Tämä luku pyrkii vapauttamaan kirkomme rajoittuneista ja kielteisistä käsityksistä. Se merkitsee syvempää näkemystä apostolisuudesta, piispanvirasta ja historiallisesta suksessios-ta 'merkinä'. Tämä teologinen perustelu on liitetty kohdassa 54 jälleen kirkon tehtävän yhteyteen, ja sen johtopäätökset on tiivistetty kohdissa 56–57.

Koska tämä osa raporttia rakentuu käytännön kokemuksille kirkon elämästä kahdessatoista erilaisessa maassa, me neuvomme lukijaa perehtymään kahdentoista artikkelin sarjaan piispuudesta meidän kirkoissamme sekä kaniikki Christopher Hillin siihen laatimaan johdantoon.⁵ Luterilaista käsitystä papiksivihkimyksestä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisissa kirkoissa valottaa anglikaanisten lukijoiden avuksi kaniikki John Halliburtonin analyysi nykyisin käytössä olevista vihkikaavoista. Paikallisia samankaltaisuuksia ja eroja kuvataan ja arvioidaan seuraavissa artikkeleissa. Mainitessamme tämän aineiston sanomme lämpimät kiitoksemme kaikille kirjoittajille ja erityisesti kaniikki Hillille hänen työstään artikkelien toimittajana.

Luku V sisältää kohdassa 58 Porvoon julistuksen, joka jätetään kunkin kirkon asianomaisen päättäntäelimen hyväksyttäväksi. Julistuksen kohta b (v) korostaa, että vihittyjen pappien vaihdon täytyy tapahtua 'kaikkien niiden säädösten mukaan, jotka kunakin aikana ovat voimassa'. Tämä sisältää realistisen hyväksynnän tietyille rajoituksille, jotka kirkoissamme ovat voimassa ja jotka koskevat esim. naispiispojen virkaa (ja heidän vihkimäänsä pappeja) tai naispappeja tietyissä tehtävissä, paikallisen kielen riittävää hallintaa, asianmukaisia ammatillisia pätevyysvaatimuksia, sääntöjä valtion viroista, tavanomaista valaa jne.

10. Tarjoamme nyt tämän raportin osanottajakirkkojen tutkittavaksi. Teksti käännetään kullekin ao. kielelle, mutta englanninkielinen teksti

5 Ks. viite 2 edellä.

pysyy ohjeellisenä. Niin kuin kohdat 60 ja 61 osoittavat, nämä ehdotukset eivät ole ristiriidassa olemassolevien ekumeenisten suhteiden kanssa. Olemme silti tietoisia siitä, että tämä raportti vaikuttaa myös muihin kirkkoihin, ja kehottaisimme pyytämään neuvoa-antavat lausunnot vastausaikana myös ekumeenisilta sopimuskumppaneiltamme. Tämän raportin metodi on periaatteessa sovellettavissa myös muitten ekumeenisten osapuolten välisiin suhteisiin. Heille samoin kuin omille kirkollisille päättäjillemme jätämme nöyrästi nämä ehdotukset.

11. Toivomme hartaasti, että kaikki osanottajakirkot hyväksyvät Porvoon julistuksen. Jos niin tapahtuu, se auttaa hyvin merkittävästi Kristuksen kirkon näkyvän ykseyden palauttamista. Niin pian kuin yksi anglikaaninen kirkko ja yksi luterilainen kirkko on hyväksynyt Porvoon julistuksen, sen määräyksiä voidaan alkaa soveltaa näiden välille, edellyttäen että kumpikin kirkko on tehnyt välttämättömät muutokset omini lakeihinsa tai sääntöihinsä. Vasta aikaa myöden voidaan julistuksen kaikki seuraamukset arvioida. On odotettavissa, että uusien suhteittemme kunniaksi vietetään juhlallisuuksia vasta sitten, kun kaikki osanottajat ovat antaneet vastauksensa.

12. Keskustelujemme viimeisenä sunnuntaina me vietimme Herran pyhää ehtoollista Porvoon tuomiokirkossa. Siellä saarnaaja muistutti meitä: Ei riitä, että olemme onnellisia anglikaanisesta ja luterilaisesta perinteestämme. Jos evankeliumin annetaan määrätä ja muovata yhteisöjemme elämää, ei vaadita vain uskollisuutta perinteelle, jonka olemme saaneet, vaan myös vastaanottavaisuutta uusille kysymyksenasetteluille. Erityinen haaste kohdistuu niihin, jotka kuuluvat kansallisiin kirkkoihin: On harjoitettava kriittistä ja profeetallista tehtävää oman kansan elämässä, ja myös todistettava Kristuksessa annetusta ykseydestä, joka ylittää kaikki kansalliset siteet ja rajat. Me uskomme, että ne näköalat ja ehdotukset, jotka sisältyvät tähän raporttiin, tarjoavat meille tien päästä lähemmäksi toisiamme. Se auttaa meitä vastaamaan tähän haasteeseen, ja vahvistaa meidän kirkkojamme tuomaan vaikuttavan kristillisen todistuksen ja palvelun ei vain kunkin oman kansan ja kulttuurin pariin vaan myös laajempiin eurooppalaisiin yhteyksiin.

David Tustin, Grimsbyn piispa
Tore Furberg, Visbyn piispa em.
Johannesburg, helmikuussa 1993

I Tilannekatsaus

A Uusia mahdollisuuksia

1. Jumalan armollisesta johdattuksesta anglikaanit ja luterilaiset kaikkialla maailmassa toteuttavat yhteistä lähetys- ja palvelutehtäväänsä ja huomaavat siinä, kuinka paljon heillä on yhteistä. Euroopassa kirkkomme ovat eläneet vuosisatoja lähekkäin mutta eri maissa. Jo pitemmän ajan ne ovat ylläpitäneet jäseniään varten toistensa maissa papinvirkoja, joiden merkitys kasvaa väestön liikkuvuuden lisääntyessä. Missä molemmat kirkkoperinteet elävät samalla alueella kuten Pohjois-Amerikassa ja Etelä- ja Itä-Afrikassa, ne ovat solmineet suhteita ja tehneet paikallisia sopimuksia. Samanaikaisesti Euroopan anglikaanit ja luterilaiset lähenytyvät toisiaan, mikä vakuuttaa meidät siitä, että on tullut aika tutkia ja tarkistaa olemassaolevia sopimuksiamme.

2. Näitä sopimuksia⁶, jotka mahdollistavat eri asteisen yhteyden, on toteutettu käytännössä vain osittain. Esimerkiksi Baltian maiden poliittinen tilanne esti niiden soveltamisen viidenkymmenen vuoden ajan vuodesta 1939 vuoteen 1989. Näissä sopimuksissa on suuria eroja, koska aikaisemmin anglikaanit tekivät eron eri luterilaisten kirkkojen välillä, pääasiassa historiallisen piispuuden perusteella. Pohjoismaiden ja Baltian kirkot ovat kuitenkin aina olleet ehtoollisyhteydessä.

3. Pohjoismaiden ja Baltian kirkot haluavat luoda hyvät suhteet Britannian ja Irlannin anglikaanisiin kirkkoihin, ei ainoastaan erillisinä kansallisina kirkkoina vaan myös kirkkoryhminä. Komissio iloitsee uusista siteistä Liettuan luterilaiseen kirkkoon. Se uskoo, että edessämme on nyt mahdollisuus uuteen sopimukseen, joka ei tee eroa kirkkojemme välillä.

4. Meitä rohkaisee tähän uskon ilmeinen teologinen lähenyminen useissa anglikaanis-luterilaisissa keskusteluissa.⁷ Edelleen Meissenin sopimuksen (*The Meissen Common Statement*) virallinen hyväksyminen Englannin kirkossa ja Saksan evankelisessa kirkossa osoittaa kasvavaa yhteisymmärrystä siitä, mitä kirkko on.

5. Anglikaaneja ja luterilaisia auttaa myös laajempi ekumeeninen lähenyminen, jonka ortodoksiset, roomalaiskatoliset ja protestanttiset kirkot ovat osaltaan saavuttaneet, kirkkoa, virkaa ja sakramenteja kos-

6 Ks. viite 2 edellä.

7 Huomattavimpien anglikaanis-luterilaisten ekumeenisten asiakirjojen bibliografia on englanninkielisen alkutekstin liitteenä.

kevassa opetuksessa. Tämä lähentyminen on auttanut meitä pääsemään eteenpäin ajatustavoista ja väärinkäsityksistä, jotka ovat estäneet anglikaanien ja luterilaisten ykseyspyrkimyksiä. Erityisen tärkeää on ymmärtää mysteeri, että kirkko on Kristuksen ruumis, pyhiinvaelluksella oleva Jumalan kansa, yhteys (koinonia), ja myös osallisuutta todistuksessa ja palveluksessa Jumalan tehtävään maailmassa. Tämä antaa oikeat puitteet tarkastella uudelleen kysymyksiä kirkon vihitystä virasta ja kaitsenasta (episkope).

6. Ennen kaikkea edessämme on nyt yhteinen haaste liittyä Jumalan lähetystehtävään maittemme ja maanosamme ihmisten keskellä ainutlaatuisten mahdollisuuksien aikana, joka on todellinen kairo.

B Yhteinen perustamme kirkkoina

7. Kaikkien kirkkojemme usko, jumalanpalvelus ja hengellinen elämä perustuvat apostolisen kirkon perintöön. Meillä on jatkuvuus kirkon patristisesta ja keskiaikaisesta kaudesta sekä suoraan että uskonpuhdistuksen ajan löytöjen kautta. Kukin meistä ymmärtää oman kirkkonsa olevan osa yhtä, pyhää, katolista Jeesuksen Kristuksen kirkkoa ja todellisesti osallinen koko Jumalan kansan apostolisesta tehtävästä. Meillä on yhteisinä läntisen kristikunnan liturginen perinne ja myös reformaation uskonvanhurskauden korostus, samoin sana ja sakramentit armonvälineinä. Kaikki tämä ilmenee tunnustuskirjoissamme ja liturgisissa teksteissämme ja se tunnustetaan yhä selvemmin sekä oleelliseksi siteeksi kirkkojemme välillä että meidän anniksemme laajemmalle ekumeeniselle liikkeelle.

8. Huolimatta maantieteellisistä etäisyyksistä sekä kielten, kulttuurien ja historiallisten vaiheiden eroista anglikaanisilla ja luterilaisilla kirkkoilla Britanniassa ja Irlannissa sekä Pohjoismaissa ja Baltiassa on paljon yhteistä; myös paljon yhteistä historiaa. Anglosaksiset ja kelttiläiset lähetysaarnaat esittivät merkittävää osaa pohjoisen Euroopan evankelioimisessa ja he perustivat muutamia Pohjoismaiden historiallisista piispanistuimista. Toisiaan seuraavien hiippakuntapiispojen katkeamaton todistus sekä pastoraalisen ja liturgisen elämän ylläpitäminen maittemme kaikissa katedraaleissa ja kirkkoissa ovat voimakas ilmaus kristillisen elämän jatkumisesta kautta aikojen ja siitä yhteydestä, joka vallitsee Britannian ja Irlannin sekä pohjoisen Euroopan kirkkojen välillä.

9. Jokaisella kirkollamme on ollut merkittävä rooli oman maansa yhteiskunnallisessa ja hengellisessä kehityksessä. Olemme olleet tietoisia lähetys- ja palvelutehtävästämme maittemme kaikkia ihmisiä kohtaan.

Useimmilla kirkkoilla on ollut pastoraalinen ja toisinaan myös lakisääteinen vastuu väestön enemmistöstä. Tätä tehtävää hoidetaan yhä enemmän yhteistyössä toisten kirkkojen kanssa.

C Yhteinen tehtävämme tänään

10. Euroopan monet ideologiset, yhteiskunnalliset ja poliittiset muutokset antavat tänään kirkoillemme ja kansakunnillemme uusia tehtäviä ja mahdollisuuksia.

Näitä ovat:

- a. Euroopan kansojen kasvava tietoisuus keskinäisestä riippuvuudestaan ja yhteisestä vastuustaan sekä tarpeesta korjata vääryydet, jotka ovat johtuneet Euroopan sodista monien vuosisatojen ajan mutta erityisesti 1900-luvulla ja jotka ovat koskettaneet koko maailmaa;
 - b. uudet mahdollisuudet – jotka ovat erityisen dramaattisia Baltiassa – evankelioimiseen, uudelleen evankelioimiseen ja pastoraaliseen työhön kaikissa maissamme, ja haaste asettaa kristillinen usko vastaukseksi sekä vallitsevalle käytännön materialismille että monien ihmisten tuntemalle kaipaukselle henkisiin arvoihin;
 - c. tarve vastata siihen tyhjiöön, joka on syntynyt monoliittisen poliittisen järjestelmän romahduksesta Itä-Euroopassa ja yhä pluralistisemmasta yhteiskuntamuodosta Britanniassa ja Irlannissa sekä Pohjoismaissa;
 - d. mahdollisuudet tehdä työtä rauhan, oikeudenmukaisuuden ja ihmisoikeuksien puolesta, vähentää kuilua vauraiden ja köyhtyneiden sekä väärästä taloudellisesta riippuvuudesta kärsivien maiden välillä, ja puolustaa köyhien ja hylättyjen oikeuksia ja ihmisarvoa – tämä koskee erityisesti siirtolaisia, pakolaisia ja kansallisia vähemmistöjä;
 - e. ekologinen väittely pohjoisen Euroopan maissa ja niiden välillä, mihin kirkot ovat alkaneet tuoda positiivista luomisen ja inkarnaation teologiaa, joka antaa pysyvän arvon maalle ja elämälle sen kaikissa muodoissa;
 - f. tarve keskusteluun ja ymmärtämykseen muita rotuja, kulttuureita ja uskonnollisia perinteitä edustavien ihmisten kanssa; he ovat kumppaneitamme ja kansalaisiamme uudessa Euroopassa.
11. Kaikki Euroopan suuret kirkot neuvottelevat nyt yhdessä näistä asi-

oista, erityisesti seuratessaan tuloksia Euroopan ekumeenisesta yleiskokouksesta (Basel 1989), jonka järjestäjinä olivat Euroopan Kirkkojen Konferenssi (CEC) ja Euroopan katolisten piispainkokousten neuvosto (CCEE). Me pidämme tehtävänäme edistää tätä neuvotteluprosessia ja tukea aktiivisesti siitä nousevia aloitteita. Kun pyrimme yhdessä todistamaan ja palvelemaan, me rakennamme sen ykseyden varaan, joka meillä jo on, ja edistämme syvempää ykseyttä, joka on vielä edessäpäin.

12. Laajemmissa yhteyksissään Luterilaisessa maailmanliitossa ja anglikaanisessa yhteisössä kirkkomme ovat tulleet tietoisiksi välttämättömyydestä kohdata ongelmia ja tarttua tehtäviin maailmanlaajuisesti.

13. Kaikkien niiden kysymysten edessä, jotka nousevat yhteisestä tehtävästämme tänään, kirkkomme ovat kutsutut yhdessä julistamaan velvollisuutta palvella sekä koko maailmaa että niitä yhteiskuntia, joissa ne elävät. Samoin ne on kutsuttu yhdessä julistamaan uskosta nousevaa kristillistä toivoa, joka antaa mielekkyyden elää epävarmuuden leimamissa oloissa. Edelleen ne on kutsuttu yhdessä julistamaan Jumalan parantavaa rakkautta ja sovituista yhteisöissä, joita haavoittavat vaino, sorto ja epäoikeudenmukaisuus. Tämä yhteinen julistus sanassa ja sakramentissa ilmentää salaisuutta, joka on Jumalan rakkaudessa, Jumalan läsnäolossa ja Jumalan valtakunnassa.

II Kirkon olemus ja ykseys

A Jumalan valtakunta ja kirkon salaisuus ja tarkoitus

14. Aikamme vaatii meiltä kirkkoina jotakin uutta. Yhteinen näkemyksemme kirkon olemuksesta ja ykseydestä, sellaisena kuin se ilmenee tästä asiakirjasta, vaikuttaa siihen, miten vastaamme aikamme haasteisiin. Olemme alkaneet nähdä yhä selvemmin, että emme ole toisillemme vieraita, vaan kuulumme 'Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät' ja olemme 'kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Jeesus Kristus' (Ef. 2:19–20). Jumalan armon lahjan kautta meidät on saatettu Jumalan tahdon piiriin, hänen, joka tahtoo sovittaa itsensä kanssa kaiken, mitä hän on luonut ja ylläpitää (2 Kor 5:17–19). Hän vapauttaa luomakunnan kaikesta orjuudesta (Room. 8:19–22) ja yhdistää kaiken yhdeksi hänen kanssaan (Ef. 1:9–). Jumalan päämääränä ja tarkoituksena Kristuksessa on kaiken hänen luomansa ennalleen saattaminen ja uudistaminen, hä-

nen valtakuntansa tuleminen täytydessään.

15. Yhdistääkseen meidät itsensä kanssa Isä lähetti Poikansa maailmaan. Kristuksen elämän, kuoleman ja ylösnousemuksen kautta Jumalan rakkaus ilmestyi ja meidät pelastettiin synnin ja kuoleman voimista (Joh. 3:16–18). Uskossa vastaanotettu armo saattaa meidät oikeaan suhteeseen Jumalan kanssa. Me nousemme kuolleista uuteen elämään (Room. 6:1–11), uudestisyntyneinä me pääsemme lapsen asemaan ja meidät vapautetaan elämään Hengessä (Gal. 4:5, Room. 8:14–15). Tämä on kirkon julistaman evankeliumin ydin ja tämän julistuksen kautta Jumala kokoaa kansansa yhteen. Kaikkina aikoina apostoleista lähtien kirkon tehtävänä on ollut julistaa tätä evankeliumia sanoilla ja teoilla: 'Mitä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös teille julistamme, jotta teilläkin olisi yhteys (koinonia) meihin. Meillä on yhteys (koinonia) Isään ja hänen Poikaansa Jeesukseen Kristukseen' (1 Joh.1:3).

16. Kun Jumala antaa meille uskon, meille valkenee, että valo on tullut maailmaan, että Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme ja antoi meille oikeuden tulla Jumalan lapsiksi (Joh. 1:1–13). Usko on elämää kolmiyhteisen Jumalan yhteydessä. Se vie meidät sisälle kirkon, Kristuksen ruumiin, yhteiseen elämään ja tukee ja ruokkii meitä siinä. Anteeksi-antamuksen lahja vapauttaa meidät synnin kahleista ja pakosta yrittää vanhurskauttaa itsemme ja se vapauttaa meidät elämään kiitollisuudessa, rakkaudessa ja toivossa. Armosta Jumala on meidät pelastanut antamalla meille uskon (Ef. 2:8).

17. Tähän elämään yhteydessä Jumalan ja toinen toisemme kanssa evankeliumi kutsuu meitä. Kasteessa Pyhä Henki yhdistää meidät Kristuksen kanssa hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa (Room. 6:1–11; 1 Kor. 12:13). Ehtoollisessa meitä ruokkii ja vahvistaa yhden ruumiin jäsenenä osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja vereen (1 Kor. 10:16–). Kirkko ja evankeliumi liittyvät siten välttämättä yhteen. Usko Jeesukseen Kristuksena, Jumalan vallan perustana, syntyy nähtävästä ja kuultavasta evankeliumin julistuksesta sanassa ja sakramenteissa. Sanan ja sakramenttien julistusta ei ole ilman yhteisöä ja sen virkaa.⁸ Siten kirkon yhteyden luovat sanan julistus ja sakramenttien jakaminen, joita hoitaa ordinoitu virka. Näiden lahjojen kautta Jumala luo kirkon ja pitää sitä yllä sekä synnyttää joka päivä uskoa, rakkautta ja uutta elämää.

18. Kirkko on yhteisönä ymmärrettävä työvälineeksi, jolla Jumala to-

8 Ks. W.A. Norgren ja W.G. Rusch (toim.), *Implications of the Gospel. Lutheran – Episcopal Dialogue, Series III* (Minneapolis ja Cincinnati 1988), luku III, kohdat 33–37 ja 51–57.

teuttaa lopullista päämääräänsä. Se on olemassa Jumalan kunniaksi, palvelemissa kuuliaisena Kristuksen antamaa lähetystehtävää, ihmiskunnan ja koko luomakunnan sovitusta (Ef. 1:10). Siksi kirkko on lähetetty maailmaan merkinä, työvälineenä ja esimakuna todellisuudesta, joka tulee historian tuolta puolen – Jumalan valtakunnasta. Kirkossa ruumiillistuu pelastuksen salaisuus, uusi ihmiskunta, joka on sovitettu Jumalan ja toinen toisensa kanssa Jeesuksen Kristuksen kautta (Ef. 2:14, Kol. 1:19–27). Sen palveluviran ja julistuksen kautta se todistaa Jumalan valtakunnan todellisuudesta ja on Pyhän Hengen voimassa osallinen jumalallisesta tehtävästä, jossa Isä lähetti Pojan maailman Vapahtajaksi (1 Joh. 4:14; vert. Joh.3:17).

19. Pyhä Henki lahjoittaa yhteisölle erilaisia ja toisiaan täydentäviä lahjoja. Ne ovat koko kansan yhteiseksi hyväksi ja ne ilmenevät palvelevina tekoina yhteisössä ja maailmassa. Kaikki jäsenet on kutsuttu yhteisön avulla löytämään lahjat, jotka he ovat saaneet, ja käyttämään niitä kirkon hyväksi ja palvelemaan sitä maailmaa, johon kirkko on lähetetty.⁹

20. Kirkko on jumalallinen todellisuus, se on pyhä ja se ylittää tämän nykyisen rajallisen todellisuuden rajat. Samalla se inhimillisenä institutiona on osallinen epävarman ja heikon ihmisyhteisön rikkinäisyydestä. Kirkko on aina kutsuttu katumukseen, reformiin ja uudistumiseen, ja se on alati riippuvainen Jumalan armosta ja anteeksiantamuksesta. Raamattu tarjoaa kuvan kirkosta, joka elää evankeliumin valossa:

- se on Herran Kristuksen rakkauteen ja armoon juurtunut ja perustunut kirkko;
- se on aina iloitseva kirkko, joka rukoilee jatkuvasti ja kiittää kärsimystenkin keskellä;
- se on pyhiinvaelluksella oleva kirkko, Jumalan kansa, jolla on uusi taivaan kansalaisuus, se on pyhä kansa ja kuninkaallinen papisto;
- se on kirkko, joka yhdessä tunnustaa apostolista uskoa sanoilla ja elämällä, uskoa, joka on yhteinen koko kirkolle kaikkialla ja kaikkina aikoina;
- se on kirkko, jolla on lähetystehtävä saarnata evankeliumia kaikille ihmisille kaikissa roduissa ja kansoissa, julistaa syntien anteeksiantamusta, kastaa ja viettää Herran pyhää ehtoollista;
- se on kirkko, jota palvelee ordinoitu apostolinen virka, jonka Jumala on lähettänyt kokoamaan ja ruokkimaan Jumalan kansaa kaikissa paikoissa ja joka yhdistää ja liittää heidät maailmanlaajaan kirkkoon ja pyhien yhteyteen;

9 BEM, B5.

- se on kirkko, joka näkyvällä yhteydellään ilmaisee Jumalan parantavaa ja yhdistävää voimaa ihmiskunnan jakaantumisten keskellä;
- se on kirkko, jossa yhteyden siteet ovat kyllin vahvoja, jotta se voi antaa vaikuttavan todistuksen maailmassa, suojella ja tulkita apostolista uskoa, tehdä päätöksiä, opettaa arvovaltaisesti ja jakaa omaansa puutteessa olevien kanssa;
- se on elävä kirkko, joka on avoin toivolle, jonka Jumala on sille antanut, sille rikkaudelle ja kunnialle, jonka Jumala on tarjonnut kansansa perinnöksi, ja niille valtaville voimavaroille, jotka Jumalan voima avaa niille, jotka luottavat häneen.

Tämä kuva kirkosta ei ole millään muotoa täydellinen. Silti se kehoittaa meidän kirkkojamme uskollisuuteen elämässä ja alituisen katumukseen ja uudistumiseen.

B Yhteyden luonne ja ykseyden päämäärä

21. Raamattu kuvaa kirkon ykseyttä riemulliseksi yhteydeksi Isään ja hänen Poikaansa Jeesukseen Kristukseen (vrt. 1 Joh. 1:1–10) sekä yhteydeksi sen jäsenten välillä. Jeesus rukoilee, että opetuslapset olisivat yhtä niin kuin Isä on hänessä ja hän Isässä, jotta maailma uskoisi (Joh. 17:21). Koska kirkon ykseys perustuu mysteeriin, joka vallitsee Kolminaisuuden persoonien suhteessa, ykseys kuuluu välttämättä kirkon olemukseen. Kristuksen ruumiin ykseydestä puhutaan suhteessa 'yhteen Henkeen ... yhteen toivoon ... yhteen Herraan, yhteen uskoon, yhteen kasteeseen, yhteen Jumalaan ja kaikkien Isään' (Ef. 4:4–6). Kristittyjen ja kirkkojen välistä yhteyttä ei tulisi nähdä vain inhimillisenä saavutuksena. Se on jo annettu Kristuksessa lahjana, joka saadaan ottaa vastaan, ja 'niin kuin jokainen hyvä lahja, tulee myös ykseys Isältä Pojan kautta Pyhässä Hengessä!'¹⁰

22. Tästä näkökulmasta katsottuna ykseyden puuttumista on pidettävä luonnottomana tilanteena. Huolimatta synneistämme ja jakaantumisistamme ykseys, johon meidät on kutsuttu, on jo alkanut tulla ilmi kirkossa. Ykseyden on saatava toteutua näkyvämmiin rakenteellisessa muodossa niin, että kirkko, Pyhässä Hengessä, nähtäisiin yhtenä Kristuksen ruumiina ja Jumalan valtakunnan merkinä, työvälineenä ja esimakuna. Näin nähtyinä kaikki nykyiset kirkkokuntien perinteet ovat väliaikaisia.

23. Näkyvää ykseyttä ei kuitenkaan pitäisi sekoittaa yhdenmukaisuuteen. 'Ykseys Kristuksessa ei ole olemassa moninaisuudesta huolimatta

10 Luterilais-roomalaiskatolinen yhteiskomissio, Ways to Community, kohta 9.

ja moninaisuuden vastakohtana, vaan on annettu meille moninaisuuden kanssa ja moninaisuudessa'.¹¹ Koska tämä monimuotoisuus vastaa niitä monia lahjoja, joita Pyhä Henki on antanut kirkolle, se on perustavan tärkeä kirkollinen käsite. Sillä on seuraamuksia kirkon elämän kaikkiin puoliin eikä se ole pelkkää myöntymistä teologiseen pluralismiin. Sekä kirkon ykseys että sen moninaisuus perustuvat lopulta siihen yhteyteen, joka on Jumalassa, Pyhässä Kolminaisuudessa.

24. Monenlaiset yhteyden siteet palvelevat sekä ykseyden varjelemista että moninaisuuden säilyttämistä. Yhteys Jumalaan ja yhteys muihin uskoviin ilmenee yhdessä kasteessa vastauksena apostoliseen saarnaan. Se ilmenee yhteisessä uskontunnustuksessa; yhteisessä Herran pyhän ehtoollisen vietossa, mikä rakentaa Kristuksen yhtä ruumista, sekä yhdessä virassa, joka on erotettu rukouksella ja käten päällepanemisella. Tämä ykseys toteutuu myös rakkauden yhteytenä, mikä tarkoittaa, että kristittyjä liittää toinen toisiinsa sitoutuminen suhteeseen, jossa kannetaan vastuuta toinen toisistaan, nautitaan yhdessä hengellisiä lahjoja ja jossa ollaan velvollisia jakamaan ajallisia voimavaroja. Jo Apostolien teoissa voimme huomata nämä siteet: 'Ne, jotka ottivat hänen (Pietarin) sanomansa vastaan, kastettiin... Seurakunta kuunteli ja noudatti uskollisesti apostolien opetusta. Uskovat elivät keskinäisessä yhteydessä, mursivat yhdessä leipää ja rukoilivat..Uskovat pysyttelivät yhdessä ja kaikki oli heille yhteistä' (Apt. 2: 41–44).

25. Apostolien tekojen kertomuksessa tätä yhteistä elämää palvelee apostolinen virka. Saamme kuvan, kuinka tämä virka vaalii moninaisuuden rikkautta, mutta pitää samalla yllä ykseyttä. Apostoli Pietarin ja apostoli Paavalin lähetystyön tuloksena myös pakanat kastetaan. Jakaantumisen uhatessa tämä radikaali päätös vahvistetaan siten, että kirkko kokoontuu konsiiliin (Apt. 15). Tässä kuvataan apostolisten johtajien roolia ja asemaa kirkolliskokouksissa.

26. Tällainen käsitys yhteydestä on ilmaistu seuraavasti:

Kirkon ykseys, joka on annettu Kristuksessa ja joka perustuu kolmiyhteiseen Jumalaan, toteutuu siinä ykseydessä, joka meillä on julistetuksa sanassa, sakramenteissa ja virassa, jonka Jumala on asettanut ja joka annetaan ordinaatiossa. Sitä eletään sekä uskon ykseydessä, josta me yhdessä todistamme, tunnustamme ja opetamme, että toivon ja rakkauden ykseydessä, joka johtaa meitä sitoutumaan toinen toisiimme. Ykseys tarvitsee näkyvän ulkoisen muodon, joka kykenee sulkemaan sisäänsä sisäisen erilaisuuden ja hengellisen monimuotoisuuden samoin kuin

11 Sama, kohta 34.

historiallisen muutoksen ja kehityksen elementit. Tämä on osallisuutta sellaiseen yhteyteen, joka kattaa kaikki ajat ja paikat, ja joka on kutsuttu todistamaan ja palvelemaan maailmaa.¹²

27. Jo Uudessa testamentissa on kuvaus pahennuksesta, jonka aiheutti kristittyjen jakaantuminen (1 Kor.1:11–13, 1 Joh. 2: 18–19). Kirkkoja, jotka eivät ole ulkonaisesti yhdistyneet, historiallisista syistä tai tietoisien eron seurauksena, velvoittaa heidän uskonsa tekemään työtä ja rukoilemaan näkyvän ykseytensä uudelleen syntymisen ja hengellisen yhteyden syvenemisen puolesta. Kirkolle on annettu näky ykseydestä koko luomakunnan päämääränä (Ef. 1), kun koko maailma sovitetaan Jumalan kanssa (2 Kor. 5). Yhteys on täten sovituksen hedelmä ja välttämätön eskatologinen tosiasia. Kristityt eivät voi koskaan sietää hajaannusta. Heidän velvollisuutensa on ei vain varjella ja pitää yllä vaan myös edistää ja kasvattaa mahdollisimman suuren yhteyden toteutumista kirkkojen välillä.

28. Tällaisella yhteyden tasolla on monta toisiinsa vaikuttavaa puolta. Se sisältää yksimielisyyden uskosta ja yhteisen sakramenttien vieton, jota tukee yhteinen virka, sekä kollegiaaliset ja konsiliaariset muodot käydä neuvotteluja uskon, elämän ja todistuksen kysymyksistä. Nämä yhteyden ilmaukset voivat vaatia myös muutoksia kirkon lakeihin ja sääntöihin. Täyden yhteyden saavuttamiseksi on tarpeen, että kaikki nämä kirkon elämän näkyvät puolet läpäisee syvä hengellinen yhteys, kasvaminen yksimielisyyteen, molemminpuolinen toisten huomioonottaminen ja ykseyden vaaliminen (Fil 2:2).

III Mistä me olemme yksimielisiä uskossa

29. Britannian ja Irlannin anglikaanit sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaiset eivät ole koskaan tuominneet toisiaan kirkkoina eivätkä milloinkaan muodollisesti eronneet toisistaan. Silti yhteyden syvempi toteutuminen on toivottavaa ja se näyttää nyt mahdolliselta. Sen vuoksi ei kuitenkaan tarvitse kieltää aikojen kuluessa kehittyntä oikeutettua ja hedelmällistä erilaisuutta siinä, miten tunnustamme ja ilmaisemme uskoamme. Anglikaanit ovat olleet taipuvaisia korostamaan liturgiaa kirkon uskon ilmauksena. Luterilaiset eivät ole kieltäneet tätä, mutta ovat panneet enemmän painoa opilliselle tunnustukselle. Molempien mielestä *lex orandi* (rukouksen laki) ja *lex credendi* (uskon laki) liittyvät

12 Luterilais-roomalaiskatolinen yhteiskomissio, Facing Unity, kohta 3.

kuitenkin läheisesti yhteen. Augsburgin tunnustus ja Kolmekymmentä-yhdeksän artiklaa syntyivät erilaisissa olosuhteissa erilaista tarkoitusta varten eivätkä ne merkitse samaa asiaa kirkkojen elämässä. Ne sisältävät paljon yhteisiä sanamuotoja ja ne todistavat yhdessä kirkon uskosta kautta aikojen. Tästä tosiasiasta lähtien nykyinen ekumeeninen yhteydenpito ja vuorovaikutus ovat tuntuvasti auttaneet meitä selvittämään eräitä vielä jäljelläolevia kysymyksiä ja tuoneet entistä täsmällisemmin ilmi, missä määrin me ymmärrämme samalla tavalla kirkon olemuksen ja tehtävän ja uskomme perusasiat. Meidät on nyt kutsuttu syventämään yhteyttämme, ottamaan uusia askeleita kohti näkyvää ykseyttä ja yhteenkuuluvaisuutta todistaessamme sanoin ja teoin yhdestä Herrasta, yhdestä uskosta ja yhdestä kasteesta.

30. Tämän vuoksi me haluamme tuoda julki olennaisen yksimielisyyden, joka välillämme vallitsee. Tässä tukenamme on *Kaste, ehtoollinen ja virka* (Liman asiakirja, BEM) ja kirkkojemme viralliset vastaukset tähän asiakirjaan. Tukenamme ovat myös aikaisemmat yritykset määrittellä anglikaanis-luterilaisen yksimielisyyden laajuutta ja luonnetta. Näihin kuuluvat Pullachin raportti (1973),¹³ Helsingin raportti (1983),¹⁴ Cold Ashin raportti (1983),¹⁵ *Implications of the Gospel* (1988),¹⁶ *Meissen Common Statement* (1988)¹⁷ ja Niagaran raportti (1988).¹⁸ Kaikki nämä asiakirjat todistavat, että anglikaanien ja luterilaisten välillä vallitsee olennainen yksimielisyys uskosta. Me olemme käyttäneet hyväksemme näiden asiakirjojen tuloksia yksimielisyytemme määrittelyssä. Sitäpaitsi me olemme käyttäneet huomattavassa määrin vastaavia anglikaanis-roomalaiskatolisten ja roomalaiskatolis-luterilaisten dialogien tuloksia.

31. Anglikaanis-luterilaisissa asiakirjoissa saavutettu yksimielisyys vahvistettiin vuonna 1988 Lambeth-konferenssin päätöksessä, jossa todettiin, että konferenssi

13 Anglican-Lutheran International Conversations. The Report of the Conversations 1970–1972 authorized by the Lambeth Conference and the Lutheran World Federation. London 1973, kohdat 17–82.

14 Anglican-Lutheran Dialogue. The Report of the European Commission. Helsinki, August–September 1982. London 1983, kohdat 17–51.

15 Anglican-Lutheran Relations. Report of the Anglican-Lutheran Joint Working Group. Cold Ash, Berkshire, England, 28 November – 3 December 1993. London and Geneva 1983.

16 Vrt. nootti 8 edellä.

17 The Meissen Common Statement. On the Way to Visible Unity. Meissen, 18 March 1988 (the Meissen Agreement: Texts – CCU Occasional Paper 2, 1992), kohdat 14–16.

18 Anglican-Lutheran International Continuation Committee, The Niagara Report. Report of the Anglican-Lutheran Consultation on Episcopate. Niagara Falls, September 1987. London 1988, kohdat 60–80.

tunnustaa, että Jeesus Kristus on läsnä luterilaisessa kirkkoyhteisössä samalla tavalla kuin omassamme. Tämän me teemme sen suuren yksimielisyyden perusteella, joka on saavutettu anglikaanien ja luterilaisten välillä kansainvälisissä, alueellisissa ja kansallisissa dialogeissa sekä sen yhteyden valossa, jota on koettu sanan ja sakramenttien äärellä toinen toisemme traditioissa.¹⁹

Luterilaisen Maailmanliiton kahdeksannen yleiskokouksen päätöksessä Curitiba helmikuulta 1990 on vastaava vahvistus:

Yleiskokous päättää, että LML uudistaa sitoutumisensa pyrkii täyteen yhteyteen Anglikaanisen yhteisön kirkkojen kanssa ja että se kehottaa LML:n jäsenkirkkoja ryhtymään asianmukaisiin toimiin sen toteuttamiseksi ... että LML toteaa kiittolisena ne askeleet kohti kirkollista yhteyttä kansallisten/alueellisten anglikaanisten kirkkojen kanssa, joita LML:n jäsenkirkot ovat jo pystyneet ottamaan, ja se rohkaisee niitä jatkamaan eteenpäin.²⁰

32. Luemme tässä lyhyesti tärkeimmät uskonkäsitykset ja kirkollisen elämän muodot, jotka ovat meille yhteisiä:

- a. Me hyväksymme, että Vanhan ja Uuden testamentin *kanoniset kirjat* ovat riittävä, Pyhän Hengen johduksesta syntynyt ja ohjeellinen, profeettallinen ja apostolinen asiakirja ja todistus Jumalan ilmoituksesta Jeesuksessa Kristuksessa.²¹ Me luemme Raamattua kansan kielellä osana yhteistä jumalanpalvelusta. Me uskomme, että Raamatussa – joka on Jumalan sanaa ja todistusta evankeliumista – iankaikkinen elämä on tarjolla koko ihmiskunnalle, ja että se sisältää kaiken pelastukseen välttämättömän.
- b. Me uskomme, että Jumalan *tahto ja käskyt* kuuluvat olennaisina kristilliseen julistukseen, uskoon ja elämään. Jumalan käskyt velvoittavat meitä rakastamaan Jumalaa ja lähimmäistämme, sekä elämään ja palvelemaan häntä hänen kiitoksekseen ja kunniaakseen. Samalla Jumalan käskyt paljastavat, että olemme syntisiä ja että me jatkuvasti tarvitsemme hänen *armoaan*.
- c. Uskomme ja julistuksemme perustana on *evankeliumi*, että Jeesuksessa Kristuksessa Jumala rakastaa maailmaa ja lunastaa sen. Meillä on 'sama käsitys Jumalan vanhurskauttavasta armosta, so. että meidät luetaan vanhurskaiksi ja tehdään vanhurskaiksi Juma-

19 The Truth Shall Make You Free: The Lamberth Conference 1988. London 1988, 204: päätös 4, 4.

20 I Have Heard the Cry of My People. Proceedings of the 8th Assembly of the Lutheran World Federation, Curitiba, Brazil 29 January – 8 February 1990, 107.

21 Pullach, kohta 17.

lan edessä yksin armosta uskon kautta Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen ansioiden tähden ... Kumpikin perinteemme vakuuttaa, että vanhurskauttaminen johtaa ja sen tulee johtaa ”hyviin tekoihin”; oikea usko saa aikaan rakkautta.²² Me saamme Pyhän Hengen, joka uudistaa sydämemme ja varustaa ja kutsuu meitä hyviin tekoihin.²³ Koska vanhurskauttaminen ja pyhitys ovat saman jumalallisen tapahtuman eri puolia, ovat myös elävä usko ja rakkaus erottamattomia uskovassa.²⁴

- d. Me hyväksymme kirkon uskon kautta aikojen sellaisena kuin se on ilmaistu *Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksessa* ja apostolisessa uskontunnustuksessa ja tunnustamme kolminaisuusopin ja kristologian perusdogmit, joista nämä tunnustukset todistavat. Me uskomme siis, että Nasaretin Jeesus on tosi Jumala ja tosi ihminen ja että Jumala on yksi kolmessa persoonassa, Isässä, Pojassa ja Pyhässä Hengessä.²⁵ Tämä usko on selvästi vahvistettu sekä Kolmessakymmenessäyhdeksässä artiklassa²⁶ että Augsburgin tunnustuksessa.²⁷
- e. Me tunnustamme apostolista uskoa ja vietämme sen juhlaa *liturgiassa jumalanpalveluksessa*. Me näemme liturgiassa sekä Kristuksessa annetun pelastuksen juhlan että tärkeän tekijän muodostettaessa uskovien yksimielisyyttä (consensus fidelium). Me iloitsimme, että meillä on niin suuri ’yhteinen hengellisen elämän, liturgian ja sakramenttielämän perinne’, joka on antanut meille samanlaisia jumalanpalveluksen muotoja ja yhteisiä tekstejä, virsiä, kiitoslauluja ja rukouksia. Meihin on vaikuttanut yhteinen liturginen uudistus sekä ilmaisujen moninaisuus, joka on syntynyt erilaisissa kulttuuritilanteissa.²⁸
- f. Me uskomme, että kolmiyhteinen Jumala on perustanut *kirkon* ja pitää sitä yllä vaikuttamalla pelastuksen sanassa ja sakramenteissa. Me uskomme, että kirkko on Jumalan valtakunnan merkki, työväline ja esimaku. Mutta me tunnustamme myös, että se tarvitsee

22 Helsinki, kohta 20 sekä Meissen, kohta 15 (vi).

23 All Under One Christ. Statement on the Augsburg Confession by the Roman Catholic – Lutheran Joint Commission. Augsburg, 23 February 1980. (Julk. Ways to Community, Geneva 1981, kohta 14.)

24 Salvation and the Church. An Agreed Statement by the Anglican – Roman Catholic International Commission. London 1987, kohta 19.

25 Meissen, kohta 15; vrt. Pullach, kohdat 23–25.

26 Artikla VIII.

27 CA I ja III.

28 Vrt. Meissen, kohta 15 (iii).

jatkuvasti puhdistusta ja uudistusta.²⁹

g. Me uskomme, että vedellä kastaminen kolmiyhteisen Jumalan nimen liittämällä kastetun Jeesuksen Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen, ottaa hänet jäseneksi yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon ja antaa armosta uuden elämän lahjan Hengessä. Koska meillä kaikilla on käytössä lapsikaste ja pidämme sitä arvossa, otamme vakavasti myös katekeettisen tehtävämme kasvattaa kastetut lapset varttuneina tunnustautumaan Kristukseen.³⁰ Kaikkien meidän perinteissämme *kastetta* seuraa *konfirmaatio*. Me tunnustamme kirkoissamme kaksi perinnettä, joilla molemmilla on esikuvansa aikaisemmilla vuosisadoilla: anglikaanisissa kirkoissa konfirmaation toimittaa piispa, Pohjoismaiden ja Baltian kirkoissa sen tekee tavallisesti paikallinen pappi. Kaikissa meidän kirkoissamme siihen kuuluu kolmiyhteisen Jumalan avuksihuutaminen, kastetunnustuksen uudistaminen ja rukous, että kasteen armon uudistamisen kautta konfirmoitava vahvistuisi nyt ja aina.

h. Me uskomme, että Kristuksen ruumis ja veri ovat todellisesti läsnä, ne jaetaan ja otetaan vastaan viinin ja leivän muodossa *Herran pyhässä ehtoollisessa (eukaristiassa)*. Tällä tavalla me vastaanotamme ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen ruumiin ja veren, ja hänessä syntien anteeksiantamuksen ja kaikki hänen kärsimyksensä tuottamat lahjat.³¹ Ehtoollisen muistelu ei ole vain menneen tapahtuman tai sen merkityksen mieleen palauttamista, vaan kirkon vaikuttavaa julistusta Jumalan voimallisista teoista.³² Vaikka me emme pysty tarjoamaan Jumalalle arvollista uhria, Kristus yhdistää meidät itsensä kanssa uhratessaan itsensä Isälle ainutkertaisessa, kokonaisessa, täydellisessä ja riittävässä uhrissa, jonka hän on antanut meidän kaikkien puolesta. Ehtoollisessa toimii itse Jumala, joka antaa elämän Kristuksen ruumiiseen ja uudistaa sen jokaista jäsentä.³³ Viettäänsä ehtoollista kirkko rakentuu ja saa ravintoa, vahvistuu uskossa ja toivossa, todistuksessa ja palveluksessa joka päivä. Tässä meillä on jo esimakua Jumalan valtakunnan iankaikisesta autuudesta.³⁴

29 Meissen, kohta 15 (vii). Vrt. Helsinki, kohdat 44–51. Ks. myös kohdat 14–20 edellä.

30 Meissen, kohta 15 (iv). Vrt. Helsinki, kohdat 22–25.

31 Pullach, kohta 67.

32 Anglican – Roman Catholic International Commission. The Final Report. Widsor, September 1981. London 1982: Eucharistic Doctrine, kohta 5.

33 BEM, E2.

- i. Me uskomme, että *kirkon kaikki jäsenet* on kutsuttu osallistumaan sen apostoliseen tehtävään. Kaikille kastetuille on Pyhä Henki sen vuoksi antanut erilaisia lahjoja ja palvelutehtäviä. Heidät on kutsuttu antamaan koko elämänsä 'eläväksi uhriksi' ja rukoilemaan kirkon ja koko maailman pelastuksen puolesta.³⁵ Tämä on koko Jumalan kansan yhteinen pappeus ja kutsu virkaan ja palvelukseen.
- j. Me uskomme, että *virkaan vihitty pappeus* on yhteisössä, jonka kirkko muodostaa, palvelemassa koko Jumalan kansaa sen tehtävässä. Me pidämme sanan ja sakramenttien hoitamisen virkaa Jumalan säätämystenä ja lahjana kirkolle.³⁶ Ordinoidut papit ovat niin kuin kaikki kristityt yhteydessä sekä Kristuksen pappeuteen että kirkon pappeuteen.³⁷ Tämä vihityn viran perustava ykseys ilmenee sanan ja sakramenttien palveluksessa. Kirkon elämässä tämä ykseys on saanut erilaisia muotoja. Piispan, papin ja diakonin kolmisäikeinen virka tuli yleiseksi varhaisten vuosisatojen kirkossa ja on säilynyt monessa kirkossa, vaikkakin usein osittaisessa muodossa. 'Piispan, presbyteerin ja diakonin kolmisäikeinen virka voi tänään palvelella ilmauksena siitä ykseydestä, jota me etsimme, ja myös keinona saavuttaa se'.³⁸
- k. Me uskomme, että *pastoraalinen kaitsennan virka (episkope)*, jota hoidetaan henkilökohtaisesti, kollegiaalisesti ja yhteisöllisesti, on välttämätön kirkon ykseyden ja apostolisuuden todisteena ja vaa-lijana.³⁹ Edelleen me säilytämme ja käytämme piispan virkaa merkinä halustamme Jumalan avulla varmistaa kirkon jatkuvuus apostolisessa elämässä ja todistuksessa. Tästä syystä kaikissa meidän kirkoissamme on henkilökohtaisesti hoidettu piispan virka.⁴⁰
- l. Meillä on *sama toivo* Jumalan valtakunnan lopullisesta tulemisesta, ja me uskomme, että meidät on kutsuttu tässä eskatologisessa perspektiivissä tekemään työtä, edistämään oikeudenmukaisuutta, etsimään rauhaa ja pitämään huolta luomakunnasta. Jumalan valtakunnan velvollisuudet ohjaavat elämäämme kirkossa ja huolenpitoamme luomakunnasta. 'Kristillinen usko on, että Jumala on

34 Vrt. Helsinki, kohta 28.

35 BEM, M17.

36 Vrt. Niagara, kohta 68; Meissen, kohta 15 (viii) ja Helsinki, kohdat 32–42.

37 BEM, M17.

38 BEM, M22.

39 Vrt. Niagara, khta 69 ja Meissen, kohta 15 (ix).

40 Ks. Niagara, kohdat 23–30, 41–59 ja 81–110 sekä Pullach, kohta 79–92.

tehnyt rauhan Jeesuksen kautta "hänen ristinsä verellä" (Kol. 1: 20), perustaen näin ainoan kestävän keskuksen koko ihmissuvun ykseydelle'.⁴¹

33. Tämä tiivistelmä todistaa suuresta yksimielisyydestä uskossa ja opissa. Ei tosin vaadita, että jokaisen perinteen tulee hyväksyä meidän erilaisten traditioittemme tyypilliset opilliset sanamuodot, mutta se vaatii meitä kohtaamaan ja voittamaan esteet, jotka vielä ovat läheisemmän yhteyden tiellä.

IV Piispuus kirkon apostolisuuden palvelijana

34. Piispanvirka ja sen suhde suksessioon on ollut pitkään ongelmallinen. Uskonpuhdistuksen aikaan kaikki kirkkomme vihkivät piispoja (joskus käytettiin termiä superintendentti piispan synonyyminä) olemassaoleville katolisen kirkon istuimille. Näin ne osoittivat haluavansa, että yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon elämä ja virka jatkuisivat edelleen. Joillakin alueilla piispanvihkimysten historiallinen suksessio säilyi piispojen toimittaessa vihkimisen, kun taas toisaalla joissakin tapauksissa piispan tai superintendentin vihkijänä oli pappi, minkä uskottiin seuraavan alkukirkon esikuvaa.⁴² Eräs seuraus tästä oli, että kirkkojemme virat eivät enää olleet yhtä, mikä taas oli este yhteiselle todistukselle, palvelulle ja työlle. Piispallisten vihkimysten ketjun katkettua on näissä kirkoissa kuitenkin aina pyritty varmistamaan kirkon apostolinen jatkuvuus ja haluttu elää kirkkona, joka on evankeliumin kirkko ja jota palvelee piispallinen kaitsennan virka. Näiden kirkkojen myöhempi perinne osoittaa, että ne ovat uskollisia kirkon apostolisuudelle. Viimeisten sadan vuoden aikana kaikki meidän kirkkomme ovat tunteneet kasvavaa tarvetta voittaa tämä vaikeus ja antaa yhteinen ilmaus siitä, että ne ovat jatkuvasti osallisia yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon elämään.

35. Tämän ongelman vuoksi me haluamme nyt tässä esitellä laajemmin käsitystämme koko kirkon apostolisuudesta ja siihen sisältyvistä apostolisesta virasta, piispanviran suksessiosta ja historiallisesta suksessiosta merkinä. Kaikki ne liittyvät toisiinsa.

41 God's Reign and Our Unity. The Report of the Anglican – Reformed International Commission 1981–1984. Woking, England, January 1984. London 1984, kohta 18. Niagara, kohta 70 ja Meissen, kohta 15 (x).

42 Tästä asiasta lähemmin ks. Together in Mission and Ministry.

A Koko kirkon apostolisuus

36. 'Uskontunnustuksessa kirkko tunnustaa olevansa apostolinen. Kirkko elää katkeamattomassa perinnössä, joka on lähtöisin apostoleista ja heidän julistuksestaan. Sama Herra, joka lähetti apostolit, on jatkuvasti läsnä kirkossa. Henki varjelee kirkkoa apostolisessa traditiossa siihen asti, kunnes historia saa täyttymyksensä Jumalan valtakunnassa. Apostolinen traditio kirkossa merkitsee apostolien kirkon pysyvien tunnusmerkkien säilymistä: todistusta apostolisesta uskosta, evankeliumin julistusta ja tuoretta tulkintaa, kasteen ja ehtoollisen toimittamista, kirkon viran velvollisuuksien siirtämistä uusille ihmisille, yhteyttä rukouksessa, rakaudessa, ilossa ja kärsimyksessä, sairaiden ja puutteessa olevien palvelamista, yhteyttä paikallisten kirkkojen kesken ja niiden lahjojen jakamista, jotka Herra on kullekin antanut'.⁴³

37. Kirkolla on tänään, kuten oli apostoleillakin, vastuu julistaa evankeliumia kaikille kansoille, koska hyvä uutinen Jeesuksesta Kristuksesta ilmoittaa Jumalan iankaikkisen suunnitelman sovittaa kaiken Pojassaan. Kirkko on kutsuttu olemaan uskollinen ohjeelliselle apostoliselle todistukselle Herransa elämästä, kuolemasta, ylösnousemuksesta ja korottamisesta. Kirkko saa tehtävänsä ja voiman täyttää tehtävänsä lahjana ylösnousseelta Kristukselta. Tällä tavalla kirkko on apostolinen kokonaisuutena. 'Apostolisuus merkitsee, että Jeesus on lähettänyt kirkon olemaan maailmaa varten, ottamaan osaa hänen tehtävänsä, joka on myös Jeesuksen lähettäjän tehtävä, olemaan osallinen Isän ja Pojan työhön Pyhän Hengen voimassa'.⁴⁴

38. Jumala Pyhä Henki vuodattaa lahjansa koko kirkon päälle (Ef. 4:11–13, 1 Kor. 12:4–11), ja kutsuu miehiä ja naisia, sekä maallikoita että virkaan vihittyjä, antamaan oman osuutensa yhteisön rakentamiseen. Täten koko kirkko ja sen jokainen jäsen on osallinen ja antaa oman panoksensa evankeliumin levittämiseen ilmentämällä ja toteuttamalla uskollisesti apostolien kirkon pysyviä tuntomerkkejä tietyinä aikana ja tietyssä paikassa. Sen todistukselle eivät ole olennaisia vain sanat, vaan jäsenten rakkaus toisiaan kohtaan ja kuinka se palvelee puutteenalaisia. Olennaisia ovat myös sen taloudellisten ja muiden voimavarojen käyttö, sen elämän oikeudenmukaisuus ja vaikuttavuus sekä kurinalaisuus, sen vallanjako ja vallankäyttö, sekä kuinka seurakunnat viettävät jumalanpalvelusta. Kaikki nämä ovat viestejä, joiden tulee keskittää huomio

43 BEM, M34.

44 Niagara, kohta 21.

Kristukseen, todelliseen Jumalan Sanaan, ja niiden on noustava elämästä Pyhässä Hengessä.

39. Siksi apostolisen suksession ensisijainen ilmentymä on apostolinen traditio, joka sisältyy kirkkoon kokonaisuutena. Suksessio osoittaa, että Kristuksen oma tehtävä, johon kirkko osallistuu, pysyy ja sen vuoksi se siirtyy eteenpäin.⁴⁵

40. Koko kirkon apostolisuuden sisällä on viran apostolinen suksessio, joka palvelee ja ilmentää kirkon jatkuvuutta Kristuksessa ja sen uskollisuutta Kristuksen sanoille ja teoille, jotka apostolit ovat meille välittäneet.⁴⁶ Vihityllä viralla on erityinen vastuu todistaa tästä perinnöstä ja julistaa sitä uudestaan Kristuksen valtuuttamana jokaiselle sukupolvelle.⁴⁷

B Apostolinen virka

41. Kirkon rakentamiseksi Jumala on antanut apostolisen viran, jonka meidän Herramme on perustanut ja välittänyt meille apostolien kautta. Vihityn viran tärkein tehtävä on koota ja rakentaa Kristuksen ruumista julistamalla ja opettamalla Jumalan sanaa, jakamalla sakramenteja ja ohjaamalla yhteisön elämää jumalanpalveluksessa, lähetystehtävässä ja diakoniassa.⁴⁸ Henkilön erottaminen koko elämän kestävään vihittyyn virkaan rukouksella, Pyhän Hengen avuksihuutamisella ja kätten päällepanemisella muistuttaa kirkkoa siitä, että se saa tehtävänsä itseltään Kristukselta, ja ilmaisee, että kirkko haluaa vakaasti ja kiitollisesti elää uskollisena tälle tehtävälle ja lahjalle. Yhden viran erilaiset tehtävät tulevat esiin sen rakenteessa. Piispojen, pappien ja diakonien kolmisäikeisestä virasta tuli ordinoidun viran yleinen malli alkukirkossa. Myöhemmin se koki tuntevia muutoksia, kun sitä toteutettiin käytännössä, ja se kehittyi vielä tänäänkin.⁴⁹

42. Jumalan lahjojen moninaisuus tarvitsee yhteensovittamista siten, että se rikastuttaa koko kirkkoa ja sen ykseyttä. Tämä moninaisuus ja palvelutehtävien runsaus vaatii yhteensovittajan virkaa. Tämä on kaitsennan virka, *episkope*. Se on koko yhteisön elämästä huolehtimista, pappien pastoraalista hoitoa ja todellista Kristuksen lauman ruokkimista

45 BEM, M35.

46 Vrt. BEM, M34 selitys.

47 BEM, M35.

48 BEM, M13.

49 Vrt. BEM, M22.

niin kuin Kristus on käskennyt, yhteydessä muitten seutujen kristittyjen kanssa. *Episkope* (kaitsenta) on tarpeen koko kirkolle ja sen uskollinen harjoittaminen evankeliumin valossa on olennaisen tärkeää sen elämälle.

43. Kirkon ja sen tehtävän kaitsenta on piispan erityinen velvollisuus. Piispan viran tehtävänä on palvelu ja yhteyden ylläpitäminen uskovien yhteisön sisällä ja koko yhteisön kanssa maailmaan päin. Piispat saarnaavat sanaa, toimittavat sakramentteja ja harjoittavat kirkkokuria. Siten he ovat kaitsennan, jatkuvuuden ja ykseyden viran edustajia kirkossa. Heillä on pastoraalinen vastuu alueesta, johon heidät on kutsuttu. He palvelevat kirkon opetuksen, jumalanpalveluksen ja sakramenttielämän apostolisuutta, katolisuutta ja ykseyttä. Heidän vastuullaan on johtajuus kirkon toteuttaessa lähetystehtäväänsä.⁵⁰ Mitään näistä tehtävistä ei pitäisi hoitaa erillään koko kirkosta.

44. Kaitsennan virkaa hoidetaan henkilökohtaisesti, kollegiaalisesti ja yhteisöllisesti. Se on henkilökohtaista, koska Kristuksen läsnäolon merkinä kansansa keskuudessa voi parhaiten olla henkilö, joka on vihitty julistamaan evankeliumia ja kutsumaan yhteisöä palvelemaan Herraa elämän ja todistuksen ykseydessä. Se on kollegiaalista, ensiksi koska piispa kokoaa virkaan vihityt hoitamaan yhdessä viran tehtäviä ja edustamaan yhteisöä sen asioissa; toiseksi koska piispojen kollegiaalisuuden kautta paikallinen kristittyjen yhteisö on yhteydessä laajempaan kirkkoon ja universaalikirkko tähän yhteisöön. Se on yhteisöllistä, koska vihityn viran hoitamisen juuret ovat yhteisön elämässä ja se tarvitsee yhteisön aktiivista osallistumista Jumalan tahdon ja Hengen johdatuksen löytämiseen. Useimmissa kirkoissamme tämä tapahtuu nykyisin synodaalisesti eli kirkolliskokouksen muodossa. Piispat, yhdessä muiden viranhaltijoiden ja koko yhteisön kanssa ovat vastuussa siitä, että viran valtuutus välittyy kirkossa eteenpäin järjestyneessä muodossa.⁵¹

45. Kaitsennan persoonallinen, kollegiaalinen ja yhteisöllinen ulottuvuus saavat ilmaisunsa kirkon elämän paikallisella, alueellisella ja universaalilla tasolla.

C Piispanvirka apostolisen suksešsion palvelijana

46. Kirkon uskollisuuden syvin perusta apostolisen perinteen vaalinnassa on Herran lupaus ja Pyhän Hengen läsnäolo, joka vaikuttaa koko kir-

50 BEM, M29.

51 Vrt. MEN, M26 ja 29.

kossa. Kaitsennan viran jatkuvuus on ymmärrettävä koko kirkon apostolisen elämän ja tehtävän yhteydessä. Piispanviran apostolinen suksessio on näkyvä ja persoonallinen keino kiinnittää huomio koko kirkon apostolisuuteen.

47. Apostolisen suksession jatkuvuus ilmaistaan piispan ordinaatiossa eli vihkimisessä. Tässä toimituksessa Jumalan kansa kerääntyy vahvistamaan valinnan ja rukoilemaan vihittävän puolesta. Kun vihkivä piispa panee muiden edustajien kanssa rukouksessa kädet vihittävän päälle, koko kirkko huutaa avukseen Jumalaa luottaen hänen lupaukseensa antaa Pyhä Henkensä liitossaan olevalle kansalle (Jes. 11:1–3; vrt. *Veni Creator Spiritus*). Raamatullinen kätten päällepanemisen akti on merkitykseltään rikas. Se voi merkitä (muun ohella) erottamista, valtuuttamista tai tervetulotoivotusta. Sitä käytetään monissa yhteyksissä: konfirmaatiossa, synninpäästössä, parantamisessa ja ordinaatiossa. Toisaalta kätten päällepanemisella ja rukouksella tunnustetaan ja vahvistetaan Jumalan jo antama armolahja; toisaalta se tehdään täydelliseksi palveluksen työhön. Kätten päällepanemisen täsmällinen merkitys tai tarkoitus määräytyy siitä rukouksesta tai julistuksesta, joka sitä seuraa. Piispuuden ollessa kyseessä vihkiminen kätten päällepanemisella ja rukouksella merkitsee, että tehdään, mitä apostolit tekivät ja mitä kirkko on kautta aikojen tehnyt.

48. Piispan vihkimisessä merkki vaikuttaa neljällä tavalla. Ensiksi se todistaa kirkon luottamuksesta, että Jumala on uskollinen kansaansa kohtaan ja että Kristus on lupauksensa mukaan läsnä kirkossaan Pyhän Hengen voimassa. Toiseksi se ilmaisee kirkon pyrkimystä olla uskollinen Jumalan aloitteelle ja lahjalle, kun se elää jatkuvasti apostolisessa uskossa ja traditiossa. Kolmanneksi piispojen ryhmän osallistuminen kätten päällepanemiseen merkitsee, että he ja heidän kirkkonsa hyväksyvät uuden piispan ja siten kirkkojen katolisuuden.⁵² Neljänneksi se antaa viran ja sen toimivallan Jumalan tahdon ja sääntämyksen mukaisesti. Näin piispa saa vihkimisaktissa merkin Jumalan hyväksymisestä ja pysyvän valtuutuksen johtaa hiippakuntaansa kaikkien kirkkojen yhteisessä uskossa ja apostolisessa elämässä.

49. Jatkuvuus, jota piispan virkaanvihkiminen merkitsee, ei voi olla irrallaan elämän ja todistuksen jatkuvuudesta siinä hiippakunnassa, johon hänet on kutsuttu. Nimenomaan niissä olosuhteissa, jotka vallitsevat meidän kirkkoissamme, historiallisten piispanistuinten täyttämiseksi ilmenevä jatkuvuus on enemmän kuin henkilökohtaista. Halu säilyttää

52 Vrt. Niagara, kohta 91.

hiippakunta- ja seurakuntarakenne pastoraalisessa elämässä ja virassa osoittaa, että kirkot haluavat jatkuvasti pitää yllä universaalkirkon virkaa sanan ja sakramenttien hoidossa.

D Historiallinen piispuus merkinä

50. Koko kirkko on merkki Jumalan valtakunnasta.⁵³ Piispan virkaan vihkiminen on merkki Jumalan uskollisuudesta kirkkoon kohtaan, erityisesti sen lähetystehtävän kaitsennassa. Piispan vihkiminen historiallisessa suksessiona (so. pyrkimys säilyttää vihkimysten ketju ehyenä apostoleista asti) on myös merkki.⁵⁴ Niin tehdessään kirkko antaa viestin, että se huolehtii koko elämänsä ja tehtävänsä jatkumisesta, ja vakuuttaa, että se haluaa ilmentää apostolien kirkon pysyviä tunnusmerkkejä. Jotta merkin tarkoitus tulisi selvästi ymmärretyksi, on tarpeen liittää vihkimisjumalanpalvelukseen kirkon uskon tunnustus ja kuvaus virasta, johon uusi piispa on kutsuttu. Tällä tavalla historiallisen piispallisen suksession merkki asettuu selvästi oikealle paikalleen Kristuksen evankeliumin jatkuvan julistamisen ja kirkon tehtävän yhteydessä.

51. Historiallisen piispanviran suksession merkin käyttö ei sellaisenaan takaa kirkon uskollisuutta apostolisen uskon, elämän ja tehtävän kaikille puolille. Historian kuluessa on ollut skismoja sellaisissakin kirkkoissa, jotka ovat käyttäneet historiallisen suksession merkkiä. Merkki ei myöskään takaa piispan henkilökohtaista uskollisuutta. Siitä huolimatta merkin säilyttäminen on pysyvä kehoitus uskollisuuteen ja ykseyteen, kutsu todistukseen ja tehtävään toteuttaa entistä täydellisemmin apostolien kirkon pysyviä tunnusmerkkejä.⁵⁵

52. Uskollisuutta koko kirkon apostoliselle kutsumukselle pitää voimassa useampi kuin yksi jatkuvuus. Sen vuoksi kirkko, joka on säilyttänyt piispallisen suksession merkin, on vapaa tunnustamaan piispanviran päteväksi sellaisellakin kirkossa, jossa joskus uskonpuhdistuksen aikaan piispan vihkijänä on ollut pappi tai presbyteeri. Samoin kirkko, jossa piispuus on säilynyt tällaisen vihkimyksen kautta, voi vapaasti osallistua vastavuoroiisiin piispanvihkimyksiin sellaisen kirkon kanssa, joka on säilyttänyt vihkimysten ketjun ehjänä, ja ottaa käyttöön tämän merkin kieltämättä aikaisempaa apostolista jatkuvuuttaan.⁵⁶

53 Ks. kohdat 17–22 edellä.

54 Ks. kohdat 47 ja 48 edellä.

55 Ks. kohta 36 edellä.

53. Kirkkojemme ja virkojemme vastavuoroinen tunnustaminen tapahtuu teologisessa katsannossa ennen kuin kätten päällepanemisen merkkiä käytetään historiallisessa suksessiona. Tämän merkin käyttöönotto ei sisällä moitetta virkoja kohtaan sellaisissa kirkkoissa, jotka eivät ole aikaisemmin käyttäneet tätä merkkiä. Se on paremminkin keino tehdä kirkon ykseys ja jatkuvuus kaikkina aikoina ja kaikkialla näkyvämmäksi.

54. Siinä määrin kuin virkamme ovat olleet erossa, kaikilta kirkoiltamme on puuttunut jotakin siitä täyteydestä, jonka Jumala haluaa antaa kansalleen (Ef. 2:23 ja 3:17–19). Liittymällä yhteen ja saamalla palveluseemme sovitettua ja vastavuoroisesti tunnustettua piispuuden kirkkomme ovat sekä uskollisempia kutsumukselleen että paremmin tietoisia uudistuksen tarpeestaan. Kun elämme yhdessä ja meillä on yhteiset virat sekä näkyvä läheinen ykseys, me vahvistumme jatkamaan Kristuksen tehtävää maailmassa.

E Uusi vaihe

55. Edelläolevissa luvuissa kirjatulla yksimielisyydellä on kauaskantoisen luonne. Sen perusteella on ilmeistä, että me olemme saavuttaneet uuden vaiheen yhteisellä uskontiellämme. Me olemme olleet yhtä mieltä kirkon olemuksesta ja tarkoituksesta (Luku II), sen uskosta ja opista (Luku III), erityisesti koko kirkon apostolisuudesta, siinä olevasta apostolisuudesta virasta ja piispuudesta kirkon palvelijana (Luku IV).

56. Tämän yksimielisyyden perusteella me uskomme

- että meidän kirkkojemme pitäisi luottavaisesti tunnustaa toinen toisensa kirkkoiksi ja solmia uudet suhteet keskenään;
- että kukin kirkko on kokonaisuutena säilyttänyt todistuksen palvelun aidon apostolisen suksession; (IV A);
- että kuhunkin kirkkoon on välittynyt apostolinen sanan ja sakramenttien virka rukouksen ja kätten päällepanemisen kautta; (IV B);
- että kukin kirkko on säilyttänyt järjestyneen piispaallisen viran suksession pastoraalisessa elämässään, mikä tulee erityisesti ilmi piispojen vihkimisessä sekä historiallisten piispanistuinten kokemuksissa ja todistuksessa (IV C).

57. Kaiken tämän valossa me näemme, että on tullut aika, jolloin kaikki meidän kirkkomme voivat yhdessä tunnustaa historiallisen piispanviran suksession arvon ja käytön merkinä (IV D). Tämä merkitsee,

että ne kirkot, joissa tätä merkkiä ei ole johonkin aikaan ollut, ovat vapaita tunnustamaan merkin arvon ja niiden tulisi ottaa se käyttöön kieltämättä omaa apostolista jatkuvuuttaan. Tämä merkitsee myös, että kirkot, joissa merkki on ollut käytössä, ovat vapaita tunnustamaan piispanviran todellisuuden ja vahvistamaan apostolisen jatkuvuuden niissä kirkkoissa, joissa piispallisen sukseesion merkki ei ole johonkin aikaan ollut käytössä.

V Kohti läheisempää ykseyttä

PORVOON JULISTUS

A Yhteinen julistus

58. Koska meillä on yhteinen näkemys kirkon olemuksesta ja tarkoituksesta, perustava yksimielisyys uskosta ja sama käsitys piispuudesta kirkon apostolisuuden palvelijana, mikä sisältyy Porvoon yhteisen julkilausuman lukuihin II–IV, suosittelemme, että kirkkomme antavat yhdessä seuraavan julistuksen:

Me Englannin kirkko, Viron evankelis-luterilainen kirkko, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Islannin evankelis-luterilainen kirkko, Irlannin kirkko, Latvian evankelis-luterilainen kirkko, Liettuan evankelis-luterilainen kirkko, Norjan kirkko, Skotlannin episkopaalinen kirkko, Ruotsin kirkko sekä Walesin kirkko tunnustamme ja lupaamme seuraavaa:

- a(i) me tunnustamme toinen toistemme kirkot kirkkoiksi, jotka kuuluvat yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen Jeesuksen Kristuksen kirkkoon ja jotka ovat todellisesti osallisia koko Jumalan kansan apostolisesta tehtävästä;
- (ii) me tunnustamme, että kaikissa kirkkoissamme puhtaasti julistetaan Jumalan sanaa ja kasteen ja ehtoollisen sakramentit oikein toimitetaan;
- (iii) me tunnustamme, että kaikki meidän kirkkomme tunnustavat samaa apostolista uskoa;
- (iv) me tunnustamme, että toinen toistemme ordinoidut virat ovat Jumalan lahjoja ja hänen armonsa työvälineitä ja että niillä on ei vain Hengen sisäinen kutsumus vaan myös Kristuksen valtuutus tehtävänsä hänen ruumiinsa eli kirkon kautta;

- (v) me tunnustamme, että kaikissa kirkoissamme hoidetaan kait-sentaa (episkope); sitä harjoitetaan monenlaisissa muodoissa henkilökohtaisesti, kollegiaalisesti ja yhteisöllisesti ja se merkitsee apostolisen elämän, tehtävän ja viran jatkumista;
- (vi) me tunnustamme, että piispan virkaa arvostetaan ja säilytetään kaikissa kirkoissamme näkyvänä merkinä, joka ilmaisee ja palvelee kirkon ykseyttä ja jatkuvuutta apostolisessa elämässä, tehtävässä ja virassa.
- b Me sitoudumme
 - (i) elämään yhdessä hoitaessamme palvelutehtäväämme, rukoilemaan toistemme puolesta ja toistemme kanssa sekä jakamaan voimavarojamme;
 - (ii) toivottamaan toistemme jäsenet tervetulleiksi vastaanottamaan sakramenteja ja muita pastoraalisia palveluksia;
 - (iii) pitämään kaikkien kirkkojemme kastettuja jäseniä myös oman kirkkomme jäseninä;
 - (iv) toivottamaan diasporaseurakunnat tervetulleiksi kotimaisten kirkkojen elämään, jolloin rikastutamme toinen toistamme;
 - (v) toivottamaan henkilön, joka on vihitty piispallisesti piispan, papin tai diakonin virkaan jossakin meidän kirkoistamme, tervetulleeksi, kutsusta ja kaikkien niiden säädösten mukaan, jotka kunakin aikana ovat voimassa, palvelemaan vastaanottavan kirkon samassa virassa ilman uudelleenvihkimistä;
 - (vi) kutsumaan vastavuoroisesti toistemme piispoja ottamaan normaalisti osaa kätten päälle panemiseen piispanvihkimyksessä merkinä kirkon ykseydestä ja jatkuvuudesta;
 - (vii) pyrkimään yhteiseen näkemykseen diakonin virasta;
 - (viii) perustamaan sopivia muotoja käydä kollegiaalisia ja konsiliaarisia neuvotteluja uskoa ja kirkkojärjestystä, elämää ja työtä koskevista merkittävistä kysymyksistä;
 - (ix) rohkaisemaan kirkkojemme edustajia käymään neuvotteluja ja helpottamaan opiskelua sekä ideoiden ja informaation vaihtoa teologisissa ja pastoraalisissa asioissa;
 - (x) perustamaan yhteydenpitoryhmän, jonka tehtävänä on edistää kasvuamme yhteyteen ja koordinoida tämän sopimuksen toteuttamista.

B Yhteiset juhla jumalanpalvelukset

59. Suosittelemme, että tämä sopimus ja uudet suhteemme otetaan

käyttöön ja vahvistetaan kolmessa keskeisessä ehtoollisjumalanpalveluksessa, joissa kaikki kirkkomme olisivat edustettuina. Nämä juhlallisuudet olisivat merkinä siitä, että

- me riemullisesti hyväksymme toinen toisemme;
- me sitoudumme yhdessä kirkon uskoon ja sakramenttielämään;
- me toivotamme ao. kirkkojen papit ja jäsenet tervetulleiksi omiksi papeiksemme ja jäseniksemme;
- me sitoudumme yhdessä kirkon tehtävään.

Nämä juhlallisuudet sisältäisivät:

- Porvoon julistuksen lukemisen ja allekirjoittamisen;
- keskeisellä paikalla kiitosrukouksen menneestä ja esirukouksen toistemme puolesta tulevan edessä, jolloin luterilaiset rukoilevat anglikaanien ja anglikaanit luterilaisten puolesta;
- rauhan tervehdyksen;
- yhteisen ehtoollisen vieton;
- muita sanallisia ja liturgisia ilmaisuja siitä, että elämme yhteydessä.

C Laajempi ekumeeninen sitoutuminen

60. Me iloitsemme sopimuksestamme ja siitä näkyvän ykseyden muodosta, jonka se tekee mahdolliseksi. Me näemme siinä askeleen sellaiseen näkyvään ykseyteen, jota kaikki ekumeeniseen liikkeeseen sitoutuneet kirkot pyrkivät ilmentämään. Me emme pidä tätä askelta läheisempään yhteyteen päämääränä sinänsä vaan osana laajempaa yhteyspyrkimystä. Tämä tavoite sisältää seuraavaa:

- vahvistetaan siteitä, joita jokaisella kirkollamme on toisten kirkkojen kanssa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla;
- syvennetään suhteita näiden kahden maailmanlaajuisen tunnustuskunnan sisällä ja välillä sekä tuetaan pyrkimyksiä läheisempään yhteyteen anglikaanisten ja luterilaisten kirkkojen välillä muilla alueilla, erityisesti Afrikassa ja Pohjois-Amerikassa, joissa on tekeillä uusia sopimuksia;
- kehitetään edelleen olemassaolevia siteitä maailman muihin kirkkokuntiin, erityisesti niihin, joitten kanssa meillä on ekumeenisia dialogeja ja sopimuksia;
- tuetaan yhdessä paikallisia, kansallisia ja alueellisia ekumeenisia neuvostoja, Euroopan kirkkojen konferenssia ja Kirkkojen maailmanneuvostoa.

61. Kirkkojemme yhteinen perintö ja yhteinen kutsumus, jotka on ilmaistu tässä sopimuksessa, muistuttavat meitä velvollisuudestamme tu-

kea yhdessä muiden ekumeenisia pyrkimyksiä. Samalla olemme selvillä omasta tarpeestamme rikastua toisia traditioita edustavien ja muualla maailmassa olevien kirkkojen oivalluksista ja kokemuksista. Yhdessä heidän kanssaan me olemme valmiit antamaan itsemme käytettäväksi työvälineinä Jumalan suunnitelmassa pelastaa ja sovittaa koko ihmis-kunta ja koko luomakunta.

Selostus

Risto Saarinen

Englannin kirkolla on ollut monien pohjoismaisten kirkkojen kanssa ehtoollisyhteyssopimuksia jo useiden vuosikymmenien ajan, mm. Suomen ev.lut. kirkon kanssa vuodesta 1936. Vuodesta 1970 Luterilainen maailmanliitto on käynyt dialogia anglikaanisen kirkkoyhteisön kanssa. Tämä yhteiskomissio julkaisi 1988 ns. *Niagaran raportin*, joka käsittelee piispuutta ja yleisemmin ns. kaitsentavirkaa kirkossa. (Muut anglikaanis-luterilaiset dialogiasiakirjat on lueteltu Porvoo, kpl 30).

Niagaran raportin pohjalta Brittein saarten anglikaanit ja Itämeren alueen luterilaiset alkoivat neuvotella prosessista, jonka tuloksena anglikaaninen osapuoli voisi tunnustaa luterilaisen osapuolen piispanviran, minkä seurauksena kirkot voisivat astua sellaiseen ykseyteen, joka kattaa täyden pappisvirkojen vaihdettavuuden. Uskonpuhdistuskirkkojen joukossa anglikaanit näet kaikkein voimakkaimmin korostavat historiallista piispuutta ns. apostolisen seuraannon merkityksessä. Luterilaisuuden sisällä puolestaan piispallinen virkarakenne on yhdenmukaisimmin säilynyt juuri Pohjoismaissa.

Porvoon yhteinen julkilausuma (= Porvoo) toteuttaa tämän prosessin ja antaa teologiset perustelut yhteiselle viralle. Vuonna 1992 Porvoossa valmistuneen tekstin Suomen ev.lut. kirkon kirkolliskokous hyväksyi marraskuussa 1995 äänin 94 puolesta, 7 vastaan, 2 tyhjää. Kaikki Brittein saarten anglikaanit sekä Ruotsin, Norjan, Islannin, Viron ja Liettuan luterilaiset ovat niin ikään kansallisella tasolla hyväksyneet sopimuksen; alkuperäisistä neuvottelijoista Tanskan ja Latvian luterilaiset kirkot eivät ole siihen yhtyneet.

Sopimus on luonteeltaan sitova ja antaa siis esimerkiksi Suomen ev.lut. kirkon papille mahdollisuuden toimia pappina Englannin kirkossa. Molemmat osapuolet ovat osallistuneet jo varsin pitkään toistensa piispanvihkimyksiin; tätä kirjoitettaessa näyttää siltä, että luterilaiset

osapuolet kutsutaan myös maailmanlaajan anglikaanisen kirkkoyhteisön yleiskokoukseen, ns. Lambeth-konferenssiin.

Vastaavanlaisia sopimuksia on tekeillä tai tehty muuallakin anglikanismin ja luterilaisuuden välillä. Saksan evankeliset ja Englannin kirkko ovat osapuolia ns. Meissenin sopimuksessa, joka sisältää ehtoollisyhteyden ja yhteisen jumalanpalveluksen vieton, mutta ei täydellistä pappisvirkojen vaihdettavuutta. USA:ssa luterilaiset ja episkopaalit ovat neuvottelleet Porvoon kaltaisen konkordaattisopimuksen. Sopimus jäi kuitenkin 0,6 % päähän vaadittavasta 2/3 enemmistöstä USA:n luterilaisten (ELCA) kirkolliskokouksessa heinäkuussa 1997, ja sitä muokataan uuteen äänestykseen vuodeksi 1999. Ranskan protestantit ja Englannin kirkko ovat astumassa sopimukseen, joka on Meissenin ja Porvoon väliuoto. (JE 104–108).

Porvoo ilmaisee osapuolten yhteisen uskon perustotuudet luvussa II "Kirkon olemus ja ykseys" sekä erityisesti luvussa III "Yhteiset uskon tulkinnat". Varsinaiset virkaopilliset ongelmat ratkaistaan luvussa IV "Piispuus kirkon apostolisuuden palveluksessa". "Merkin" ja "kaitsentaviran" käsitteet ovat ratkaisun kannalta keskeisiä. Luku V sisältää tulokset tunnustavan julistuksen sekä käytännön suosituksia.

Porvoo-ryhmän kotisivu internetissä on www.svkyrkan.se/porvoo. Siitä teksti löytyy eri kielillä, myös suomeksi.

Lähteet:

- The Porvoo Common Statement. London: Church House 1993.
- Porvoon yhteinen julkilausuma. 2. laitos. Suomenos: Arvi Seppänen. Helsinki: Kirkkohallitus 1995.

Kirjallisuutta:

- Leuenberg, Meissen and Porvoo. Consultation between the Churches of the Leuenberg Church Fellowship and the Churches involved in the Meissen Agreement and the Porvoo Agreement. Toim. W. Hüffmeier ja C. Podmore. Frankfurt: Lembeck 1996.
- The Meissen Agreement. Texts. London: Church House 1992.
- The Niagara Report. Report of the Anglican-Lutheran Consultation on Episcopate 1987. London: Church House 1988.
- Opas Porvoon yhteiseen julkilausumaan. Helsinki: Kirkkohallitus

1995.

- Together in Mission and Ministry. The Porvoo Common Statement with Essays on Church and Ministry in Northern Europe. London: Church House 1993.

Kirkko – armon yhteisö

Luterilaisen maailmanliiton ja Maailman metodistineuvoston yhteiskomission (1979–1984) loppuraportti

Esipuhe

Syvästi kiitollisina ja iloisina voimme esittää yhteisöjemme päätöksentekojen sekä jäsenkirkoillemme tulokset dialogista, jota Luterilainen maailmanliitto ja Maailman metodistineuvosto ovat käyneet.

Viiden perusteellisesti valmistellun kokouksen aikana vuosina 1979–1984 yhteiskomissiomme on keskustellut lukuisista kysymyksistä, jotka ovat keskeisiä uskomme ja kristilliselle elämällemme yhteisinä ja kirkkoina. Loppuraporttimme todistaa merkittävästä yhteisymmärryksestä ja lähenemisestä sekä osoittaa, miten ilmaisemme yhteisen uskomme. Näiden tulosten perusteella yhteiskomissio suosittelee, että kirkkomme ottavat läheisempään yhteyteen johtavia askelia. Saarnaajien kutsuminen toisesta kirkkokunnasta sekä ehtoollisvieraanvaraisuus kuuluvat näihin askeliin.

Toivomme ja haluamme, että dialogin tuloksia käytetään kirkoissamme läheisempien suhteiden perusteena ja virikkeenä niin elämän, todistuksen kuin palvelunkin piirissä. Siellä, missä tarvitaan vielä syvempää yksimielisyyttä, dialogituloksiamme voidaan käyttää jatkoneuvottelujen lähtökohtana.

Pyhä Henki, jonka voimaa ja johdatusta me juhlimme nyt helluntaiaikana, johtakoon meitä kohti sitä kaikkien kristittyjen näkyvää ykseyttä, jota Herramme rukoili.

Tri Carl H. Mau
Pääsihteeri
Luterilainen maailmanliitto

Tri Joe Hale
Pääsihteeri
Maailman metodistineuvosto

Johdanto

A. Dialogin historia

1. Kahdenvälinen dialogi Luterilaisen maailmanliiton (LML) ja Maailman metodistineuvoston (MMN) välillä aiheesta ”Kirkko: armon yhteisö” juontaa juurensa Roomassa 1977 pidettyyn tunnustuksellisten maailmanliittojen pääsihteerien kokoukseen. Toukokuun 17. päivänä pieni joukko metodisteja ja luterilaisia tapasi keskustellakseen järjestelyistä, joita tarvittaisiin näiden kahden kirkkokunnan välistä dialogia valmista viin keskusteluihin. LML:n ja MMN:n työntekijät päättivät lähettää seitsenhenkiset valtuuskunnat valmistamaan kokoukseen 5.–9.12. 1977 USA:han (Epworth-by-the Sea, St. Simon’s Island, Georgia).

2. Valmistava kokous ryhmittyi neljän aiheen ympärille: perustavat yhteiset käsitykset, selvittämistä vaativat seikat, luterilaisten ja metodistien yhteiset tehtävät sekä maailmanlaajan luterilais-metodistisen dialogin metodologiset ja käytännön seuraamukset. Osanottajat katsoivat, että dialogi myötävaikuttaa ekumenian etenemiseen siinä määrin, että siihen kannattaa käyttää vaadittavat tutkimukselliset ja taloudelliset voimavarat. Siksi osanottajat myös valmistelivat kannanoton dialogin tarkoituksesta sekä viiden kohdan keskusteluohjelman esitettäväksi maailmanliittojen eksekutiivikomiteoille.

3. Dialogin päämääränä tulisi olla:

- A. Keskinäisen yhteisymmärryksen ja kunnioituksen lisääminen metodistien ja luterilaisten välillä niin yhtäläisyyksien kuin myös erojen osalta.
- B. Sen osoittaminen, että luterilaisuus ja metodismi kuuluvat samaan Kristus-yhteisöön ja että ne pyrkivät toimimaan yhdessä todistaessaan ja palvellessaan maailmassa.
- C. Sanan ja sakramenttien yhteyden mahdollisuuksien vahvistaminen luterilaisuuden ja metodismin välillä.
- D. Kirkkojen yhteistyön ja ykseyden teologinen tukeminen paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan.

4. Edelleen, pääotsikon ”Kirkko, armon yhteisö” puitteissa tulisi käsitellä viittä aihetta:

- A. Raamatun auktoriteetti ja kirkon autenttisuus
- B. Armon evankeliumi
- C. Pyhä Henki kirkossa, pyhien yhteys, Kristuksen ruumis
- D. Evankeliumin sakramentit
- E. Kirkon lähetystehtävä nykymaailmassa

5. Luterilais-metodistisen yhteiskomission tulisi koostua 6–8 jäsenestä kummaltakin puolelta (ynnä toimihenkilöistä) siten, että nämä edustavat eri maantieteellisiä alueita.

6. Sekä LML että MMN hyväksyivät tämän ehdotuksen. Ne nimittivät 16-jäsenisen yhteiskomission, joka edusti metodistisia ja luterilaisia kirkkoja Afrikassa, Aasiassa, Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Tämän jälkeen pidettiin kokouksia:

Ensimmäinen yhteiskomission istunto pidettiin DDR:n Dresdenissä 20.–26.1. 1979. Kokouksen pääaiheina olivat Raamatun auktoriteetti, ihmisjärjen asema sekä kristillisen kirkon luonne.

Toinen istunto pidettiin Englannin Bristolissa 12.–16.5. 1980. Siellä keskusteltiin kristillisestä kokemuksesta, vanhurskauttamisesta ja pyhityksestä.

Kolmas istunto pidettiin Norjan Oslolla 3.–9.10. 1981. Siellä keskusteltiin Pyhästä Hengestä ja kirkko-opista.

Neljäs istunto pidettiin USA:n Pohjois-Carolinan Lake Junalusassa 20.–26.3. 1983. Pääaiheina olivat armonvälineet kaste ja ehtoollinen, kirkkojärjestys sekä tämän yhteisen julkilausuman ensimmäinen versio.

Viides istunto pidettiin Sveitsissä, Geneven lähellä Bosseyssa 3.–8.3. 1984. Asialistalla olivat evankelioimistyö, sosiaalietiikka sekä loppuraportin hyväksyminen.

7. Luterilaiselle maailmanliitolle dialogi Metodistisen maailmanneuvoston kanssa oli osa toisten kirkkojen kanssa käytävien virallisten dialogien sarjaa. Näitä ovat dialogit roomalaiskatolisen kirkon, anglikaanisen kirkkoyhteisön, ortodoksisten kirkkojen sekä (vuodesta 1985) Baptistien maailmanliiton kanssa. Vuonna 1967 Maailman metodistineuvosto aloitti virallisen kahdenvälisen dialogin Roomalaiskatolisen kirkon kanssa. Keskustelut Luterilaisen maailmanliiton kanssa olivat MMN:n toinen kansainvälinen dialogi. Dialogimme tulee nähdä maailmanlaajan ekumenian taustaa vasten sekä myös moniin kansallisiin luterilais-metodistisiin keskusteluihin liittyvänä. Niin ikään se liittyy kahden tunnustuserinteen kirkkojen muihin kasvaviin kontakteihin ja parantuviin suhteisiin.

B. Dialogin tausta ja kokemuksemme dialogista

8. Keskustelujemme taustalla on sen asian tunnustaminen, että vaikka luterilaiset ja metodistiset kirkot eroavat toisistaan uskonilmaustensa, elämänsä, tapojensa ja kirkkojärjestystensä puolesta, ovat nämä erot

usein erityisen syntyhistorian ja myöhemmän kehityksen tulosta.

- Luterilaisuus alkoi myöhäiskeskiajan kirkon uudistusliikkeenä ja omaksui identiteettinsä siinä vakaumuksessa, että se oli löytänyt ja muotoillut uudestaan perustavat kristilliset totuudet kuuliaisena Jumalan sanalle, jatkaen kirkon varhaisten isien opetusta. Luterilainen identiteetti muotoutui myös erojen ja konfliktien kautta: yhtäältä suhteessa roomalaiskatoliseen kirkkoon, toisaalta suhteessa uudelleenkastajiin sekä osaan reformoitua perinnettä.
- Metodismi syntyi aivan erilaisessa ympäristössä ja myöhempanä aikana. Sen synty-ympäristönä oli anglikaaninen perinne. Metodismi oli uudistusliike, joka tahtoi levittää raamatullista kristillisyyttä kaikkialle, erityisesti syrjäytyneille ryhmille kirkon sisä- ja ulkopuolella. Metodismi kehitti erityispiirteensä vastauksena valistuksen epäuskoiselle ilmapiirille sekä teollistumisen ja kaupungistumisen uuden aikakauden aiheuttamille nopeille muutoksille ihmisten elinpiirissä.

9. Metodististen ja luterilaisten kirkkojen välisiä eroja ei siksi tule määritellä vain joidenkin nimettyjen opinkohtien aiheuttamien konfliktien ja erimielisyyksien sarjaksi. Pikemmin molemmat kirkot edustavat perinteitä, jotka sitoutuvat uskolliseen palveluun ja Jeesuksen Kristuksen evankeliumin julistamiseen maailmassa, maailmaamme varten.

10. Luterilaiset ja metodistiset kirkot ovat eläneet monissa maissa kauan rinnakkain. Niiden keskinäistä suhdetta ei ole leimannut avoin opillinen kiistely, mutta ei myöskään keskinäinen hyväksyntä taikka yhteys. Dialogimme tarkoituksena on vastaavasti ollut sen selvittäminen, millaista yksimielisyyttä ja lähentymistä uskonkäsitystemme välillä on. Niin ikään olemme tutkineet, ovatko meitä erottavat käsitykset todella kirkkoa jakavia vai meitä molempia haastavia ja rikastavia.

11. Kristuksen ruumiin jäsenenä jaamme uskomme jumalanpalveluksessa ja palvelutyössä, ajattelussa ja rakkaudessa, rukouksessa ja lähimmäisen auttamisessa. Näin me eri tavoin yhdessä osallistumme kristillisen elämän täyteyteen, erityisesti näyssämme yhteisestä lähetystehtävästä. Tämän yhteyden puitteissa olemme tutkineet toistemme käsityksiä ja tulkintoja kristillisestä uskosta. Olemme pitäneet tervetulleena tilaisuutta teologiseen pohdintaan, jota olemme harjoittaneet voimallisesti. Mutta katsomme myös, että oppikeskustelu on vain osa kristillisen uskon ja elämän laajempaa kokonaisuutta.

12. Dialogitehtävämme toteuttamiseksi kumpikin osapuoli on pitänyt esitelmää asialistamme pääkohdista. Innokkaat keskustelumme ovat auttaneet kantojen selvittelyssä ja laajan yksimielisyyden löytymisessä.

Keskusteluissa olemme saaneet entistä selkeämmän kuvan omasta identiteetistämme kristittyinä ja kirkkoina, tämän asian luonteesta ja merkityksestä. Olemme myös koettaneet kussakin kokouspaikassa yhdistää dialogiin kohtaamismahdollisuuden paikallisten kirkkojen kanssa. Niiden myötä teologiset debattimme voivat vaikuttaa kirkkojen päivittäiseen elämään ja uskonkokemukseen sekä itse rikastua näistä. Näin voimme myös kertoa seurakunnille jotakin työstämme ja odotuksistamme.

13. Dialogin kestäessä olemme kasvaneet toistemme kunnioittamisessa, ymmärtämisessä ja keskinäisessä yhteydessä. Erilaisten teologisten ilmausten ja kristillisten elämänmuotojen takaa olemme löytäneet keskeisiä yhteisiä vakaumuksia. Olemme havainneet yhtäläisyyksiä ja eroja. Jotkut niistä ovat tunnustuskuntaakohtaisia, toiset taas ylittävät tunnustusrajat. Kokemukset ja oivallukset ovat syvälleläyviä ja niistä voi vain puutteellisesti kertoa toisille, jotka eivät ole käyneet läpi tätä prosessia. Toivomme siksi, että tätä yhteistä julkilausumaamme tutkittaisiin kaikkialla luterilaisten ja metodistien keskusteluissa ja kohtaamisissa paikallisella ja kansallisella tasolla. Siten voivat samanlaiset kokemukset ja uudetkin oivallukset syntyä.

14. Yhteisessä julkilausumassa pyrimme kuvaamaan dialogimme tulokset. Ensimmäistä luonnostamme on kehitelty ja paranneltu aihekohtaisissa luvuissa. Joka kohdassa yritämme kertoa, mistä asioista olemme yksimielisiä, kuvata erilaiset painotuksemme sekä todeta, mitkä ovat ne asiat, joita luterilaisten ja metodistien, kahden armonyhteisön, tulisi vielä käsitellä. Yhteinen julkilausumamme päättyy suosituksiin; lopussa on lyhyt kirjallisuusluettelo sekä luettelo osallistujista.

I Raamatun auktoriteetti

15. Luterilaiset ja metodistit tunnustavat Jeesuksen Kristuksen olevan Jumalan lihaksittullut Sana. Katsomme Raamatun, Vanhan ja Uuden testamentin, todistavan tästä keskeisestä ilmoituksesta. Raamatun kirjojen historiallinen kokoelma on vanhojen kirkkojen hyväksymä ja Pyhän Hengen vahvistama Jumalan Sanan kaikkein aidoin, uskollisin ja luotettavin lähde. Meidän tulee arvioida omaa perintöämme sekä arvostella toistemme opetusta Raamatun todistuksen antamien mittapuiden mukaan.

16. Raamattu sisältää ensisijaiset ja pätevät normit uskolle ja elämälle, todistukselle ja työlle. Raamattu kirjoitettiin erilaisia historiallisia tarpeita

ja tilanteita varten ja se jatkaa Jumalan sanan julistamista, kohdistaen sen ihmisten erityisiin vaiheisiin ja elämäntilanteisiin. Raamatun tekstin pitkä syntyhistoria, niiden laadinta, levitys- ja julistustyö osoittaa, että Jumala käyttää inhimillisiä sanoja, kirjoittajia ja todistajia. Jumala on heidät kutsunut ja pyhittänyt heidän monenlaiset pyrkimyksensä julistaa Jumalan vanhurskauden ja armon sanomaa.

17. Raamatulle uskollisen tulkitsijan tulee hyväksyä Pyhän Kirjan historiallinen moninaisuus ja kuunnella tarkasti yksittäisten kohtien, kirjojen ja kirjallisuudenlajien vivahteita, todistuksia ja viestejä. Raamattua tulee lisäksi lukea pitäen silmällä Jeesusta Kristusta Herrana ja Vapahtajana, Raamatun aitona keskuksena ja sisältönä. Jumalan sana, Kristuksessa Jeesuksessa kertakaikkisesti ilmoitettu, on paitsi historiallinen, myös ikuinen. Siksi Jumalan sana puhuttelee kaikkina aikakausina, ja ne, jotka todistavat uusina aikakausina ja uusissa tilanteissa, ovat vastuussa Raamatun asianmukaisesta tulkinnasta ja käytöstä.

18. Metodistit ja luterilaiset iloitsevat yhden, pyhän, katolisen kirkon yhteisestä perinteestä ja katsovat, että heidän syvä vakaumuksensa Raamatun auktoriteetista pohjautuu kirkkokuntien perustajien käsityksiin ja varhaisten kristittyjen seurakuntien uskoon. Niin Luther kuin Wesleykin perustivat yrityksensä uudistaa kirkkoa säännölliseen Raamatun tutkisteluun. Teoksissaan *Uuden testamentin selityksiä* ja *Saarnoja* Wesley tunnustaa uskollisesti Raamatun auktoriteetin. Luther kehotti toistuvasti sellaiseen Raamatun tutkisteluun, joka ajaa Kristuksen asiaa ja jonka auktoriteettina on Kristus.

19. Raamatun tulkinnan apuvälineistä olemme tarkastelleet traditiota, järkeä ja kokemusta. Molemmat kirkkokunnat hyväksyvät vanhan kirkon kolme tunnustusta (Apostolisen, Nikaian ja Athanasiuksen tunnustukset). Koska uskomme, että nämä vanhat tunnustukset tulkitsevat aidosti Uuden testamentin sanomaa Kristuksesta, katsomme että teologisten kantojen tulee kehittyä niiden pohjalta. Luterilaiset pitävät arvossa *Augsburgin tunnustusta* ja Lutherin *Vähää katekismusta* (ja joissain luterilaisissa kirkoissa koko *Sovinnonkirjaa*) Raamatun ja vanhan kirkon opetuksen aitona tulkintana. Luterilaiset toivovat voivansa keskustella muiden kirkkokuntien kanssa nämä tunnustuskirjat lähtökohtanaan. Metodistit arvostavat erityisesti John Wesley'n *Saarnoja* sekä *Uuden testamentin selityksiä* opin mittapuuna ja käyttävät niitä ekumeenisten keskustelujen lähtökohtana (eräät metodistit näiden lisäksi myös teoksia *Twenty-Five Articles on Religion*, *EUB Articles on Religion* sekä *General Rules*). Charles Wesley'n virret ovat nekin tärkeitä oppikeskustelujen kannalta. Apostolisen uskon tunnustaminen tänään on keskustelun kohteena molemmissa

kirkkokunnissa sekä laajemman ekumeenisen liikkeen tutkimusprojektitissa ”Kohti apostolisen uskon yhteistä tunnustamista tänään”. Tällainen tunnustus vaatii huolellista tutkimustyötä, joka ottaa huomioon ne muuttuneet historialliset ja kulttuuriset ympäristöt, joissa molemmat kirkkokunnat tänään elävät. Olemme yhtä mieltä siitä, että Raamatun tulisi ohjata kaikkea tämänsuuntaista työtä. Raamattu opettaa suhtautumaan kriittisesti erilaisiin asiaympäristöihin.

20. Luterilaiset ja metodistit ovat yhtä mieltä siitä, että ihmisjärki on Jumalan lahja, joka auttaa selkiyttämään ja viestittämään Jumalan sanaa kirkon opetuksessa ja lähetystehtävässä maailmalle. Wesley, joka kirjoitti teoksen *Appeals to Men of Reason and Religion*, jakoi oman aikakautensa järkiperaisuuden. Mutta toisin kuin deistit hän antoi ilmoitukselle etusijan ja painotti, että Pyhän Hengen tulee valaista järki. Luther reagoi keskiaikaisen skolastiikan rationalismia vastaan. Hänen mielestään järki ei näyttele minkäänlaista osaa ihmisen pelastuksessa. Mutta Luther arvosti järjen kykyä järjestää ihmisen yksityinen ja yhteiskunnallinen elämä. Molemmat perinteet siis käsittelevät järkeä kunnioittaen ja samalla varovaisina. Olemme tietoisia järjen väärinkäytöstä ja kieroutumista. Itsekriittisenä tietoisuutena ihmisjärki on maailmassa elämisen välttämätön piirre; näin se on Jumalan tarkoituksperien palveluksessa.

21. Metodistit ja luterilaiset ovat tietoisia siitä, että kokemus on aina tärkeä tekijä Raamatun ymmärtämisessä. Näin on kahdessakin mielessä. Kokemus on keskeinen silta, jota myöten Pyhä Henki vahvistaa evankeliumin uskovien elämässä. Samaan aikaan Raamatun ilmoittama evankeliumi tulkitsee kriittisesti kokemusta. Metodistit ovat yleensä luterilaisia enemmän painottaneet kokemuksen merkitystä kristillisessä elämäntulkinnassa. Metodistit ja luterilaiset ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että kaikki kristilliseksi väitetty kokemus pitää voida arvioida Raamatun mittapuilla. Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset ympäristöt, joissa kirkkomme elävät, vaikuttavat syvällisesti kristilliseen kokemukseemme, raamantulkintaamme ja teologiseen pohdintaamme. Kirkkojemme monenlaiset sosiaaliset ja kulttuuriset olosuhteet vaativat kritiikkiä ja tulkintaa uskomme perustavien lähteiden valossa. Jokaisella aikakaudella on uudet kysymyksensä, jotka vaativat uusia vastauksia.

22. Lutherin ja Wesleyyn henkilökohtaiset kokemukset ja teologinen ajattelu ovat vaikuttaneet niin luterilaisten kuin metodistien hengelliseen elämään ja kirkkokuntien luonteenomaisiin piirteisiin. Näiden vaikutteiden lisäksi sosiaaliset, kulttuuriset, poliittiset ja kirkolliset olosuhteet ovat muokanneet uskon käytäntöjä. Perinteissämme monet erilaiset hengellisyyden muodot ilmentävät kristillistä elämäntapaa.

II Pelastus armosta uskon kautta

23. Raamatun mukaisesti olemme yhtä mieltä siitä, että vanhurskauttaminen on Jumalan työtä Kristuksessa ja että se tulee yksin uskosta. Vanhurskauttamisen yhteydessä usko tarkoittaa niin todeksimyöntämistä kuin luottamustakin. Syntiset ihmiset vanhurskauttaa Jumalan sula rakkaus Kristuksessa, ei mikään ihmisten oma teko taikka arvollisuus. Kun Pyhä Henki tekee mahdolliseksi sen, että syntiset luottavat Jumalaan, niin heille luetaan ja jaetaan Kristuksen vanhurskaus Jumalan työnä. Kristuksen sovituskuolema on vanhurskauttamisen edellytys. Kristuksessa Jumala sovitti maailman ja voitti pahan voimat, jotka vallitsivat ihmiselämää ja luomakuntaa.

24. Wesleyläiset painottavat Jumalan edeltävää armoa, joka valmistaa ihmiset vastaamaan vanhurskauttavaan armoon. Hekin pitävät vanhurskauttamista Kristuksen täyden lunastustyön perustana. Usein metodistit ymmärtävät uskosta vanhurskauttamisen Jeesuksessa Kristuksessa koko kristillisen elämän alkukohtana, joka määrää elämän suunnan Jumalan työn ja henkilökohtaisen omaksumisen kautta. Luterilaiset uskovat, että vanhurskauttamisessa Jumala kertakaikkisesti ja yhä uudelleen antaa synnit anteeksi, välittää vanhurskauden ja iankaikkisen elämän. Siksi kristityt ovat koko ajan riippuvaisia Jumalan vanhurskauttavasta armosta ja pysyvät näin vanhurskautettuina syntisinä. Molempien perinteiden mukaan kristityt koko elämänsä ajan tarvitsevat Jumalan anteeksiantavaa armoa.

25. Vanhurskauttamisen pohdinnan yhteydessä on käsiteltävä myös pyhitystä. Pyhityskin on Jumalan armotyötä. Molempien perinteiden mielestä pyhitys on yhtäältä nähtävä Jumalan loppuunsaattamana ja samalla ennakoivana työnä: Jumala vanhurskauttaa ja sovittaa ihmiset. Toisaalta pyhitys on sellaista Jumalan työtä, joka koko ajan toteutuu kristityn elämässä, kun Pyhä Henki sitä johtaa. Näin kristityt tulevat lähemmäksi Jumalaa uskossa ja lähemmäksi toisia ihmisiä rakkaudessa. Luterilaiset painottavat sitä, että Kristuksessa ihmiset on vanhurskautettu ja pyhitetty, vaikka he samaan aikaan pysyvät Jumalan edessä syntisinä (*simul justus et peccator*). Metodistit eivät halua asettaa mitään rajaa sille, mitä Jumalan armo voi ihmisille tässä elämässä tehdä. John Wesley'n ilmentämän alkuperäisen käsityksen mukaan on uskottu, että kristittyjen tulee vakaasti etsiä täydellistä rakkautta ja että se ehkä voidaan jo tässä elämässä ottaa vastaan.

26. Raamatun perusteella me niin ikään olemme yhtä mieltä siitä, että kristitty elää Jumalan armosta, jonka hän uskon kautta ottaa vastaan. Ai-

dosta uskosta seuraa kristillisessä elämässä väistämättä kuuliaisuus. Kristillinen usko on rakkaudessa vaikuttavaa uskoa, jota koko ajan kutsutaan tekemään hyviä tekoja, koska Jumala niin tahtoo ja koska lähimmäinen niitä tarvitsee. Kristuksessa oleminen on Pyhän Hengen kautta tapahtuvan vanhurskauttamisen tulos. Metodistit painottavat tämän uuden luomisen tosiasiallista tilaa. He katsovat, että Kristuksen muuttamana uskova vapautuu tulemaan Jumalan tahdon mukaiseksi. Luterilaisetkin painottavat uuden luomisen tosiasiallisia vaikutuksia ja ymmärtävät kristityn elämän päivittäiseksi kääntymykseksi (jatkuvan synnillisyyden tajuamiseksi ja kutsuksi Jumalan anteeksiantavaan armoon) sekä Kristuksen uskolliseksi seuraamiseksi päivittäisessä kuuliaisuudessa. Laki on vaatimus ja tuomari; tietoisuus laista johtaa siihen, että yhä uudelleen luotamme Kristuksen vanhurskauteen pelastuksen, elämän ja luottamuksemme ainoana perustana.

27. Olemme yhtä mieltä siitä, että Jumalan luova ja ylläpitävä armo on koko ajan läsnä maailmassa ja ihmiselämässä. Luterilaiset katsovat, että luomisessa Jumala antaa ihmisille aineellista hyvää, joka on elämälle välttämätöntä. Luonnon ja kaikkien ihmisten Herrana Jumala taistelee luomakuntaa tuhoavia voimia vastaan. Pelastavassa toiminnassaan Jumala antaa ihmisille Kristuksen pelastustyön hedelmät, kuten anteeksi-antamisen ja iankaikkisen elämän. Metodistit painottavat niin ikään Jumalaa Luojana ja maailman eettisenä hallitsijana. Jumalan toiminta maailmassa keskittyy Kristuksen lunastustyöhön. Tästä keskuksesta käsin Jumala armollisesti siunaa kaikkea elämää. Tämän edeltävän armon alkuperäinen merkitys ihmisille on moninainen. Sen myötä kehittyvä taju oikeasta ja väärästä, näkemys syntiinlangenneesta elämästä ja Jumalan vihasta. Edeltävä armo myös vetää ihmisiä sen pelastavan armon piiriin, joka on meille annettu sanassa ja sakramenteissa ja joka on uskolla otettu vastaan.

III Kirkko

28. Kirkko on Jeesuksen Kristuksen yhteisö, jonka Pyhä Henki on kutsunut olemaan. Ne, jotka uskossa vastaavat sanassa ja sakramenteissa saarnattuun Kristuksen evankeliumiin, asettuvat uuteen jumalasuhteeseen ja uusiin lähimmäissuhteisiin. Kristus on voittanut kaiken sen, mikä erottaa ihmisiä toisistaan. Hän sitoo ihmiset yhteen uudeksi rakkauden yhteisöksi, joka ylittää kansakuntien ja rotujen, värin ja luokan, iän, sukupuolen ja varallisuuden raja-aidat. Niin kuin meidät on tehty yh-

deksi Kristuksen ruumiissa, niin olemme myös yhdestä Hengestä osalliset. Henki pitää yllä ykseyttämme Kristuksessa ja niin elämämme Kristuksessa koko ajan uudistuu.

29. Kristityn elämän keskuksessa on jumalanpalvelus, jossa me julistamme sitä, minkä Jumala on luomisessa ja lunastuksessa tehnyt, sekä kannamme kiitoksemme vastaukseksi. Henki, jonka välityksellä annamme itsemme ylistäen ja kiittäen Jumalalle, myös vapauttaa meidät antamaan itsemme toisillemme. Näin voimme todistaa ja palvella maailmassa. Todistuksemme ja jumalanpalveluksemme keskus on se, mitä Jumala on tehnyt Jeesuksessa Kristuksessa. Todistuksemme voima tulee Hengeltä, joka käyttää meidän sanojamme ja tekojamme ilmentääkseen Kristusta maailmalle.

30. Historiallisina järjestöinä kirkkomme ovat omissa yhteiskunnallisissa suhteissaan olleet toisinaan avoimia, toisinaan sulkeutuneita. Koska kirkko toimii maailmassa ja maailmaa varten, sen tulee koko ajan olla itsekriittinen ja yhteiskuntakriittinen. Näin kirkko toteuttaa jumalallista kutsumustaan kuuliaisena Jumalan sanalle. Niin alkuperänsä, jumalanpalveluksensa kuin palvelutyönsäkin puolesta kirkko on armon yhteisö.

31. Kun kirkosta puhutaan pyhien yhteisönä, luterilaiset ja metodistit opettavat että Pyhä Henki alkaa, perustaa ja pyhittää uskovien yhteisön yhdessä, pyhässä, katolisessa ja apostolisessa kirkossa. Kirkon määritelmät perinteissämme ovat perustavasti samanlaiset:

- a) John Wesley'n toimittamat *Uskonnon artiklat*, 13, toteaa: "Näkyvä Kristuksen kirkko on uskovien ihmisten yhteisö, jossa puhdasta Jumalan sanaa saarnataan ja sakramentit kaikilta välttämättömiltä osiltaan oikein toimitetaan Kristuksen määräyksen mukaan."
- b) *Yhtyneen evankelisen veljeskirkon Uskontunnustus*, artikla 5: "Uskomme että kristillinen kirkko on kaikkien tosiuskovien yhteisö Kristuksen herruuden alla ... jossa Jumalan sanaa saarnataan ... ja sakramentit oikein toimitetaan Kristuksen oman asetuksen mukaan. Pyhän Hengen johdatuksen alla kirkko pitää yllä jumalanpalvelusta, uskovien kasvatustyötä ja maailman lunastustyötä."
- c) *Augsburgin tunnustus*, artikla 7 (saks. teksti): "Seurakuntamme opettavat, että yksi pyhä kristillinen kirkko on pysyvä ikuisesti. Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumi puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan evankeliumin mukaan. Kirkon todelliseen ykseyteen riittää, että evankeliumi saarnataan puhtaan ymmärryksen mukaisesti ja että sakramentit toimitetaan Jumalan sanan mukaisesti."

32. Kristillisen elämän yhteisöllinen luonne painottuu aivan erityises-

ti. Kristuksessa oleminen tarkoittaa yhteenliittymistä Jumalan perheessä; se on sitoutumista palvelutyöhön ihmiskunnan perheessä. Kirkkokuntamme ovat tietoisia liiallisen yksilökeskeisyyden vaikutuksista. Samalla kun haluamme painottaa uskonelämän henkilökohtaista luonnetta, korostamme kristillisen elämän yhteisöllistä ja järjestäytynyttä ulottuvuutta.

33. Metodistit ja luterilaiset sisällyttävät kirkkokäsitykseensä sanan, sakramentit, uskon ja yhteisön. Luterilaiset ja metodistit ajattelevat, että kirkon tulisi valvoa jäsenistönsä uskollisuutta, joskin kenties ymmärrämme kirkkokurin ja harjoitamme sitä eri tavoin. Me myös näemme, että silloin, kun maallinen valta sortaa taikka diskriminoi ihmisiä, uskollisuus kirkon opetukselle voi muodostua kallisarvoiseksi todistukseksi Jeesuksen Kristuksen puolesta.

34. Historiallisesti molemmat tunnustuskuntamme alkoivat liikkeinä jo olemassaolevan kirkon sisällä. Kumpikaan liike ei pyrkinyt muodostumaan itsenäiseksi kirkoksi. Kun metodistit kasvoivat kirkoiksi, jotka ovat erossa valtiosta, luterilaiset suurelta osin organisoituivat enemmistökirkoiksi ja valtiokirkoiksi laajoilla alueilla (skandinaaviset valtiokirkot, saksalaiset maakirkot, Amerikan pohjoisen keskilännen etniset ja uskonnolliset enemmistöt). Komissiomme metodistiset ja luterilaiset jäsenet ajattelevat, että alueilla, joissa toinen neuvottelukumppani on enemmistönä taikka etuoikeutetussa asemassa, pitäisi myös vähemmistökirkkona olevan kumppanin nauttia yhtäläisistä oikeuksista ja mahdollisuuksista. Suosittelemme sellaista suhdetta maalliseen valtaan, jonka puitteissa kirkko on riippumaton ja kaikki uskonnolliset yhteisöt ovat tasa-arvoisia valtion edessä. Iloitsemme siitä, että eri puolilla maailmaa metodistit ja luterilaiset ovat edistyneet sellaisissa hallinnollisissa kysymyksissä, jotka ovat hiertäneet heidän keskinäisiä suhteitaan. Dialogimme kokemukset ovat vaikuttaneet myönteisesti yhteisymmärryksen kasvuun.

35. Kirkon perusta on Jeesus Kristus, jota armonvälineet välittävät. Kaste merkitsee sisääntuloa tähän yhteisöön. Yhdessä opetamme, että ihmisten tulee elää kasteensa todeksi päivittäisessä uskonelämässä, aktiivisesti osallistuen kristillisen yhteisön elämään ja lähetystehtävään. Molemmissa perinteissämme käsitämme asian niin, että ihmisten tulee omaksua usko ja sitoutua sen sisältöön. Wesley'n perinne arvostaa erityisesti kasvua kristilliseen täysi-ikäisyyteen armonvälineiden jatkuvan käytön myötä. Molemmat kirkkokunnat katsovat, että kristillistä elämää voi elää monin eri tavoin. Tämä moninaisuus yhtäältä osoittaa uskollisuuttamme ja pitää meidät avoimina kanssatodistajille, toisaalta se estää meitä pakottamasta omia tapojamme muille.

36. Luterilaiset ja metodistit uskovat, että sananjulistus on Jumalan tahto. Jumalan sana vaikuttaa sen, minkä vuoksi Jumala sen lähettää: uskollisen kansan synnyn, maailman pelastuksen, elämän Jumalan lain mukaan. Olemme yhtä mieltä siitä, että kaste ja ehtoollinen eivät sellaisinaan ole pelastuksen tae. Jumalan valtuuttamana kirkolla on vastuu hengellisestä huolenpidosta ja opetuksesta, joiden myötä kastetut elävät kristittyinä kirkon yhteydessä. On aikoja, jolloin kirkon tulee virallisesti päättää, että henkilö on irrottautunut tästä yhteydestä. Tässäkin tapauksessa kirkkokuri on hengellistä huolenpitoa, ja kirkon tulee etsiä tapoja saada aikaan katumusta ja sovintoa.

37. Perinteemme ovat painottaneet koko Jumalan kansan hengellistä tehtävää niin arkipäivän kutsumuksen kuin kristillisen yhteisön erityisten vastuuhenkilöiden osalta. Siksi näkemyksemme pappisviran tärkeydestä on yhteydessä siihen, että pidämme moninaisia maallikkovirkoja tärkeinä. Maallikkovirat ovat osallisia Kristuksen virasta, Kristuksen joka on ottanut palvelijan muodon kirkossa ja maailmassa. Tämän laajan virkakäsityksen puitteissa pidämme pappisvirkaa Jumalan lahjana, jota molemmissa kirkkokunnissamme voi hoitaa nainen taikka mies. Pappi julistaa Jumalan sanaa, johtaa sakramenttien toimittamista sekä hengellistä työtä. Koska Uusi testamentti esittää erilaisia viran muotoja, ajatlemme että mikään tietty erityinen pappisviran muoto taikka kirkkojärjestys ei ole Uuden testamentin mukaan kirkon kannalta välttämätön. Kuuliaisina Jumalan lähetystehtävälle kirkkomme ovat kehittäneet erityisiä viran muotoja. Kirkon ykseys on Kristuksen antamaa. Tämä ykseys edellyttää myös kirkkojemme virkojen keskinäisen tunnustamisen.

38. Luterilaisille pappisvirka on Jumalan säätämä virka ja palvelutoimi armonvälineiden toimittamista sekä ihmisten pelastusta varten. Tämä toimi on julkinen ja edellyttää pappisvihkimyksen. Luterilaiset painottavat kirkon kautta tapahtuvaa Jumalan kutsua palveluvirkaan. Henkilö pysyy tässä virassa niin kauan kuin hän toimittaa virkatehtäviä kirkon hyväksynnän alaisena. Metodistit painottavat Jumalan kutsua Pyhän Hengen kautta ihmisille, jotka tarjoavat itsensä pappisvirkaan. Kirkon on tutkittava tämän kutsun ja vakaumuksen aitous. Metodistit erottavat yhtäältä kutsun saarnata (sanan palvelun) ja toisaalta kutsun pappisvirkaan (sanan, sakramenttien ja kirkkojärjestyksen palvelun).

39. Metodistit ja luterilaiset pitävät kaitsentavirkaa (episkope) perustavanlaatuisena kirkon elämälle. Tätä virkaa voidaan toteuttaa monin tavoin. Useimmissa luterilaisissa ja metodistikirkoissa sitä hoitaa piispa. Arvostamme piispuutta, mutta emme pidä sitä kirkon olennaistuntomerkkinä. Siellä missä tätä nimitystä käytetään, niin luterilaiset kuin

metodistit katsovat, että piispa on pappi, joka on asetettu toisten pappien kaitsentatehtävään. Katsomme, että niin luterilainen kuin metodistinen pappisvihkimys jatkaa apostolista perinnettä. Katsomme myös, että virkamme ovat virkoja Kristuksen kirkossa.

IV Armonvälineet

40. Pyhä Henki luo Kristuksen ruumiin ja välittää Jumalan armon sellaisen välikappaleiden kautta, jotka Jumala on asettanut ja tehnyt vaikuttaviksi. Luterilaiset ja metodistit ajattelevat, että Jumalan Sana sekä kasteen ja ehtoollisen sakramentit ovat niitä perustavia armonvälineitä, joiden myötä Jumalan lunastavan rakkauden evankeliumi Jeesuksessa Kristuksessa tuodaan ihmisille uskossa vastaanotettavaksi. Näiden armonvälineiden kautta Kristus Pyhän Hengen myötä perustaa, säilyttää ja lähettää maailmaan kirkon.

41. Armonvälineillä tarkoitamme tiettyjä ulkoisia sanoja, koskettavia merkkejä ja tekoja, jotka Kristus on asettanut. Ne tuovat Jumalan armon ihmisille ja voimistavat ihmisiä elämään uskossa ja palvelutyössä. Luterilaiset ja metodistit arvostavat näiden välineiden käyttöä, koska Jumala on ne asettanut ja luvannut toimia niiden kautta. Toisaalta uskomme, etteivät nuo välineet tehtyinä ihmistekoina vaikuta taikka ansaitse mitään. Vaan Jumalan lupaus toimii, vahvistaa ja hoitaa uskoa niissä, jotka ottavat ne vastaan hänen sanansa mukaan. Armonvälineiden hyödyn saa vain uskossa, joka on luottamusta Jumalan vaikuttavaan läsnäoloon.

42. Jakaessaan ansiottoman rakkautensa ihmisille Jumala ei suvereenissa vapaudessaan ole rajoittunut tiettyihin välineisiin. Mutta me hänen lapsinaan ja Kristuksen opetuslapsina emme voi valita sitä, käytämmekö Herramme asettamia armonvälineitä. Koska ne ovat hänen käskynsä mukaisia, me laiminlyömme niitä omaksi turmioksemme.

43. Luterilaiset ja metodistit opettavat, että saarnaaminen, kaste ja ehtoollinen ovat keskeiset armonvälineet, koska ne on Jumala asettanut ja koska ne selkeästi tuovat julki evankeliumin asiasisällön. Perinteissämme on kuitenkin eroja sen suhteen, miten armonväline-käsitteen sisällön ulottuvuudet ymmärretään. Luterilaiset pitävät saarnaa, kastetta ja ehtoollista armonvälineinä varsinaisessa merkityksessä, koska juuri ne on Raamatussa selkeästi ja historiallisesti asetettu. Metodistit käyttävät ilmausta "armonväline" myös muista asioista ja käytännöistä, kuten rukouksesta, raamatuntutkistelusta, hengellisistä kokouksista, paastosta, hartauksista, rakkauden juhlista. Jumala on vapaa käyttämään mitä ta-

hansa keinoja, olivatpa ne raamatullisia tai eivät, saattaakseen ihmiset armon piiriin. Kristittyjen tavassa käyttää armonvälineitä on tärkeää se, että toimitaan Jumalan käskyjen mukaan eikä luoteta mihinkään ihmistoimeen, vakaumukseen taikka arvollisuuteen, vaan ainoastaan Jumalan lupaukseen.

A. Kaste

44. Luterilaiset ja metodistit ovat yhtä mieltä siitä, että kaste on Jeesuksen Kristuksen asettama sakramentti. Kaste ei ole ensisijaisesti ihmisteko, vaan Jumalan pelastuslahja syntisille ihmisille. Kaste ei ole vain kristillisyyden tuntomerkki, vaan se on Jumalan armon vaikuttava merkki.

45. Kasteen kautta me asetumme uuteen suhteeseen Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen kanssa. Kasteessa me yhdistymme Jeesuksen Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen sekä tulemme Kristuksen ruumiin, kirkon, jäseniksi. Siksi kaste on teko, jota ei voi toistaa. Tässä sakramentissa Pyhä Henki annetaan uudistamaan kastettujen elämä. Kasteessa annetaan synnit anteeksi ja ihminen vanhurskautetaan. Kaste on liittymisen sakramentti, ei vain tiettyyn kirkkokuntaan, vaan pyhään, katoliseen kirkkoon liittymisen. Siksi kaste on perustavanlaatuisen ykseyden sakramentti Kristuksessa ja yhdessä Hengessä.

46. Kaste liittyy erottamatta uskoon. Pyhä Henki varustaa ihmiset luottamaan uskollisesti Jumalan armonlupaukseen, jonka sakramentti ilmaisee. Kaste on kristillisen elämän alkusakramentti; sillä on pysyvä merkitys meidän jatkuvan parannuksentekomme, päivittäisen syntien anteeksisaamisen ja uskossa sekä kuuliaisuudessa kasvamisen kannalta. Kaste vaikuttaa syntien anteeksiantamisen, elämän ja pelastuksen. Nämä vaikutukset voidaan menettää epäuskon ja jatkuvan tottelemattomuuden myötä. Siksi niin luterilaiset kuin metodistit kutsuvat epäuskoisia kastettuja jäseniä parannuksentekoon ja kääntymykseen, pitäen näitä asioita paluuna kasteessa luvattuun armon lahjaan. Evankelisessa herätystilanteessa ehtoollinen oli metodisteille jo itsessään kääntymyksen väline; tämä ehtoollisen evankelinen piirre ansaitsee huomiota myös nykyisessä evankelioimistyössä.

47. Tunnustamme päteviksi kaikki ne kasteet, jotka on toimitettu Kolminaisuuden nimeen, vettä käyttäen sekä Kristuksen käskyn ja lupauksen mukaisesti. Hyväksymme toistemme kasteen niin kuin se on määritelty kirkkojemme kasteliturgoissa. Pidämme kastetta pätevänä myös silloin, kun sen epätavallisissa olosuhteissa toimittaa maallikko.

48. Koska kaste on Jumalan pelastustoimi, se on tarkoitettu kaikille

ihmisille iästä, hengenlahjoista taikka muista seikoista riippumatta. Siksi kaikki kastetut ovat tulleet liittoon Jumalan kanssa, Kristuksen kirkon jäseniksi, koska jumalallinen lupaus koskee myös heitä.

49. Kasteen toimittaa yleensä pappi seurakunnan julkisessa jumalanpalveluskokouksessa. Kaste liittyy myös kristillisen seurakunnan kasvatustehtävään. Sen myötä kastettuja tuetaan kristillisessä uskossa ja elämässä. Tunnustamme yhdessä, että nykyisen sekulaarin yhteiskunnan aikana meidän tulee kirkkoissamme vahvistaa tätä kasvatustyötä.

50. Toisaalta meidän välillämme on myös eroja ja erimielisyyksiä seuraavissa kohdin: Olemme yhtä mieltä siitä, että ihmiskunnan jumalasuhte, suhte toisiimme ja suhte itseemme ovat kaikki rikkoutuneet ja että synti nyt vallitsee koko ihmiskunnassa. Metodistit kuitenkin ovat sitä mieltä, että Jumalan sovitustyö Kristuksessa vaikuttaa ennaltakäyvästi niin, että se mahdollistaa ihmisen myönteisen vastauksen (edeltävä armo). Jumalan armotyö, joka välittää pelastuksen ihmiskunnalle, ei ole sidottu tietynlaisiin inhimillisiin sanoihin tai tekoihin. Tämän seurauksena hätäkaste on harvinainen metodismissa. Luterilaiset painottavat erityisesti kasteen merkitystä pelastukselle, koska kaste ymmärretään siksi perustavanlaatuiseksi toimeksi, jolla Jumalan sovitustyö Kristuksessa välitetään yksityiselle ihmiselle. Tämä ei kuitenkaan sisällä käsitystä siitä, että kastamattomat lapset olisivat Jumalan rakkauden ulkopuolella.

51. Olemme yhtä mieltä siitä, että kasteessa tullaan kirkon piiriin. Välillämme vallitsee kuitenkin jonkinasteinen erimielisyys sen suhteen, miten kasteen ja kirkon jäsenyyden suhde tarkemmin määritellään. Luterilaisille kaste tekee kastetusta kirkon jäsenen. Metodistit erottavat toisistaan valmistavan jäsenyyden ja varsinaisen jäsenyyden. Ensinmainittu annetaan kasteen kautta, viimeksimainittu toteutuu, kun henkilö otetaan seurakuntaan tunnustaessaan uskonsa. Historiallisesti tämä liittyy metodismin luonteeseen herätysliikkeenä, joka otti uusia jäseniä kääntymyksen myötä. Teologisesti katsoen tämä eroavaisuus pohjautuu erilaisiin näkemyksiin uskon ja kastetoimituksen suhteesta. Niin luterilaiset kuin metodistitkin haluavat pitää tiiviisti yhdessä Jumalan työn ja ihmisen uskon. Mutta kun metodistit painottavat henkilökohtaisen uskon välttämättömyyttä pelastuksen vastaanottamisessa, luterilaiset pitävät uskoa luottamuksena siihen Jumalan lupaukseen, joka on annettu kastetoimituksessa.

B. Ehtoollinen

52. Ehtoollisen teologia ja käytäntö kehittyivät metodisteilla ja luterilai-

silla erilaisten edellytysten myötä ja erilaisissa historiallisissa ympäristöissä. Luterilaiset uudistivat ehtoollisopin ja -käytännön Raamatun sanan perusteella, painottaen Jumalan vapaan armon evankeliumia Jeesuksessa Kristuksessa. Tästä seurasi yhtäältä keskiaikaisen ehtoollisopin vääristyminä pidettyjen kehityskulkujen arvostelu, toisaalta tiettyjen reformoitujen vakaumusten ja kehityskulkujen kritiikki. Metodistisen ehtoolliskäsityksen juuret voidaan löytää anglikaanisesta perinteestä. Anglikaanit ottivat uskonpuhdistuksen aikana käyttöön uusia liturgioita, joiden taustalla olivat uskonpuhdistajien opetus ja jumalanpalvelusuudistukset. Tämä anglikaanisen perinteen tausta sai uudenlaisen ilmauksen Wesley'n veljesten virsien ja saarnojen syvässä ehtoollishurskaudessa.

53. Molemmat perinteemme pitävät Herran ehtoollista yhtenä perustavana armonvälineenä. Ne painottavat sitä, että Kristus itse asetti ehtoollisen, että hän käski toistuvasti viettää sitä oman asetuksensa mukaan siihen asti kunnes hän palaa ja että hän itse on mukana tässä ateriasa. Ehtoollisen vietosta tulee armonväline Kristuksen luovan lupaussan voiman kautta (tätä luterilaiset korostavat) sekä siinä toteutuvan Pyhän Hengen toiminnan kautta (tätä metodistit korostavat). Molempien mukaan Sana ja Pyhä Henki kuuluvat yhteen sakramentaalisessa tapahtumassa.

54. Toteamme yhdessä, että ehtoollinen ei ole vain ulkoinen merkki, vaan ylösnousseen Herramme Jeesuksen Kristuksen pelastavan läsnäolon vaikuttava merkki. Kristuksen läsnäolo on todellista tässä ja nyt. Tässä ateriasa Jeesus Kristus antaa meille itsensä ja kaiken sen, mitä hän on meille voittanut elämänsä, kuolemansa ja ylösnousemuksensa kautta. Hän tarjoaa elämää antavan ruumiinsa ja verensä leivän ja viinin myötä kaikille, jotka osallistuvat ateriaan ja vastaanottavat hänet uskossa. Molemmat perinteet uskovat Kristuksen läsnäoloon koko sakramentaalisessa tapahtumassa. Luterilaiset pyrkivät korostamaan todellista ja salattua yhtymystä Kristuksen ruumiin ja veren sekä ehtoollisaineiden, leivän ja viinin, välillä voimakkaammin kuin metodistit yleensä tekevät. Eräs luterilaisen näkemyksen seurausvaikutus on se, että heidän mukaansa myös uskottomat tosiasiaa vastaanottavat Kristuksen ruumiin ja veren, joskin tuomiokseen. Metodistit kyllä pitävät tarpeellisena sakramentin arvollista vastaanottamista, mutta he sanovat uskovien, ei epäuskoisten, ottavan vastaan Kristuksen ruumiin ja veren. Olemme kuitenkin vakuuttuneita siitä, että tällaiset erot ovat vähemmän merkityksellisiä kuin meitä yhdistävä yksimielisyys.

55. Ehtoollisessa me vastaanotamme syntien anteeksiantamisen, vakuutuksen siitä, että Jumala hyväksyy meidät Kristuksen tähden. Kohda-

tessamme näin elävän Kristuksen me vahvistumme uskossa, toivossa ja rakkaudessa; meidän yhteytemme kirkon Herraan ja hänen ruumiinsa jäseniin uudistuu ja syventyy. Uskomme, että Pyhä Henki auttaa meitä osallistumaan ehtoolliselle vakaasti luottaen siihen, että me todella vastaanotamme Jeesuksen Kristuksen, joka on meille läsnä hyvine lahjoinen tätä elämää varten sekä tulevan maailman toivoa varten. Tämän aterian vahvistamina meidät lähetetään maailmaan toimimaan Jumalan rakkauden lähettiläinä ja palvelijoina. Tällöin sitoudumme toimimaan rauhan, oikeudenmukaisuuden ja sovinnon puolesta maailmassa aikamme konfliktien, taistelujen ja pyrkimysten keskellä.

56. Molemmissa tunnustusperinteissämme ehtoollisopin ja käytännön kehityskulut ovat samankaltaisia. Ehtoollista vietetään aiempaa useammin. Havaitsemme, että kristillinen jumalanpalvelus keskittyy sanan ja sakramentin ympärille. Olemme uudella tavalla tietoisia ehtoollisjumalanpalveluksen yhteisöllisestä luonteesta, joka ilmentää ja tekee todelliseksi yhteyden (koinonia) Jeesukseen Kristukseen ja toinen toisiimme. Näemme ehtoollisessa Jumalan valtakuntaa ennakoivan todellisuuden. Tämä näky on vastapaino nykyisen maailmamme epäoikeudenmukaisuudelle; se katsoo eteenpäin maailmaan, jossa ihmiset elävät sovinnossa sekä jakavat kaikki Jumalan lahjat oikeudenmukaisesti ja auiliisti. Oivallamme niin ikään tuoreesti ehtoollisen luonteen ylistys- ja kiitostekona kaikesta siitä, mitä olemme Jumalalta saaneet, niin luomisessa kuin hänen kansaansa kohdistuneiden pelastustekojen myötä maailmanhistoriassa aina siihen päivään saakka, jolloin Jumala luo uuden taivaan ja uuden maan.

V Kirkon lähetystehtävä

A. Evankelioiminen

57. Kirkko on saanut riemullisen tehtävän julistaa evankeliumia maan ääriin saakka (Matt. 28:18–20). Maailman palvelemiselle omistautuneena kristillinen kirkko pitää tätä tehtävää kaikkein tärkeimpänä. Metodismi alkoi 1700-luvun Englannissa evankelisen herätyksen osana. Sen erityisenä lähetystehtävänä on aina ollut evankelioivana ja missionaarisena liikkeenä toimiminen koko kirkon sisällä. Metodismi kutsuu ihmisiä kaikkialla, erilaisissa elämäntilanteissa, uskoon sekä sydämen ja elämän pyhyteen. Luterilaisuus korostaa kaikin tavoin evankeliumin julistamista sanoin, sakramentein ja teoin. Siihen pohjautuu luterilaisen perinteen

vahva missionaarinen ja evankelioiva vire. Metodismi voi oppia luterilaisten pyrkimyksestä korostaa evankeliumin selkeyttä. Metodistit voivat innoittaa luterilaisia toteuttamaan käytännössä evankelioimisnäkyään.

58. Maailman evankelioiminen on Jumalan hanke, jossa tarvitaan ihmisiä. Jeesus Kristus, Jumalan suuri lähetystyöntekijä kadotetussa maailmassa, oli Jumalan sydämellisen rakkauden ylin ilmoitus ja ilmaus. Evankelioimistyö on Jumalan sydämenasia! Jumala lähettää kristittyjä opetuslapsia läheteinään maailmaan.

59. Julistustyö on kertomista – Jumalan tarjouksesta ja kutsusta kertomista – ja se keskittyy Jeesukseen Kristukseen. Jumalan julistus ei ole vain sanoja. Se on vapautuksen ja pelastuksen tarjous. Jumalan rakastavasta kutsusta ja anteeksiantamuksesta kertominen odottaa vastauksenaan katumusta, uskoa ja rakkauden kuuliaisuutta.

60. Jumalan Hengen työ tulee maailmassamme julki silloin, kun ihmiset alkavat uskoa Jumalaan. Monissa paikoin kirkon jäsenyysluvut ovat kasvussa. Toisaalla, missä kirkkojen jäsenmäärä laskee, on samaan aikaan löydetty uudestaan evankeliumin lähetys-sanoma, joka johtaa julistukseen Jumalan rakkaudesta ihmisiä kohtaan. Monissa paikoin kirkon jäsenyyks vie koettelemuksiin ja vainoihin. Mutta silloinkin voimme usein havaita uuden, elävän uskon, joka johtaa lähetystyöhön ja todistukseen.

61. Aikamme hengellinen ilmapiiri toisinaan auttaa kristillisen lähetystyön etenemistä, mutta useammin vaikeuttaa sitä. Aikamme kristinuskolle vihamielisiä piirteitä ovat: yhteiskunnan maallistuneisuus erityisesti länsimaissa; epäilyksen ja uskonpuutteen leviäminen ja niihin liittyvä epäluulo uskonnon perinteisiä rakenteita ja ilmenemismuotoja kohtaan; materialistiselle ateismille perustuvien suurten poliittisten aatteiden (liberaalin kapitalismin ja marxilaisuuden) vaikutus; piittaamattomuus hengellisistä arvoista rikkaan ja teknologisen yhteiskunnan tarjoman ajanvietteen keskellä. Toisaalla maailmassa syvä yhteiskunnallinen ja poliittinen turmeltuneisuus sekä kirkkojen kyvyttömyys tuoda esiin vapautta ja oikeudenmukaisuutta ovat johtaneet luottamus-pulaan lähetystyötä tekevän kirkon ja sellaisten sanankuulijoiden välillä, jotka epäilevät kirkon sanoman uskottavuutta tällaisessa tilanteessa. Viime vuosina niin uususkonnot kuin vanhatkin uskonnot ovat harjoittaneet vaikuttavaa ja haastavaa lähetystyötä. Muiden uskontojen kannattajien suuri määrä Euroopassa herättää kysymyksiä niissä maissa, jotka ovat aiemmin olleet nimellisesti kristillisiä. Kaikki nämä seikat yhdessä tuottavat ongelmia, jotka ovat kasvamaan päin.

62. Tuntemme vahvasti sitouksemme yhteiseen evankeliumin todistustyöhön lukiessamme Herramme rukousta Joh. 17:ssä. Olemme

iloisia havaitessamme sen, että evankelioimistyössä meillä on perustavanlaatuinen yhteisymmärrys siitä huolimatta, että molemmissa perinteissämme on käytössä erilaisia työmuotoja.

63. *Sovituksen virka*: ”Kaiken on saanut aikaan Jumala, joka Kristuksen välityksellä on tehnyt meidän kanssamme sovinnon ja uskonut meille tämän sovituksen viran. ... Me olemme siis Kristuksen lähettiläitä ... Pyydämme Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa” (2. Kor. 5:18–20). Ei ole epäselvyyttä siitä, mikä on kaikkien kristittyjen tehtävä maailmassa. Meidät on lähetetty joka päivä kertomaan kaikille ihmisille viestiä sovinnosta Jumalan kanssa.

64. *Pelastus uskosta*: Julistamme tätä sovinnon sanomaa ja kutsumme ihmisiä ottamaan vastaan pelastuksen uskosta. Ei ole muuta tietä kuin luottaa Jumalan työhön ristillä ja Jeesuksen Kristuksen ylösnousemukseen. Evankelioimistyö kutsuu ihmisiä uskomaaan Kristukseen. Hänen ruumiiseensa uskon kautta liittyneinä meille annetaan näky siitä maailmasta, jonka puolesta hän kuoli. Näin me yhdistymme häneen rakasteen koko ihmiskuntaa. ”Sillä Jumala on vuodattanut rakkautensa meidän sydämiimme antamalla meille Pyhän Hengen” (Room. 5:5).

65. *Kääntymys ja uudestisyntyminen*: Kun sanoma Kristuksesta on uskolla otettu vastaan, ihminen kääntyy ja hänen koko elämänsä tulee nyt Herran haltuun. Tätä kokemusta kuvataan Raamatussa myös uudestisyntymänä, joka alkaa uuden elämän Kristuksen opetuslapsena. Sen seurausta on elämä Hengessä.

66. *Nykyinen ja iankaikkinen pelastus*: Evankelioimistyön tarkoituksena on auttaa ihmisiä yhteyteen Jumalan kanssa tässä elämässä sekä ottaa vastaan ikuinen pelastus tulevassa elämässä. Evankelioimistyön tärkeys seuraa niin omasta kuuliaisuudestamme Herramme lähetykskäsylle kuin myös tietoisuudestamme siitä, että Jumala tulee tuomitsemaan vanhurskaasti syntisen ihmiskunnan. Kristuksessa Jumala on vanhurskauttanut jumalattoman. Hän vaikuttaa katumuksen ja antaa synnit anteeksi kaikille, jotka uskovat ja ovat kastetut. Vanhurskauttaminen tarkoittaa sitä, että Jumala hyväksyy meidät, että meidät on lunastettu palvelemaan Jumalaa tässä maailmassa ja että meidät on pelastettu tulevan ajan vihan alta. Tämä kuoleman takaisen elämän näky on osa Raamatun sanomaa ja se puhuttelee myös nykyistä elämäämme.

67. *Pelastuksen seurausvaikutukset yhteiskunnalliselle vastuulle*: Jeesuksen Kristuksen uskolliseksi opetuslapseksi tulemisella on seurausvaikutuksensa myös yhteiskunnalliseen elämään. Kristityt on kutsuttu olemaan vastuullisia, aktiivisia ja kriittisiä jäseniä siinä yhteiskunnassa, jossa he elävät, arvostettiinpa heidän panostaan tahi ei. Pelastuksen raama-

tullisen ymmärtämisen tulee tänään rohkeasti korostaa sitä, että Jumala viime kädessä hallitsee kaikkien epäjumalien sekä valta- ja alamaisuus-suhteiden yläpuolella. Niin kuin Jesaja ja psalminkirjoittaja julistivat Jumalan pelastustyötä vastapainona Assyrian ja uus-Babylonian valtakuntien yksinvaltaisille hallitsijoille, niin nykyäänkin profeettallinen kristillinen todistus arvostelee kaikkia niitä hallintomalleja ja rakenteita, jotka alistavat ihmisiä, riistävät köyhiä, kieltävät ihmisoikeudet ja oikeuttavat väkivallan. Pelastuksen julistaminen vie kristillisen todistuksen alituisen ristiriitaan näiden voimien kanssa.

68. Edessämme on myös tämä kysymys: miten voimme puhua maailman pelastuksesta, kun meitä nykyään uhkaa mahdollinen ydinkatastrofi? Luterilainen käsitys kahdesta hallintovallasta voi tässä kohden auttaa, koska se korostaa Jumalan hyviä tarkoituksiperiä maailman suhteen. Jumalan tahdon täydellinen ja lopullinen tapahtuminen on vasta viimeisen päivän asia, se on meidän maailmamme rajojen takana. Mutta kristityt on silti kutsuttu toimimaan maailmassa: suolana, valona, hapatukseina. Näin he voivat toteuttaa Jumalan tahtoa yhteiskunnassa niin pitkälle kuin se historian puitteissa on mahdollista. Jumalan rakkaus ja voitto Jeesuksessa Kristuksessa antavat meille rohkeutta, toivoa ja iloa yhteiskunnallisessa työssämme. Lähetystehtävämme ykseys kuuluu tämän työn piiriin.

B. Evankelioimistyön tapoja tänään

69. Uusi testamentti antaa meille evankelioimistyön tapoja ja malleja erityisessä kulttuurissa ja asiaympäristössä. Jumalan Poika "pystytti telttansa keskellemme" voidakseen auttaa meidät pelastukseen. Sanan tuleminen lihaksi Jeesuksessa Kristuksessa on "kontekstuaalisuuden" äärimmäinen esimerkki. Evankeliumin julistamisen tähden me voimme muuttaa liturgioitamme, pukeutumistamme, kieltämme, musiikkiamme ja muita ilmaisumuotoja. Olennaista on, että lähestymme ihmisiä ihmisinä, että olemme valmiita kuuntelemaan heidän huoliaan ja kysymyksiään sekä kunnioittamaan heidän kulttuurinsa erityispiirteitä. Evankeliumin *sisältö* on "annettu"; opettamisen, saarnaamisen, palvelun *muoto* liittyy kyseiseen tilanteeseen.

70. Evankelioimisen muotoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tavat, joita eri paikoissa voi soveltaa eri lailla:

- Jumalanpalvelusyhteisö on ensisijaista evankelioimistyössä. Elävään jumalanpalvelukseen osallistuessaan uskovat virkistävät todistamaan Kristuksesta. Jumalanpalveluksesta he siirtyvät maail-

maan heijastamaan Jumalan rakkautta uskottomille käyttäytymisensä ja suun todistuksen kautta. ”Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne” (Joh. 13:35).

- Apostolit kutsuivat uskovia kasteelle. Koska kaste on yksi niistä välineistä, joilla Jumala antaa armonsa ja näyttää suuren rakkautensa, se on keskeinen asia evankelioimistyössä. Evankelioimistyö sisältää myös niiden kastettujen, jotka ovat lakanneet vetoamasta kasteen lahjoihin, kutsumista uudelleen kirkkoon, sakramenttien yhteyteen ja kristilliseen elämään Hengessä.
- Olennaista kristilliselle elämälle on henkilökohtainen todistus, jossa kristityt jakavat kokemuksensa Jeesuksen Kristuksen ilosanomasta toisten kanssa. Uusi testamentti sisältää lukuisia esimerkkejä siitä, miten kielen ja ajattelun tyylit sovitettiin erilaisia kuulijakuntia varten (esim. juutalaisia, kreikkalaisia, samarialaisia, pakanakansoja).
- Palvelutyö, joka ilmentää kristillistä huolenpitoa koko ihmisestä, on koko kirkon historian ajan ollut evankelioimistyön väline.
- Kaikkien ihmisten kutsuminen omistautumaan Jumalalle ja sen myötä löytämään oma todellinen olemuksensa, arvonsa ja elämänsuuntansa johtaa vastuunkantajien antaman todistuksen ja palvelun moninkertaistumiseen. Erityisesti nuorten ihmisten osalta tämä on tärkeää monissa paikoin maailmaa.
- Kristillisen ashram-liikkeen kautta (esim. Intiassa) evankeliumi esitetään ei-kristityille paikallisia menettelytapoja käyttäen. Kristityt ja ei-kristityt lapset oppivat Herrasta Jeesuksesta Kristuksesta ashram-kotien hartauselämässä, joka näin koskettaa kokonaisia perheitä.
- Yritykset tukea uudistuvaa hartauselämää ja syvä samastuminen ihmisiin ovat kaikissa yhteiskunnissa perustavanlaatuisia seikkoja evankeliumin julistamisessa. Tästä seuraa yhteistyön tarve kaikkien kristittyjen kesken, jotta kristillinen omatunto yhteiskunnassa vahvistuisi.
- Evankelioimiskampanjat ovat jo kauan olleet tärkeä tapa saarnata hyvää sanomaa Jeesuksesta Kristuksesta suurille ihmisjoukoille.
- Jeesuksen julistaminen Pelastajana ja maailman Herrana tarkoittaa myös sitä, että Jeesus Kristus ja hänen seuraajansa joutuvat konfliktihin kaikkien niiden voimien kanssa, jotka vastustavat Jumalan suunnitelmaa maailmaa varten. Kirkko havaitsee, että ylösnousemuksessa Jeesus voittaa nämä voimat, kuolemankin.

71. Usein kun evankelioimistyöhön ryhdytään, löydetään uusia voi-

mia kirkon johtoon. Näin luonnolliset johtajat, joiden kyvyt ovat olleet kätkössä tai käyttämättä, asetetaan Kristuksen palvelutyöhön.

72. Evankelioimistyö on olennainen osa kirkon lähetystehtävää. Evankelioimista ei voi määritellä menetelmien avulla. Evankeliumi itse määrittelee sen, mitä sanotaan ja kuinka se välitetään maailmalle sanoin ja teoin. Kun luterilaiset ja metodistit pyrkivät täyttämään käskyn evankelioda innokkaasti, heidän on koko ajan pohdittava kaikkia menettelytapojaan evankeliumin itsensä valossa. Teologisen pohdinnan tulee olla vastuussa lähetyskäskylle, ja evankelioimisen menetelmien puolestaan tulee olla teologisen harkinnan alaisia. Me voimme evankelioda puheellamme, painetun sanan kautta, nähdyn myötä, näytelmien, kertomusten, rakkauden hyvien tekojen, esimerkillisten kristillisten kotien kautta. Joskus hiljainen todistus ja kärsimyskin evankelioi.

C. Kristillinen etiikka modernissa maailmassa

73. Uskonpuhdistuksen perinteeseen nojaavina kristittyinä luterilaiset ja metodistit todistavat evankeliumista, jossa Jumala vapahtaa ihmiskunnan ja koko luomakunnan Kristuksessa Jeesuksessa, jonka tähden Jumala vanhurskauttaa jumalattoman. Jumalan työ murtaa synnin kahleet ja antaa uusia mahdollisuuksia elämälle. Se on näin perustavanlaatuinen kaikelle kristilliselle etiikalle. Ihmisten moraalista käyttäytymistä ei koskaan pidä ymmärtää yritykseksi ansaita Jumalan armo. Kuuliaisuus Jumalan käskyille ei sekään ole pelastuksen väline. Kristillinen etiikka perustuu pelastuksen iloon Jeesuksessa Kristuksessa.

74. Kristillisen elämän iloa ja vapautta ylistetään jatkuvasti metodismissa ja luterilaisuudessa. Nähtyään ihmiskunnan syntiorjuuden niin Wesley kuin Luther kaunopuheisesti kuvaavat kristityn elämän vapautta, joka nojaa Pyhän Hengen kutsuvaan, ylläpitävään ja pyhittävään työhön. Niin yksilöinä kuin yhteisönä kristityt on kutsuttu todistamaan ja palvelemaan niin yksityisissä kuin julkisissa elämänpiireissä. Luterilaiset ja metodistit yksimielisesti hyväksyvät kristillisen etiikan perustaksi luottavan kuuliaisuuden Jumalalle. Tämän etiikan erottaa muista se, että siinä vastataan uskollisesti Jumalan sanaan ja että siinä pidetään vapautta Jumalan lahjana, jota tulee käyttää Hengen ohjauksessa.

75. Metodistit katsovat, että Jumalan viisaus näkyy luonnollisessa maailmassa ja että Jumala loi sen lait. Jeesuksessa Kristuksessa ilmoitettu Jumalan luonto on universaalin moraalilain lähde. Jumala on antanut syntiselle ihmiskunnalle omantunnon edeltävän armonsa kautta, Kristuksen universaalina työnä. Siksi myös niin sanottu ”luonnollinen ihmi-

nen” on varustettu eettisellä kyvyllä niin henkilökohtaisella kuin sosiaalisellakin tasolla.

Luterilaisetkin hyväksyvät ajatuksen, jonka mukaan kaikilla ihmisillä on käsitys oikeasta ja väärästä Jumalan lain mukaan. Vaikka ihmiset ovat syntisiä, he voivat tehdä Jumalan tahdon monin tavoin, joskin tällainen moraalinen tietoisuus on vaillinaista. Niin metodistien kuin luterilaisten lähestymistapa mahdollistaa sen, että moraalikysymyksissä kristityt voivat keskustella ja olla yhteistyössä muiden kanssa.

76. Niin Luther kuin Wesleykin uskoivat, että kristityn kuuliaisuus on enemmän kuin tavanomaisten moraalisen käyttäytymisen sääntöjen hyväksymistä. Molemmat kävivät loputonta taistelua moraalista rappiota vastaan. Lutherin huoli seurakuntien eettisestä opetuksesta sai hänet kirjoittamaan katekismuksensa yhtä lailla maallisen kutsumuksen heikon arvostuksen vastapainoksi kuin myös kristillisen vapauden käytännön toteutuksen kuvauksena. Wesleyyn aikana yhteiskunnan muutoksen ja moraalisen piittaamattomuuden voimat musersivat ihmisiä. Metodistit oivalsivat tällöin ihmisten kutsumuksen rakkaudenpalveluun lähimmäisiään kohtaan sekä Jumalan tahdon elävään todistamiseen yhteiskunnassa. Metodistien korkea moraali ja henkilökohtaiset hyveet johtivat toisinaan konflikteihin ja jopa vainoihin uskottomien ja nimikristittyjen taholta.

77. Kristillinen palvelutyö, rakkauden harjoittaminen, kuuliaisuus ja opetuslapseus pohjautuvat Jumalan käskyihin ja sovittavaan rakkauteen. Raamattu todistaa tästä; Jeesus Kristus tuo sen julki, hän joka ei ”tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi kaikkien puolesta” (Mark. 10:45). Kristityt ja kristilliset yhteisöt on kutsuttu löytämään se, ”mikä on hyvää, Jumalan mielen mukaista ja täydellistä” (Room. 12:2). Raamatun mittapuut ja harkitseva lähimmäisenrakkaus ohjaavat meitä tässä asiassa. Kristillinen etiikka ei ole vain sääntöjen ja lakien kokoelma. Kristityt eivät voi vaatia missään päin maailmaa tai missään yhteiskunnassa tai kulttuurissa, että kaikkien muiden tulisi mukautua heidän moraaliperinteisiinsä taikka käytäntöihinsä. Mutta silti voidaan havaita perustavanlaatuisia kristillisen sitoutumisen suuntia ja päämääriä, jotka ovat yleisesti voimassa ja jotka mahdollistavat yhteisen maailmanlaajuisen todistus- ja palvelutyön.

78. Luterilaiset ja metodistit käsittävät kirkon tehtävän yhteiskunnassa Jumalan Kristuksessa toteuttaman pelastushistorian valossa. Vanhurskauttaminen uskosta tekee välttämättömäksi toiminnan lähimmäisten kanssa. Jumalan vapauttamina kristityt näkevät jaloimmaksi kutsumukseksi lähimmäisen palvelemisen.

79. Jaamme monia eettisiä arvoja ja käytäntöjä toisten ihmisten kanssa, joilla on hyvä tahto ja vakaa moraalinen tietoisuus. Kristityt ovat valmiita tunnustamaan velkansa muille korkeille eettisille järjestelmille (ks. Paavalin moraalisia luetteloita Gal. 5). Tietyissä olosuhteissa kristityt ovat solidaarisia erilaisille ryhmille, jotka kannattavat oikeudenmukaisuutta, rauhaa ja sovintoa. Kristityt voivat jakaa syrjinnän taakan niiden kanssa, joiden moraaliset teot ovat saattaneet heidät ristiriitaan virkavallan kanssa. Toisaalta, koska uskovat yhteisöt omaksuvat Kristuksen mielen, ne myös joutuvat vastakkain toisenlaisten ihmiselämää koskevien käsitysten kanssa ja haastavat ne. Oppiessaan Jeesukselta Kristukselta, kirkon Herralta, joka oli kuuliainen kuolemaan saakka, kristityt ymmärtävät että elämän päämääriä eivät enää ole edut, omanvoitonpyynti taikka valta, vaan kristillinen rakkaus ja uhrautuva palvelutyö. Nämä päämäärät ovat jyrkästi ristiriidassa maailman arvostamien asioiden, esimerkiksi vallan ja aineellisen omaisuuden kanssa.

80. Luterilaiset ja metodistit ovat yhtä mieltä siitä, että uskonvanhurskaus saa aikaan henkilökohtaisia ja yhteisöllisiä laupeudentekoja. Elämä Kristuksessa sisältää ihmisten avustamisen. Siksi kirkko perustaa itse ja rohkaisee maallisia laitoksia perustamaan järjestöjä sekä ohjelmia, jotka suoraan vievät apua ihmisille. Kirkko yrittää myös puhua ja vaikuttaa yhteiskuntapolitiikkaan sodan ja rauhan, rasismien, ihmisoikeuksien, naisten ja lasten oikeuksien, vaurauden jakamisen ja ekologian kysymyksissä, samoin kuin muissa yhteiskuntapolitiikan kysymyksissä, jotka koskettavat elämän laatua ja asemaamme Jumalan luomakunnassa. Tunnustamme, että olemme usein antaneet kirkkojemme elää mukavuudenhaluisesti oman kulttuurimme sisällä; emme ole halunneet tulla epäsuosituiksi emmekä luoda sisäisiä ristiriitoja. Tunnustamme, että opetuslapseudesta seuraa velvoite käyttää henkilökohtaisia ja yhteisöjemme voimavaroja jatkuvaan taisteluun rauhan ja oikeudenmukaisuuden puolesta.

81. Yhteiskuntaan suuntautuva kristitty palvelutyö ja kuuliaisuus koettaa varjella ja vahvistaa yhteiskuntien hyvinvointia sekä parantaa niiden heikkouksia ja puutteita. Näin kristityt palvelevat yhteistyössä Jumalan kanssa hänen maailmaa ylläpitävässä ja varjelevassa työssään. Näin tehdessämme me painotamme yhdessä, että Jumalan vanhurskaus on ilmoitettu Jeesuksen Kristuksen puhdistavassa rangaistuskärsimyksessä ja kuolemassa. Kristuksessa Jumala on voittanut pahan kosmiset ja inhimilliset voimat. Kristityt voivat siksi pelotta taistella kuoleman ja tuhon voimia vastaan, toivossa luottaen Kristuksen voiton lopulliseen toteutumiseen.

VI Ehdotuksia tulevaisuutta varten

82. Toisen kokoontumisemme (Bristol 1980) lopuksi totesimme: ”Tärkeää on se, että yhden pyhän, katolisen kirkon kaksi perinnettä keskustelevalt keskenään. Historiansa ja tämänhetkisen tilanteidensa vuoksi näiden perinteiden kuuluu keskustella ... olemme todenneet niin yhtäläisyyksiä kuin eroja, ja edessämme on lupaava tulevaisuus.” Vaikka yhteiskomissiomme työ päättyi 1984, olemme vakuuttuneita siitä, että luterilais-metodistisen dialogin tulevaisuus on lupaava, samoin kuin yhteisen diakonisen työn, ehtoollisyhteyden ja näkyvän ykseyden.

83. Dialogia edistääksemme lähetämme tämän yhteisen julkilausuman kirkkokunnillemme. Toivomme, että sen käyttö teologisissa tiedekunnissa ja pappiskoulutuksessa, kiinnostuneiden maallikkojen ja pappien parissa kasvattaisi tietoisuutta toisesta perinteestä ja johtaisi arvostamaan toinen toisemme teologiaa, hengellistä elämää ja historiallista lähetystehtävää. Olemme laatineet kirjallisuusluettelon siitä, mistä tutustuminen toiseen voi alkaa.

84. Vakuutamme, että ekumeeninen keskustelu sekin auttaa meitä kasvamaan omien perinteidemme tiedostamisessa ja niiden ymmärtämisessä. Tehdessämme työtä kristittyjä toisistaan erottavien esteiden poistamiseksi meidän tulee voida määritellä oman kirkollisen identiteettimme ydin. Ekumeenisesta keskustelusta seuraa näin kaksinkertainen siunaus: suurempi rakkaus niin omaa kirkkoa kohtaan kuin myös toisiin kirkkoihin.

85. Olemme tyytyväisinä panneet merkille luterilaisten ja metodistien dialogin alueellisella tasolla. USA:n keskusteluista olemme vastaanottaneet hyödyllisen kasteasiakirjan. Toivomme, että nämä kontaktit maailmanliittojemme välillä jatkuvat ja että alueelliset keskustelut hyödyntävät meidän työtämme.

86. Keskustelujemme alkamisen jälkeen Kirkkojen maailmanneuvoston Faith and Order -asiakirja *Kaste, ehtoollinen, virka* on julkaistu. Joskaan tätä dokumenttia ei virallisesti esitelty keskusteluissamme, havaitsemme yhtäläisyyksiä omien tulostemme ja tämän tärkeän lähentymisasiakirjan välillä. Me puolestamme kehotamme kirkkoja vastaamaan *Kaste, ehtoollinen, virka* -asiakirjaan. Olemme sisällyttäneet sen ja eräitä muita teoksia samasta aihepiiristä kirjallisuusluetteloomme.

87. Kehotamme myös metodistisia ja luterilaisia seurakuntia ryhtymään dialogiin. Seurakuntapapit voivat järjestää yhteisiä keskustelutilaisuuksia, joissa käytetään julkilausumaamme taikka käsitellä kirjallisuusluettelon mainitsemia Lutherin ja Wesley'n kirjoituksia. Papit voivat myös

saarnoja valmistaessaan yhdessä tutkia Raamatua. Suosittelemme, että kirkkomme kutsuvat toisen kirkon pappeja saarnaamaan ja toimittamaan jumalanpalveluksen; suosittelemme myös ehtoollisen jakamista toisen kirkon jäsenille. Rohkaisemme luterilaisia pastoreita kertomaan luterilaisuudesta metodistisille maallikkoryhmille ja metodistipastoreita puolestaan tekemään samoin luterilaisissa seurakunnissa. Kannustamme luterilais-metodistisia maallikkoryhmiä lukemaan yhdessä Raamatua, Lutherin ja Wesley'n kirjoituksia, tunnustuksellisia ja opillisia asiakirjoja sekä rukoilemaan ja viettämään jumalanpalvelusta yhdessä. Kannustamme kirkkojemme koulutuskeskuksia valistamaan paikallisia työryhmiä, jotka käsittelevät samanlaisia asioita kuin oma dialogimme. Rohkaisemme metodistisia ja luterilaisia kirkkoja tekemään aloitteita paikallisessa ekumeenis-diakonisessa yhteistyössä sekä luomaan yhteistyömuotoja siellä, missä niitä ei vielä ole.

88. Eräät kysymykset vaativat lisää pohdintaa ja keskustelua. Erityisesti oppi kaitselmuksesta ja kahdesta regimentistä, eräät ihmiskäsityksen seikat sekä ykseyden toteutumistavat vaativat vielä selvitystä. Toivomme että näitä asioita voitaisiin tutkia asianomaisissa paikoissa.

VII Suosituksia

89. Alusta asti dialogimme yksi tarkoitus on ollut metodististen ja luterilaisten kirkkojen auttaminen kohti suurempaa yhteyttä uskossa, todistuksessa ja palvelussa. Tämä yhteys toteutuu näkyvällä tavalla sakramenttiyhteytenä.

90. Kiitollisina toteamme, että dialogimme on johtanut meitä merkittävästi tätä kohti; olemmehan saavuttaneet pitkällemenävän yksimielisyyden. Katsomme, että teologinen keskustelu on johtanut niin suureen yksimielisyyteen, että voimme suositella seuraavia asioita:

91. 1. Suosittelemme, että kirkkomme ottaisivat askeleita julistaakseen ja rakentaakseen täyden sanan ja sakramenttien yhteyden. Suosittelemme, että ensimmäisenä tärkeänä askeleena kirkkomme virallisesti harjoittaisivat saarnastuolivaihtoja sekä ehtoollisvieraanvaraisuutta. Ilotsemme siitä, että jo nyt eräät kirkkomme harjoittavat sanan ja sakramenttien yhteyttä.

92. 2. Suosittelemme, että kaikkialla siellä, missä molemmat kirkkokuntamme työskentelevät, ne ilmentäisivät ykseyttään todistamalla ja palvelemalla maailmaa yhdessä.

93. Suosittelemme, että kirkkomme ottaisivat teologisen dialogimme

tulokset vastaan ja käyttäisivät niitä etsiessään kaikkien kristittyjen näkyvää ykseyttä.

94. Lopuksi toivomme, että kirkkomme voisivat löytää yhteisen lähtö- ja työnäyn eläessään yhdessä maailmassa, jonka vuoksi Kristus kuoli. Toivomme kaikkien jäsentemme puolesta, että mieleltään, sydämel-tään ja palvelussan he voisivat kasvaa yhdessä kokemaan *kirkon, joka on armon yhteisö*. Luotamme siihen, että Pyhä Henki johtaa luterilaisia ja metodisteja todistuksen, palvelun ja yhteyden eri tavoissa, jotka osoittavat kuuliaisuuttamme ja rakkauttamme samaa Herraa Jeesusta kohtaan.

Selostus

Risto Saarinen

Anglikaanisesta kirkosta 1700-luvulla eronneet metodistit ovat 20. vuosisadalla toimineet aktiivisesti ekumeenisessa liikkeessä. Kirkkojen maailmanneuvoston neljästä pääsihteeristä kaksi – Philip Potter ja Emilio Castro – on ollut metodisteja. Tunnetuin metodisti on ekumeenisesta työstään Nobelin rauhanpalkinnon saanut John R. Mott. Noin 55 miljoonaa jäsentä käsittävä metodistikirkkojen yhteisö on tunnustuskuntana samaa suuruusluokkaa kuin luterilaisuus; sen yhteyksienä on 1951 perustettu Maailman metodistineuvosto.

Anglikaanien kanssa metodistit ovat erityisesti Englannissa neuvotelleet pitkällevietyjä yhdistymissopimuksia, jotka ovat kuitenkin kaatuneet määrääenemmistön puutteeseen Englannin valtiokirkossa – teologisena syynä olivat tulkintaerot piispanvirassa. Metodistit ovat harjoittaneet op-pikeskusteluja useiden suurten kirkkokuntien kanssa (Wainwright 1995).

Luterilais-metodistisen yhteiskomission työn historia on selostettu asiakirjan johdannossa. Kääntämäni teksti kattaa koko yhteiskomission työn. Tässä tapauksessa, kuten myös baptistidialogissa, LML on siis käynyt ajallisesti rajatun dialogin, kun taas keskustelut anglikaanien, katoli-laisten ja ortodoksien kanssa jatkuvat toistaiseksi.

Asiakirja päättyy suosittelemaan sanan ja sakramenttien yhteyttä (kpl 91). 1980-luvun lopulla jatkotyöskentely johti tällaiseen yhteyteen Sak-sassa ja 1990-luvulla Norjassa. 1990-luvulla metodistit ovat myös erään-laisen erillissopimuksen kautta Leuenbergin kirkkoyhteisön jäseniä ja si-tä kautta kirkollisessa yhteydessä suurimpaan osaan mannermaista pro-
testantismia. Luterilais-metodistisen yhteiskomission asiakirja on muo-

dostanut teologisen pohjatyön tälle varsin merkittävälle kehitykselle. Tietenkin on sen lisäksi sanottava, että metodismin ja muun protestantismien välillä ei muutenkaan ole ollut suuria teologisia kiistakysymyksiä. Harvat luterilaiset pitävät metodismin edustamaa ratkaisu- ja pyhityskristillisyyttä kirkkoja erottavana opillisena tekijänä: ero lienee enemmän tyyllillinen kuin sisällöllinen.

Eräänlainen paradoksi sisältyy kyllä siihen, että anglikanismin ja metodismin keskinäinen suhde on yhä epäselvä, vaikka jälkimmäinen selvästi on edellisen perillinen. Käytännössä näiden kahden yhteistyö on kuitenkin läheistä englanninkielisessä maailmassa.

Asiakirja sisältää varsin paljon kokemuksellista ja evankelioimista puoltavaa aineistoa. Teologisen sisällön kannalta Raamattua käsittelevä luku I ja erityisesti pelastusopillinen luku II ovat keskeisiä. Myös kirkkopillinen kolmas luku ja sakramentteja käsittelevä neljäs luku ovat tärkeitä: niissä näkyy metodismille ominainen kaikkien asioiden tarkastelu evankelioimistehtävästä käsin.

Dokumentin eräissä kappaleissa mainittu kirjallisuusluettelo on painettu englanninkielisen alkutekstin loppuun. Wainwright 1995 tarjoaa huomattavasti uudemmat ja laajemmat kirjallisuustiedot.

Lähde:

- Lutheran – Methodist Joint Commission: Lutheran – Methodist Dialogue 1979–1984. The Church: Community of Grace. Geneva and Lake Junaluska 1984.

Kirjallisuutta:

- Vom Dialog zur Kanzel- und Abendmahlsgemeinschaft. Hannover: VELKD 1987. (Saksan sopimusasiakirja).
- Nådens fellesskap. Rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke. Oslo: Kirkens Informasjonstjeneste 1994.
- Wainwright, G. Methodists in Dialog. Nashville: Abingdon 1995.

Luterilais-ortodoksinen yhteiskomissio

Jumalallinen ilmoitus (Allentown 1985)

I 1. Jumala, jota kukaan ei ole koskaan nähnyt (Joh. 1:18), ilmoittaa itsensä historiassa ihmisille sanansa ja voimansa (energioiden) kautta. Tämä Jumalan ilmoitus, joka alkaa maailman luomisesta (Apt. 14:15–17), saa täyttymyksensä pelastustyön (oikonomia) kautta Kristuksessa, Pyhän Hengen vuodattamisessa ja lupauksessa uudesta luomisesta.

2. Kolmiyhteinen Jumala, johon uskomme ja jonka tunnustamme, on pelastustyössään ilmoittanut jumalallisen viisautensa ja tahtonsa. Tämä pelastustyö tuo hänet ilmi luojana, lunastajana, täydellistäjänä sekä koko ihmiskunnan tulevana tuomarina. Jumalan lupaus Vanhassa testamentissa, kun hän puhui isille profeettojen suulla monet kerrat ja monin tavoin (Hepr. 1:1), sekä tämän lupauksen täytyminen Jeesuksessa Kristuksessa, eivät ole ainoastaan Jumalan itseilmoituksen historiaa vaan myös ihmiskunnan pelastuksen historiaa. Ilmoitus on Jumalan Sana sekä sana Jumalasta; se on samalla kertaa sana niin koko ihmiskunnan kohtalosta kuin sen pelastuksesta.

3. Jumala itse pelastaa ihmiset kadotuksesta ja vieraannuksesta häntä kohtaan. Jumala tuo heidät uuden luomisen aitoon elämään (2. Kor. 5:17). Tämän pelastustyön keskuksena on Jumalan Pojan lähettäminen, hänen joka ”meidän ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista, tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja Neitsyt Mariasta ja syntyi ihmiseksi, meidän edestämme ristiinnaulittiin,” nostettiin uuteen elämään ”niin kuin oli kirjoitettu, astui ylös taivasiin, istuu Isän oikealla puolella”. Korotetun Herran kautta Isä antaa Pyhän Hengen kansalleen ja näin johtaa ilmoituksensa täyttymykseen. Sama Pyhä Henki, joka on puhunut profeettojen kautta, vaikuttaa apostolisessa saarnassa kirkastamalla Pojan ja antamalla kaikille uskoville pelastavan tiedon (Joh. 14:13–16), kunnes

kaikki lupaukset täyttyvät Jumalan valtakunnassa viimeisenä päivänä.

II 4. Jumalan ilmoitus Jeesuksessa Kristuksessa toteutuu ja tulee eläväksi kirkossa, sen kirkon kautta, joka on Kristuksen ruumis. Uuden testamentin kirkko on asettanut pääsiäisen ja helluntain mysteerit, joissa ilmoitus elää, välittyy ja tulee julistetuksi. Evankeliumin julistamisen kautta Pyhä Henki pitää yllä kirkon elämää ja kasvua viimeiseen päivään saakka. Tämä julistustyö tapahtuu apostolisen tradition täyteydessä, välittyen paikasta paikkaan, sukupolvesta sukupolveen, ei vain sanoin vaan myös koko kirkon elämänä.

5. Raamattu on Jumalan ilmoituksen sekä alkukirkon kokemuksen inspiroitu ja autenttinen ilmaus. Kirkon jatkuvassa kokemuksessa elämästään Kristuksessa, Jumalan kansan uskossa, rakkaudessa ja kuuliaisuudessa sekä jumalanpalveluksessa Raamatusta tulee ilmoituksen elävä kirja. Kirkon saarna, oppi ja elämä ei saa asettua Raamattua vastaan. Koska Pyhän Hengen ohjauksessa kirkon oppi on sopusoinnussa Raamatun kanssa, opista itsessään tulee muuttumaton ilmoituksen totuuden todistaja. Pyhän Hengen ohjauksessa siis jumalallinen ilmoitus elää kirkossa Raamatun ja pyhän tradition kautta.

6. "Pyhät ja jumalallisesti inspiroidut Kirjoitukset ilmaisevat totuuden riittävästi, mutta myös monet autuaiden opettajiemme teokset on laadittu samaa tarkoitusta varten. Niitä lukeva henkilö voi myös oppia Raamatun oikean tulkintatavan." (Pyhä Athanasios, *Contra gent.* 1,3, *Patrologia graeca* 25, 4).

Raamattu ja traditio (Kreeta 1987)

1. Pyhän Hengen työn kautta maailmalle on annettu Vanhan ja Uuden testamentin jumalallinen ilmoitus Jumalan pelastustyöstä (oikonomia), joka saa täyttymyksensä Jeesuksessa Kristuksessa. Tämä Jumalan pelastustyö Pojan kautta Pyhässä Hengessä on pelastuksen "evankeliumin" ydin.

2. Profeetoille annettu Jumalan Sana on ilmoitettu meille Jeesuksen Kristuksen lihaksitulon, elämän ja opetuksen, kärsimyksen, ylösnousemuksen ja taivaaseenastumisen kautta sekä helluntaina lähetetyn Hengen välityksellä. Kaikessa tässä Jeesus Kristus toi julki ja varmisti testamenttien ykseyden, ruumiinsa ja verensa kertakaikkisen, pelastukseemme annetun uhrin jatkuvuuden sekä läsnäolonsa meidän kanssamme maailman loppuun saakka. Siksi pelastuksen "ilosanoma", josta Pyhä Henki todistaa, ei ole vain Jumalan puhetta taikka puhetta Juma-

lasta, vaan lihaksitullut, olennollinen Jumalan Sana. Tämä Jeesuksen Kristuksen "evankeliumi", jonka kirkko maailman loppuun asti antaa meille Pyhän Hengen työn välityksellä, on Pyhä traditio.

3. Pyhä traditio on jumalallisen ilmoituksen aito ilmaus kirkon, lihaksitulleen sanan ruumiin, elävässä kokemuksessa. Sakramenteissaan ja hengellisessä elämässään kirkko siirtää tämän pelastuksemme "evankeliumin" Pyhän Hengen työn kautta. Apostolinen usko ei sen tähden ole vain julistettava asia, vaan lihaksitullut usko kirkossa (Hepr. 11:1; vrt. "enhypostatos pistis", Maximos Confessor, *Quaestiones* 25, Patr. Graeca 90, 336D).

4. Tämä pelastuksen "evankeliumi" on Pyhän tradition sisältö. Se on säilynyt, tunnustettu ja siirretty eteenpäin Raamatussa, kaikkien aikakausien pyhien ihmisten elämässä ja kirkon konsiliaarisessa perinteessä.

5. Ortodoksisilla ja luterilaisilla kirkoilla on sama Raamattu, joka sisältää Vanhan ja Uuden testamentin. Seuraavilla kymmenellä Vanhan testamentin kirjalla on erilainen auktoriteetti kirkoissamme: Juudit, 1. Esra, 1.–3. Makkabealaiskirjat, Tobit, Jeesus Siirak, Salomon viisaus, Baarak ja Jeremian kirje. Tulevaisuudessa meidän on keskusteltava yksityiskohtaisemmin Raamatun kaanonin ongelmasta.

6. Sama kolmiyhteinen Jumala on ilmoitettu Vanhassa ja täyteydessään Uudessa testamentissa. Vanha testamentti sisältää Jumalan edellytyksettömän pelastuslupauksen, ja Uusi testamentti sisältää tämän lupauksen täyttymyksen Kristuksessa, Pyhän Hengen kautta. Molemmat testamentit ilmoittavat Jumalan tuomion synnille niin Jumalan kansan keskuudessa kuin sen ulkopuolella, sekä Jumalan armon Kristuksessa. Koska Pyhä Raamattu on Pyhän Hengen työtä Pyhässä traditiossa, sen ymmärtämisen kriteerinä on Jeesus Kristus itse yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon elämässä ja opetuksessa.

7. Vaikka Jumalan ilmoitus sisältyy Raamattuun, tuo ilmoitus ylittää kaikki sanalliset ilmaukset. Se on kätketty kaikilta luoduilta, erityisesti syntisiltä ihmisiltä (palaios anthropos). Sen tosi merkityksen voi ilmoittaa vain Pyhä Henki elävässä pelastuskokemuksessa, joka toteutuu kirkossa kristillisen elämän myötä. Tämä katolinen pelastuskokemus kirkossa on samalla Jumalan sanan tosi ymmärtämisen ainoa aito ilmaus.

8. Pyhä traditio, joka on Pyhän Hengen jatkuvaa työtä kirkossa, ilmaisee itsensä kirkon koko elämässä. Ekumeenisten kirkolliskokousten päätökset ja kirkon paikallissynodit, pyhien isien opetus, liturgiset tekstit ja toimitukset ovat tämän Pyhän Hengen moninaisen työn erityisen tärkeitä ja autoritatiivisia ilmauksia. Kaikki itseään ortodoksisina pitävät synodit eivät kuitenkaan ilmennä Pyhää traditiota, eivät myöskään kaikki

kirkollisten kirjoittajien opetukset eivätkä kaikki toimitukset. Vaan niiden pitää olla koko kirkon hyväksymiä. Ne saattavat jäädä vain ihmisten traditioiksi, joissa Pyhä Henki ei ole läsnä. Siksi Pyhän tradition läsnäolon määrittelyn kriteerien ongelma kirkkojen traditioissa on hyvin tärkeä ja vaatii jatkotyöskentelyä.

9. Näin ollen niitä päätöksiä, jotka katolinen kirkko on ottanut vastaan Raamatun tulkitusperien tosina ilmauksina, voidaan pitää kirkon uskon ja tunnustuksen aitoina kriteereinä (vrt. Vincent Lerinläiinen, *Commonitorium*, 2,3; Patr. latina 50, 640). Kirkon opilliset määrittelyt, joissa tunnustetaan Pyhä Kolminaisuus ja Jumalan pelastustyö Jeesuksessa Kristuksessa Pyhän Hengen kautta ovat suuntaviittoja, joilla uskoa puolustetaan vääristymiä vastaan. Julistaen, tunnustaen ja Kristuksessa eläen kirkko välittää Jumalan ilmoituksen mysteeriä. Kirkon opilliset lausumat kumpuavat sen koko hengellisestä elämästä ja ovat samalla sen muokkaamia. Kuten P. Basilios sanoi Raamatusta ja Pyhästä traditiosta: "tosi uskon kannalta nämä molemmat ovat samanarvoiset" (P. Basilios Suuri, *Pyhästä Hengestä*, XXVII, 66; Patr. Graeca 32, 188A).

Toisaalla P. Basilios perusteli lausetta: "Kirkkaus on yhteinen Isälle ja Pojalle" ensiksi kirkkoihin tukeutuen; sitten hän jatkoi: "Mutta meille ei riitä sen toteaminen, että se on isien perinne. Sillä he myös seurasivat Raamatun tahtoa, koska he käyttivät lähtökohtinaan Raamatun todistusta, niin kuin äsken mainittiin (P. Basilios Suuri, *Pyhästä Hengestä*, VII, 16; Patr. Graeca 32, 96).

10. Raamatun tehtävänä on palvella kirkon elävän kokemuksen aitoutta varjelemalla Pyhää traditiota kaikenlaisista yrityksistä vääristää tosi usko (vrt. Hepr. 4:12 jne.). Raamatun tehtävänä ei ole heikentää kirkon, Kristuksen ruumiin, auktoriteettia.

11. Raamatun ja tradition suhteen osalta ortodoksisen ja luterilaisen opetuksen välillä on vuosisatojen ajan näyttänyt olevan syviä eroja. Ortodoksit kuulevat tyytyväisinä luterilaisten teologien vakuutuksen siitä, että ilmauksella "sola scriptura" on aina haluttu viitata Jumalan ilmoitukseen. Tämä ilmoitus on Jumalan pelastustyö Kristuksen kautta Pyhän Hengen voimassa; siksi ilmaus viittaa kirkon Pyhään traditioon tässä asiakirjassa kuvatulla tavalla ja vastustaa inhimillisiä traditioita, jotka hämärtävät kirkon aidon opetuksen.

12. Raamattuun viittaaminen on pelastuksen "evankeliumiin" viittaa-mista, Kristukseen ja siten kirkon elämän muodostavaan Pyhään traditioon viittaamista. Näin Raamattu toimii tradition aitouden kriteerinä; näin Raamattuun viittaaminen painottaa kirkon ykseyttä ja katolisuutta, joka vie kolmiyhteisen Jumalan riemulliseen ylistämiseen.

Kaanon ja Raamatun inspiraatio (Bad Segeberg 1989)

1. Raamattu on kirkon suuri aarre. Se on kirkon uskon ja elämän normi. Vanha testamentti todistaa kolmiyhteisen Jumalan itseilmoituksesta profeetoille ja isille. Se todistaa Jumalan vapauttavasta ja tuomiolle vievästä työstä, Jumalan vaatimasta uskon kuuliaisuudesta sekä lupauksesta, että pelastaja tulee maailmaan. Uusi testamentti todistaa, että Isä Jumala lähetti Poikansa maailmaan tulemaan ihmiseksi, Neitsyt Mariasta syntyneeksi (Luuk. 1:30–31; Gal. 4:4) ja että Jumala herätti Pojan kuolleista Pyhän Hengen voimassa (Room 1:3). Näin kolmiyhteinen Jumala avasi ikuisen elämän oven kaikille uskojille, kaikkien kansojen keskuudessa. Juutalaisten ja pakanoiden yksi kirkko, Pyhässä Hengessä Kristuksen ruumiina kokoontunut, otti vastaan heprealaiset kirjoitukset, joita Paa-vali kutsui ”vanhaksi liitoksi” tai ”Vanhaksi testamentiksi” (2. Kor. 3:14) sekä ”pyhiksi kirjoituksiksi” (Room. 1:2; vrt. ”kirjoitus” Joh. 2:22; Apt. 8:32; ”kirjoitukset” Mk 12:24; 1. Kor. 15:3s.). Myöhemmin kirkko määritteli Uuden testamentin kirjojen kaanonin. Vanha ja Uusi testamentti yhdessä muodostavat pyhän kirjan, kirkon Raamatun.

A. Uuden testamentin kaanon

2. Herramme Jeesuksen Kristuksen ja hänen apostoliensa Raamattu oli Israelin pyhä kirja (Luuk. 4:16–21). Se käsitti lain ja profeetat sekä muita kirjoituksia kuten Psalmit, jotka olivat erityisen tärkeitä. Alusta saakka kirkolla oli näin tietyt keskeiset kirjoitukset, jotka muodostivat Vanhan testamentin kaanonin ytimen. Eräiden juutalaisten kirjoitusten osalta kirkossa seurattiin samanaikaisesti monenlaisia käytäntöjä. Vuosien 691/92 kirkolliskokous (Quinisextum) hyväksyi erilaisia paikalliskirkkojen käytäntöjä, muun muassa lyhyen kaanonin, keskipitkän kaanonin ja kaikenkattavan kaanonin.

3. Kirkon yhteisen uskon mukaan Jumalan ilmoitus Vanhan testamentin pyhissä kirjoituksissa viittaa Jumalan Pojan, Jeesuksen Kristuksen, lihaksitulemiseen, hänen joka ristiinnaulittiin ja nousi kuolleista meidän pelastuksemme tähden. Kirkko opettaa, että Jumalan Poika ilmoitti asioita profeetoille jo ennen lihaksituloaan (1. Kor. 10:4; Joh. 8:58). Kolmiyhteisen Jumalan pelastava työ (oikonomia) tulee täydelliseksi Pyhän Hengen vuodattamisessa helluntaina ja täyttymystä odottavan kirkon kokoontumisessa (Apt. 2:1;17). Lihaksitullutta Herraa itseään sekä apostolien sanomaa käsittelevät traditiot liitettiin Israelin pyhiin kirjoihin niiden huipennuksena ja täyttymyksenä (Hepr. 10:11; 2. Kor. 3:3–18).

Nämä uudet kirjoitukset, apostolisen suullisen tradition tallenne, muodostivat Uuden testamentin.

4. Uuden testamentin kaanonin alku sijoittuu apostolien aikaan. Toisen vuosisadan loppuun mennessä kaanonin perusosat olivat koossa: neljä evankeliumia ja Apostolien teot, Paavalin kirjeet sekä tärkeimmät katoliset kirjeet. Kirkko määritteli kaanonin, koska se näissä kirjoituksissa kuuli jumalallisen ilmoituksen, Jeesuksen Kristuksen valittujen todistajien, apostolien, aidon äänen. Myöhemmin kirkko synodeissaan määritteli Uuden testamentin tarkan koostumuksen.

5. Vanhan ja Uuden testamentin pyhien kirjoitusten, kristillisen Raamatun, määrittely on eräs kirkon kaikkein tärkeimmistä päätöksistä sen matkalla helluntaista kohti viimeisen tuomion päivää. Uskomme ja ope- tamme yhdessä, että Pyhä Henki johti kirkkoa tässä päätöksessä.

6. Varhainen kirkko tunnisti näissä kirjoituksissa profeettallisen lupauksen ja alkuperäisen apostolisen julistuksen, jonka välityksellä kirkko elää. Kirkko tunnustaa näiden kirjoitusten normatiivisen arvovallan. Pyhän Hengen johdattama yksimielinen kirkko lopulta päätti Raamatun kirjojen kanonisuudesta. Tämä yksimielisyys sitoo myös meitä riippumatta siitä, mihin tuloksiin tämän päivän historiallinen tutkimus tulee tutkiessaan yksittäisten Raamatun kirjojen kirjoittajia. Uuden testamentin kaanonin sisällön suhteen kirkkojemme välillä ei ole erimielisyyksiä.

7. Vanha testamentti sisältää seuraavat 39 kanonista kirjaa: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Joosua, Tuomarit, Ruut, 1. Samuel, 2. Samuel, 1. Kuninkaat, 2. Kuninkaat, 1. Aikakirja, 2. Aikakirja, Esra, Nehemia, Ester, Psalmi, Job, Sananlaskut, Saarnaaja, Laulujen laulu, Jesaja, Jeremia, Valitusvirret, Hesekiel, Daniel, Obadja, Joel, Joona, Aamos, Hoosea, Miika, Nahum, Sefanja, Habakuk, Haggai, Sakarja, Malakia. Näiden lisäksi on kymmenen deuterokanonista kirjaa, joita luterilaiset kutsuvat apokryfeiksi. Ortodoksisessa perinteessä nämä ovat: Juudit, 1. Esra, 1.–3. Makkabealaiskirjat, Tobit, Jeesus Siirak, Salomon viisaus, Baaruk ja Jeremian kirje.¹

8. Uusi testamentti sisältää 27 kirjaa: Matteus, Markus, Luukas, Jo-

1 Evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat eivät sisällä raamatullisten kirjojen luetteloa, koska reformaatioaikana Raamatun kaanon oli vakiintunut. Vanhan testamentin osalta ei näin ollen ole sellaisia kaanonin rajoituksia, jotka olisivat sitovia kaikissa luterilaisissa kirkoissa. Martti Lutherin käänöksessä, josta tuli normatiivinen saksankielisissä maissa, seuraavat kirjat on katsottu "hyödyllisiksi ja hyväksi lukea" ja siinä mielessä apokryfeiksi (termi ei siis tässä tarkoita kirkon hylkäämiä kirjoituksia): Juudit, Salomon viisaus, Tobit, Jeesus Siirak, Baaruk, 1.–2. Makkabealaiskirjat, lisäykset Esterin kirjaan, Susanna, Bel ja lohikäärme, Asarjan rukous, Kolmen nuoren miehen laulu, Manassen rukous.

hannes, Apostolien teot, kirjeet Roomalaisille, 1.–2. Korinttilaisille, Galatalaisille, Efesolaisille, Filippiläille, Kolossalaisille, 1.–2. Tessalonikalaisille, 1.–2. Timoteukselle, Tiitukselle, Filemonille, Heprealaisille, Jaakobin kirje, 1.–2. Pietarin kirje, 1.–3. Johanneksen kirje, Juudaksen kirje, Ilmestyskirja.

9. Meillä on yksi ja yhteinen Raamattu. Luemme sitä jumalanpalveluksissamme; käytämme sitä opetuksessa. Liturgiassa evankeliumin lukeminen aina päättää ja huipentaa raamatullisten tekstien sarjan. Jeesus Kristus on Raamatun keskus, ymmärtämisen avain, kaikkien Jumalan lupauksen täyttymys.

10. Alusta saakka Vanha testamentti oli kirkon kirja hepreaksi ja kreikaksi. Uusi testamentti kirjoitettiin kreikaksi. Kirkko käänsi Raamatun yhä uudelleen eri kielille. Monet kielet, joilla sama Raamattu tuli julki, ilmentävät yhden kirkon elämää monilla kielillä, monissa kulttuureissa. Tämä osoittaa niin ikään, että Raamatun kaanon on kirkon elämän erityinen hedelmä ja erityinen lahja kirkolle.

B. Raamatun inspiraatio

11. ”Jokainen pyhä, Jumalan Hengestä syntynyt kirjoitus on hyödyllinen opetukseksi, nuhteeksi, ojennukseksi ja kasvatukseksi Jumalan tahdon mukaiseen elämään. Näin Jumalan ihmisestä tulee täydellinen ja kaikeen hyvään kykenevä.” (2. Tim. 3:16–17). Pyhien kirjoitusten ennustukset eivät ”ole kenenkään omin neuvoin selitettävissä. Yksikään profeettallinen sana ei ole tullut julki ihmisten tahdosta, vaan ihmiset ovat puhuneet Pyhän Hengen johtamina sen, minkä ovat Jumalalta saaneet” (1. Piet. 1:20–21). Raamatun inspiraatiosta (theopneustia) puhuminen on puhetta Pyhän Hengen työstä. Kun kristityt toteavat Raamatun olevan inspiroitu, he puhuvat siitä, miten Jumala on päättänyt toimia kansansa keskuudessa. Raamattu on yksi niistä välikappaleista, joiden kautta Pyhä Henki todistaa totuudesta, inspiroi ja ylläpitää uskovien uskoa.

12. Kysymys Raamatun kirjojen inspiraatiosta viittaa siihen, miten Henki toimi näitä kirjoja laadittaessa, so. kuinka Henki inspiroi kirjoittajat. Edelleen kysymys viittaa siihen, kuinka sama Henki toimii kirkossa, jossa opetetaan miten Raamattua pitää ymmärtää ja joka johtaa uskovia päämääräänsä kohti.

13. Apostolisen todistuksen ja isien opetuksen mukaan tämä päämäärä on osallisuus Jumalan kirkkauteen. ”Ne, jotka hän on vanhurskauttanut, hän on myös kirkastanut” (Room. 8:30; vrt. 1. Joh. 3:2). Jumalallinen ilmoitus edelleen kaikkialla puhuu siitä, että kolmiyhteinen Jumala itse

pelastaa luomakunnan kadotuksesta ja vieraantumisesta sekä johtaa luomakunnan todelliseen elämään. Raamattu on jumalallisesti inspiroitu ja kanoninen ilmoituksen todistaja; ilmoitus itse kuitenkin ylittää kaikki käsitteiden ja ilmausten tarjoamat mahdollisuudet. Raamattu on Jumalan sanaa todistuksena ilmoituksesta. Inspiraatio on Pyhän Hengen työtä Raamatun kirjoittajissa, jotka näin voivat todistaa ilmoituksesta (Joh. 5:39) erehtymättä Jumalasta ja hänen teistään ja keinoistaan ihmiskunnan pelastamiseksi. Näin Raamatun kirjoittajat kuvaavat Jumalan työtä luomakuntansa ja kansansa keskuudessa; samalla he todistavat Jumalan kirkkaudesta, joka on kätkeyty epäuskoisten silmiltä. Inspiraatio tulee Pyhän Hengen kautta Jumalan kirkkauden ilmoituksen kokemuksesta. Jumala ilmoitti kirkkautensa Vanhan testamentin profeetoille sekä Uuden liiton apostoleille ja profeetoille (Ef. 2:20; 3:5). On syytä painottaa, että kirkastumiseen kuuluu aina risti ja kärsimys: näin on laita niin Herramme Jeesuksen Kristuksen (Joh. 12:23–24,32) kuin myös hänen seuraajiensa (Gal. 2:19–20) osalta. Kirkastuminen on koko persoonan muuttumista ja uudistumista (Room. 12:2). Se antoi Raamatun kirjoittajille voiman julistaa ja kirjoittaa Jumalan Sanaa.

14. Profeetat, apostolit ja pyhimykset, jotka ovat kokeneet Jumalan kirkkauden ja todistaneet siitä Raamatussa, julistavat Jumalan totuutta ja tapaa olla yhteydessä Jumalaan. Heistä Paavali kirjoittaa: Hengellistä ihmistä ... ”ei kukaan voi tutkia. Kuka tuntee Herran mielen, niin että voi neuvoa häntä. Mutta meillä on Kristuksen mieli” (1. Kor. 2:15–16). Ortodoksit ja luterilaiset teologit ovat yhtä mieltä siitä, että Jumalan ja luomakunnan välillä ei vallitse olemisen kaltaisuutta taikka analogiaa (analogia entis), joskin luotu on riippuvainen Jumalasta. Siksi Gregorios Teologi kirjoitti: ”On mahdotonta ilmaista Jumalaa ja vielä mahdottomampaa käsittää häntä.” (*Oratio theologica*, 2,4).

15. Jumalan kirkkauden kokemusta ei voi ilmaista sanoin eikä käsittää ajatuksin. Mutta sen kokeneet inspiroituvat silti käyttämään arkikielen ilmauksia ja käsitteitä johtaakseen toisia samaan kokemukseen. Paavali kirjoitti: ”Koska tekin olette Jumalan lapsia, hän on lähettänyt meidän kaikkien sydämiin Poikansa Hengen, joka huutaa: ’Abba! Isä!’” (Gal 4:6). Tämä Hengen tulo sydämeen on inspiraation tavallinen muoto uskovassa (Room. 8:14–17, 26–27). Pyhä Henki vaikuttaa tämän saarnan ja opetuksen kautta sekä niiden ihmisten elämän kautta, jotka jo ovat inspiroituja (Room. 10:13–15; 1. Kor. 4:16; 11:1).

16. Vanhan testamentin aikakausi valmisti tietä Jumalan Pojan lihaksitulon vastaanottamiselle. Tätä profeetallista perinnettä edustivat Johannes Kastaja, Maria Jumalanäiti sekä muut uskovat, jotka löysivät paik-

kansa varhaisesta kristillisestä yhteisöstä. Kristus ilmoitti itsensä opettamalla, tekemällä ihmeitä ja erityisesti ilmoittamalla kirkkautensa kas-
teessa ja kirkastumisessa, ristiinnaulitsemisessa, ylösnousemuksessa, taivaaseenastumisessa ja helluntaina. Näin hän osoitti olevansa luon-
tonsa puolesta samaa kirkkautta Isänsä kanssa. Helluntaina kirkosta tuli Kristuksen ruumis, jota johdetaan kaikkeen totuuteen.

17. Ilmoituksen ja inspiraation keskinäinen ykseys, joka huipentui helluntaina, jatkuu kirkon elämässä. Kirkon elämässä kristityt, joista tulee "Pyhän Hengen temppeli" (1. Kor. 16:9) ja jotka siksi ovat Kristuksen ruumiin jäseniä, johdetaan kaikkeen totuuteen kirkastuskokemuksessa, niin kuin Herra rukoili Isälle: "Isä, minä tahdon, että ne, jotka olet minulle antanut, olisivat kanssani siellä missä minä olen. Siellä he näkevät minun kirkkauteni, jonka sinä olet antanut minulle, koska olet rakastanut minua jo ennen maailman luomista." (Joh. 17:24).

18. Raamatun kirjoittajien ilmaukset ja käsitteet Jumalasta ovat inspiroituja, koska ne ovat erehtymättömiä oppaita matkalla yhteyteen Jumalan kanssa. Mutta Raamatun kirjoittajat eivät saaneet inspiraatiota luomakunnan totuuksista, paitsi siitä että Jumala loi maailman tyhjästä (ex nihilo). Myös Kristuksen inhimilliset sanat ovat oppaita helluntain kirkastumiseen. Ne eivät ole itse tämä kirkastuminen, koska kirkastumisessa ilmoitettua Jumalaa ei voida käsittää taikka ilmaista. Tästä syystä Raamatulla ei pidä korvata tieteellistä tutkimusta. Eräät Raamatun kirjat ovat kirkastumisen saavuttaneiden tekijöiden kirjoittamia, toiset kirjat taas on kirjoitettu tällaisista henkilöistä taikka historiallisista tapahtumista.

19. Raamatun aitoja tulkitusjonoja ovat sellaiset henkilöt, joilla on ollut sama kokemus ilmoituksesta ja inspiraatiosta Kristuksen ruumiissa, kuin Raamatun kirjoittajilla itsellään oli. Siksi Raamatun aidon ymmärtämisen kannalta on välttämätöntä, että jokainen, joka lukee tai kuulee Raamatua, tulee Hengen inspiroimaksi. Ortodoksit uskovat, että kirkkoisät ovat esittäneet tällaisen aidon tulkinnan ja että se on erityisesti ilmaistu ekumeenisten kirkolliskokousten päätöksissä. Luterilaiset ovat periaatteessa samaa mieltä. Luterilaisten tunnustuskirjojen mukaan kukaan ei voi uskoa Jeesukseen Kristukseen omasta järjestään taikka voimastaan, vaan että Pyhä Henki kutsuu, kokoaa ja valaisee uskovat evankeliumin kautta. Samoin Henki kutsuu, kokoaa ja valaisee koko maailmanlaajan kirkon, varjellen sen yhteyttä Jeesukseen Kristukseen ainoassa oikeassa uskossa. (Luther, *Vähä Katekismus*).

Ekumeeniset kirkolliskokoukset – auktoriteetti kirkossa – kirkon auktoriteetti (Sandbjerg 1993)

1. Kirkon auktoriteetti perustuu Jumalan pelastavaan ilmoitukseen Jeesuksessa Kristuksessa, josta Vanhan ja Uuden testamentin kirjoitukset ja Pyhä traditio todistavat. Kristuksen ruumiina kirkko on myös Pyhän Hengen vahvistama. Allentownissa 1985 yhteiskomissio totesi: ”Jumalan ilmoitus Jeesuksessa Kristuksessa toteutuu ja tulee eläväksi kirkossa, kirkon kautta, joka on Kristuksen ruumis. Uuden testamentin kirkko on asettanut pääsiäisen ja helluntain mysteerit, joissa ilmoitus elää, välittyä ja tulee julistetuksi. Evankeliumin julistamisen kautta Pyhä Henki pitää yllä kirkon elämää ja kasvua viimeiseen päivään saakka. Tämä julistustyö tapahtuu apostolisen tradition täyteydessä, välittyen paikasta paikkaan, sukupolvesta sukupolveen, ei vain sanoin vaan myös koko kirkon elämänä.” (kpl 4).

2. Kirkon auktoriteetin luonne on erilaista kuin maailman auktoriteettien. Herramme Jeesus Kristus sanoi opetuslapsilleen: ”Kuninkaat hallitsevat herroina kansojaan, ja vallanpitäjiä kutsutaan hyväntekijöiksi. Niin ei saa olla teidän keskuudessanne. Joka teidän joukossanne on suurin, se olkoon kuin nuorin, ja joka on johtaja, olkoon kuin palvelija. Kumpi on suurempi, se, joka on aterialla, vai se, joka palvelee häntä? Eikö se, joka on aterialla? Mutta minä olen teidän keskellänne niin kuin se, joka palvelee.” (Luuk. 22:25–27). Kaikki auktoriteetti kirkossa ja kaikki kirkon auktoriteetti perustuu meidän puolestamme elämänsä antaneen Jeesuksen Kristuksen pelastustyöhön. Auktoriteetti ja pelastuskäsitys ovat erottamattomat. Puolustaja Henki, joka johtaa uskovia kaikkeen totuuteen (Joh. 14:26; 16:7–14) tukee kirkon lähetystyössä läsnäolevaa Kristuksen auktoriteettia (Matt. 28:18–20). Apostoleiden ja heidän seuraajiensa kautta Puolustaja annetaan koko kirkolle. Ortodoksit ja luterilaiset opettavat, että ekumeenisissa kirkolliskokouksissa harjoitettiin apostolista vallankäyttöä. Niissä piispat, Pyhän Hengen antaman valaisun ja kirkastumisen myötä, käyttivät vastuullista asemaansa. Ekumeeniset kirkolliskokoukset ovat Jumalan erityinen lahja kirkolle; kautta aikojen niillä on autoritatiivinen asema. Ekumeenisten kirkolliskokousten avulla Pyhä Henki on johtanut kirkkoa säilyttämään ja välittämään sitä uskoa, joka kerran annettiin pyhille. Kirkolliskokoukset välittivät eteenpäin profeettallisen ja apostolisen totuuden, muotoilivat sen aikansa harhaoppeja vastaan ja varjelivat kirkkojen ykseyden.

3. Varhaisen kirkon seitsemässä ekumeenisessa kirkolliskokouksessa kirkon piispat kaikkialta Rooman valtakunnasta kokoontuivat selvittä-

mään ja muotoilemaan apostolista uskoa. Nämä kirkolliskokoukset ovat: Nikaia (325), Konstantinopoli I (381), Efeso (431), Khalkedon (451), Konstantinopoli II (553), Konstantinopoli III (680/81) ja Nikaia II (787). Kirkolliskokouksista Kreetassa 1987 todettiin: ”Pyhä traditio, joka on Pyhän Hengen jatkuvaa työtä kirkossa, ilmaisee itsensä kirkon koko elämässä. Ekumeenisten kirkolliskokousten päätökset ja kirkon paikallissyndodit, pyhien isien opetus, liturgiset tekstit ja toimitukset ovat tämän Pyhän Hengen moninaisen työn erityisen tärkeitä ja autoritatiivisia ilmauksia.” (kpl 8). Ekumeeniset kirkolliskokoukset ovat raamatullisen teologian tiivistelmä ja ne kokoavat yhteen Pyhän tradition pääteemat. Ne eivät ole vain historiallisesti merkittäviä, vaan ne ovat kirkon elämälle korvaamattomia tapahtumia. Niiden kautta apostolinen usko ja traditio, jotka Jumalan pelastava ilmoitus Kristuksessa sai aikaan, vahvistettiin Pyhän Hengen johtamien kirkon edustajien yksimielisenä kantana.

4. Varhaisen kirkon ekumeenisten kirkolliskokousten opetukset ovat sitovia tämän päivän kirkkojemme uskolle ja elämälle. Näiden kokousten kolminaisuusopilliset ja kristologiset muotoilut ovat välttämätön opas Jumalan Kristuksessa toteuttaman pelastustyön ymmärtämiseksi. Ne ovat kaikkien myöhempien opillisten määrittelyjen perusta. Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustus on näiden vanhojen kokousten parhaiten tunnettu uskon muotoilu. Nyt kun sen alkumuoto yleistyy Länessä, se on yhä elävämpi side kirkkojemme välillä. Tämä tunnustus muokkaa rukousten ja siunausten kieltä jumalanpalveluksessamme. Sitä käyttämällä kirkko on pysynyt uskollisena kolmiyhteisen Jumalan ilmoitukselle.

5. Ekumeeniset kirkolliskokoukset eivät ainoastaan tehneet päätöksiä sellaisista opillisista kysymyksistä, jotka uhkasivat Jumalan ilmoituksen aitoutta ja kirkon ykseyttä. Ne antoivat myös ns. kaanoneita, jotka määrittelivät hyvän järjestyksen kirkossa. Nämä kaanonit loivat kiinteän suhteen pyhille kertakaikkisesti annetun uskon ja kirkon elämän ja rakenteen välttämättömän järjestyksen välille. Ns. ”oroi” (opilliset päätökset) varjelevat kirkon pelastusopin; ”canones” määrittelevät kirkon elämän eri puolia. Kaanonit ovat oroi-päätösten käytännöllisiä sovelluksia. Nämä kaksi kuuluvat yhteen saman todellisuuden aspekteina. Kaikilla kanonisilla päätöksillä ei kuitenkaan ole samaa auktoriteettia kuin opillisilla päätöksillä ja kaanoneiden levinneisyys ja käyttö ortodoksisissa ja luterilaisissa kirkkoissa vaihtelee.

6. Ekumeeniset kirkolliskokoukset kutsuttiin koolle käsittelemään erityisiä kirkkoissa ilmenneitä ongelmia. Ne eivät olleet säännöllisesti koontuva, jatkuva kirkollinen instituutio. Vaan ne olivat ainutkertaisia

tapahtumia, jotka kutsuttiin koolle asian vaatiessa. Ekumeeniset kirkolliskokoukset olivat karismaattisia tapahtumia. Pyhän Hengen valaisemien piispojen lausumat kävivät kirkossa läpi vastaanottoprosessin konsiilin jälkeisinä vuosina. Tällainen vastaanottoprosessi on läpäissyt koko kirkon elämän, jumalanpalveluksen ja palvelun alueella silloinkin kun noita kirkolliskokouksia ei erityisesti ole mainittu. Eräs puoli vastaanottoprosessia olivat teologiset jatkokeskustelut, joissa selvennettiin kirkolliskokouksissa muotoiltujen sanojen ja ilmausten merkityksiä. Tärkeänä esimerkkinä mainittakoon teologiset keskustelut Nikaian jälkeen; ne huipentuivat Konstantinopolin ensimmäisen kirkolliskokouksen päätöksiin ja uskontunnustukseen vuonna 381.

7. Luterilaisina ja ortodokseina me olemme sitä mieltä, että ekumeenisten kirkolliskokousten opetukset ovat ohjeellisia kirkoillemme. Ekumeeniset kirkolliskokoukset säilyttävät jakautumattoman kirkon aidon opetuksen Jumalan pelastavista, valistavista/ vanhurskauttavista ja kirkastavista töistä. Ne tuomitsevat harhaopit, jotka vääristelevät Jumalan Kristuksessa toteuttamaa pelastustyötä. Ortodokseilla ja luterilaisilla on kuitenkin erilainen menneisyys. Luterilaiset ovat omaksuneet Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksen filioque-lisäyksen kera. Reformaatioaikana ei tunnettu seitsemättä ekumeenista kirkolliskokousta, Nikaian toista konsiilia 787, joka tuomitsi kuvainraaston ja asetti entiselleen ikonien kunnioittamisen kirkoissa. Luterilaiset kuitenkin tuomitsivat 16. vuosisadan kuvainraaston ja opettivat tekemään eron vain kolmiyhteiselle Jumalalle osoitettavan palvonnan ja kaiken muun kunnioituksen välillä (CA 21). Historiallisen tutkimuksen myötä tämä kirkolliskokous tunnetaan paremmin. Sillä ei kuitenkaan luterilaisille ole samantilaista merkitystä kuin ortodokseille. Luterilaiset ja ortodoksit ovat silti yhtä mieltä siitä, että toinen Nikaian kirkolliskokous vahvistaa aikaisempien konsiilien kristologisen opetuksen. Tähdentäessään ikonien merkitystä uskovien elämässä konsiili vahvistaa Jumalan ikuisen Sanan lihakситulon todellisuuden opettaessaan näin: "Mitä useammin Kristus, Maria Jumalanäiti ja pyhät voidaan nähdä, sitä enemmän katselijat muistavat ja kaipaavat niitä, jotka ovat esikuvia, sekä tervehtivät ja oikealla mielellä kunnioittavat näitä ikoneja. Tällöin ei selvästikään ole kyse täydestä palvonnasta, jota uskomme mukaan osoitetaan vain jumalalliselle luonnolle. Pikemmin se muistuttaa sitä arvonantoa, jota osoitetaan kunnioitetulle ja elämää antavalle ristille sekä myös pyhille evankeliumikirjoille ja muille pyhille esineille." (Nikaian toisen kirkolliskokouksen määritelmä).

8. Yksimielisyyys ekumeenisten kirkolliskokousten arvovallasta vaatii

meitä seuraavissa kokoontumisissamme keskustelemaan ortodoksisesta ja luterilaisesta pelastuskäsityksistä näiden kirkolliskokousten valossa.

Selostus

Risto Saarinen

Vuodesta 1981 toiminut luterilais-ortodoksinen yhteiskomissio on käsitellyt lähinnä Raamatun, tradition ja kirkolliskokousten merkitystä. Vuosina 1995–1998 on laadittu pelastusopillista asiakirjaa, mutta se ei ehtinyt valmistua tämän kirjan painoon mennessä (ks. Saarinen 1996).

Luterilaisen maailmanliiton kumppanina tässä dialogissa on ortodoksinen delegaatio, jonka edustajat tulevat kaikista Konstantinopolin patriarkaatin kanssa yhteydessä olevista ortodoksisista kirkkoista. Poissa ovat näin ollen ns. orientaaliortodoksiset kirkot (koptit ym.), jotka ekumeenisissa dialogeissa yleensä muodostavat oman neuvotteluosapuolen. Paikallisella tasolla suomalaiset, saksalaiset ja amerikkalaiset luterilaiset ovat käyneet merkittäviä keskusteluja ortodoksikirkkojen kanssa (näistä kattavasti Saarinen 1997; JE 98–100). Suomen ev.lut. kirkon dialogi Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa (vuodesta 1970 alkaen) on vaikuttanut merkittävästi sekä muihin paikallisiin että maailmanlaajaan dialogiin. Luterilais-orientaaliortodoksia neuvotteluja on käyty paikallistasolla Ruotsissa ja Intiassa.

Ortodoksiset kirkot ovat päättäneet ekumeenisen dialogitoimintansa päälinjoista IV pan-ortodoksisessa kokouksessa 1968. LML mainitaan tämän kokouksen päätöksessä (siteerattu Saarinen 1997, 128) dialogiosapuolena. Varsin mittavan valmisteluvaiheen jälkeen itse dialogi alkoi keskustella kirkko-opista vuonna 1981 ensimmäisessä kokouksessaan Espoossa. Tästä aiheesta ei kuitenkaan syntynyt yhteistä tekstiä.

Ortodoksikirkot ovat muissa dialogeissaan saavuttaneet merkittäviä tuloksia erityisesti orientaaliortodoksien kanssa; näiden kahden välejä hiertäneet kristologiset ongelmat on käytännössä ratkaistu. Myös dialogit anglikaanien, reformoitujen sekä roomalaiskatolisten kanssa ovat julkistaneet tärkeitä asiakirjoja (ks. Saarinen 1997, 226–229).

Vaikka paikalliset luterilais-ortodoksiset dialogit ovat tuottaneet teologisesti merkittäviä tuloksia, on maailmanlaaja dialogi vasta alkuvaiheessa. Lyhyiden asiakirjojen rakenne ja tematiikka on selkeä. Opin mysteeriluonne ja julkilausumattoman kokemuksen korostuminen näkyy eräissä asiakirjoissa, joiden kielikin ehkä juuri tästä syystä on kouke-

roista. Ilmoitus (revelation) ymmärretään eräissä kohdin pikemmin "ilmestykseksi" kuin opilliseksi lausumaksi. Viimeisessä asiakirjassa (kpl. 7) luterilainen osapuoli myöntää ekumeenisten kirkolliskokousten päätösten olevan jossain mielessä sitovia. Laajan teologisen analyysin olen esittänyt Saarinen 1997, 195–209.

Eräistä asiakirjoista on jo julkaistu laadukkaita suomenkielisiä käännöksiä. Yhtenäisyyden vuoksi olen kuitenkin kääntänyt kaikki dokumentit tähän uudelleen. Pyrin myös julkaisemaan mainitun pelastusopillisen asiakirjan Teologisessa Aikakauskirjassa mahdollisimman pian.

Lähteet:

- Lutheran – Orthodox dialogue: Agreed Statements 1985–1989. Geneva: LWF 1992.
- Lutheran – Orthodox relations: Statement of the Sandbjerg Consultation. The Ecumenical Councils and Authority in and of the Church. LWF Today 5/1993, 10–11.

Kirjallisuutta:

- Dialogue between Neighbours. (Suomalais-venäläiset neuvottelut vuoteen 1986). Toim. H. Kamppuri. Helsinki: Luther-Agricola-Seura 1986. Myöhemmät suomalaiset neuvottelut englanniksi Kirkkohallituksen sarjoissa. Suomalaiset tekstit yleensä ko. vuoden Teologisessa Aikakauskirjassa.
- Saarinen, R. Järvenpäästä ja Arnoldshainista Limassoliin. Pelastusoppi luterilais-ortodoksisissa keskusteluissa. Teologinen Aikakauskirja 1996, 97–107.
- Saarinen, R. Faith and Holiness: Lutheran – Orthodox Dialogue 1959–1994. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1997. (tässä kirjassa ss. 271–287 kattava lähde- ja kirjallisuusluettelo kaikista dialogeista).
- Salvation in Christ. A Lutheran-Orthodox Dialogue. Toim. J. Meyendorff ja R. Tobias. Minneapolis 1992.

Euroopan reformatoristen kirkkojen konkordia

(Leuenbergin konkordia)

1. Tähän konkordiaan yhtyvät luterilaiset, reformoidut ja niistä muodostuneet unioidut kirkot sekä niiden esireformatoriset sukulaiskirkot, valdolaiset ja Böömin veljet, toteavat keskinäisten opillisten keskustelujen sa perusteella sen yhteisen käsityksen evankeliumista, joka seuraavassa esitetään. Tämä avaa niille mahdollisuuden julistaa ja toteuttaa kirkollinen yhteys (Kirchengemeinschaft). Kiitollisina siitä, että ne on johdatettu lähemmäksi toisiaan, ne samalla tunnustavat, että taistelu totuudesta ja ykseydestä kirkossa oli ja on edelleen sidottu myös syyllisyyteen ja kärsimykseen.

2. Kirkon perusta on yksin Jeesus Kristus, joka kokoaa ja lähettää sen antamalla pelastuksensa julistuksessa ja sakramenteissa. Sen tähden reformatorisen oivalluksen mukaan kirkon tosi ykseydelle on välttämätöntä ja riittävää yksimielisyys evankeliumin oikeasta opista ja sakramenttien oikeasta hoitamisesta. Näistä reformatorisista kriteereistä asianosaiset kirkot johtavat käsityksensä kirkollisesta yhteydestä, joka esitetään seuraavassa.

I. Tie yhteyteen

3. Teologisessa ajattelutavassa ja kirkollisessa toiminnassa vallinneiden olennaisten erojen vuoksi reformaation isät eivät katsoneet voivansa uskonsa ja omantuntonsa tähden välttää hajaannuksia huolimatta siitä, että heillä oli paljon yhteistä. Hyväksyessään tämän konkordian asianosaiset kirkot toteavat, että niiden keskinäinen suhde on muuttunut refor-

maatiaoajan jälkeen.

i) Yhteisiä näkökohtia reformaation syntyvaiheessa

4. Historiallinen etäisyys tekee mahdolliseksi nykyisin arvioida selvemmin, mikä reformaation kirkkojen todistuksessa kaikista vastakohtista huolimatta oli yhteistä: niiden lähtökohta oli evankeliumin uusi, vapauttava ja varmuutta antava kokeminen. Esiintyessään tuntemansa totuuden puolesta reformaattorit joutuivat yhdessä vastustamaan oman aikansa kirkollisia perinteitä. Yksimielisesti he sen vuoksi tunnustivat, että Raamattuun sisältyvän alkuperäisen ja puhtaan todistuksen evankeliumista tulee olla elämän ja opin mittapuuna. Yksimielisesti he todistivat Jumalan vapaasta ja edellytyksettömästä armosta, joka tulee Jeesuksen Kristuksen elämässä, kuolemassa ja ylösnousemuksessa jokaiselle, joka uskoo tämän lupauksen. Yksimielisesti he tunnustivat, että kirkon toiminnan ja muodon tuli määräytyä ainoastaan sen tehtävästä antaa tämä todistus maailmassa ja että Herran sana pysyy kaiken kristillisessä seurakunnassa toteutettavan inhimillisen järjestelyn yläpuolella. Tällöin he omaksuivat ja lausuivat uudelleen yhdessä koko kristikunnan kanssa vanhan kirkon uskontunnustuksissa ilmaistun tunnustuksensa Kolmiyhteiseen Jumalaan ja Jeesuksen Kristuksen jumal-ihmisyyteen.

ii) Nykyisen kirkollisen tilanteen muuttuneet edellytykset

5. Neljäsataa vuotta kestäneen historian aikana ovat uuden ajan kysymysten kanssa suoritettu teologinen välienselvittely, raamatuntutkimuksen kehitys, kirkolliset uudistusliikkeet ja uudelleen löydetty ekumeeninen horisontti johtaneet uskonpuhdistuksen kirkot uusiin, keskenään samankaltaisiin muotoihin ajattelussa ja elämässä. Nämä toivat tosin muassaan myös uusia, tunnustuskuntien lävitse meneviä vastakohtaisuuksia. Tämän ohella koettiin yhä uudestaan erityisesti yhteisten kärsimysten aikoina veljellistä yhteyttä. Kaiken tämän seurauksena kirkot pyrkivät erityisesti herätysliikkeiden ajoista lähtien uudella tavalla tekemään ajankohtaiseksi nykyajalle sekä Raamatun todistuksen että reformaation tunnustukset. Näin menetellessään ne ovat oppineet erottamaan reformaation tunnustusten perustavan todistuksen niiden historiaan sidotuista ajattelun muodoista. Koska nämä tunnustukset todistavat evankeliumista Jumalan elävänä sanana Jeesuksessa Kristuksessa, ne eivät sulje mahdollisuutta niiden jatkuvalta sitovalta uudelleen todistamiselta, vaan avaavat tämän mahdollisuuden ja kehottavat käyttämään sitä

uskon vapaudessa.

II. Yhteinen käsitys evankeliumista

6. Asianomaiset kirkot esittävät seuraavassa yhteisen käsityksensä evankeliumista siinä määrin kuin on tarpeen perustan luomiseksi niiden kirkolliselle yhteydelle.

i) Sanoma vanhurskauttamisesta sanomana Jumalan vapaasta armosta

7. Evankeliumi on sanoma Jeesuksesta Kristuksesta, maailman pelastuksesta, joka on Vanhan Liiton kansalle annetun lupauksen täyttymys.

8. a) Evankeliumin oikean käsityksen ovat reformaation isät ilmaisseet vanhurskauttamisopissa.

9. b) Tässä sanomassa Jeesus Kristus todistetaan tulleen ihmiseksi, jossa Jumala on liittynyt ihmiseen, ristiinnaulituksi ja ylösnousseeksi, joka on ottanut päälleen Jumalan tuomion ja siinä osoittanut Jumalan rakkauden syntistä kohtaan, ja tulevaksi, joka tuomarina ja pelastajana saattaa maailman täyttymykseen.

10. c) Jumala kutsuu sanansa avulla Pyhässä Hengessä kaikkia ihmisiä kääntymykseen ja uskoon sekä lausuu ja omistaa syntiselle, joka uskoo, vanhurskautensa Jeesuksessa Kristuksessa. Joka luottaa evankeliumiin, on Kristuksen tähden vanhurskautettu Jumalan edessä ja vapautettu lain syytöksestä. Hän elää päivittäisessä parannuksessa ja uudistuksessa yhdessä seurakunnan kanssa ylistäen Jumalaa ja palvellen toisia vakuutuneena siitä, että Jumala toteuttaa herruutensa. Näin Jumala luo uutta elämää ja luo keskellä maailmaa uuden ihmiskunnan alun.

11. d) Tämä sanoma vapauttaa kristityt vastuulliseen palveluun maailmassa ja saattaa heidät alttiiksi myös kärsimään tässä palvelussa. He tietävät, että Jumalan vaativa ja lahjoittava tahto käsittää koko maailman. He asettuvat puolustamaan maallista oikeudenmukaisuutta ja rauhaa yksityisten ihmisten välillä ja kansojen keskuudessa. Tämän takia heidän on etsittävä muiden ihmisten kanssa järkeviä ja asianmukaisia kriteereitä ja osallistuttava niiden soveltamiseen. Tämän he tekevät vastuullisina Jumalan tuomion edessä luottaen siihen, että Jumala ylläpitää maailmaa.

12. e) Käsittäessämme evankeliumin näin, me asetumme vanhan kirkon symbolien perustalle ja hyväksymme reformaation tunnustusten yhteisen vakaumuksen, jonka mukaan Raamatun keskus on Jeesus Kris-

tus pelastuksen ainoana välittäjänä ja sanoma vanhurskauttamisesta sanomana Jumalan vapaasta armosta on kirkon kaiken julistuksen mitapu.

ii) Julistus, kaste ja ehtoollinen

13. Apostolien ja profeettojen sana Vanhan ja Uuden testamentin pyhissä kirjoituksissa todistaa meille perustavalla tavalla evankeliumin. Kirkon tehtävänä on viedä tämä evankeliumi eteenpäin saarnan julistetun sanan, yksilökohtaisen puhuttelun sekä kasteen ja ehtoollisen välityksellä. Jeesus Kristus on Pyhän Hengen välityksellä läsnä julistuksessa, kasteessa ja ehtoollisessa. Näin ihmisten osaksi tulee vanhurskauttaminen Kristuksessa ja täten Herra kokoaa seurakuntansa. Näin tehdessään Herra vaikuttaa moninaisten virkojen ja palveluiden sekä seurakuntansa kaikkien jäsenten todistuksen kautta.

14. a) Kaste

Kaste toimitetaan vedellä Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimessä. Kasteessa Jeesus Kristus ottaa syntiin ja kuolemaan langenneen ihmisen peruuttamattomasti pelastuksen yhteyteen, jotta tämä olisi uusi luomus. Pyhän Hengen voimassa hän kutsuu tätä seurakuntaansa ja elämään uskosta, päivittäiseen parannukseen ja seuraamiseen.

15. b) Ehtoollinen

Ehtoollisessa ylösnoussut Jeesus Kristus lahjoittaa itsensä kaikkien puolesta annetussa ruumiissaan ja veressään lupauksen sanansa kautta leivän ja viinin kanssa. Hän suo meille siten syntien anteeksiantamuksen ja vapauttaa meidät uuteen elämään uskosta. Hän antaa meidän kokea uudelleen, että olemme hänen ruumiinsa jäseniä. Hän vahvistaa meitä palvelemaan ihmisiä.

16. Kun vietämme ehtoollista, me julistamme Kristuksen kuolemaa, jonka kautta Jumala on sovittanut maailman itsensä kanssa. Me tunnustamme ylösnousseen Herran läsnäolon keskuudessamme. Iloiten siitä, että Herra on tullut luoksemme, me odotamme hänen tulevaisuutensa toteutumista kirkkaudessa.

III. Yksimielisyys reformaatioajan opillisista tuomioista

17. Vastakohtaisuudet, jotka uskonpuhdistuksen ajasta lähtien ovat tehneet kirkollisen yhteyden luterilaisten ja reformoitujen kirkkojen välillä mahdottomaksi ja johtaneet molemminpuolisiin hylkäystuomioihin,

koskivat ehtoollisoppia, kristologiaa ja oppia predestinaatiosta. Me suh-
taudumme vakavasti isien ratkaisuihin, mutta voimme tällä hetkellä yh-
dessä sanoa niistä seuraavaa:

i) Ehtoollinen

18. Ehtoollisessa ylösnoussut Jeesus Kristus lahjoittaa itsensä kaikkien puolesta annetussa ruumiissaan ja veressään lupauksen sanansa kautta leivän ja viinin kanssa. Näin hän antaa itsensä varauksetta kaikille, jotka ottavat vastaan leivän ja viinin; usko vastaanottaa aterian pelastukseksi, epäusko tuomioksi.

19. Emme voi erottaa yhteyttä Jeesukseen Kristukseen hänen ruu-
miissaan ja veressään syömisen ja juomisen tapahtumasta. Tämän ta-
pahtuman huomiotta jättävä kiinnostus tapaan, jolla Kristus on läsnä
ehtoollisessa, voi hämärtää ehtoollisen merkityksen.

20. Missä kirkkojen välillä vallitsee tällainen yksimielisyys, reformaati-
on tunnustusten hylkäystuomiot eivät koske näiden kirkkojen opillista
tilaa.

ii) Kristologia

21. Tosi ihmisessä Jeesuksessa Kristuksessa on ikuinen Poika ja täten itse
Jumala antanut itsensä pelastukseksi kadotetun ihmiskunnan keskuu-
teen. Lupauksen sanassa ja sakramentissa Pyhä Henki ja näin Jumala it-
se tekee meille Jeesuksen läsnäolevaksi ristiinnaulittuna ja ylösnoussee-
na.

22. Uskossa siihen, että Jumala on antanut itsensä Pojassaan, ja huo-
mioonottaen perinteisten ajattelumuotojen historiallisen sidonnaisuu-
den, näemme edessämme tehtävän saattaa uudelleen voimaan sen, mi-
kä on johtanut reformoitua perinnettä korostamaan erityisesti Jeesuksen
sekä jumaluuden että ihmisyyden koskemattomuutta ja luterilaista pe-
rinnettä korostamaan erityisesti hänen persoonansa täyttä ykseyttä.

23. Tämän asiaintilan huomioonottaen emme nykyään voi lausua ai-
kaisempia hylkäystuomioita.

iii) Predestinaatio

24. Evankeliumi on lupaus siitä, että Jumala ottaa vastaan edellytyksettä
syntisen ihmisen. Joka luottaa siihen, saa olla varma pelastuksesta ja saa
ylistää Jumalan valintaa. Sen tähden valinnasta voidaan puhua vain pitä-

en silmällä kutsumista pelastukseen Kristuksessa.

25. Usko tosin kokee, etteivät kaikki ota vastaan pelastuksen sanomaa, mutta se kunnioittaa kuitenkin Jumalan vaikuttamisen mysteeriä. Usko todistaa samalla sekä inhimillisen ratkaisun vakavuudesta että Jumalan universaalisen pelastustahdon todellisuudesta. Raamatun todistus Kristuksesta estää meitä ajattelemasta, että Jumala ikuisessa neuvossaan olisi lopullisesti hylännyt kadotukseen tiettyjä ihmisiä tai jonkin kansan.

26. Missä kirkkojen välillä vallitsee tällainen yksimielisyys, reformaation tunnustusten hylkäystuomiot eivät koske näiden kirkkojen opillista tilaa.

iv) Seuraamuksia

27. Missä nämä toteamukset hyväksytään, reformaation tunnustusten sisältämät ehtoolaiseen, kristologiaan ja predestinaatioon kohdistuvat hylkäystuomiot eivät koske kirkkojen opillista tilaa. Tällöin isien lausumia hylkäystuomioita ei leimata epäasianmukaisiksi, mutta ne eivät kuitenkaan enää ole este kirkolliselle yhteydelle.

28. Kirkkojemme välillä pysyy huomattavia eroja jumalanpalveluksen hahmottamisessa, hartauselämän muodoissa ja kirkon järjestyksissä. Seurakunnissa nämä erot koetaan usein voimakkaampina kuin perinteiset opilliset vastakohtaisuudet. Kuitenkaan emme voi pitäytyessämme Uuteen testamenttiin ja uskonpuhdistuksen kirkollista yhteyttä koskeviin periaatteisiin pitää näitä eroja kirkkoja erottavina tekijöinä.

IV. Kirkollisen yhteyden julistaminen ja toteuttaminen

29. Tämän konkordian tarkoittama kirkollinen yhteys merkitsee sitä, että kirkot, joilla on erilainen tunnustusperusta, suovat evankeliumin ymmärtämisessä saavutetun yksimielisyyden perusteella toisilleen yhteyden sanassa ja sakramentissa ja pyrkivät mahdollisimman suureen yhteyteen todistuksessa ja palvelussa maailmaa kohtaan.

i) Kirkollisen yhteyden julistaminen

30. Hyväksymällä konkordian kirkot niitä velvoittaviin tunnustuksiin siotutuen tai ottaen huomioon perinteensä julistavat:

31. a) Ne ovat yksimielisiä evankeliumin käsittämisestä, siten kuin se

on osissa II ja III ilmaistu.

32. b) Tunnustuskirjoissa lausutut opilliset tuomiot eivät osan III toteamusten mukaisesti kosketa asianomaisten kirkkojen tämänhetkistä opillista tilaa.

33. c) Ne myöntävät toisilleen saarnatuoli- ja ehtoollisyhteyden. Tämä sisältää ordinaation molemmipuolisen tunnustamisen ja mahdollistaa interselebraation.

34. Näin todettaessa on julistettu kirkollinen yhteys. Tämän yhteyden esteenä 1500-luvulta lähtien olleet erottavat tekijät on kumottu. Asianosaiset kirkot ovat vakuuttuneita, että ne yhdessä ovat osallisia Jeesuksen Kristuksen yhteen kirkkoon ja että Herra vapauttaa ja velvoittaa ne yhteiseen palveluun.

ii) Kirkollisen yhteyden toteuttaminen

35. Kirkollinen yhteys toteutuu kirkkojen ja seurakuntien elämässä. Uskossa Pyhän Hengen yhdistävään voimaan ne yhdessä todistavat ja palvelevat sekä pyrkivät vahvistamaan ja syventämään jo saavutettua yhteyttä.

36 a) Todistus ja palvelu

Kirkkojen julistus tulee entistä uskottavammaksi maailmassa, kun ne todistavat evankeliumia yksimielisesti. Evankeliumi vapauttaa ja sitoo kirkot yhteiseen palveluun. Rakkauden palveluna se kohdistuu ihmiseen ja hänen hätäänsä ja pyrkii poistamaan hädän syyt. Ponnistelu oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan maailmassa vaatii kirkoilta yhä enemmän yhteisen vastuun kantamista.

37 b) Teologinen jatko työskentely

Konkordian mukaisesti tunnustukset säilyttävät asianosaisissa kirkkoissa velvoittavan pätevyytensä. Konkordia ei ymmärrä itseään uutena tunnustuksena. Se esittää keskeisissä asioissa saavutetun yksimielisyyden, joka mahdollistaa kirkollisen yhteyden kirkkojen välillä, joilla on erilainen tunnustusperusta. Tämä yksimielisyys ohjaa kyseessä olevia kirkkoja niiden toteuttaessa yhteistä todistusta ja palvelua, ja kirkot sitoutuvat jatkuviin keskinäisiin opillisiin keskusteluihin.

38. Yhteistä käsitystä evankeliumista, jolle kirkollinen yhteys perustuu, on edelleen syvennettävä, koeteltava Raamatun todistuksen valossa ja tehtävä jatkuvasti ajankohtaiseksi.

39. Kirkkojen tehtävä on selvittää edelleen niitä opillisia eroja, joita kyseessä olevien kirkkojen sisällä ja niiden välillä on, mutta jotka kuitenkin eivät luonteeltaan ole kirkkoja erottavia. Niihin kuuluvat:

Raamatun, tunnustuksen ja kirkon ymmärtämiseen liittyvät hermeneuttiset kysymykset,
lain ja evankeliumin suhde,
kastekäytäntö,
virka ja ordinaatio,
oppi kahdesta regimentistä ja oppi Jeesuksen Kristuksen herruudesta,
kirkko ja yhteiskunta.

Samalla on myös otettava käsiteltäväksi uusia ongelmia, jotka liittyvät todistukseen ja palveluun, kirkon järjestykseen ja toimintaan.

40. Yhteisen perintönsä pohjalta uskonpuhdistuksen kirkkojen on selviteltävä välejään niiden teologiseen polarisoitumiseen johtavien tendenssien kanssa, joita nykyisin ilmaantuu. Näihin liittyvät ongelmat ulottuvat osittain laajemmalle kuin ne opilliset erot, jotka kerran loivat luterilaisten ja reformoitujen välisen vastakohdan.

41. Yhteisen teologisen työskentelyn tehtävä on todistaa evankeliumin totuudesta sen vääristymiä vastaan ja rajata se niistä.

42. c) Organisatorisia seuraamuksia

Kirkollisen yhteyden julistamisella ei etukäteen säädetä kirkkojen sisäisiä tai niiden välisiä kirkko-oikeudellisia yksittäisiä kysymyksiä. Näitä säädöksiä laadittaessa kirkkojen tulee kuitenkin ottaa konkordia huomioon.

43. Yleisesti pätee, että julistus saarnatuoli- ja ehtoollisyhteydestä sekä ordinaation molemminpuolinen tunnustaminen ei merkitse muutosta niihin kirkoissa voimassa oleviin määräyksiin, jotka säätävät papin virkaan asettamisesta, papillisen palvelustehtävän suorittamisesta ja seurakuntaelämän järjestyksestä.

44. Kysymys yksittäisten asianosaisten kirkkojen organisatorisesta yhteenliittymästä on ratkaistavissa vain siinä tilanteessa, jossa nämä kirkot elävät. Tutkittaessa tätä kysymystä olisi otettava huomioon seuraavia näkökohtia:

45. Sellainen yhdenmukaistaminen, joka rajoittaa julistustapojen, jumalanpalveluselämän, kirkollisen järjestyksen ja diakonisen samoin kuin yhteiskunnallisen toiminnan elävää moninaisuutta, on vastoin tällä julistuksella voimaan tulleen kirkollisen yhteyden olemusta. Oikeudelliset yhtymiset voivat toisaalta olla suositeltavia tietyissä kirkon palveluksen tilanteissa, koska kirkon todistus ja järjestys kuuluvat asiallisesti yhteen. Jos kirkollisen yhteyden julistuksesta tehdään organisatorisia johdopäätöksiä, vähemmistökirkkojen ratkaisuvapautta ei tule loukata.

46 d) Ekumeenisia näkökohtia

Julistaessaan ja toteuttaessaan keskuudessaan kirkollisen yhteyden

asianosaisia kirkkoja johtaa velvollisuus palvella kaikkien kristillisten kirkkojen ekumeenista yhteyttä.

47. Ne ymmärtävät Euroopan alueella tapahtuvan kirkollisen yhteyden panokseksi tämän päämäärän saavuttamiseen. Asianosaiset kirkot odottavat, että niiden tähänastisen eron voittaminen vaikuttaa niitä tunnustuksellisesti lähellä oleviin kirkkoihin Euroopassa ja muissa maanosissa ja ovat valmiit harkitsemaan näiden kanssa yhdessä kirkollisen yhteyden mahdollisuutta.

48. Tämä odotus kohdistuu myös Luterilaisen maailmanliiton ja Reformoidun maailmanliiton keskinäisiin suhteisiin.

49. Ne toivovat myös, että kirkollinen yhteys antaa uuden virikkeen kohtaamiseen ja yhteistyöhön toisen tunnustuksen omaavien kirkkojen kanssa. Ne ilmoittavat olevansa valmiit asettamaan opilliset keskustelut tähän laajempaan horisonttiin.

Selostus

Risto Saarinen

Manner-Euroopan luterilaisia ja reformoituja kirkkoja koskeva kirkollisen yhteyden (Kirchengemeinschaft) sopimus valmistui 1973. Siihen ovat liittyneet lisäksi 1) Saksan unioidut maakirkot, joissa luterilaisuus ja kalvinismi jo aiemmin oli yhdistetty, 2) valdolaiset ja böömilaisten velji-en kirkko, 3) erillissopimuksin metodistikirkkoja. Allekirjoittajakirkkoja on tällä hetkellä yhteensä lähes 90. Pohjoismaiset kirkot ja anglikaanikirkot eivät ole Leuenbergin jäseniä, vaikka skandinaavit ovat pitkään osallistuneet ns. Leuenbergin oppikeskusteluihin. Viron luterilainen kirkko on jäsen sekä Porvoossa että Leuenbergissä, Tanskan valtiokirkko ei puolestaan kummassakaan.

Leuenbergin kirkkohistoriallisena taustana ovat Saksan maakirkkojen yhdentymisneuvottelut toisen maailmansodan jälkeen (tarkemmin Mannermaa 1978). Saksan evankelisen kirkon (EKD) määräävä asema Leuenbergissä onkin kiistaton. Leuenberg-ryhmä pitää muutaman vuoden väliajoin yleiskokouksia; 1990-luvulla sen viralliseksi nimeksi on tullut Leuenbergin kirkkoyhteisö (Leuenberger Kirchengemeinschaft; Leuenberg Church Fellowship), jolla on pieni toimisto Berliinissä (kotisivu <http://ourworld.compuserve.com/homepages/leuenberg>).

Suomen ev.lut. kirkon kirkolliskokous jätti etupäässä teologisista syistä (ehtoollisoppi, metodikysymykset) Leuenbergin hyväksymättä touko-

kuussa 1977. Sanottakoon tässä yhteydessä poikkeuksellisesti sananen myös asiakirjan teologisesta arvioinnista. Toisaalla olen koettanut perustella kantaani, jonka mukaan ko. teologisia syitä 20 vuoden jälkeen voisi harkita uudelleen (Saarinen 1996). Mutta viime vuosien uusiin ekumeenisiin sopimuksiin (Porvoo, YJV) Leuenberg-ryhmä on suhtautunut varsin penseästi, mikä ei edesauta Pohjolan kirkkojen suhteita Leuenbergiin. Tietty ekumeeninen johdonmukaisuus edellyttäneen sitä, että Leuenberg-ryhmään ei kannata liittyä, ellei ryhmä pidä liittyjän muita sitoumuksia teologisesti oikeutettuina (vrt. *Leuenberg, Meissen and Porvoo*).

Leuenbergin sitovuusastetta ja konkordian rakennetta olen käsitellyt esimerkinomaisesti tämän kirjan johdantoluvussa. Sitova sopimus esittää yhteisen käsityksen evankeliumista ja toteaa kohteettomiksi luterilais-reformoidut oppituomiot ehtoollisesta, kristologiasta ja ennalta-määräämisestä. Näin se luo kirkollisen ykseyden. Asiakirja kiistää olevansa tunnustuskirja (LK 37). Tärkeää on havaita, että Leuenberg katsoo jäsenkirkkojen välillä edelleen olevan sellaisia merkittäviä opillisia eroja, jotka vaativat jatkotyöskentelyä (LK 39). Tätä jatkotyöskentelyä on tehty oppikeskusteluissa ja ryhmän yleiskokouksissa; tulokset julkaistaan *Leuenberger Texte* -sarjassa. Teologisesti merkittävin jatkotyöskentelyasiakirja on kirkko- ja virkaoppia käsittelevä *Die Kirche Jesu Christi*.

Lähde

- Konkordie reformatorischer Kirchen in Europa (Leuenberger Konkordie) 1973. Toim. W. Hüffmeier. Frankfurt: Lembeck 1993 (kolmikielinen, myös engl. ja ranska, johdannoin varustettu laitos).
- Liite 1 teoksessa: Mietintö Euroopan reformatoristen kirkkojen Leuenbergin konkordiasta. Helsinki: Kirkkohallitus 1974.

Kirjallisuutta:

- Die Kirche Jesu Christi. Der reformatorische Beitrag zum ökumenischen Dialog über die kirchliche Einheit. Toim. W. Hüffmeier. Frankfurt: Lembeck 1995. (kaksikielinen, myös engl.)
- Leuenberg, Meissen and Porvoo. Consultation between the Churches of the Leuenberg Church Fellowship and the Churches involved in the Meissen Agreement and the Porvoo Agreement. Toim. C. Podmore ja W. Hüffmeier. Frankfurt: Lembeck 1996.

- Mannermaa, T. Preussista Leuenbergiin. Leuenbergin konkordian teologinen metodi. Helsinki: MESJ 1978.
- Saarinen, R. Voiko Pohjolan luterilaisuus edetä Porvoosta Leuenbergiin. Teologinen Aikakauskirja 1996, 289-301.
- Schieffer, E. Von Schauenburg nach Leuenberg. Paderborn: Bonifatius 1983.

Baptistit ja luterilaiset keskustelevat

Viesti kirkoillemme. Baptistien maailmanliiton ja
Luterilaisen maailmanliiton yhteiskomission raportti

Johdanto

Baptistis-luterilaisen yhteiskomission työn tuloksena kirkkokuntamme ovat maailmanlaajuisesti selvittäneet yhteistä historiaansa, joka ulottuu luterilaisten ja anabaptistien suhteisiin 1500-luvun uskonpuhdistuksen aikana. Nykyiset baptistit eivät suoraan ole anabaptistien perillisiä, mutta asiakirjamme pitää tiettyä sukulaisuussuhdetta tosiseikkana. Eräs historiallinen peruste kansainvälisille keskusteluillemme ovat olleet ne luterilaiset oppituomiot, joita anabaptisteista on lausuttu 1500-luvun tunnustuksellisissa asiakirjoissa.

Vuosina 1986–1989 käydyt yhteiskomission keskustelut lähtivät liikkeelle Baptistien maailmanliiton (BML) ja Luterilaisen maailmanliiton (LML) välisestä kirjeenvaihdosta, joka alkoi vuonna 1975. Näiden kahden järjestön virkamiesten välisten yhteydenottojen perusteella päätettiin, että laajempia keskusteluja ryhdytään suunnittelemaan. Samalla havaittiin, että alueellisia ja kansallisia keskusteluja on jo käyty. Suunnitelmia lykättiin kahteen otteeseen, mutta lopulta ne alkoivat toteutua vuonna 1984.

Yhteiskomission ensimmäinen tapaaminen oli Rummelsbergissa, Saksan liittotasavallassa 1986. Seuraavat kokoukset pidettiin Wildbadissa, Saksan liittotasavallassa 1987, Dresdenissa DDR:ssä 1988 ja Tanskan Smidstrup Strandissa 1989. Jokaisessa kokouksessa varasimme aikaa kohtaamiselle, mielipiteiden vaihdolle ja keskustelulle aiheista, jotka kiinnostivat yhteisesti paikallisia baptistisia ja luterilaisia kirkonjohtajia.

Maailmanliittojemme suunnitelman mukaan neljän vuoden mittais-

ten keskustelujemme tuli pyrkiä ”selvittämään eroja, lähentymistä ja yksimielisyyttä kirkkojemme välillä niin ajattelussa kuin käytännön työssä. ... neuvottelutulosten pitäisi selvittää nykyinen kantamme menneisyyden oppituumioihin, ehdottaa tapoja nykyisten vaikeiden asioiden ratkaisemiseksi ja suositella, miten parantaisimme keskinäisiä tietojamme, kunnioitustamme ja yhteistyötämme.”

Niin kuin asiakirjastamme voi nähdä, yhteiskomission jäsenet hyväksyivät kokouksilleen BML:n ehdottaman suunnitelman, jonka mukaan keskustelunaiheisiin tulisi kuulua ”uskon, armon, kasteen, kirkko-opin ja kirkon viran”. Faith and Order -komission monenvälinen ns. Lima-asiakirja *Kaste, ehtoollinen ja virka* on työssämme ollut tärkeä taustamateriaali. Olemme myös havainneet, että yhteinen raamatuntutkistelu keskustelunaiheisiimme liittyvistä tekstikohdista on syventänyt ja rikastanut yhteistä Jumalan Sanan ymmärrystämme. Se on auttanut meitä murtaamaan kielen ja ilmaisutapojen raja-aitoja.

Se, mitä olemme kirjoittaneet, on tulos keskusteluistamme ja tapaa-
misten välisestä laajasta valmistelutyöstä. Tekstin on nyt seistävä omilla jaloillaan, raporttina BML:lle ja LML:lle, jotka meidät nimittivät. Emme ole kyenneet ratkaisemaan kasteen ongelmaa, joka on muodostunut teologisten erimielisyyksiemme vertauskuvaksi. Ongelman ratkaisu odottaa Jumalan Hengen johdatusta. Mutta olemme onnistuneet sano-
maan paljon yhdessä niistä asioista, jotka ovat yhteisen kristillisen uskomme ytimessä.

Ekumeenisten asiakirjojen eräs rajoitus piilee siinä, että ne eivät pysty onnistuneesti välittämään sitä, mitä nämä neljä vuotta ovat osanottajille merkinneet. Olemme olleet etuoikeutettuja, kun olemme voineet kasvaa yhdessä kristillisen ymmärryksen ja myötätunnon sitein ja voineet nähdä toinen toisemme Kristukselle uskollisen kansan jäseninä. Olemme rukoilleet yhdessä, tutkistelleet Raamattua yhdessä, yhteen ääneen laulaneet Jumalan kunniaa. Olemme jakaneet näkymme kirkon lähetystehävästä ja kutsumuksestamme kristittyinä sisarina ja veljinä. Olemme koettaneet kantaa toistemme taakkoja ja siten toteuttaa Kristuksen lain (Gal. 6:2).

Rukouksemme on, että raporttimme voisi tuoda yhteen ne baptistit ja luterilaiset eri puolilla maailmaa, joilla oman yhteisen pohdintansa myötä ehkä on samanlaisia kokemuksia ykseydestä yhdessä Hengessä.

Thorwald Lorenzen, baptistien puheenjohtaja
Marc Lienhard, luterilaisten puheenjohtaja

I Valtuudet saarnata ja opettaa baptistisen ja luterilaisen perinteen mukaan

1. Auktoriteetin luonne

1. Molempien tunnustuskuntien mukaan valtuus eli auktoriteetti saarnata ja opettaa on viime kädessä Jumalalla, joka on ilmoittanut itsensä Jeesuksessa Kristuksessa ja joka on läsnä meissä Hengen pelastavan ja vapauttavan voiman kautta. Saarnaamisen ja opettamisen valtuutus perustuu Jumalan rakkauden ja armon ilosanomaan. Siksi se on velvoittavaa, mutta ei mielivaltaista. Molemmille kirkkokunnille Kristus itse on sen auktoriteetin ruumiillistuma, joka valtuuttaa saarnaamaan ja opettamaan.

2. Raamattu ja traditio

Yksin Raamattu (*Sola Scriptura*)

2. Auktoriteetti on välttämättä sidoksissa Raamattuun, koska Raamattu todistaa Jumalan pelastavasta ja vapauttavasta toiminnasta ihmiskunnan historiassa.

3. Raamattu kuuluu kristillisen kirkon perinteeseen eli traditioon. Tradition puitteissa Raamatun tehtävä on suojella evankeliumi Jeesuksesta Kristuksesta vaikutteilta, jotka ovat vieraita evankeliumille ja Raamatulle.

4. Raamatun kaanonin kehkeytymisessä (so. sen määrittelyssä, mitkä kirjoitukset kuuluvat Raamattuun) kirkko näkee Jumalan Hengen työn. Hyväksymällä kaanonin kirkko tunnustaa, että Raamattu, so. tradition raamatullinen osa, on kaiken muun tradition mitta. Yksin Raamattu voi saada aikaan sen, että traditio pysyy uskollisena evankeliumille. Vain Raamattu voi taata sen, että traditio jatkuvasti kertoo tarinan Jeesuksesta lunastajana ja vapahtajana. Tätä uskonpuhdistus tarkoitti sanoessaan: *sola scriptura*, jonka sanonnan niin luterilaiset kuin baptistitkin hyväksyvät. Sanonta on kuitenkin altis väärinkäsityksille ja tarvitsee siksi tulkin-taa.

Yksin Kristus (*Solus Christus*)

5. Baptisteina ja luterilaisina katsomme kiitollisina ja kunnioittaen sitä todistajien suurta pilveä, joka on kulkenut edellämme. Säilyttämällä

evankeliumin aitouden historian pyörteissä ja siirtämällä evankeliumin meille nuo todistajat ovat tulleet uskon isiksi ja äideiksi. Olemme kiittolisuudenvelassa traditiolle emmekä siksi tahdo sitä halveksia.

6. Näemme kuitenkin, etteivät kaikki traditiot ole sopusoinnussa Jeesuksen Kristuksen, uskomme perustan ja sisällön, kanssa. Uskonpuhdistuksen yhteinen perintömme osoittaa erään asian: Raamatun kuvaaman todellisuuden oikeutettujen edelleentulkintojen lisäksi historiassa on kehittynyt sellaisia opetuksia ja käytäntöjä, joita emme voi pitää yhteensopivina Raamatun todistuksen kanssa. Siksi kirkkomme tunnustavat ja hyväksyvät henkien erottamisen (1. Kor. 12:10) lahjan ja koettelevat henkiä nähdäkseen, ovatko ne Jumalasta (1. Joh. 4:1).

7. Jumalan Henki ja Raamattu osoittavat siten Jeesukseen Kristukseen, joka on uskomme sisältö. Jeesuksessa Kristuksessa on Raamatun ja tradition keskus ja normi.

8. *Sola scriptura* ei ole suunnattu sinänsä traditiota vastaan, vaan selaista traditiota vastaan, joka irtautuu Raamatun todistamasta Jeesuksesta Kristuksesta taikka koettaa samastaa evankeliumin elävän todellisuuden dogmaattisiin muotoiluihin. *Sola scriptura* osoittaa meille Jeesuksen Kristuksen, niin kuin Raamattu häntä julistaa: uskon perustan, sisällön ja normin.

9. Jeesus Kristus on Jumalan pelastuslahja ihmiskunnalle ja koko luomakunnalle. Kristuksessa ja Kristuksen kautta meidät sovitetaan Jumalan kanssa, meidän syntimme annetaan anteeksi ja meidät vapautetaan olemaan sovinnon välikappaleita (2. Kor. 5:18–20).

10. Baptistit ja luterilaiset ovat yhtä mieltä Raamatun auktoriteetista ja siitä, että Raamattu näyttää meille Jumalan rakkauden Jeesuksessa Kristuksessa. Kirkkokunnat voivat kuitenkin erota toisistaan niissä tavoissa, miten ne käyttävät Raamatua kristillisen uskon ja elämän normina. Baptistit tapaavat etsiä Raamatusta selkeitä sääntöjä uskolleen, käytännöilleen ja opeilleen, kun taas luterilainen käytäntö ja perinne antaa suurehkon vapauden asioissa, joita Raamattu ei erikseen käske. Niin luterilaiset kuin adventistit pyrkivät elämään ja toimimaan sopusoinnussa evankeliumin kanssa niin kuin se on Raamatussa ilmoitettu.

Raamatun tulkinta

11. Luterilaisina ja baptistikristittyinä me ohjaamme ihmiset Raamatun äärelle. Vakaumuksemme on se, että Raamatusta ihmiset voivat löytää pelastuksen tien ja vahvistua kristillisessä elämässään.

12. Eräät Raamatun osat ovat vaikeasti ymmärrettävissä, koska ne on

kirjoitettu kauan sitten sellaisissa historiallisissa ja kulttuurisissa ympäristöissä, jotka eroavat omistamme. Raamatun vanhojen käsikirjoitusten erilaiset lukutavat herättävät kysymyksiä alkutekstistä. Raamatuntutkimus ja tulkinta on näistä syistä hyödyllistä Raamatun sanoman syvyyden ja rikkauden löytämiseksi. Raamatun aito sanoma on silti selkeä jokaiselle, joka haluaa kuulla.

13. Koska Raamattu todistaa historiallisista tapahtumista ja koska tunnustamme, että Jumala on Jeesuksessa Kristuksessa tullut ihmiseksi ja että Pyhänä Henkenä Jumala on tullut osaksi historiallista ihmiselämäämme, meidän tulee lukea ja tulkita Raamatun kirjoituksia ei vain niiden historiallisessa asiayhteydessä, vaan myös oman kokemuksemme ja ympäristömme valossa. Näin annamme jumalallisen sanoman tulla eläväksi todellisuudeksi yhä uudelleen.

14. Asettaessamme jumalallisen sanoman inhimillisiin asiayhteyksiin meidän tulee olla varuillamme, ettemme käytä Raamattua oikeuttamaan jo etukäteen päättämiämme oppeja ja käytäntöjä. Kun tunnustamme yhdessä eri aikakausien kirkon kanssa, että Raamatun sanoma asettuu meitä vastapäätä niin armona kuin tuomarina, me pyrimme pitämään jumalallisen sanoman vapaana ihmisten vääristelyiltä.

15. Uskomme, että Raamattu ymmärretään oikein nimenomaan silloin, kun se johtaa meitä Kristuksen luo ja opettaa meille uskon kuuliaisuutta arkipäivän kristillisessä elämässä.

Teologian tehtävä

16. Usko voi mennä harhaan. Olemme tietoisia jatkuvasta kiusauksesta vesittää Jeesuksen Kristuksen herruus sen myötä, että suojaamme elämämme ja kirkkojemme meille tärkeitä rakenteita. Teologinen tehtävämme on nähdä se, mitkä opit ja käytännöt ovat Kristus-keskeisen raamatullisen sanoman oikeutettuja ilmauksia, mitkä taas vääristävät sitä. Samalla meidän on jatkuvasti vastustettava kiusausta samastaa evankeliumin elävä todellisuus ja ihmisvoimin tehdyt muotoilut ja rakenteet.

17. Tämän kriittisen tehtävän lisäksi teologeilla on rakentava tehtävä. Heidän tulee kehittää tuoreita teologisia näkemyksiä, joiden avulla voimme suunnata perityn evankeliumin kohtaamaan nykypäivän haasteita ja tulevaisuuden vaatimuksia. Näin teologia palvelee julistusta ja opetusta. Yhdessä näemme aikamme erityisen haasteen: on kehitettävä uskottava teologinen perusta kirkkojemme työlle taistelussa rauhan, oikeudenmukaisuuden ja luomakunnan eheyden puolesta.

18. Teologia pyrkii varustamaan kirkon kunnolla toteuttamaan tehtä-

väänsä: julistaa ja ilmentää evankeliumia sanoin ja teoin.

Uskontunnustusten ja tunnustuskirjojen tehtävä

19. Molemmilla kirkkokunnilla on kirjoitettuja uskontunnustuksia ja tunnustuskirjoja.¹ Näillä ei kuitenkaan ole Raamatusta riippumatonta auktoriteettia. Tunnustukset auttavat kirkkoja ja niiden jäseniä tulkitsemaan ja ymmärtämään Raamattua asianmukaisesti. Ne ovat suuntaviitoja, jotka näyttävät Raamatun sanoman keskukseen, jossa me löydämme uskomme perustan ja sisällön, Jeesuksen Kristuksen. Ne ovat suoja-reunuksia, jotka pitävät meitä kristillisen vakaumuksen päätiellä. Ne ovat tiekarttoja, jotka auttavat meitä löytämään uskomme päämäärän. Niiden avulla kirkot voivat myös suojata jatkuvuuttaan ajan muutoksien keskellä. Joskin uskontunnustuksilla ja tunnustuskirjoilla on oma kulttuuritaustansa, ne auttavat ilmaisemaan kirkkojen itseymmärryksen, se-littävät uskoa toisille ja torjuvat epäasianmukaiset perinteet ja käytännöt.

20. Baptistit ja luterilaiset eroavat toisistaan siinä, millaisen suhteellisen merkityksen he antavat tunnustuksille. Luterilaiset tunnustuskirjat lausuiivat julki ne uudistukset, jotka kirjoittajat ja allekirjoittajat halusivat toteuttaa keskiaikaisessa kirkossa. Siksi nämä tunnustuskirjat vahvasti loivat luterilaisuutta ja ovat erottamaton osa luterilaista identiteettiä ja teologiaa. Luterilaiset pastorit lupaavat pappisvihkimyksessä saarnata ja opettaa joidenkin taikka kaikkien luterilaisten tunnustuskirjojen mukaisesti.

21. Joskin baptisteilla on alueellisia tunnustuskirjoja, jotka on kirjoitettu eri aikoina ja eri tarkoituksia varten, ei heillä ole maailmanlaajuisia tunnustustekstejä. Tunnustuskirjojen auktoriteetti on rajattu. Baptistit yleensä viittaavat suoraan Raamatun arvovaltaan.

3. Usko ja käytäntö

22. Jeesuksen Kristuksen evankeliumin kautta vaikuttava Pyhä Henki luo uskonyhteisön, kirkon. Baptistit ja luterilaiset opettavat, että kaikki kristityt elävät välittömässä yhteydessä Jumalaan Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä. Heidät on kutsuttu olemaan osa lunastettujen yhteisöä. Todellisina pappeina ja profeettoina he elävät elämää, jota luonnehtii

1 Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat. Helsinki: SLEY-kirjat 1990. Baptistisia tunnustuksia: W.L. Lumpkin, Baptist Confessions of Faith, Valley Forge: Judson Press 1969. G. Keith Parker, Baptists in Europe: History and Confessions of Faith, Nashville: Broadman Press 1982.

opetuslapseus ja maailmalle todistaminen. Keskinäisessä yhteydessään uskovia kutsutaan etsimään Jumalan tahtoa ja järjestämään kirkon elämä tavalla, joka parhaiten todistaa Jeesuksesta Kristuksesta Pelastajana ja Herrana.

23. Luterilaiset ja baptistit hyväksyvät "erityisen" viran, johon Jumala on kutsunut ja jota ilmentää pappisvihkimys. Tämä erityinen virka kuuluu "yleisen" todistus- ja opetuslapseusviran piiriin, joka käsittää kaikki kirkon jäsenet. Luterilaiset ovat erityisen viran osalta korostaneet sen merkitystä kirkossa, kun taas baptistit ovat pyrkineet painottamaan viran evankelioivaa ja missionaarista painotusta.

24. Periaatteessa luterilaiset tunnustuskirjat (CA 7) eivät määrää mitään tietynlaista kirkkorakennetta, esimerkiksi kongregationalistista, presbyteriaalista taikka episkopaalista. Mutta luterilaiset tähdentävät, että millaisia rakenteita käytetäänkin, niiden tulee sallia evankeliumin vapaa leviäminen eikä estää sitä. Siten erityinen virka katsotaan Jumalan antamaksi evankeliumin tähden, so. erityisen viran tulee edistää niin evankeliumin, sanan ja sakramentin, vapaata leviämistä kuin myös sen sisällön puhtautta. Vihityn viranhaltijan valtuudet sanan julkiseen saarnamiseen ja opettamiseen ja sakramenttien toimittamiseen eivät siten perustu kirkkojärjestykseen vaan itse evankeliumiin. Järjestysmuoto välittää näitä valtuuksia, so. kirkkojärjestys on aina alisteinen evankeliumille.

25. Baptisteilla on erilaisia käytäntöjä. Teologinen koulutus nähdään usein välttämättömänä ehtona pappisvihkimykselle. Saarnaaminen sekä kasteen ja ehtoollisen toimittaminen on yleensä uskottu virkaan vihityille pastoreille. Mutta baptisteilla on myös suuri avoimuus ja kunnioitus niitä maallikkoja kohtaan, jotka saarnaavat ja palvelevat kirkoissa vihittyjen viranhaltijoiden ohella. Baptistien paikallisseurakunnalla on valtuudet määrätä miehiä ja naisia johtamaan jumalanpalvelusta, saarnaamaan ja toimittamaan kasteen sekä ehtoollisen. Pappisviran valtuudet perustuvat Jumalaan, joka kutsuu miehiä ja naisia evankeliumin palvelu- virkaan; tämän kutsun kirkko vahvistaa.

4. Johtopäätökset

26. Keskusteluissamme on käynyt selväksi, että baptistit ja luterilaiset ovat yhtä mieltä siitä, että opetuslapseus kaikki auktoriteetti ja valtuudet perustuvat viime kädessä Jumalan ilmoitukseen Jeesuksessa Kristuksessa. Katsomme, että Raamattu on on Jeesuksen Kristuksen ainutlaatuisen todistaja; siihen vedoten tulee arvioida kaikkia muita perinteiden il-

mauksia. Tuemme menneitä ja nykyisiä kristittyjen pyrkimyksiä uskon ilmaisemiseksi uskontunnustuksin, tunnustuskirjoin ja teologisin kannanotoin.

Suosituksia

27. Meillä on pitkällemenevä yksimielisyys kysymyksessä valtuuksista saarnata ja opettaa. Sen perusteella suosittelemme,

- että kirkkojamme rohkaistaan osallistumaan tunnustustenvälisiin pappeinkokouksiin, saarnavierailuihin sekä yhteisiin jumalanpalveluksiin ja evankelioimistilaisuuksiin.
- että kirkkomme kannustavat teologisia tiedekuntiaan, teologian opiskelijoita sekä kristillisiä kasvattajia löytämään uudelleen 1500-luvun yhteiset historialliset juuret, tutkimaan baptistien ja luterilaisten keskinäisten suhteiden historiaa sen eri vaiheissa ja siten tulemaan tietoiseksi siitä, että meitä yhdistää paljon enemmän kuin erottaa.
- että kirkkokuntamme rohkaistuisivat jatkamaan yhtäläisyyksiämme ja erojamme koskevaa tutkimusta ja keskustelua ja että siten voitaisiin rakentaa ymmärryksen siltoja tulevaisuutta varten.

II Usko – kaste – opetuslapseus

1. Ongelman nykytilanne

28. Keskusteluissa uskosta, kasteesta ja opetuslapseudesta meidän baptistis-luterilaiset neuvottelumme koskettelivat kaikkein ratkaisevinta ja hankalinta aihepiiriä, lapsikasteen ongelmaa. Vaikka avoimia kysymyksiä jää, on syytä painottaa niitä monia yhteisiä käsityksiä, joita luterilaisilla ja baptisteilla tästä aiheesta on. Yhteiset käsitykset eivät koske vain uskoa ja opetuslapseutta; löysimme niitä myös kasteen osalta niin kauan kuin emme puuttuneet lapsikasteen erityisongelmaan.

29. Yhdessä painotamme uskon, kasteen ja opetuslapseuden kiinteää keskinäistä yhteyttä. Kaste tulee ymmärtää laajassa elämänyhteydessä, ei erillisenä rajattuna tapahtumana. Meille oli siksi erityisen tärkeää keskustella uskosta ja kasteesta yhteydessä kristilliseen opetuslapseuteen. Tämä seikka alleviivaa vakaumustamme, että usko Jeesuksen Kristukseen ja kaste liittyvät olennaisesti lähetys- ja palvelutehtäväämme maailmassa sekä Herran tulon toivoomme. Kaiken, mitä sanotaan uskosta,

kasteesta ja opetuslapseudesta, tulee olla sopusoinnussa Raamatun todistuksen kanssa. Raamatun mukaan kaikilla kolmella on paikkansa Jumalan pelastustyössä. Armosta Jumala kutsuu ihmisiä Jeesuksen Kristuksen opetuslapsiksi; Jumala antaa heidän syntinsä anteeksi, uudistaa heidän elämänsä, varustaa heidät Pyhällä Hengellä, tekee heistä Kristuksen ruumiin jäseniä. Aloite tulee aina Jumalalta. Ihmisen vastaus on reaktio, jonka Pyhä Henki tekee mahdolliseksi.

30. Yhtäältä baptistit ja luterilaiset ovat perineet pitkän ja elävän tradition, joka vaikuttaa vakaumuksiimme, perusteluihimme, käytäntöihimme ja näkökulmiimme. Toisaalta molemmat kohtaavat yhdessä uusia ja alati muuttuvia tilanteita, jotka vaativat uusia teologisia näkökulmia uskosta, kasteesta ja opetuslapseudesta. Luterilaisten keskuudessa voi havaita tiettyä vastahakoisuutta kastaa pikkulapset sen enempää kyselemättä. Myös aikuiskasteiden määrä on nousussa. Baptistien keskuudessa voi havaita jatkuvan keskustelun Jumalan vaikutuksesta kasteessa. Niin ikään keskustellaan muualta kirkkoon tulevien jäsenten asemasta. Perinteinen erimielisyys luterilaisten ja baptistien välillä on silti edelleen voimassa. Vaikka luterilaiset enenevässä määrin kastavat aikuisia, he pitivät kiinni lapsikasteesta. Baptistit taas harjoittavat ainoastaan uskovien kastetta.

31. Luterilaisilla ja baptisteilla on periaatteessa samanlainen käsitys uskosta ja opetuslapseudesta. Keskustelumme ovat näyttäneet sen, että perityt varaumat ja pelot kummallakaan puolella eivät ole vaikuttaneet itse asian käsittelyyn. Tällaiset varaumat ja pelot pikemminkin havainnollistavat traditioiden kehittymisen myötä syntyneiden yksipuolisten painotuksien vaaroja.

32. Me molemmat katsomme, että usko on asianmukainen vastaus Jumalan armorikkaaseen kutsuun. Usko on sekä elämää uudistava tapahtuma että elämänaikainen kehityskulku. Se on täydellistä ja luottavaista antaumusta Jumalalle; opetuslapseus toteuttaa sitä. Painotuseroja voidaan havaita. Luterilaiset ovat korostaneet, että uskon vastaus ei ole meidän tekoamme eikä usko meidän vallassamme. Baptistit ovat korostaneet uskon tämänhetkistä todellisuutta ja sen henkilökohtaista kokemista. Baptistit voivat luterilaisilta oppia ymmärtämään uskon Jumalan lahjana. Luterilaiset voivat baptisteilta oppia, että tämä lahja kutsuu ihmistä vastaamaan ja mahdollistaa elämänmuutoksen. Me molemmat pidämme opetuslapseutta – Kristuksen seuraamista minne tahansa hän meitä kutsuu, vaikka ristinsä kantamiseen – elämänaikaisena kehityskulkuna, joka kattaa koko meidän olemisemme. Se toteutuu yhteytenä Jumalan kansaan, Jumalan tahdon tekemisenä, rukouksena ja jumalan-

palveluksena, palvelu- ja lähetystyönä maailmassa.

33. Olennaisin kysymys luterilaisten ja baptistien välillä on se, miten usko liittyy kasteeseen. Baptisteille henkilökohtainen ja tietoinen usko ennen kastetta on välttämättömyys. Luterilaisille puolestaan kaste saat-
taa edeltää henkilökohtaista ja tietoista uskon vastausta. Tällöin kirkon ja perheen usko ympäröi ja kantaa kastettua. Keskustelumme paneutui-
vat tähän eroon, mutta eivät voineet sovittaa eri näkemyksiä yhteen. Eri-
laiset syyt tähän selvitetään tämän luvun toisessa osassa.

34. Vaikka luterilaiset ja baptistit ovat yhtä mieltä monista kasteen teologian kysymyksistä, baptistit eivät yleisesti voi käsittää lapsikastetta ja aikuiskastetta yhden kasteen kahdeksi eri muodoksi. Ne mielletään kahden erilaisen teologisen kannan lopputuloksiksi. Yleisesti ottaen baptistit eivät pidä lapsikastetta kasteena. Kumpikin puoli on yhtä mieltä siitä, että uskovon aikuisen tulee olla kastettu. Baptistien kyvyttömyys hyväksyä lapsikastetta kristilliseksi kasteeksi herättää luterilaisissa kysymyksen siitä, ymmärtävätkö baptistit kasteen armonvälineeksi.

2. Kasteen ymmärtäminen

Raamattu

35. Baptistit ja luterilaiset rakentavat teologisen kastekäsityksensä Uuden testamentin varaan. Mikään yksi Uuden testamentin kohta ei sisällä systemaattisen kasteopin kaikkia puolia. On kuitenkin selvää, että kaste perustuu Jeesukseen Kristukseen (Matt. 28:18–20). Se on yhteydessä Pyhään Henkeen, se vastaanotetaan uskolla ja eletään kristillisessä opetuslapseudessa (Apt. 2:38). Kasteessa ”meidät annettiin kuolemaan ja haudattiin yhdessä hänen kanssaan, jotta mekin alkaisimme elää uutta elämää, niin kuin Kristus Isän kirkkauden voimalla herätettiin kuolleista” (Room 6:4). Muita asioita, jotka antavat sisältöä kristilliselle kasteelle, ovat uusi elämä (Ef. 2:5s.), uudestisyntyminen (Joh. 3:5; Tiit. 3:5; 1. Piet. 1:3s., 2:1s.), kääntyminen ja syntien anteeksiantaminen (Apt. 2:38), Kristuksen ruumiiseen liittäminen (Apt. 2:41; 1. Kor. 12:13), pelastus (Ef. 2:5; 1. Piet. 3:20s.), vanhurskauttaminen (1. Kor. 6:11; Tiit. 3:7), pyhitys (1. Kor. 6:11), syntien pois peseminen (Apt. 22:16; 1. Kor. 6:11; Hepr. 10:22; 1. Piet. 3:21), Jumalan valtakunnan ja ikuisen elämän perillisiksi tulo (Joh. 3:5; Tiit. 3:5–7; 1. Piet. 1:3s.); Kristuksen päälle pukeminen (Gal. 3:27; Kol. 3:9s.), uusi ihmisyyys vailla erottavia raja-aitoja (1. Kor. 12:13; Gal. 3:27s.; Kol. 3:9–11), uusi kuuliaisuus Kristukselle (Room 6:6ss.; Kol. 3:5ss.; 1. Piet. 2:1ss.), kristillinen ykseys (Ef. 4:4–6). Tämä Uuden testa-

mentin kohtien luettelo näyttää kasteen läheisen yhteyden uskoon ja opetuslapsuuteen. Näemme painopisteen yhtäältä alkuun saattavassa kääntymyskokemuksessa, toisaalta myös jatkuvassa prosessissa, joka on elämää Kristuksessa ja Pyhän Hengen työtä.

36. Joskaan Jumalan työn ja ihmisen vastauksen keskinäistä suhdetta ei voi lausua julki millään helpolla kaavamaisella tavalla, on selvää että Uusi testamentti kaikkialla alkaa kuvaten Jumalan aloitetta Poikansa lähettämässä, jumalallisen armon antamisessa, syntien anteeksiantamisessa, ihmisten elämän uudistamisessa. Raamatullinen kasteteologia ei koskaan voi erottaa kastetta Jumalan aloitteesta eikä uskon ja opetuslapsuuden moninaisista asiayhteyksistä. Kasteella on paikkansa näiden joukossa; sitä ei voi pitää vain ihmisen kuuliaisuuden ilmauksena, ei myöskään toimituksena joka on itsessään vaikuttava. Kaste on pikemminkin jumalallinen asetustoimi, jonka kautta Jumala hyväksyy meidät valtakuntaansa ja asettaa meidät Jumalan kansan joukkoon. Se tuo julki Jumalan liiton ja määrää meidät palvelemaan maailmassa.

37. Luterilaiset ja baptistit ovat yhtä mieltä siitä, ettei Uudessa testamentissa puhuta lasten kastamisesta, joskin jotkut luterilaiset näkevät Filippin vanginvartijan ja koko hänen perheensä (Apt. 16:33) taikka Stefanään perhekunnan (1. Kor. 1:16) kasteessa epäsuoran viittauksen. On kuitenkin kiistatonta, että Uuden testamentin teologiset näkemykset kasteesta olettavat uskovien aikuisten kasteen. Siksi baptistit kastavat vain aikuisia. Luterilaiset puolestaan katsovat, että lapsikaste ei ole ristiriidassa aidosti raamatullisen kastekäsityksen kanssa.

38. Luterilaiset ja baptistit katsovat, että se lähetystilanne, jota raamatulliset lausumat uskon ja kasteen suhteesta kuvaavat, edellytti ennen kastetta uskon tunnustamisen vastauksena evankeliumin julistukselle. Vaikka usko kypsyy ja kasvaa kasteen jälkeen (se ei ole lahja esineellisessä mielessä), usko tulee voida todeta silloin, kun joku itse haluaa kastetta. Baptistit pitävät tätä Uuden testamentin tilannetta normina eivätkä siksi katso voivansa kastaa lapsia. Luterilaiset puolestaan ovat ajatelleet, että kun kasvava kirkko joutui pohtimaan kristittyihin perheisiin syntyneiden lasten asemaa, se oikeutetusti muokkasi aiempaa näkemystä, jonka mukaan henkilökohtainen uskontunnustus edeltää kastetta. Luterilaiset ovat siten olleet avoimia sekä perustavalle Uuden testamentin järjestykselle (julistus, kääntymys/usko, kaste) että lapsikasteelle. Luterilaiset eivät myöskään ole halunneet samastaa uskon lahjaa ja henkilökohtaista tunnustamista. Siksi he eivät ole ajatelleet raamatullista järjestystä ajallisesti peräkkäisten askelten sarjana.

Teologia

39. Luterilaiset painottavat, että kaste on Jumalan sanan muoto – näkyvä sana, jumalallisen armon ensisijaisuuden ilmaus. Kasteen kautta Jumala liittää kastetun ihmisen valtakuntaansa ja samalla kirkon yhteyteen. Kasteessa Jumala siten antaa pelastuksen lahjan, kalliin lahjan, jonka vain usko voi ottaa vastaan. Kaste ja usko kuuluvat yhteen, sillä ilman uskoa Jumalan kastelahjasta ei ole hyötyä. Mutta uskon puute ei mitätöi Jumalan tekoa; Jumalan armotekona kaste säilyy pätevänä ilman uskoa-kin. Siksi kastetta ei pidä toistaa. Kastettujen uskottomien pitäisi havaita, mitä Jumala on heille tehnyt ja vastata tähän uskolla. Jumalan armoteon ensisijaisuus on kiistatonta lapsikasteessa; lapsikaste todistaa erityisellä tavalla siitä, että kaste on lahja, joka otetaan vastaan. Luterilaisten mukaan ei ole merkityksetöntä, että Jeesus piti lapsia Jumalan valtakunnan kansalaisen esikuvana (Matt. 19:14).

40. Baptistit eivät löydä raamatullista perustaa tällaiselle kasteen pitämiseksi edeltävän armon näkyvänä sanana. He eivät anna kasteelle sitä asemaa, joka kuuluu evankeliumille, jota julistetaan ja josta todistetaan. Baptistit katsovat, että luterilainen käsitys muuttaa kasteen luonnetta ja paikkaa Raamatun pelastusjärjestyksessä. Kaste ei ole ensimmäinen askel. Baptistien mielestä luterilainen kanta eristää kasteen ja yliarvioida sitä, antaa sille itsenäisen teologisen painon ja tehtävän. He pelkäävät, että tämä johtaa siihen, että kaste saa aseman, joka on varattu Kristukselle ja hänen ristilleen.

Ihmiskäsitys

41. Ihmiskäsitys näyttelee sekin tiettyä osaa luterilaisten ja baptistien kannanotoissa. Erityisesti valinnanvapaus on tärkeä. On luonnollisesti vaikeaa tehdä selkeää eroa tämän asian teologisten ja ihmiskäsitykseen liittyvien puolien välillä; valinnanvapaus ei ole pelkästään teologinen kysymys. Baptistit korostavat ihmisen synnynnäistä kykyä valita kaste. Tätä ratkaisua eivät vanhemmat taikka kirkko voi tehdä ihmisen puolesta, varsinkaan silloin kun ihminen on vielä liian nuori tekemään omia ratkaisuja. Baptistit ovat luonnollisesti tietoisia siitä, että kukaan ei ole täysin vapaa ympäristön ja yhteiskunnan paineista, mutta he katsovat, että ihmisen yksilönvapauteen kuuluu päätösvalta siitä, kuuluuko johonkin kirkkoon. Baptistit ovat niin ikään tietoisia siitä, että ihmisillä ei ole luontaista kykyä ratkaista Jumalan valtakunnan puolesta, vaan että sellaiset päätökset ovat Pyhän Hengen työn tulosta. Mutta baptistit kuitenkin

kin katsovat, että Jumala loi meidät ihmisiksi, jotka voivat ja joiden tulisi vastata henkilökohtaisesti. Vaikka ihmisen vastauksen omakohtaisia ja suoritettavia puolia voidaan väärin ylikorostaa, baptistit pitävät tärkeänä sitä, ettei näitä puolia kokonaan jätetä huomiotta.

42. Luterilaiset voivat hyväksyä monia näistä ihmisluontoa koskevista asioista. He kuitenkin katsovat, ettei lapsikaste vie henkilökohtaisen ratkaisun mahdollisuutta. Jumala, joka tarjoaa pelastuksen kasteessa, kutsuu vastaamaan uskolla. Tästä vastauksesta voi kieltäytyä. Uskon persoonallinen luonne säilyy siten silloinkin, kun uskon ensisijainen tehtävä on vastaanottaa jo lahjoitettu kasteen armo. Luterilaiset eivät hyväksy väitettä, jonka mukaan lapsikaste loukkaisi ihmisoikeuksia. Tässä tapauksessa luterilaiset katsovat, että ihmisoikeuksista tulee puhua siinä dialektisessa eli kaksiosaisessa suhteessa, joka vallitsee armon lahjan ja uskon vastauksen välillä. Tämä suhde on dialektinen, koska armo ja usko ovat eri asioita mutta samalla välttämättä toisiinsa kiinnittyneitä.

43. Baptistien ja luterilaisten kantoja voidaan eritellä pidemmälle tähdentäen kasteen asemaa kristityn elämässä. Me olemme yhtä mieltä siitä, että kaste ja usko ovat koko elämän kestävän opetuslapseuden osia.

44. Luterilaiset tulkitsevat tätä ajatusta puhumalla kasteen eläväksi tekemisestä kastetun koko elämän aikana. He näkevät kasteen koko elämän mittaisen kehityskulun lähtökohtana: kerran annettu asia pitää tehdä yhä uudelleen eläväksi. "Eihän kristillinen elämä oikeastaan mitään muuta olekaan kuin yhtä jokapäiväistä kastetta, joka on kerran alkanut ja jatkuu alati" (Luther, *Iso katekismus* IV, 65). Tämä prosessi saavuttaa täyttymyksensä vasta aikojen lopussa, uudessa luomisessa. Kaste on kristillisen elämän malli, joka vakuuttaa meidät siitä, että Jumalan armossa me kuolemankin keskellä olemme elämän ympäröimiä.

45. Baptistitkin puhuvat kasteesta lähtökohtana elämän mittaiseen kehityskulkuun. He painottavat kääntymystä, uskoa ja kastetta hengellisenä tapahtumana (uudelleensyntymisenä), jota ei pidä sekoittaa luonnolliseen tapahtumaan (syntymään). Siksi he pelkäävät, että lapsikaste tiedostamatta muuntuu kulttuuris-uskonnolliseksi siirtymäriitiksi, joka vertautuu luonnolliseen syntymään.

46. Luterilaiset kyllä erottavat toisistaan luonnolliset ja hengelliset tapahtumat. Tilanteissa, joissa vanhemmat ja kummit eivät piittaa kasteen ja uskon välisestä olennaisesta siteestä, luterilaiset havaitsevat että lapsikaste voidaan käsittää väärin siirtymäriitiksi. Tästä syystä luterilaiset kasvavassa määrin empivät kastaa lapsia sen enempää kyselemättä. Yhä enemmän luterilaiset painottavat uskoon vievää ympäristöä perheessä ja kirkossa. Luterilaisten täytyy kuitenkin kysyä baptisteilta, eikö sitten

muissa elämän vaiheissa (esimerkiksi siirryttäessä lapsuudesta nuoruuteen) tapahtuvaa kastetta voida väärellä tavalla tulkita siirtymäritiksi.

Kirkko-oppi ja sosiologia

47. Lopuksi, luterilaisten ja baptistien välisiä eroja voidaan kuvata kirkko-opillisin ja sosiologisin käsittein. Erityisesti perheen rooli on tässä suhteessa tärkeä, kuten seuraavat kolme ongelmakohtaa näyttävät: Ensiksi, luterilaiset lähtevät siitä, että lapsi syntyy kristittyyn perheeseen. Tämä tilanne on tullut Uuden testamentin lähetystilanteen sijaan. Tämä muutos puolestaan johtaa muutokseen niissä askelissa, jotka kristityksi tulossa otetaan. Baptistit taas eivät erota kristittyjä perheitä yleisen lähetystilanteen ulkopuolelle. Toiseksi, baptisteille Jumalan perhevään käsite liittyy vain kirkkoon, ei luonnolliseen perheeseen. Luterilaiset ovat tietenkin tietoisia hengellisen ja luonnollisen sukulaisuuden erosta ja siitä, että erot voivat kulkea perheen läpi. Mutta he kuitenkin katsovat kristillisen perheen olevan osa Jumalan perheväkeä. Näin ollen luterilaiset katsovat, että kristityt vanhemmat ja kirkko heidän tukena tarjoavat uskonympäristön, jossa lapsia kastetaan. Kolmanneksi voidaan kysyä teologisesti, mikä on lasten asema kristillisessä perheessä ja ympäristössä. Luterilaiset kysyvät, eivätkö baptistit aliarvioi tai vähättele lasten asemaa. Baptistit vastaavat, että he kyllä kasvattavat lapsiaan kristillisessä hengessä, mutta että lapsikasteen sijasta he siunaavat lapsia ja rukoilevat heidän puolestaan. Useimmat baptistit katsovat lapsikasteen olevan siunaustoimi, ei enempää.

3. Johtopäätökset

48. Tämän usko – kaste – opetuslapseus -luvun toisen osan varsin pitkät kappaleet yrittävät selvittää ja valaista baptistien ja luterilaisten perustavanlaatuaista erimielisyyttä kasteteologiasta ja kastekäytännöstä. Toinen osa tulkitaan kuitenkin väärin, mikäli se jättää vaikutelman, että keskustelumme olisivat jumiutuneet teologisiin riitoihin. Päinvastoin, molempien osapuolien pääasiallinen vaikutelma on ollut se, että meillä on niin paljon yhteistä, että voimme ilolla suosittaa lisäponnisteluja kyetäksemme yhteiseen kristilliseen todistukseen maailmalle. Toivomme, että yhteyden ja rakkauden lämmin henki, jota itse olemme kokeneet, voisi kaikkialla luonnehtia baptistien ja luterilaisten välisiä suhteita. Yhteinen käsityksemme uskosta ja opetuslapseudesta antaa vakaan pohjan lisääntyvälle yhteistyölle. Kokouksemme näyttivät, että me voimme oppia toi-

siltamme paljon. Keskinäiset eromme muodostavat haasteen etsiä suu-
rempaa selkeyttä käytännössämme, vakaumuksissamme ja perinteis-
sämme. Neuvottelumme käytiin vahvan keskinäisen luottamuksen ja
välittämisen ilmapiirissä, joka suojeli meitä pelkältä omavanhurskaudel-
ta. Pidämme tätä toivon merkinä. Vaikkemme ole pystyneet jakamaan
toistemme vakaumuksia, on kunnioituksemme toistemme omiatuntoja
kohtaan kasvanut.

Suosituksia

49. Olemme painiskelleet pitkään uskon, kasteen ja opetuslapseuden
asioissa. Olemme oppineet syvästi kunnioittamaan toistemme tradition
aitoutta. Olemme myös pahoillamme niistä harmeista, joita kastekäy-
töntömme toiselle osapuolelle on aiheuttanut. Suosittelemme siksi,

- että baptistit ja luterilaiset naapuriseurakunnissa kokoontuvat yh-
dessä opiskelemaan kasteteologiaa ja kastekäytäntöjä niin, että he
voivat ymmärtää ja hyväksyä paremmin toistensa traditioita. Tämä
rikastaisi kristittyjen yhteyttä, parantaisi heidän käsitystään Kris-
tuksen ruumiin rikkauksista ja lujittaisi heitä yhteissä todistuksessa
maailmalle.
- että niin baptistit kuin luterilaiset hylkäisivät eräiden riippumatto-
mien evankelistojen tavan houkutella samaa ihmistä useisiin perät-
täisiin kasteisiin perättäisten kääntymiskokemusten myötä.
- että luterilaiset kehittäisivät ja harjoittaisivat selkeää kastejärjestystä
maallisessa yhteiskunnassa, jossa lapsikasteen edellyttämää uskon-
yhteisöä ei voi ilman muuta olettaa.
- että baptistit tunnustaisivat sellaisten luterilaisten kasteen, jotka on
kastettu aikuisina tunnustavina uskovina, jos nämä sittemmin ha-
keutuvat baptistikirkon jäseniksi.
- että kaikkein hankalinta aiheeseemme liittyvää kysymystä (so. lap-
sikasteen arviointia baptisteilla), jota dialogimme ei kyennyt ratkai-
semaan, käsiteltäisiin keskinäisen kunnioituksen hengessä silloin,
kun ristiriitatilanne ilmenee kirkon käytännössä. Niin luterilaisten
kuin baptistienkin tulee tiedostaa toisen osapuolen mielipaha: lute-
rilaisten mielipaha yhden kasteen aitouden kiistämisen vuoksi sil-
loin, kun luterilainen kääntyy baptistiksi ja ”uudelleenkastetaan”;
baptistien mielipaha silloin, kun luterilaiset kutsuvat baptistista
käytäntöä ”uudelleenkastamiseksi”. Baptisteja harmittaa lisäksi se,
että heidän lähety- ja todistustyönsä turhennetaan, kun uskotto-
mat vetoavat lapsikasteeseen. Tämä on ongelmana erityisesti kan-

sankirkoissa ja valtiokirkoissa. Luterilaisten ja baptistien tulisi ensiksi esittää yhteinen todistus maailmalle eikä antaa keskinäisten kaste-erimielisyyksensä muodostua loukkauksiveksi.

- että baptistit tutkisivat ja arvioisivat eri baptistikirkoissa vallitsevia erilaisia käytäntöjä. Eräät baptistit eivät hyväksy kirkkonsa jäseniksi luterilaisia, joita ei ole kastettu uskovien kasteella, koska nämä baptistit eivät hyväksy lapsikastetta. Toiset baptistit hyväksyvät luterilaiset kirkkonsa jäseniksi pelkän uskontunnustuksen perusteella kuitenkin hyväksymättä lapsikastetta sinänsä. Vielä toiset baptistit taas kunnioittavat henkilön omaa käsitystä lapsikasteensa pätevydestä, vaikka eivät hyväksy lapsikasteoppia. Vielä toiset baptistit hyväksyvät luterilaiset jäsenikseen ja sanovat, että näiden lapsikaste on "pätevä, joskin epäselvä" kaste. Vielä toiset taas koettavat löytää välittävän kannan myöntämällä liitännäisjäsenyyksiä, vierastaikka veljeysjäsenyyksiä, jotka oikeuttavat yhteiseen jumalanpalvelukseen ja palvelutyöhön, mutta samalla pitävät yllä eroa kasteopissa. Luterilaiset olisivat iloisia, mikäli voitaisiin löytää ratkaisu, jonka perusteella jäsenyykäytäntö ei kyseenalaistaisi luterilaisen kasteen aitoutta.
- että luterilaiset jatkaisivat pyrkimyksiään eroon pääsemiseksi sellaisista välinpitämättömistä kasteikäytännöistä, joita tapaa kansankirkollisissa yhteyksissä. Luterilaisten tulisi selvittää sitä, mitä ko. käytännöt merkitsevät kirkon jäsenyyden kannalta.
- että kyvyttömyytemme löytää ratkaisua lapsikasteen ongelmiin haastaisi meitä opiskelemaan laajemmin ja syvemmin lapsikasteen teologisia perusteluja sekä niitä seurausvaikutuksia, joita tällaisen käytännön sosiokulttuurinen asiaympäristö saa aikaan. Suosittelemme, että tällaista tutkimustyötä tehtäisiin yhdessä.

III Kirkko

1. Kirkkokäsitys

Yhteinen raamatullinen perintö

50. Kirkko-opissaan baptistit ja luterilaiset nojaavat reformaation painotamaan totuuteen, jonka mukaan Raamattu on kaiken sen lähde ja tuomari, mitä kirkko on ja mitä sen tulisi olla. Kumpikin kirkkokunta on

yrittänyt selvittää Uuden testamentin kirkko-opillisen opetuksen rikkauksia mahdollisimman paljon.

51. Varhaiskirkko jatkoi Jeesuksen keräämän opetuslapsiryhmän työtä. Se koottiin yhteen Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen ja varustettiin Pyhän Hengen lahjalla. Useimmat sen itseymmärrystä kuvaavat ilmaukset viittaavat silti jatkuvuuteen Vanhan testamentin "Jumalan kansan" kanssa, so. Jumalan liiton ja lupauksen kansan (1. Piet. 2:10; Room. 9:25s.), jotka ovat Aabrahamin tosi lapsia ja tosi Israel (Room 2:28s.; Gal. 6:16). Varhaiskirkon kirkko-oppi on näin ollen jumalakeskeistä. Se on muotoiltu tietoisena kirkon asemasta pelastushistoriassa. Kirkko koostuu niistä, jotka huutavat avukseen Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeä (1. Kor. 1:2; Apt. 9:21). Kirkko on "kuninkaallinen papisto" ja "pyhä kansa" (1. Piet. 2:9; Ilm. 1:6). Se on "maan suola" ja "maailman valkeus" (Matt. 5:13s.).

52. Kirkon erityinen yhteys Jeesukseen Kristukseen on ilmaistu monin tavoin. Jeesus valitsi opetuslapset, jotta nämä voisivat olla hänen kanssaan ja jotta hän voisi heidät lähettää itsensä valtuuttamina (Mk. 3:14s.; Joh. 15:16). Hän rakasti kirkkoa ja antoi henkensä sen puolesta pyhittääkseen sen, pestyään sen puhtaaksi (Ef. 5:25s.). Jeesus on kirkon herra ja kutsuu kirkkoa kuuliaisuuteen. Hän on "lampaiden paimen" (Joh. 10:2ss.). Kirkko on hänestä riippuvainen, niin kuin viinirypäleet viinipuusta (Joh. 15:1ss.). Kirkko kokoontuu hänen pöytänsä ympärille (1. Kor. 11:17ss.). Kirkko elää "Kristuksessa", "Herrassa" (Fil. 1:1; 4:4). Eriytyisesti ilmaus "Kristuksen ruumis" alleviivaa sekä kaikkien erilaisten jäsenten ykseyttä Kristuksessa että Kristuksen herruutta ruumiin päänä (Room. 12; 1. Kor. 12; Ef. 1:22s.; Kol. 1:18). Opetuslapseus käsittää myös Jeesuksen jalanjalkien seuraamisen ja hänen esimerkinsä mukaisen riskintakantamisen, kärsimisen hänen nimensä tähden sekä palvelutyön (Mk. 8:34s.; 10:43–45; 1. Kor. 4:9ss.).

53. Kirkko on sen Pyhän Hengen luomus, joka vuodatettiin Jumalan kansan ylle helluntaina. Pyhä Henki välittää uuden elämän ja voiman, joka tuli julki Kristuksen ylösnousemisessa kuolleista (Apt. 2:32a.). Kirkon jäsenet ovat näin tulleet "eläviksi kiviksi", heidät on rakennettu "hengelliseksi rakennukseksi" ja temppeliksi, jossa on pyhyys (1. Piet. 2:5ss.; Kol. 1:22).

54. Uuden testamentin kirkolla on moninaisia piirteitä. Se on maailmanlaajuinen, käsittää kaikki kansat ilman erottavia raja-aitoja juutalaisen ja kreikkalaisen, orjan ja vapaan, miehen ja naisen välillä (Gal. 3:28). Kirkko on "yksi Kristuksessa" (Gal. 3:28; Ef. 4:3ss.). Sen ykseys on merkki epäuskoiselle maailmalle, jotta maailma uskoisi (Joh. 17:21). Niin

ikään rakkaus kirkossa merkitsee kutsua kaikille ihmisille (Joh. 13:34s.). Kirkko on rakkauden, välittämisen ja anteeksiannon yhteisö, joka elää Kristuksen omasta laupeudesta (Matt. 18). Kirkko on kirkkauden palvelija, mutta sen aarre on saviastioissa (2. Kor. 3:8s.; 4:7). Usein tämä tarkoittaa näennäisiä vastakohtia: "... murheellisia, mutta aina iloisia. Olemme köyhiä, mutta teemme monia rikkaiksi; ..." (2. Kor. 6:10).

55. Uuden testamentin kirkko on pyhiinvaeltava kansa. Se kulkee kohti Herramme Jeesuksen Kristuksen päivää, jolloin se, joka alkoi hyvän työn, saattaa sen päätökseen (Fil. 1:6). Lopunajallinen näkökulma mahdollistaa sen, että kirkko pysyy uskon toiminnassa ja rakkauden vävännäössä ja kärsivällisenä toivossa (1. Tess. 1:3). Kirkko on Jumalan pyhiinvaeltava kansa, jolla on Jumalan suuren sapatin lupaus (Hepr. 4). Kirkko odottaa saavansa "olla aina Herran kanssa" (1. Tess. 4:17). Siksi kirkon ei pidä mahtaila (1. Kor. 4:7). Paavalin kanssa kirkon tulee tuntea Kristuksen ja hänen ylösnousemuksensa voima ja osallistua hänen kärsimyksiinsä. Kirkon tulee ponnistella sitä kohti, mikä on edessä (Fil. 3:10–14).

56. Vaikka luterilaiset ja baptistit hyväksyvät Raamatun sanoman auktoriteetin ja pyrkivät perinteissään olemaan sille uskolliset, ymmärryksemme ja kokemuksemme kirkkona olemisesta ovat kehittyneet erilaisiksi.

Luterilainen käsitys

57. *Kirkon tuntomerkit.* Luterilaisia uskonpuhdistajia seuraten luterilaiset hyväksyvät Nikaian uskontunnustuksen ilmaiseman ekumeenisen kirkkokäsityksen. Neljä tuntomerkkiä: ykseys, pyhyys, katolisuus ja apostolisuus hyväksytään täysin. Luterilaisen perinteen erityispiirteenä on kirkon tuntomerkkien näkeminen ensisijaisesti sanassa ja sakramenteissa. Ilman näitä ei ole uskovia eikä myöskään siis kirkkoa. "Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumi puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan. Kirkon todelliseen ykseyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta. Sen sijaan ei ole välttämättöntä, että perityt inhimilliset traditiot, jumalanpalvelusmenot tahi seremoniat, jotka ovat ihmisten säätämiä, ovat kaikkialla samanlaiset. Paavali näet sanoo: 'Yksi usko, yksi kaste, yksi Jumala, joka on kaikkien Isä' jne." (CA 7). Siksi luterilaiset suuntaavat katseensa näihin näkyviin, vaikuttaviin välikappaleisiin, jotka ovat kirkon olennaisrakenteen keskeiset piirteet. Kun Luther laajensi kirkon tuntomerkkien luetteloa, hän lisäsi siihen uskon ilmenemismuotoja: rukouksen, ylistyksen ja kiitoksen

sekä opetuslapseuden mukanaan tuoman kärsimyksen.

58. Luterilaiset uskonpuhdistajat katsoivat, että itse evankeliumin ilmenemismuodot, so. sana ja sakramentit, ovat pikemmin kirkon tunte-merkkejä kuin uskon ilmenemismuodot. Tämä johtui heidän keskeisestä oivalluksestaan, että pelastus on Jumalan vapaa lahja, jota ei voi saavuttaa ihmisvoimin. Armonvälineet ovat näin ollen näkyviä ja konkreettisia. Luterilaiset siten tyypillisesti antavat etusijan sille, mitä Jumala antaa ja vasta toissijaisesti mainitsevat uskon hedelmät, jotka tulevat julki uskovien yhteisössä. Luterilaiset katsovat myös perinteisesti, että kirkko ei tässä maailmassa ole koskaan yksinomaan uskovien kirkko. Sen piirissä on nimikristittyjä taikka tekopyhiä. Vasta viimeisellä tuomiolla nämä erotetaan muista.

59. *Käytäntöjen moninaisuus.* Kirkkoa ei voi määritellä luterilaiseksi vain sen tapojen, käytäntöjen ja muotojen perusteella. Luterilaisten ykseys ei riipu samanlaisuudesta tällaisissa asioissa. Keskiaikaisen katolilaisuuden yhteisestä perinnöstä lähtien luterilaiset käytännöt ovat muotoutuneet 1500-luvun uudistusten ja sittemmin pietismin ja valistuksen myötä. Kun luterilaiset kirkot levisivät Euroopasta muihin maanosiin, ne veivät mukanaan jotakin lähtömaansa kirkosta ja samalla omaksuivat uusia käytäntöjä kohdatakseen uuden ympäristön haasteet ja mahdollisuudet. Perustavanlaatuinen sanan ja sakramenttien painotus kuitenkin luonnehtii luterilaisten kirkkojen elämää kaikkialla.

60. *Jumalanpalvelus.* Sanan ja sakramenttien keskeinen asema näkyy jumalanpalveluksessa. Luterilaisuuden mukaan jumalanpalvelukseen kokoontunut seurakunta muodostaa kirkon sydämen. Sakramentit ovat tärkeydeltään ja vaikuttavuudeltaan julistetun sanan veroisia evankeliumin levittäjiä. Leipä, viini ja vesi sanaan yhdistyneinä tulevat uskovassa Kristuksen anteeksiantavan ja vapauttavan läsnäolon välineiksi. Monissa luterilaisissa kirkoissa jatkuvuus vanhaan kirkkoon ja keskiajan Euroopan kirkkoon näkyy kuvataiteissa, liturgisessa vaatetuksessa ja musiikissa sekä jumalanpalveluskaavoissa. Jumalanpalveluksensa muodoissa luterilaiset ovat yhtäältä avoimia voidakseen kohdata lähetystyönsään ihmisiä toisista kulttuuriperinteistä. Toisaalta luterilaisuus on saanut vaikutteita viimeaikaisista liturgisista uudistusliikkeistä, jotka painottavat lähentymistä klassisiin liturgisiin muotoihin.

61. Sanan saarnaaminen on silti kaikkein tyypillisin piirre luterilaisessa jumalanpalveluksessa. Luterilaiset käsittävät saarnan Jumalan elävän sanan kohtaamiseksi evankeliumin kautta (viva vox evangelii). Luterilainen saarna on luonteeltaan eksegeettistä, Raamatun tekstiä selittävää. Teksti on usein otettu kirkkovuoden kalenterista (lektionaari), joka mää-

rää tekstit vuoden joka sunnuntaille. Maallikot voivat toisinaan saarnata luterilaisissa kirkkoissa, mutta yleissääntönä on, että saarna ja sakramenttien toimittaminen on sitä varten erityisesti kutsuttujen vihittyjen pappien tehtävänä tai ainakin tapahtuu heidän valvonnassaan.

62. *Kristillinen opetus*. Myös luterilaisten kirkkojen kristillisessä opetustyössä sana on keskeisessä asemassa. Lutherin ajoista lähtien katekismuksen opettamista kotona rohkaistiin, niin myös seurakuntapastorin opetustyötä. Nykyäänkin luterilaiset kirkot vaativat konfirmaatio-opetuksessaan vakavaa Raamattuun ja katekismukseen paneutumista. Kasteen muistamisena konfirmaatio ilmentää tärkeää siirtymää uskovan elämässä, joskin siihen liittyy myös kulttuurisia vaikutteita. Kristillinen aikuiskasvatus on luterilaisia seurakuntia ja oppilaitoksia yhdistävä piirre.

63. *Kirkon hallinto*. Luterilaisissa kirkkoissa auktoriteetti liittyy sanan ja sakramenttien palveluvirkaan. Luterilainen seurakunta ei pidä itseään autonomisena, koska sen elämä ja oleminen kumpuaa näistä armonvälineistä, jotka on uskottu virkaan erityisesti kutsutuille ja siihen vihityille papeille. Pastorin auktoriteetti seurakunnan johtamisessa on kuitenkin jaettu seurakuntaneuvoston kanssa. Niin seurakunta kuin pastori osallistuvat opilliseen ja hallinnolliseen vallankäyttöön kirkolliskokouksissa tai muissa seurakuntaa suuremmissa hallintoyksiköissä. Tämä keskinäistä riippuvuutta ilmentävä ja tasapainoa etsivä järjestelmä pyrkii luterilaisissa kirkkoissa yhtäältä välttämään kongregationalistista eli seurakuntakeskeistä ja toisaalta pappiskeskeistä äärimmäisyyttä. Lähes kaikki luterilaiset kirkot ovat yhteydessä toistensa kanssa ja osallistuvat ekumeenisten järjestöjen työhön paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

64. Eräät luterilaiset kirkot ovat kansankirkkoja. Toiset taas toimivat oloissa, joissa kirkko ja valtio on erotettu toisistaan ja joissa luterilaisuus on yksi kirkkokuntia monien joukossa.

65. Luterilaisen tunnustuksellisen perinteen suuri vahvuus ja anti on armon lahjan painottaminen. Keskittyessään liian jyrkästi julistettuun sanaan ja sakramentteihin luterilaisuus on kuitenkin vaarassa unohtaa sen, että nämä kalliit lahjat eivät ole itsetarkoituksia, vaan välineitä uskon luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Sanaa ei tule vain saarnata, vaan se tulee myös uskoa, sitä tulee harjoittaa ja elää se todeksi. Luterilaisilla on kiusaus painottaa vanhurskauttamista armosta uskon kautta evankeliumin olemuksena niin, että pyhityksen ulottuvuus jää huomiotta. Tällöin halvennetaan juuri sitä pelastavaa armoa, jota me ylistämme. Tämän kiusauksen myötä yhtäältä teologia voi älyllistyä niin, että se er-

kaantuu opetuslapseuden käytännöstä. Toisaalta tämä kiusaus voi johtaa vaihtoloon silloin, kun puhutaan oikeudenmukaisuudesta, rauhasta ja luomakunnan tilasta. Edelleen, evankeliumin puhtaan julistamisen ja sakramenttien oikean toimittamisen korostaminen herkästi ylläpitää tietynlaista pappisvaltaa, joka on ristiriidassa kaikkien kristittyjen armolahjojen käytön kanssa. Siksi luterilaisten keskuudessa usein voidaan todeta puutteita keskinäisen yhteyden ilmaisemisessa sekä lähetysnäyssä.

Baptistinen käsitys

66. *Kirkon tuntomerkit.* Baptistit hyväksyvät yleensä kirkon perinteiset tuntomerkit: yksi, pyhä, yleinen ja missionaarinen/ apostolinen. Baptistien teologinen näkökulma kirkko-oppiin voidaan kuitenkin parhaiten määritellä pyrkimyksenä seurata Raamattua niin läheisesti kuin mahdollista. Baptistien tavoitteena on olla "Uuden testamentin mukainen kirkko". Baptistien kirkko-oppia ovat erityisesti muokanneet Apostolien tekojen ensimmäiset kappaleet, Paavalin kuva "Kristuksen ruumiista", Efesolaiskirjeen 4. luku sekä kirkon elämää määrittävät säännöt Matt. 18:ssa ja pastoraalikirjeissä. Tällaisten raamatunkohtien tulkitsemisessa baptistit ovat painottaneet kirkon elävää luonnetta erotukseksi ulkokohtaisesta kristillisyydestä. Alkuajoistaan asti baptistit ovat halunneet etsiä "tosi kirkkoa".

67. Kongregationalistisen perinteensä myötä baptistit painottavat, että kirkko koostuu ihmisistä. Baptistit haluavat olla "Jumalan kansa". Kirkon hallinnon ei pidä kangistua laitospaiseksi eikä kirkon elämän rutiniinomaiseksi. Henkilökohtaiset piirteet ovat ensisijaisia, erityisesti henkilökohtainen usko ja sitoutuminen. Baptistit arvostavat termiä "vapaa-kirkko", koska se tuo julki vapaata ratkaisuvaltaa ja myös vapautta eikirkollisista vaikutteista.

68. Historiaan viitaten voi sanoa, että baptistit ovat halunneet olla "radikaalin reformaation" perillisiä. He lainaavat mielellään Lutherin esipuhetta "Saksalaiseen messuun" (1526), jossa puhutaan niistä, "jotka haluavat tosissaan olla kristittyjä". Baptistien kirkko-oppi kehittyi lisäksi vastavaikutuksena vakiintuneille kirkoille. Tästä johtuvat sen hierarkian vastaiset ja sakramenttien vastaiset painotukset, kuten myös paikallisen kirkon ja sen läheisten henkilösuhteiden korostaminen erotukseksi kansankirkollisesta anonymiteetista. Baptistinen liike muotoutui demokrati-an nousuvaiheessa. Tämä vaikuttaa moniin baptistikirkon elämän piirteisiin, kuten esimerkiksi voimakkaaseen uskonnonvapauden painottamiseen.

69. Baptistinen kirkko-oppi on saanut paljon vaikutteita reformoidusta perinteestä. Zwingliläisyydestä on peräisin Pyhän Hengen painotus, kalvinismista taas pyhityksen ja käytännöllisen kristillisen toiminnan korostaminen. Ehtoollispöytä ei siksi ole niin keskeisessä asemassa baptisteilla kuin saarnastuoli. Kristillistä opetusta pidetään tärkeänä. Henkilökohtaisen aloitteellisuuden korostaminen on kietoutunut yhteen pietismiin, herätysliikkeiden, lähetyksen ja diakoniatyön kanssa.

70. Baptistien kirkko-oppia voidaan kuvata Gal. 4:19:n sanoilla: jotta "Kristus saa muodon teissä". Tämä tarkoittaa konkreettista kristillistä opetuslapseutta, elävän organismin piirteitä sekä kirkon näkyvää hahmoa sekä yhteen kokoontuvana ja kokevana seurakuntana että myös merkinä maailmalle. Kirkko on olemassa tuodakseen julki Jeesusta Kristusta. Se ei tietenkään tuo julki itseään, vaan Kristuksen armoa ja lahjoja.

71. *Kirkon käytännöt.* Baptistikirkon käytännöt kumpuavat siitä perusvakaumuksesta, että kirkko on Kristuksen ruumis ja Jumalan välikappale maailman pelastamiseksi.

72. Ihmiset tulevat Kristuksen ruumiin jäseniksi henkilökohtaisen uskon kautta, joka tunnustetaan julkisesti uskovien kasteella. Samalla he tulevat paikalliskirkon jäseniksi (paikalliskirkko tarkoittaa baptisteilla samaa kuin paikallisseurakunta luterilaisilla). Kokemus Jeesuksesta Kristuksesta pelastajana ja Herrana sekä tämän uskon julkinen tunnustaminen kasteella ovat keskeisiä piirteitä baptistien kirkkokäsitelyssä.

73. Elämää paikalliskirkossa sävyttää tavoitteellisen yhteisön henki. Tämä näkyy säännöllisissä jumalanpalveluksissa, raamatuntutkisteluisissa, henkilökohtaisissa ja perhekohtaisissa ihmissuhteissa sekä huolenpidossa sairaista ja puutteenalaisista. Henkilökohtaista sitoutumista ja uskottavaa kristillistä elämäntapaa painotetaan. Kirkon jäseniä rohkaistaan osallistumaan säännöllisesti jumalanpalvelukseen, sananjulistukseen, opetukseen ja Herran ehtoolliseen. Kaikissa näissä painotetaan voimakkaasti Raamattua baptistisen elämän ja opetuslapseuden perustana.

74. Vaikka baptistit korostavat kaikkien uskovien pappeutta ja kaikkien jäsenten yhdenvertaisuutta, tietynlaiset hallinnolliset rakenteet tukevat kirkon elämää ja palvelua. Koko seurakunnan palvelutehtävää korostetaan. Kirkonkokous (seurakunnan kokous) pyrkii jäsentämään tämän palvelutehtävän. Kirkko valitsee diakoneja ja joskus vanhimpia hengellisiin ja hallinnollisiin johtotehtäviinsä. Pastorit, jotka myös kirkko valitsee ja nimittää, pyrkivät työssään siihen, että kirkko voisi toteuttaa palvelutehtävänsä. Kaikkia jäseniä rohkaistaan ja heidän odotetaan löytävän henkilökohtaiset lahjansa ja leiviskänsä ja niiden myötä osallis-

tuvan aktiivisesti kirkon palvelutyöhön.

75. Baptistit korostavat vakaumustaan, että kirkko ei elä itseään varuten. Siksi he katsovat evankelioimisen, lähetystyön ja sosiaalisen palvelun olevan kirkon olennaisia tehtäviä. Jeesuksen Kristuksen seuraaminen tarkoittaa myös ristin kantamista. Muiden kristittyjen tavoin baptistit ovat kokeneet tämän raamatullisen totuuden merkityksen. Heitä on näin muistutettu siitä, että risti on kirkon tuntomerkki.

76. Baptisteille kaikki auktoriteetti liittyy paikalliskirkkoon, joskin paikalliskirkot voivat siirtää auktoriteettiaan sellaisille muille hallinnollisille rakenteille kuin kirkkojen yhteenliittymille voidakseen saavuttaa parempia tuloksia palvelutyössään.

77. Vaikka kirkko tulee näkyväksi paikallisseurakunnassa, useimmat baptistit ovat tietoisia laajemmasta baptistiyhteisöstä ja universaalista kristillisestä kirkosta. Siksi he ovat yhteistyössä alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa voidakseen jäsentää työnsä niiden yhteyteen ja pystyäkseen palvelemaan paremmin. Baptistien osallistuminen moniin ekumeenisiin hankkeisiin ja järjestöihin ilmentää niin ikään kirkkokunnan itseyttä Kristuksen universaalin ruumiin jäsenenä.

78. Baptistit ovat painottaneet voimakkaasti kirkon ja valtion eroa sekä uskonnonvapautta, koska he ovat vakuuttuneita siitä, että evankeliumi tulee ottaa vastaan ja elää todeksi vapaana poliittisesta, sosiaalisesta, kansallisesta, lakisääteisestä ja uskonnollisesta pakosta taikka sidonnaisuudesta.

79. Kun katsomme opillisia käsityksiämme kirkosta, baptistit ja luterilaiset ovat yhdessä tietoisia siitä, että kirkko, jonka identiteetti on Jeesuksessa Kristuksessa ja yksin hänessä, on aina myös heikko, syntinen ja inhimillinen yhteisö. Kristuksen valossa me tulemme tietoisiksi vajavaisuuksistamme. Siksi meidän tulee yhdessä kiinnittää huomiomme siihen, että kirkon omiin asioihin keskittyminen tekee meidät joskus vastahakoisiksi sitoutumaan taisteluun oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta maailmassa. Toisinaan liian herkästi samastamme uskomme Kristukseen ja omat yhteiskunnalliset, taloudelliset ja kulttuuriset etumme. Usein olemme niin paneutuneita kirkkojemme sisäiseen elämään, että emme riittävästi kiinnostu ekumeenisesta vastuustamme. Baptistien tulisi tiedostaa se, että heidän hurskauden korostuksensa helposti johtaa moralismiin. Baptistien tulisi tajuta, että he ovat epäjohtamukaisia painottaessaan kaikkien uskovien pappeutta ja kaikkien jäsenten tasa-arvoa, mutta ovat kuitenkin vastahakoisia kannattamaan naisten täydellistä palvelutyötä ja pappisvihkimystä.

2. Kirkon lähetystehtävä

80. Olemme Jumalalle kiitollisia siitä, että Jeesuksen Kristuksen evankeliumi on vapauttanut meidät vieraantumisesta ja omanvoitonpyynnistä. Evankeliumi on tehnyt meidät avoimiksi palvelemaan Jumalaa, rakastamaan lähimmäisiämme ja ottamaan vastuun elinympäristöstämme. Jakaessaan elämänsä meidän kanssamme Jumala Kristuksessa ja Hengesä on kutsunut meidät yksilöinä ja kirkkoina tulemaan hänen työtovereikseen (1. Kor. 3:9). Kaikkina aikoina me kuulemme Herramme kutsun ja haasteen: "Loistakoon teidän valonne ihmisille, jotta he näkisivät teidän hyvät tekonne ja ylistäisivät Isääne, joka on taivaissa" (Matt. 5:16).

81. Luterilaisina ja baptisteina me iloisina hyväksymme kutsun olla Jumalan kansa ja sellaisena osallistua Jumalan lähetystyöhön, jossa kaikkia ihmisiä kutsutaan uskomaan Jeesukseen Kristukseen. Tässä työssä olemme hänen voimansa välikappaleita; voiman joka voi parantaa ihmiselämän kun se se on murtunut tai murtumassa. Tässä työssä me jaamme vastuun hänen luomakuntansa taloudenhoitajina. Jumala, joka rakasti maailmaa (Joh. 3:16) ja on sovittanut sen itsensä kanssa Kristuksessa, kutsuu meitä sovituksen virkaan (2. Kor. 5:18–20). Tämä sovituksen virka tulee todelliseksi niissä monissa työmuodoissa, joita kirkkomme harjoittavat vastatakseen ympäristönsä tarpeisiin. Tämän palveluviran eri muodoilla haluamme ilmaista Jumalan rakkautta maailmaamme kohtaan ja siten olla "Jumalan valtakunnan" todistajia.

82. Evankelioimis- ja julistustyössämme me kerromme Jeesuksesta Jumalan avoimen rakkauden kertomuksena. Uskomme että evankeliumi on Jumalan voima pelastukseksi, että uskon kautta Jeesukseen Kristukseen ihmiset löytävät syntiensä anteeksiantamuksen, toivoa epätoivon aikana, merkityksen silloin, kun merkityksettömyys ympäröi heidät. Olemme kiitollisia Jumalalle niistä monista merkeistä ihmisten elämässä, jotka osoittavat evankeliumin voimaa nykypäivänä.

83. Lähetystyössämme liitymme kristittyjen veljien ja sisarten kanssa kaikkialla yhteiseen tehtävään julistaa evankeliumia sanoin ja teoin. Tunnumme Jumalan, jonka olemme kokeneet Vapahtajaksi. Hän on maailman luoja ja ylläpitäjä. Hänen parantavan ja sovittavan rakkautensa vastaanottajina voimme jakaa toisille sitä rakkautta joka osaksemme on tullut. Tässä työssä haluamme kunnioittaa toistemme kulttuuriperintöä. Käsitämme, että pakottaminen ja proselytismi on evankeliumin vastaista. Samalla toteamme, että intohimo lähetystyöhön kuuluu evankeliumin luonteeseen. Tunnustaessamme kirkon "apostoliseksi" tunnustamme kuuluvamme siihen joukkoon, joka on lähetetty todistamaan

Jeesuksessa Kristuksessa julki tullutta hyvää sanomaa. Apostoli Paavalin tavoin tunnemme jumalallisen pakon (1. Kor. 9:16) ja velvollisuuden olla evankeliumin todistaja ”Jerusalemmissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka” (Apt. 1:8).

84. Eräs puoli osallistumistamme Jumalan lähetystyöhön on myötävaikutuksemme ja tukemme oikeudenmukaisuutta, rauhaa ja luomakunnan eheyttä edistävälle ekumeeniselle hankkeelle. Olemme surullisen tietoisia niistä monista tavoista, joilla itsekkyyks, materialismi, militarismi ja kansojen omanvoitonpyynti uhkaavat ihmisarvoa, ihmisyyhteisöä ja ympäristöä. Kilpavarustelu ja ympäristökriisi vaarantavat ihmiskunnan eloonjäämisen. Rotusorto, rotuerottelu, seksismi, ihmisten ideologiat, kidutus ja työttömyys kiistävät ihmisten arvokkuuden ja tasaveroisuuden. Köyhyys, nälkä ja sairaus pakottavat miljoonat ihmiset elämään epäinhimillisissä oloissa. Pakolaiset, turvapaikan hakijat ja työttömät ovat joutuneet ulkopuolisen asemaan nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Lapsiprostituutio, lapsityö ja perheiden hajoaminen vievät voimat ja luovuuden seuraavalta sukupolvelta. Mukavuudenhalu, laiminlyönnit, yksilöiden ja ryhmien itsekkyyks ovat vahingoittaneet luontoa ja siten vaarantaneet elämän perustan planeetallamme. Tässä tilanteessa, osana vastauksemme Jumalalle, meidän yksilöinä ja kirkkoina tulee toimia rauhan ja sovituksen puolesta. Meidän tulee parantaa ne, jotka ovat ruumiiltaan ja hengeltään rikkonaiset, meidän on annettava aikaamme, rahaamme ja voimiamme sorretuille oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi. Meidän on vietävä ruokaa, lääkkeitä ja hoitoa nälkäisille ja sairaille. Olemme näin sitoutuneet toimimaan ihmisoikeuksien puolesta. Olemme myös sitoutuneet luonnon suojeluun, koska luomakunta on osallinen luomisesta ja lunastuksesta (Room. 8:19–22). Siksi vetoamme kirkkoihimme: haluamme nähdä taistelun ihmisoikeuksien puolesta, rauhantien ja ympäristönsuojelun osana uskoamme Jeesukseen Kristukseen.

85. Olemme käsittäneet keskustelumme vastaukseksi Herramme toiveeseen, että ykseyttä kohti käydessämme voisimme paremmin heijastaa itse Jumalan todellisuutta ja siten tulla uskottaviksi todistajiksi maailmalle, jolla on suuri tarve kuulla sovituksen, parannuksen ja anteeksiantannon sanoja sekä niitä vastaavia tekoja (Joh. 17:20s.; Ef. 4:4–6).

3. Herran ehtoollinen

86. Baptistit ja luterilaiset tunnustavat yhdessä, että Jeesus Kristus asetti ehtoollisen uuden liiton ateriaksi Jumalan ja hänen kansansa välillä sekä

yhteyden (koinonia) ateriaksi uskovien kesken.

87. Jeesuksen Kristuksen asetuksen myötä ehtoollisenvietto tuo seurakunnan yhteen syömään leivän ja juomaan maljasta, kuulemaan lupauksen sanaa ja rukoilemaan. Ehtoollisrukouksessa kiitämme Jumalaa hänen työstään luomisessa, lunastuksessa ja pyhityksessä. Muistamme Kristuksen kärsimystä, kuolemaa ja ylösnousemusta ja pyydämme Pyhää Henkeä tulemaan. Juhlimme Kristuksen läsnäoloa ja odotamme aikaa, kun yhteys hänen kanssaan tulee täydelliseksi hänen valtakunnassaan. Meidät varustetaan ja lähetetään tähän maailmaan Kristuksen tulevan valtakunnan todistajiksi ja välikappaleiksi.

88. Yhdessä tunnustamme Jeesuksen Kristuksen läsnäolon ehtoollisjumalanpalvelusta viettävän seurakunnan keskuudessa. Tämän läsnäolon tavasta välillämme on eroja. Luterilaisen käsityksen mukaan Herra antaa itsensä ruumiissaan ja veressään leivän ja viinin myötä, lupaassaan ja Pyhän Hengen työn kautta. Näin hän antaa meille itsensä. Tämä Kristuksen vastaanottaminen ei riipu yksilön uskosta, vaikka vain uskovat vastaanottavat Kristuksen pelastukseksi. Baptistit liittävät Kristuksen läsnäolon ehtoollisenvieton kokonaisuuteen: leipää murtaessaan ja maljasta juodessaan jumalanpalvelusyhteisö muistaa ristiinnaulittua ja ylösnoussutta Herraa, joka jakaa elämänsä meidän kanssamme Pyhän Hengen voimassa.

89. Mitä Herra antaa kansalleen? Hän antaa itsensä. Yhteydessä häneen me otamme vastaan syntien anteeksiantamuksen, vapauden pyhitettyyn elämään ja palvelutyöhön maailmassa, uudistuneen yhteyden sarten ja veljien keskuudessa, sekä toivon tulevasta elämästä. Näin me yhteisesti uskomme, joskin menneisyydessä luterilaiset ovat enemmän painottaneet syntien anteeksiantamusta ja pelastusvarmuutta, kun taas baptistit ovat korostaneet (1. Kor. 11:een vedoten) sovitusta kirkon jäsenten keskuudessa sekä hengellistä vahvistumista pyhityselämään ja todistustyöhön.

90. Ehtoollisenvietossa Jeesus Kristus on kutsuja. Hän kutsuu kaikkia, jotka tunnustavat hänet Herraksi ja Pelastajaksi. Luterilaisille ja baptisteille osallistuminen Herran ehtoolliseen vahvistaa ja aina uudelleen tunnustaa sen, että uskon ja kasteen kautta meidät on liitetty Kristuksen ruumiiseen ja että olemme hänen kansaansa.

Suosituksia

91. Sen yhteisen ymmärryksen perusteella, jonka olemme saavuttaneet

kysymyksessä kirkosta ja sen lähetystehtävästä, me suositamme,

- että vastavuoroisesti tunnustaisimme toisemme Kristuksen kirkkoon kuuluviksi yhteisöiksi;
- että rohkaisemme kirkkojamme osallistumaan jatkuvaan taisteluun ihmisoikeuksien puolesta, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja luomakunnan varjelun edistämiseksi.
- että rohkaisemme kirkkojamme yrityksiä saada maailma aidosti sitoutumaan Kristukseen. Koska kaikki todellinen kristillinen todistus on osallistumista yhden Kristuksen lähetystyöhön, kehotamme kirkkojamme vahvistamaan yhteistyötään lähetyskentillä.

92. Ehtoollisesta käytyjen keskustelujen perusteella suositamme, että jo vallitseva ehtoollisvieraanvaraisuuden käytäntö voitaisiin hyväksyä ja siihen rohkaista.

IV Luterilaisten oppituomiot uudelleenkastajille 16. vuosisadalla sekä luterilaisten ja baptistien keskinäiset suhteet tänään

1. Luterilaiset tunnustuskirjat

93. 1500-luvun luterilaiset tunnustuskirjat sisältävät tuomioita, jotka koskevat anabaptisteja ja näiden opetusta:

94. *Augsburgin tunnustus*, 1530 (CA). Anabaptistit ja heidän opetusensa mainitaan erityisesti ja tuomitaan viidessä kohdassa. Kohta 5: ”Seurakuntamme tuomitsevat kasteenuusijat ja muut, jotka opettavat, että Pyhä Henki tulee meihin ilman evankeliumin ulkonaisen sanan välitystä, meidän omien valmistelujemme, ajatustemme ja tekojemme avulla” (saksankielinen teksti). Kohta 9: ”... tuomitsevat kasteenuusijat, jotka hylkäävät lapsikasteen” (saksankielinen teksti). Latinankielinen teksti lisää: ”... ja väittävät lasten pelastuvan ilman kastetta.” Kohta 12: Kirkkomme ”tuomitsevat kasteenuusijat, jotka väittävät, että kerran vanhurskautetut eivät voi menettää Pyhää Henkeä” (latinankielinen teksti). Kohta 16: ”... tuomitsevat kasteenuusijat, jotka kieltävät kristittyjä osallistumasta näihin yhteiskunnallisiin tehtäviin (so. toimia esivallan viroissa, käyttää ruhtinaan valtaa tai tuomiovaltaa, ratkaista oikeusasioita keisarillisen tai muun voimassa olevan lain mukaan, rankaista pahan tekijöitä miekalla, vanna vala ..., saksankielinen teksti). Kohta 17: ”... tuomitsevat kasteenuusijat, jotka opettavat, että perkele ja tuomitut ih-

miset eivät kituisi tuskissaan ikuisesti” (saksalainen teksti).

95. *Yksimielisyyden ohje*, 1580, tiivistelmä, kappale 12. Alakohta ”Kasteenuusijoiden harhaoppeja” arvostelee kasteenuusijoiden ihmiskäsitystä siitä, että sen oletetaan kiistävän perisynnin. Niin ikään tuomitaan lapsikasteen hylkääminen sekä näkemys, jonka mukaan ”sellainen seurakunta, jossa vielä on syntisiä, ei ole oikea kristillinen seurakunta”. Kappale toistaa CA 16:n tuomiot.

96. Luterilaiset uskonpuhdistajat eivät yleensä erottele toisistaan erilaisia uskonpuhdistuksen ”vasemman siiven” liikkeitä, vaan yleensä pitivät keskenään vastakkaisiakin ryhmiä ”anabaptisteihin” kuuluvina (esimerkiksi väkivaltaiset hurmahenget ja pasifistiset raamatulliset uudelleenkastajat).

2. Oppituomioiden vaikutus

97. CA:n ja *Yksimielisyyden ohjeen* tuomiot oli tarkoitettu sellaisia opetuksia ja opettajia vastaan, jotka erosivat luterilaisesta evankeliumin ymmärtämisestä. Tosiasiassa ne kuitenkin vaikuttivat paljon laajemmalle kuin vain teologisiin kiistoihin. Ne edistivät mielialaa, jolla oli vakavia yhteiskunnallisia ja lainsäädännöllisiä seurauksia anabaptisteille: omaisuuden haltuunotto, kidutus, maastakarkotukset ja teloitukset. Anabaptistien vainot 1500-luvulla olivat seurausta uskonnonvapauden kieltämisestä. Tänäpäin niin luterilaiset kuin baptistit myöntävät uskonnonvapauden.

98. On kiistanalaista, missä määrin 1600-luvulla alkanut moderni baptismi on suhteessa 1500-luvun anabaptisteihin. Monet baptistit näkevät enenevässä määrin yhteyden näiden kahden välillä. He katsovat oman identiteettinsä ja itseymmärryksensä juurien olevan 1500-luvun anabaptistiliikkeessä. Mitä tästä suhteesta sitten ajatellaankin, on kiistatonta, että baptistitkin ovat kärsineet luterilaisten oppituomioiden aikaansaamasta syrjinnästä ja lainsäädännöllisistä ongelmista.

3. Luterilaiset tunnustuskirjat ja luterilaiset tänäpäin

99. Nykyiset luterilaiset pitävät itseään 1500-luvun tunnustuskirjoissa ilmaistun kannan seuraajina. Tunnustuksellisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että teologin pitäisi vain toistaa jokainen tunnustuskirjoissa mainittu lausuma. Tunnustusten oma henki vaikuttaa niin, että uskovan ihmisen on hylättävä taikka uudelleen muotoiltava sellaiset inhimilliset uskonlauseet, jotka ovat ristiriidassa nykymaailmassa sovellettavan evan-

keliumin kanssa. Esimerkiksi ”oikeutetun sodan” oppi *Augsburgin tunnustuksen* 16. artiklassa pitää tulkita meidän aikamme uudelleen sen mukaan, miten sodan oma luonne on muuttunut. Samoin *Augsburgin tunnustuksen* 9. artikla, jota on käytetty tukemaan näkemystä, että kaikki pikkulapset on kastettava tai että lapsikaste on ainoa oikea kaste, on tulkittava uudestaan maallistuneessa yhteiskunnassa. Tässä asiaympäristössä monet uskolliset luterilaiset ajattelevat, ettei ole asianmukaista kastaa lapsia perheissä, jotka eivät lainkaan sitoudu kristinuskoon.

100. Luterilaisten ja baptistien nykyisissä suhteissa kiistanalaiseksi jää vain *Augsburgin tunnustuksen* 9. artikla. Muut oppituomiot eivät koske nykyisiä baptisteja; jo 1500-luvulla ne perustuivat yleistettyyn käsitykseen uskonpuhdistuksen ”vasemman siiven” erilaisista ryhmistä. Tänä päivänä havaitsemme, että erojen määrittely oppituomioiden kautta ei ole hyödyllistä. Jäjelläolevista eroista kasteen ymmärtämisessä tulisi keskustella edelleen sen valossa, että meillä on Raamatussa ja Kristuksen heruudessa yhteinen auktoriteetti. Meidän pitää lisäksi olla tällöin tietoisia siitä, että matkaamme yhdessä Herran paluuta kohti yhteisesti todistamalla ja palvelemalla.

101. Tänä päivänä luterilaiset käsittävät sen, miten heidän oppituomionsa vaikuttivat anabaptistien vainoihin. Luterilaiset ovat tästä pahoillaan ja katsovat, että nuo tapahtumat ovat meille varoitus. Meidän tulee pidättäytyä syrjimästä niitä, joilla on erilainen usko ja ajattelutapa.

4. Luterilaiset tunnustuskirjat ja baptistit tänään

102. Maissa, joissa luterilaiset ovat enemmistönä, baptistit toisinaan edelleen kärsivät syrjintää luterilaisten järjestöjen (esim. koulujen) ja julkaisujen taholta.

103. Luterilaiset käsittävät sen, että heidän anabaptisteja vastaan lausutut oppituomionsa ovat vaikuttaneet nykyisten baptistien syrjintään. He ovat tästä pahoillaan ja pyytävät anteeksiantoa. Tilanne vaatii jatkuvaa valvontaa, jotta perustanlaatuisen kristillisen yhteyden loukkaukset voidaan estää.

104. Baptistit käsittävät sen, että heidän ylimielinen asenteensa on estänyt heitä näkemästä sitä hengellistä aarretta, jonka Jumala on saanut aikaan luterilaisissa kirkkoissa. Muita kirkkoja on kuvattu epäoikeudenmukaisesti ja vääristelevästi. Baptistit ovat tästä pahoillaan ja pyytävät anteeksiantoa.

5. Eroja ja yhtäläisyyksiä baptistien ja luterilaisten välillä tänään

105. Edelliset luvut ovat näyttäneet, että baptistien ja luterilaisten välille jää eroja. Mutta yhtäläisyydet baptistien ja luterilaisten välillä ovat näitä eroja suurempia. Yhtäläisyydet näyttävät, että me olemme pyhiinvaeltava kansa maailmassa ja maailmaa varten. Me kuljemme kohti Jumalan tulevaisuutta, yhteisesti sitoutuen yhteen Herraan Jeesukseen Kristukseen. Siksi me sitoudumme kuvaamaan eromme kirkkojen keskinäisen yhteyden sisäpuolelta käsin.

106. Yhteisesti hyväksymme sen, että meidän on sisarten ja veljien kesken aidosti sanottava ”ei” sellaisille opillisille käsityksille, joita emme voi hyväksyä. Pyrimme kuitenkin toteamaan sen, että Kristuksen ruumiissa on monta jäsentä ja etteivät baptistit sen enempää kuin luterilaisetkaan voi olettaa sulkevansa toista tuon ruumiin ulkopuolelle. Sitoudumme siksi toimimaan yhdessä Jumalan lapsina, veljinä ja sisarina Jeesuksessa Kristuksessa.

Suosituksia

107. Myönnämme sen tuskan, jonka luterilaiset oppituomiot anabaptisteille 1500-luvulla aiheuttivat. Siksi suosittelemme,

- että luterilaiset ja baptistit ottavat vakavasti sen, mitä kappaleissa 103–104 sanotaan ja asianmukaisella tavalla käyttävät sitä omissa jumalanpalvelusyhteisöissään – mikäli mahdollista, molemmat yhdessä.
- että luterilaisten tunnustuskirjojen laitokset vastaisuudessa sisältävät viittauksen siihen, että oppituomiot eivät koske meidän keskinäisiä suhteitamme (vrt. kappaleet 97, 99, 100, 103). Tämän asian seuraukset pitäisi tehdä selväksi erityisesti pappiskoulutuksessa, pappisvihkimysten yhteydessä sekä niissä muissa tilaisuuksissa, joissa Tunnustuskirjoja käytetään.
- että tiedostamiimme eroihin opissa ja käytännössä viitataan ystävällisellä ”ei”-sanalla; samalla näitä eroja tulee yhteisesti tutkia syvemmin. Käyttämämme kielen tulisi heijastaa yhteistä kristillistä sitoutumistamme. Silloinkin kun opilliset kannat aiheuttavat eroja, henkilöiden tuomitsemista pitää välttää.

Selostus

Risto Saarinen

Baptistiset paikallisseurakunnat ovat varsin itsenäisiä yksiköjä, joiden laajemmalla alueella muodostamaa kirkkoa voi luonnehtia konventiksi tai yhtymäksi (*convention, union*). Joskin Baptistien maailmanliitto maailmanlaajuisesti yhdistää maltillisemmän baptismin, so. noin 35 miljoonaa maailman kaikkiaan 65 miljoonasta baptistista, on edustavien oppikeskustelujen käyminen tunnustuskunnan hajanaisen luonteen vuoksi vaikeaa.

1986–1989 käytyjen baptistis-luterilaisten keskustelujen päähuomio kiinnittyi luonnollisesti kastekysymykseen. Vaikka siinä ei saavutettu läpimurtoa, valottaa asiakirja monipuolisesti kirkkokuntien nykykäsityksiä. Koska uskovien kaste on käytössä monissa nopeasti kasvavissa kirkkokunnissa (helluntalaiset, adventistit, Kiinan protestantit, erityyppiset vapaakirkot ym.), on sen teologinen selvitystyö tärkeää. Toisen osapuolen kasteen hyväksymisen ja jäsenyysehtojen moninaisuus (kpl 49) on asiaryhmä, josta luterilaisilla kansankirkoilla on vain puutteellisesti kokemusta. Koska esimerkiksi Yhdysvalloissa uudelle paikkakunnalle muuttava henkilö usein menee yksinkertaisesti lähimpänä sijaitsevaan kirkkoon, jäsenyyden vaihtamisen ja ”uudelleenkastamisen” ongelmat ovat yleisiä.

On selvää, että mikään kirkkokunta ei hyväksy ”uudelleenkastamista” sinänsä: ne kastavat vain olettaessaan, että henkilöä ei ole ennen pätevästi kastettu. Tällaisen aikuiskasteen luterilaiset tietysti hyväksyvät. Teologinen kiista koskee varsinaisesti sitä, voidaanko pikkulapsen kastetta pitää pätevänä. Baptistit eivät näin tee; on silti huomattava, että asiakirjassa baptistitkin korostavat Jumalan aloitetta pelastustyössä (kpl. 36). Luterilaiset taas myöntävät sen, ettei Uusi testamentti puhu lasten kastamisesta (kpl. 37).

Luterilaisen maailmanliiton ja KMN:n Faith and Order -liikkeen piirissä on 1990-luvulla laajasti tutkittu kasteteologiaa ekumeenisesta näkökulmasta (*Baptism and the Unity of the Church; Becoming a Christian*). Tällöin on ensinnäkin korostunut se seikka, että lapsikasteen hyväksyvien kirkkojenkin on perusteltava, miten kaste ja usko kuuluvat yhteen (JE 163–166). Toiseksi on todettu, että tosiasiaa useimmilla kirkoilla on kaksiosainen jäseneksitutoriitti: joko pikkulapsen siunaaminen (infant dedication) ja myöhemmin uskovien kaste, tai sitten pikkulapsen kaste ja myöhemmin konfirmaatio. Erimielisyyttä ekumeenikkojen keskuudessa

vallitsee siitä, pitäisikö yhteinen ratkaisu löytää tällaisen kaksiosaisen riitin puitteissa vai pitäisikö pyrkiä samalla kertaa kokonaan tapahtuvaan jäseneksitutoriittiin esim. ortodoksisen kirkon tapaan.

Baptistis-luterilainen asiakirja ei etene konkreettisiin ratkaisuihin, mutta se esittelee kasteongelman yleistajuisesti ja kattavasti. Lisäksi se sisältää pitkällemenevän yksimielisyyden kysymyksessä Raamatusta ja auktoriteetista, sekä selkeän esityksen osapuolten kirkko-opista. Ehtoollisosassa baptistit selkeästi myöntävän Kristuksen läsnäolon eli reaali-preesenssin ehtoollisessa (kpl 87–88). Tämän ja muun lähentymisen perusteella suositellaan ehtoollisvieraanvaraisuutta (kpl 92). Jo aiemmin suositellaan yhteisiä jumalanpalveluksia ja evankelioimistilaisuuksia (kpl 27). Erimielisyydet kasteesta vaikuttavat sen, että luterilaiset eivät voi suositella kirkollista yhteyttä, mutta yhteinen sananjulistus ja toisen osapuolen laskeminen omalle ehtoolliselle siis nähdään mahdolliseksi.

Asiakirja sisältää myös luvun (IV) luterilaisten uudelleenkastajille 16. vuosisadalla lausumista oppituomioista. Niistä vain CA 9:ää osapuolet pitävät nykypäivänä sellaisena oppituomiona, joka osuu kohteeseensa (kpl 94 ja 100). Sen työstäminen vaatisi itse kastekysymyksen ratkaisua.

1994–1998 Luterilainen maailmanliitto kävi oppikeskusteluja myös Seitsemännenten päivän adventistikirkon kanssa. Sen asiakirjat pyrin julkaisemaan Teologisessa Aikakauskirjassa mahdollisimman pian.

Lähde:

- Baptists and Lutherans in Conversation. A Message to Our Churches. Report of the Joint Commission of the Baptist World Alliance and the Lutheran World Federation. Geneva 1990.

Kirjallisuutta:

- Baptism and the Unity of the Church. Toim. M. Root ja R. Saarinen. Grand Rapids and Geneva: Eerdmans & WWC 1998.
- Becoming a Christian: The Ecumenical Implications of Our Common Baptism. Geneva: WCC 1997.
- Kaste, ehtoollinen ja virka (tässä teoksessa).

10.

Jälkisanat: ekumeenisten asiakirjojen analyysi ja tutkimus

Risto Saarinen

Ekumeenisen liikkeen ja ajattelun tutkimustyö, ekumeniikka, voi luonteeltaan olla monenlaista. Tutkimus voi kohdistua yksittäisiin ajattelijoihin, historiallisiin kehityskulkuihin tai vaikkapa liturgisiin tai kirkko-oikeudellisiin ongelmiin. Seuraavassa tarkastelen varsinaisesti ekumeenisten asiakirjojen tutkimusta, joskin tietyt monet metodiset seikat ovat yleisellä tasolla päteviä muunkinlaisessa tutkimustyössä. Etenen käytännön tutkimusprosessin tavallisesti edellyttämässä järjestyksessä. Silmä määränäni ovat yliopistollisen perustutkinnon pääainetutkielman vaatimukset; väitöskirjatasolla moni asia tulee mieltä vielä tarkemmin.

Kysymyksenasettelu ja aineiston hankinta

Yleensä tutkielman tekijän ei kannata rajata tutkimusaihettaan kovin tarkasti ennen kuin hän on lukenut riittävästi lähteitä. Toisaalta lähteiden alustavaankin määrittelyyn kyllä tarvitaan jonkinlainen käsitys tutkimusaiheesta. Aiheen valinta ja aineiston määrittely muodostavat näin tutkimusprosessin ensi vaiheessa vuorovaikutussuhteen, jonka myötä tulisi edetä selkeisiin rajauksiin. Yleinen virhe tutkimustyössä on se, että tekijä määrittelee aiheensa liian tarkkaan ennen kuin hän on selvillä lähdeaineiston erityispiirteistä, erityisesti sen sisältämistä kiinnostavista tutkimusongelmista.

Ekumeeninen asiakirja-aineisto on usein hajanaista ja kirjastojen luettelosta vaikeasti löydettävissä. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että asia-

kirjat ovat valtaosin pienpainatteita, jotka ovat ilmestyneet kirkkojen virallisuusluonteisissa sarjoissa, joiden levikki on huono. Monet asiakirjat ovat jääneet kokonaan julkaisematta. Lisäksi tekijännimien puuttuminen hankaloittaa luettelointia. Kirjastojen ja arkistojen hyllyistäkin asiakirjojen löytäminen on vaikeaa muun muassa aakkostukseen ja luokitteluun liittyvien ongelmien vuoksi.

Johdatus ekumeniikkaan -kirjassa olen esitellyt keskeisiä aineistokokoelmia. Siellä mainittuihin bibliografioihin kannattaa lisätä Rooman Centro pro unionen toimittama sekava mutta laaja *Bibliography of Interchurch and Interconfessional Ecumenical Dialogues*, jonka 1984 ilmestynyttä nidettä päivitetään periodisesti julkaisussa *Bulletin of Centro pro unione*. Suomessa dokumentteja kannattaa ensiksi etsiä Helsingin yliopiston systemaattisen teologian laitoksen ekumeenisesta arkistosta. Eri kirkkojen keskushallinnosta ja Suomen ekumeenisesta neuvostosta luonnollisesti löytyy myös kaikenlaista.

Yhä tärkeämmäksi ovat muodostumassa erilaiset internet-tietokannat. Ekumeeniset asiakirjat ovat virallisuusluonteisia, ei-kaupallisia ja ei-akateemisia pienpainatteita. Niiden esilläpito tapahtuu usein kirkkojen internet-kotisivujen välityksellä. Vähintäänkin näiltä kotisivuilta löytyy sähköpostiosoitteita, joista asiakirjoja voi tiedustella. Yleensä kannattaa kirjoittaa kirkon ulkomaanasioista tai kirkkojenvälisistä asioista vastaavalle toimistolle. Tätä kirjoittaessani tammikuussa 1998 käytännöllisesti katsoen kaikilla suurilla kirkoilla on jo monipuoliset kotisivut. Joistakin, kuten Vatikaanista, voi kopioida suuria määriä asiakirjoja eri kielillä suoraan omalle tietokoneelle, mutta useimmilla kirkoilla tällaista sähköistä dokumenttipankkia ei kotisivuillaan vielä ole. Centro pro unionen on määrää avata maailmanlaaja dialogitietokanta vuoden 1998 lopulla.

Kotisivujen osoitteet muuttuvat herkästi eikä niitä siksi ole mielekästä tähän listata. Hyödyllisiä ovat laajat ja helppokäyttöiset hakuohjelmat (esim. altavista) sekä uskontoon erikoistuneet linkkisivut. Kirkkojen maailmanneuvostonkin sivuilta (www.wcc-coe.org) on jo pääsy monille tahoille. Paitsi että sähköpostitiedustelut ovat kirjettä nopeampia ja halvempia, niihin yleensä saa kirkkojen kiireisiltä toimistosihiteereiltä myös paremmin vastauksia kuin kirjeellisiin tiedusteluihin.

Kunnollisen aineiston hankkimiseksi on syytä nähdä riittävästi vaivaa heti tutkimustyön alussa. Tämä vaiva maksaa itsensä takaisin tutkimusprosessin aikana. Sitä mukaa kuin dokumentteja saa käsiinsä, ne kannattaa pikaisesti lukea silmälläpitäen sitä, mistä muusta tarpeellisesta aineistosta ne antavat vihjeitä.

Kysymyksenasettelun tarkentaminen ja tutkimushypoteesi

Aineistoon tutustumisen myötä voidaan tutkimusaihetta ja sen kysymyksenasettelua tarkentaa. Perinteinen tapa aineistolähtöisen systemaattis-teologisen tutkimuksen rakentamiseksi on ollut luoda selkeä ja uskottava tutkimushypoteesi, joka sitten näytetään toteen aineiston analyysin myötä. Tutkimushypoteesi voi tällöin olla esimerkiksi seuraavanlainen:

- aineisto ilmentää tietyn yhden taikka muutaman henkilön teologista linjaa
- aineisto jatkaa taustaksi esitellyn vanhemman aineiston edustamaa linjaa/ asettuu nimenomaan sitä vastaan
- aineistossa on kaksi tendenssiä, jotka ovat keskenään jännitteisessä suhteessa/ ristiriidassa
- aineistossa on kehitelty perustavanlaatuinen ajattelumuoto taikka fundamentaaliteologinen ratkaisu, jota on sitten sovellettu moniin asioihin

Varsinaisissa metodioppaissa on neuvottu tarkemmin sitä, miten tällaisia hypoteeseja kehitellään ja todennetaan. En tässä yhteydessä puutu asian tieteenfilosofiseen puoleen, vaan keskityn jatkossa ekumeenisen asiakirja-aineiston sellaiseen analyttiseen lukemiseen, jota systemaattisessa teologiassa harjoitetaan.

Sitä ennen kuitenkin vielä sananen muunlaisista kuin yllämainitussa mielessä hypoteesilähtöisistä tutkimustavoista. Ekumeenisia asiakirjoja on usein hyödyllistä tarkastella kirkkohistoriallisesti tai kirkkososiologisesti. Historiantutkijan tulee kyetä asettamaan aineisto laajempiin yhteyksiinsä, jotka voivat teologisten ja kirkollisten kehityskulkujen ohella olla myös poliittisia ja kulttuurisia. Sosiologin tulee tarkastella ryhmädynamiikkaa, vallankäytön järjestelmiä ja ilmiöitä sekä kirjoittajien sidonnaisuuksia sukupuoleensa, ikäryhmäänsä, kansallisuuteensa ja asemaansa kirkossaan. Nämä sidonnaisuudet ovat nimenomaan ekumeenisissa asiakirjoissa usein tärkeitä.

Historiallisissa ja sosiologisissa töissä hypoteeseilla on toki myös oma roolinsa. Historioitsija tarkastelee monien samanaikaisten vaikuttimien läsnäoloa lähdeaineistossaan ja tekee sen perusteella oman tulkintansa. Sosiologi saattaa soveltaa etukäteen valitsemaansa teoriaa aineistoonsa. Systemaattis-teologisissa ja niitä läheisesti muistuttavissa aatehistoriallisissa tutkimuksissa kuitenkin jonkin yhden pääidean, teesin taikka näkökulman kautta tapahtuvalla aineiston lukemisella ja tulkinalla on erityisen keskeinen asema.

Kaikessa tieteellisessä tutkimuksessa olennaisena kriteerinä on se, että asiaa voidaan aidossa mielessä tutkia. Valittu kysymyksenasettelu on tieteellisesti kiinnostava silloin, kun se samalla sisältää näkemyksen menetelmästä, jolla asetettavaan kysymykseen voidaan vastata.

Asiakirjojen analyttinen lukeminen 1: synty ja tausta

Tenttiin luettaessa olennaista on hallita ja muistaa suuria asiakokonaisuuksia. Mutta kun tutkija lukee lähdetekstiään, hän kiinnittää paljon enemmän huomiota yksityiskohtiin ja itse argumentaation pitävyyteen. Alkuluvussa puhuin luottamuksen ja epäilyn hermeneutiikasta; tutkija jossain mielessä aina pyrkii soveltamaan jälkimmäistä itse analyysia tehdessään. Metodinen epäily on kuitenkin syytä erottaa varsinaisesta skeptisestä asenteesta itse asiaan.

Ensiksi on syytä perehtyä asiakirjan syntyyn ja taustaan. Ketkä ovat sen kirjoittaneet? Voidaanko asiakirjassa identifioida yksittäisten kirjoittajien kynänjälki? Millaista kirkollista taikka akateemista linjaa nämä kirjoittajat edustavat? Mihin he pyrkivät? Alkuteksteissä on yleensä mainittu työskentelyyn osallistuneiden henkilöiden nimet erillisissä liitteissä. On syytä painottaa, että ekumeeniset asiakirjat lähes aina ovat monen eri kirjoittajan yhteistyön tulosta. Ja vaikka joku yksi henkilö olisi vastuussa kirjoitustyöstä, ei hän yleensä tällöinkään kirjoita omien lempiajatustensa mukaisesti, vaan erityisesti sitä silmälläpitäen, mikä kyseisessä työryhmässä ja kirkoissa voisi saavuttaa yleisen hyväksynnän.

Hyödyllisempää kuin yhden kirjoittajan jälkien etsiminen on tiettyjen keskeisten intressiryhmien identifiointi asiakirjassa. Mitkä ovat osapuolien perinteiset opilliset korostukset? Miten ne näkyvät asiakirjassa? Miten kiistakysymykset ja hankauskohdat on ratkaistu? Miten tietyt fundamentaaliteologiset kysymykset on selvitetty, esim. Raamatun käyttö, auktoriteetin lähteet, ilmoitus ja kokemus, dogmit ja moderni maailma, etiikan seuraaminen uskosta? Miten maantieteelliset ja muut kulttuuri-erot on huomioitu, esim. länsi – itä, pohjoinen – etelä, miehet – naiset, akateeminen ajattelu – pastoraalinen käytäntö?

Erityisen tärkeää ja mielenkiintoista on selvittää, onko asiakirjan varhaisempia versioita säilynyt. Usein niihin saattaa liittyä myös taustaesitelmää, keskustelupöytäkirjoja ja muuta valmistelumateriaalia. Tuomo Mannermaa ei ole syyttä todennut, että ekumeenisen asiakirjan paras kommentaari on sen oma syntyhistoria. Kun raamatuntutkijat joutuvat vain oletamaan, mistä lähteistä evankelistat ovat tekstinsä koostaneet,

ekumeenikot pystyvät usein kaivamaan esiin asiakirjojen alkumuodot erilaisista arkistoista.

Taitava tutkija pystyy tällaisen valmistelumateriaalin avulla kuvaamaan asiakirjan synnyn juonellisenä kertomuksena, joskus jopa draamana, jossa eri intressiryhmien toiminta on suoraan näkyvissä. Tulkinallinen varovaisuus on tässäkin toki paikallaan. Valmista asiakirjaa ei enää saa syyttää niistä virheistä ja puutteista, joita aiemmissa versioissa on havaittu. Kirkollisen reseption kohteena on aina valmis asiakirja, ei sen unohtuneet varhaiset versiot. Toisaalta taitava tutkija voi koettaa esimerkiksi argumentoida, että jokin ongelma, joka aiemmissa versioissa näkyy selvemmin, on lopullisessa asiakirjassa verhottu ilman kunnollista ratkaisua.

Analyttinen lukeminen 2: sitovuusaste

Toiseksi tutkijan on selvitettävä, millaisia eri sitovuusasteita aineiston erilaisilla osilla on. Tämän kirjan johdantoluvussa mainittujen kolmen sitovuusasteen lisäksi astuu kuvaan monia vielä vaatimattomampia hierarkioita. *Keskustelupöytäkirjat* eivät valaisevuudestaan huolimatta ole mitenkään sitovia. *Taustaesitelmät* edustavat vain kirjoittajansa omaa tai hänen kirkkokuntansa kantaa. *Ryhmätöiden tulokset* tuovat asiaa jo lähemmäksi asiakirjamuotoa. Itse asiakirjassakin voi olla *eritasoisia osia*: selvityksiä, kirkkokuntien erityiskorostuksia, suosituksia, erityisiä opillisia tuloksia ja väitteitä, toiveita jatkotyöskentelylle. Kaikkien näiden rooli on kyettävä näkemään. Järjestöt pitävät monenlaisia kokouksia ja niiden sitovuusaste saattaa olla hyvinkin erilainen riippuen siitä, onko kyseessä yleiskokous, alueellinen tapaaminen, oppikeskustelu, teologinen konsultaatio taikka asiantuntijakokous.

Kirkollisen päätöksentekijän kannalta sitovuusasteen tarkka selvittäminen on luonnollisesti mitä olennaisinta. Tutkijan näkökulmastakaan asiaa ei pidä laiminlyödä, mutta itse asia on monimutkainen. Ensinnäkään monien tekstien sitovuusastetta ei ole ennalta määritelty. Sitovuusasteen selvittäminen voi toisinaan olla jopa tutkimuksen tulos, ei sen alkuedellytys. Toiseksi on niin, että tutkijan näkökulmasta kiinnostavimpia ovat juuri laajat tausta-aineistot, joiden sitovuusaste sinänsä on vähäinen, mutta jotka antavat teologista sisältöä usein niukoiksi jääville varsinaisille asiakirjoille. Tutkija usein oikeutetusti päätyy korostamaan tausta-aineistojen merkitystä myös itse asiakirjan synnylle ja sen tulkinallalle.

Joskus tutkijan kannattaa silti jäsentää aineistonsa kaavamaisen hie-

rarkkisesti, esimerkiksi Kirkkojen maailmanneuvoston teksteissä näin: a) yleiskokouksen päätökset, b) muu yleiskokousaineisto, c) muu taustaineisto. Mutta mikäli edetään vaikkapa aikajärjestyksessä, ei sinänsä sitova yleiskokousteksti välttämättä korostu poikkeuksellisella tavalla, vaan se voi luvussa esiintyä yhtenä lähteenä monien joukossa. Olenaista on se, että tutkija itse on selvillä eri tekstien erilaisesta luonteesta ja kykenee ne asianmukaisesti sijoittamaan valitsemansa kysymyksenasettelun ja esitysmetodin puitteisiin.

Analyyttinen lukeminen 3: käsitteiden tarkastelu

Termien ja ilmausten valinnalla on keskeinen rooli ekumeenisissa asiakirjoissa. Miksi puhutaan "kaitsennasta" eikä piispuudesta? Milloin ehtoollinen on "eukaristia", milloin "Herran ateriat" milloin taas "pyhä kommuunio"? Onko "pelastus" yläkäsite anteeksiannolle, armolle ja vanhurskauttamiselle vai järjestäytyvätkö nämä termit jollain muulla tavalla? Mitkä käsitteet ovat synonyymejä, mitkä eri asioita? Ja mitkä termit taasen valottavat saman asian eri puolia?

Analyysin tekijän tulee poimia tiheästi esiintyvät erityiskäsitteet varsinakin silloin, kun ne liittyvät asiakirjan keskeisiin ajatuksiin. Käsitteiden teologianhistoriallista taustaa voi opiskella hakuteoksista. Erikoisterminologiaa kannattaa usein verrata työryhmien kirjoittajajäsenten muuhun kirjalliseen tuotantoon. Näin voidaan päästä selville teologisista linjanvedoista ja ehkä joskus jopa tunnistaa tekstin kirjoittajan omat korostukset.

Keskeisten käsitteiden ympärille voi usein rakentaa tutkielman pääluokkia ja alalokkia. Ne voivat olla yhtä käsitettä (usko dokumentissa n) tai käsitteiden keskinäisiä suhteita (uskon ja tekojen suhde dokumentissa n) tarkastelevia. Käsitteen käytön ja merkityksen lisäksi sen teologinen asiaympäristö tulisi kyetä määrittelemään: Onko tällainen käyttö tyypillistä luterilaista tms? Liittyykö tähän merkitykseen erityinen ekumeeninen päämäärä, jota pyritään ajamaan? Onko joitakin puolia käsitteen tavanomaisesta sisällöstä jäänyt taikka tietoisesti jätetty pois asiakirjasta? Onko käsite monimerkityksinen tai jääkö se sisällöltään epämääräiseksi?

Analyttinen lukeminen 4: argumenttien tarkastelu

Argumenttien tarkastelussa on yleisesti ottaen kyse siitä, seuraavatko väitetyt johtopäätökset todella ja aukottomasti esitetyistä perusteluista. Ekumeeniset asiakirjat usein väittävät saavuttavansa tiettyjä johtopäätöksiä, esimerkiksi sen etteivät oppituomiot enää osu kohteisiinsa (YJV, Leuenberg) tai että piispanvirasta voidaan löytää yhteinen käsitys kun se tulkitaan välttämättömäksi kaitsentaviraksi (Porvoo). Argumenttianalyysi kuvaa ensin, miten lähtökohtatilanteesta perustelujen avulla edetään näihin johtopäätöksiin. Kriittisenä analyysinä se voi toiseksi kysyä, onko perustelujen ketju pätevä ja riittävä, jotta johtopäätökset seuraavat.

Kriittinen keskustelu ekumeenisista asiakirjoista on parhaimmillaan usein juuri niissä esitettyjen argumenttien analyysia. Yleisiä sääntöjä tällaisesta keskustelusta on vaikea antaa muuten kuin toteamalla, että huomio pitää kiinnittää johtopäätösten ja perustelujen väliseen suhteeseen. Mikäli johtopäätös ei aukottomasti seuraa perusteluista, argumentti jää epäpäteväksi, toisin sanoen johtopäätöstä ei onnistuta perustelemaan.

Esimerkiksi YJV 28 esittää yhteisen syntikäsitteen, joka asiakirjan mukaan luo sellaisen perustotuuden, jonka yhteisellä pohjalla voidaan todeta, että erilaiset syntiopit eivät anna aiheutta oppituomioihin, vaikka YJV 29–30:ssa luonnehdittu luterilainen ja katolilainen syntioppi jäävät jossain määrin erilaisiksi. Argumentti siis väittää, että YJV 28 tasoittaa YJV 29:n ja 30:n välistä eroa niin paljon, että lausutut oppituomiot eivät tuomitse 28:ssä esitettyä yhteistä opetusta. Argumentin pitävyyttä voi testata useasta eri kohdasta; tutkija

- voi yrittää osoittaa, että oppituomiot kuitenkin osuvat maaliinsa, tässä tapauksessa YJV 28:aan
- voi yrittää osoittaa, että YJV 28 ei ole yksiselitteinen, vaan sen sanamuodot kattavat kaksi erilaista käsitystä
- voi yrittää osoittaa, että YJV 29 ja 30 sisältävät po. kirkkoille niin keskeisiä totuuksia, että YJV 28:n sisältämä konsensus ei tosiasiallisesti ole mikään ”perustotuus”
- voi yrittää osoittaa, että itse metodinen idea rajatusta perustotuudesta ja sitä laajemmista tunnustuksellisista erityiskorostuksista ei ole asianmukainen.

Onnistuneen argumenttianalyysin ehdottomana edellytyksenä on se, että teksti sinänsä on ymmärretty oikein. Toisin sanoen analyttisen lukemisen edelläesitellyt tasot 1–3 täytyy käydä läpi ennen kuin itse argumentteja pystyy analysoimaan.

Toinen näkökulma: lausunnon kirjoittaminen

Analyttisen lukemisen tasot 1–4 kuvaavat edellä sitä, miten tutkija lähestyy asiakirja-aineistoa. Toisenlainen näkökulma teksteihin on henkilöllä, joka joutuu kirjoittamaan – yleensä kirkolleen – lausunnon ekumeenisesta asiakirjasta.

Lausunnon kirjoittajankin on toki kyettävä osoittamaan, että hän on ymmärtänyt asiakirjan yksityiskohtia myöten oikein. Niin ikään lausunnonantaja kiinnittää huomiota mahdollisiin argumentaation heikkouksiin. Erotuksena tutkijaan on ennen muuta lausunnonantajan suurempi pyrkimys normatiivisuuteen: lausunnonantaja on sitoutunut taustaryhmänsä sisällöllisiin käsityksiin ja kertoo launnossaan siitä, miten ekumeeninen teksti näihin käsityksiin suhtautuu.

Edelleen lausunnonantajaa olennaisesti ohjaa hänelle annetun tehtävän tarkempi luonne. Lausunnonantaja vastaa nimenomaan siihen, mitä järjestö tai kirkko häneltä kysyy, ei muuhun.

Vaikka lausunnot pyrkivät näin ollen selviin ja sitoviin vastauksiin, liittyy niihinkin kosolti metodisia kysymyksiä. Esimerkiksi BEM-prosessin yhteydessä hyvin suuri osa lausunnon lähettäneistä kirkkoista ymmärsi tehtävänsä niin, että kirkon pitää verrata asiakirjaa omiin tunnustuksellisiin kirjoihinsa ja listata yhtäläisyyksiä ja eroja. Joskus tällainen listaus onkin hyödyllistä, mutta toisaalta on selvää, että ekumeeninen teksti juuri siitä syystä, että se pyrkii ylittämään vallitsevia eroja, ei voi samalla kertaa korostaa kaikkien kirkkokuntien tunnusmerkillisiä piirteitä.

Usein launnossaan onkin hyödyllisempää puhua siitä, tunnistaako lausunnonantaja asiakirjassa keskeiset kristilliset totuudet siitä huolimatta, että niitä ei ole ilmaistu juuri hänen yhteisönsä sanastolla.

Erilaisista päämääristä huolimatta hyvää tutkielmaa ja hyvää launnotta yhdistävät monet piirteet: analyttinen lukutapa, argumenttien pitävyyden tarkastelu ja seikkaperäinen perehtyminen asiakirjan taustaan.

Esimerkki: Faith and Holiness

Käytännön esimerkkinä kuvaan lopuksi luterilais-ortodoksia oppikeskusteluja analysoivan oman kirjani *Faith and Holiness* (1997) metodisia ratkaisuja. Kyseessä on tyypillinen asiakirja-aineistosta tehty tutkimus.

Lähdeaineistosta noin puolet on julkaistu, lähinnä paikallisten dialogien loppuasiakirjat ja taustaesitelmät. Aineistoa piti siis hankkia runsaasti arkistoista, käytännössä osallistujakirkkojen sekä LML:n arkistois-

ta. Näistä erityisesti keskustelupöytäkirjat sekä joissain tapauksissa esitelmien aiemmat valmisteluversiot osoittautuivat tärkeiksi. Kirkonjohtajien välinen arkistoitu kirjeenvaihto rajattiin lähdeaineiston ulkopuolelle, koska kyseessä oli systemaattiseen teologiaan painottuva tutkimus. Kirkkohistoriallisesti painottuneessa työssä se olisi tullut ottaa mukaan.

Rajauksia piti tässä vaiheessa tehdä myös sen suhteen, otetaanko orientaaliortodoksien kanssa käydyt dialogit mukaan ja miten on suhtauduttava vain osittain luterilaisten kirkkoliittojen harjoittamiin dialogeihin. Ajallisen rajauksen tekeminen uusimpaan aikaan (1959–1994) johti siihen, että dialogien esihistoria kuvattiin lyhyesti johdantoluvun osana.

Aineiston kokoamisen jälkeen valitsin kymmenestä dialogista kolme tärkeintä, jota kutakin käsitellään omassa pääluvussaan. Seitsemän muuta saivat tyytyä alaluvun mittaiseen analyysiin. Koska työn oli määrä olla kokonaisuus luterilais-ortodoksisista keskusteluista, ei varsinaisia temaattisia rajauksia tehty. Toisaalta työn loppuosaksi päätettiin laatia kaksi päälukua, joissa keskeisimmät ja useimmin esiintyneet dialogiaiheet vielä käsiteltäisiin erikseen ja dialogeja toisiinsa vertaillen. Käytännössä työn temaattinen sisältö näin painottui neljään aihepiiriin (Raamattu ja traditio, pelastusoppi, sakramenttioppi ja kirkko-oppi).

Koska mikään dialogi ei ollut edennyt sitoviin sopimuksiin asti, ei sitovuusastetta koskevia päätöksiä varsinaisesti tarvinnut tehdä. Toisaalta työssä piti laajasti esitellä kirkkojen johtoelinten dialogeja varten ylipääntään laatimat pelisäännöt.

Itse lukujen käsiteanalyysissa painottuvat yhteisiin teeseihin otetut teologiset ilmaukset. Niiden taustoja etsitään ennen muuta taustaesitelmistä ja joskus keskustelupöytäkirjoista. Argumentaatioanalyysissa nimenomaan esitelmät ovat keskeisiä, koska niissä kirkkokuntien kantoja perustellaan laajasti, kun taas yhteiset teesit ovat yleensä toteamuksia.

Tärkeäksi osaksi työssä muodostuvat alaluvut luterilaisesta ja ortodoksisesta identiteetistä. Niissä tarkastellaan ennen muuta sitä, kuinka samoina kirkkokuntakohtaiset kannat ovat eri dialogeissa pysyneet ja miten dialogin eteneminen muuttaa tätä itseymmärrystä. Työn varsinaisen otsikko, "Usko ja pyhyys", kuvaa tätä prosessia. Vaikka siinä "usko" assosioituu luterilaisuuteen ja "pyhyys" ortodoksisuuteen, on otsikon päämääränä nimenomaan sen seikan ilmentäminen, että nämä molemmat itseymmärrystä kuvaavat teologiset käsitteet ovat vuorovaikutuksessa ja että molemmat osapuolet edustavat niitä molempia.

Otsikko kuvaa siten lyhennetyksi työn väljää kokonaishypoteesia ja kokonaistulosta. Yksittäisten temaattisten lukujen tasolla keskustellaan

hienojakoisemmin monista erityiskysymyksistä: uskon ja pyhyiden keskinäisen yhteenkuuluvuuden toteaminen sitoo nämä moninaiset erityistulokset väljästi yhteen.

Lopuksi: tutkimusmetodi ja esitysmetodi

Edellä olen kuvannut asioita, jotka osin liittyvät varsinaiseen tutkimusmetodiin (käsiteanalyysi, argumenttianalyysi ym.) ja osin taas esitysmetodiin (työn jäsenitys ja otsikointi ym.). On tärkeää havaita, että nämä kaksi ovat varsinaisesti eri asioita. Aineisto pitäisi periaatteessa ensin tutkia ja vasta sitten esittää mahdollisimman selkeästi.

Itse tutkimusprosessissa nämä kaksi metodia kuitenkin menevät ajallisesti limittäin. Jäsennykseen liittyvät ratkaisut herättävät uusia kysymyksiä, joita aineistolle tulee tehdä. Aineistosta tehdyt löydöt saattavat muuttaa jo periaatteessa lukkoonlyötyä esitystapaa.

Ekumeenisten asiakirjojen tutkimuksessa esitystapaan liittyviä ongelmia on syytä pohtia erityisen tarkasti siitä syystä, että itse aineisto usein on epätarkkaa, koska tekstien kirjoittajia ei mainita, viitteitä ei käytetä ja tekstit itse muuttuvat versiosta toiseen. Asian selkiyttämiseksi tutkijan on omassa tekstissään pidettävä riittävää tyylillistä etäisyyttä lähdeaineistoonsa. Esimerkiksi asiat, joita aineisto ei suoraan mainitse, on tutkijan tunnistettava ja määriteltävä: kuka puhuu, mitä halutaan saada aikaan, miksi tässä on ongelma? Näin vastataan itse tutkimuksellisiin kysymyksiin, mutta samalla toivottavasti syntyvä esitystekninen selkeys auttaa lukijaa jäsentämään epämääräiseksi jäävän aineiston ja ymmärtämään sitä asianmukaisesti.

Hakemisto

Karkeasti valikoiva asiahakemisto on laadittu tekstien otsikoiden perusteella. Sivunumero viittaa vastaavaan otsikkoon, jolloin itse asian käsittely ko. otsikon alla usein jatkuu seuraavallakin sivulla. Varsinkin pääotsikkojen osalta on huomattava, että niitä vastaavan asiasanan käsittely tekstissä jatkuu koko pääotsikon kattamassa laajuudessa. Eri asiasanat viittaavat joskus rinnakkaisiin asioihin (esim. koinonia, yhteys, ykseys).

A

anteeksiantaminen 19, 120
apostolisuus 43, 74, 157
armo 121, 177, 214
armolahjat 42
auktoriteetti 174, 207, 225

D

diakoni 39, 42

E

ehtoollinen 24, 51, 88, 184, 215, 216, 247
etiikka 103, 125, 191
evankelioiminen 99, 186, 189
evankeliumi 124, 214

I

ihmiskäsitys 234
ilmoitus 198
inspiraatio 202
Isä 26

J

Jumalan kansa 33
Jumalan valtakunta 20, 30, 98, 146
jumalanpalvelus 31, 165

K

kääntyminen 19
kaste 18, 49, 86, 183, 215, 230
kirkko 20, 35, 43, 92, 98, 146, 178, 207, 236, 238
kirkolliskokoukset 207
koinonia 60, 71, 83, 95, 111
konfirmaatio 22
Kristus 19, 20, 26, 83, 216

L

lähetys 99, 186, 246
laki 124
luominen 105

O

opetuslapseus 230
oppituomiot 114, 215, 249

P

pappi 38, 39, 42
pelastus 114, 177
pelastusvarmuus 124
piispa 39, 42, 157
predestinaatio 216
puhdistaminen 19
Pyhä Henki 20, 28

R

Raamattu 116, 174, 199, 202, 225,
232, 238
reformaatio 213

S

sakramentit 84, 182
suksessio 43, 160
synti 120, 122

T

teologia 227, 234
todistus 95
traditio 43, 199, 225

U

usko 21, 71, 76, 121, 151, 177, 228,
230
uskontodialogi 102

V

valta 37
vanhurskauttaminen 114, 214
vihkimykset 45
virka 33, 53, 89, 159

Y

yhteys 29, 149, 212, 217
ykseys 79, 111, 149, 164